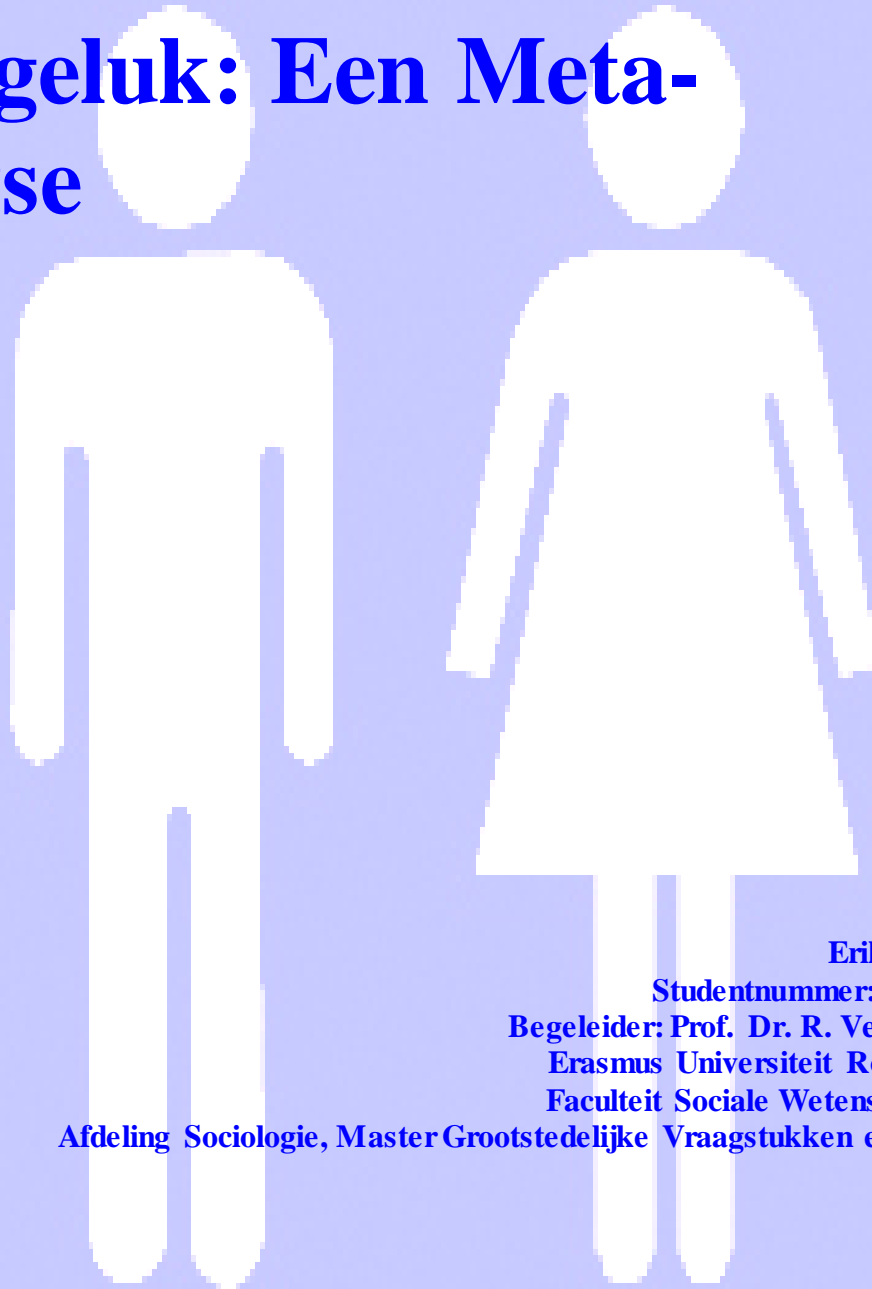


# **M/V verschil in voorwaarden voor geluk: Een Meta- analyse**



**Erik Meijer**  
**Studentnummer: 300387**  
**Begeleider: Prof. Dr. R. Veenhoven**  
**Erasmus Universiteit Rotterdam**  
**Faculteit Sociale Wetenschappen**  
**Afdeling Sociologie, Master Grootstedelijke Vraagstukken en Beleid**

## Voorwoord

Voor u ligt de scriptie welke het resultaat is van een onderzoek naar M/V verschillen in de voorwaarden voor geluk. Met dit onderzoek heb ik gebruik gemaakt van de data uit de World Database of Happiness. Deze is gevestigd op de afdeling Sociologie op de Sociale faculteit van de Erasmus Universiteit in Rotterdam. Met deze scriptie zal ik de studie sociologie afronden.

Deze scriptie kwam tot stand na een lange weg langs pieken en dalen. Het heeft de nodige mentaliteit en doorzettingsvermogen gekost, maar het lijkt er nu echt op dat het voorbij is. Het is toch het gevoel van trots dat overheerst. Daarom wil ik vanaf deze plaats mijn begeleider professor Ruut Veenhoven bedanken voor zijn inzet en hulp. Zijn raad en aanwijzingen hielpen mij op het juiste spoor. Ook wil ik professor Tijdens bedanken dat zij de methodische kant van deze scriptie nog extra belicht heeft.

Daarnaast wil ik mijn ouders en de rest van mijn familie bedanken voor de steun en de motivatie. En mijn vrienden voor de nodige afleiding. Ondanks hun eindeloze 'Wanneer ben je nu eens klaar' zou ik het zonder hun nooit gehaald hebben.

Erik Meijer

December 2012

<b>Artikel:</b>	<b>MAN/VROUW VERSCHILLEN IN CORRELATEN VAN GELUK</b>	<b>7</b>
<b>1</b>	<b>Inleiding</b>	<b>29</b>
1.1	<i>Het probleem</i>	29
1.2	<i>De vraag</i>	29
1.3	<i>Benadering</i>	29
1.4	<i>Belang van het onderzoek</i>	30
1.5	<i>Opbouw van deze scriptie</i>	31
<b>2</b>	<b>Wat is Geluk?</b>	<b>32</b>
2.1	<i>Betekenis van het woord</i>	32
2.2	<i>Definitie van geluk</i>	33
2.3	<i>Componenten van geluk</i>	34
2.3	<i>Is geluk meetbaar?</i>	34
2.4	<i>Waarom is geluk belangrijk?</i>	35
<b>3</b>	<b>Wat is geslacht?</b>	<b>37</b>
3.1	<i>Sekse</i>	37
3.2	<i>Geslacht in de sociologie</i>	38
<b>4</b>	<b>Methode</b>	<b>40</b>
4.1	<i>Correlationeel onderzoek</i>	40
4.2	<i>Meta-analyse</i>	40
4.3	<i>Selectie van de onderzoeken</i>	41
4.4	<i>Analyse</i>	45
4.5	<i>Onderwerpen</i>	48
<b>5</b>	<b>M/V verschil in het verband tussen geluk en het familieleven</b>	<b>49</b>
5.1	<i>Beschikbare gegevens</i>	50
5.2	<i>M/V verschil in de relatie tussen geluk en gezin van herkomst</i>	50
5.3	<i>M/V verschil in de relatie geluk en eigen gezin</i>	55
5.5	<i>Mogelijke verklaringen voor de verschillen</i>	57
5.6	<i>Conclusie</i>	58
<b>6</b>	<b>M/V verschil in verband tussen Geluk en Onderwijs</b>	<b>59</b>
6.1	<i>Beschikbare gegevens</i>	59
6.2	<i>M/V verschil in de relatie geluk en educatie</i>	60
6.3	<i>M/V verschil in de relatie geluk en aspecten van het onderwijs</i>	62
6.4	<i>M/V verschil in de relatie geluk en intelligentie (I3.2.1)</i>	64
6.5	<i>Mogelijke verklaringen voor de verschillen</i>	64
6.6	<i>Conclusie</i>	65
<b>7</b>	<b>M/V verschil in de relatie geluk en Werk</b>	<b>66</b>
7.1	<i>Beschikbare gegevens</i>	66
7.2	<i>M/V verschil in de relatie geluk en aspecten van werk</i>	67
7.3	<i>M/V verschil in de relatie geluk en huishoudelijk werk (H1.3.2.1)</i>	72
7.4	<i>M/V verschil in de relatie geluk en werksituatie</i>	72
7.5	<i>M/V verschil in de relatie geluk en de houding ten opzichte van het werk (O1.4.1.1)</i>	73
7.6	<i>M/V verschil in de relatie geluk en eisen van het werk (W4.2.4)</i>	74
7.7	<i>M/V verschil in de relatie geluk en tevredenheid met het werk als geheel en verschillende aspecten van werk</i>	76

7.8	<i>Mogelijke verklaringen voor de verschillen</i>	80
7.9	<i>Conclusie</i>	80
<b>8</b>	<b>M/V verschil in verband tussen Geluk en Inkomen</b>	<b>81</b>
8.1	<i>Beschikbare gegevens</i>	81
8.2	<i>M/V verschil in de relatie geluk en aspecten van het inkomen</i>	82
8.3	<i>Mogelijke verklaringen voor de verschillen</i>	85
8.4	<i>Conclusie</i>	86
<b>9</b>	<b>M/V verschil in verband tussen Geluk en het Huwelijk</b>	<b>87</b>
9.1	<i>Beschikbare gegevens</i>	87
9.2	<i>M/V verschil in de relatie geluk en de huwelijksgeschiedenis</i>	88
9.3	<i>M/V verschil in de relatie geluk en de huidige huwelijkse staat</i>	90
9.4	<i>M/V verschil in de relatie geluk en de houding ten opzichte van het huwelijk</i>	96
9.5	<i>M/V verschil in de relatie geluk en relaties en eigenschappen van de relatie</i>	97
9.6	<i>M/V verschil in de relatie geluk en eigenschappen van de partner</i>	101
9.7	<i>M/V verschil in de relatie geluk en aspecten van het liefdesleven</i>	103
9.5	<i>Mogelijke verklaring voor de verschillen</i>	104
9.6	<i>Conclusie</i>	106
<b>10</b>	<b>M/V verschil in verband tussen geluk en ouderschap</b>	<b>107</b>
10.1	<i>Beschikbare gegevens</i>	107
10.2	<i>M/V verschil in de relatie geluk en het hebben van kinderen</i>	108
10.3	<i>M/V verschil in de relatie geluk en de eigenschappen van de kinderen</i>	110
10.4	<i>M/V verschil in de relatie geluk en de relatie met de kinderen die op zichzelf wonen</i>	111
10.5	<i>M/V verschil in de relatie geluk en de invulling van het ouderschap</i>	112
10.6	<i>Mogelijke verklaringen voor de verschillen</i>	113
10.7	<i>Conclusie</i>	114
<b>11</b>	<b>M/V verschil in verband tussen geluk en primaire relaties</b>	<b>115</b>
11.1	<i>Beschikbare gegevens</i>	115
11.2	<i>M/V verschil in de relatie geluk en verwanten</i>	116
11.3	<i>M/V verschil in de relatie geluk en vriendschap</i>	118
11.4	<i>M/V verschil in de relatie geluk en intimiteit met de primaire relaties</i>	120
11.5	<i>Mogelijke verklaring voor de verschillen</i>	121
11.6	<i>Conclusie</i>	122
<b>12</b>	<b>M/V verschil in verband tussen geluk en sociale participatie</b>	<b>123</b>
12.1.	<i>Beschikbare gegevens</i>	123
12.2	<i>M/V verschil in de relatie geluk en contacten met anderen</i>	124
12.3	<i>M/V verschil in de relatie geluk en vrijwilligerswerk</i>	124
12.4	<i>M/V verschil in de relatie geluk en sociale participatie (S8.2)</i>	126
12.5	<i>M/V verschil bij de relatie geluk en politieke participatie</i>	127
12.6	<i>Sociale ondersteuning</i>	128
12.7	<i>Mogelijke verklaringen voor de verschillen</i>	130
12.8	<i>Conclusie</i>	130
<b>13</b>	<b>M/V verschil in verband tussen geluk en vrije tijdsbesteding</b>	<b>131</b>
13.1	<i>Beschikbare gegevens</i>	131
13.2	<i>M/V verschil in de relatie geluk en vrije tijd activiteiten</i>	132

13.3	<i>M/V verschil in de relatie geluk en sport</i>	134
13.4	<i>Mogelijke verklaringen voor de verschillen</i>	135
13.5	<i>Conclusie</i>	136
<b>14</b>	<b>M/V verschil in verband tussen geluk en de leefomgeving</b>	<b>137</b>
14.1	<i>Beschikbare gegevens</i>	137
14.2	<i>M/V verschil in de relatie geluk en etnische achtergrond in verschillende landen</i>	138
14.3	<i>M/V verschil in de relatie geluk en tevredenheid met de huisvesting (H14.4.2)</i>	139
14.4	<i>M/V verschil bij de relatie geluk en de omgeving</i>	140
14.5	<i>M/V verschil in de relatie geluk en verhuizen</i>	144
14.6	<i>M/V verschil bij de relatie geluk en aspecten van de situatie in een land</i>	144
14.7	<i>M/V verschil bij de relatie geluk en tevredenheid met de houding ten opzichte van aspecten van het land</i>	145
14.8	<i>Mogelijke verklaring van de verschillen</i>	146
14.9	<i>Conclusie</i>	147
<b>15</b>	<b>M/V verschil in de relatie geluk en persoonlijkheid</b>	<b>148</b>
15.1	<i>Beschikbare gegevens</i>	148
15.2	<i>M/V verschil in de relatie geluk en de omgang met problemen (C9.2.1 en C9.2.4)</i>	149
15.3	<i>M/V verschil in de relatie geluk en hoop (H11.2)</i>	150
15.4	<i>M/V verschil in de relatie geluk en verschillende gemoedstoestanden</i>	150
15.5	<i>M/V verschil in de relatie geluk en Persoonlijkheid</i>	153
15.6	<i>M/V verschil in de relatie geluk en populariteit (P9.2.2)</i>	155
15.7	<i>M/V verschil in de relatie geluk en het zelfbeeld</i>	156
15.8	<i>Mogelijke verklaringen voor de verschillen</i>	158
15.9	<i>Conclusie</i>	159
<b>16</b>	<b>M/V verschil in de relatie geluk en gedrag</b>	<b>160</b>
16.1	<i>Beschikbare gegevens</i>	160
16.2	<i>M/V verschil in relatie geluk en activiteitsniveau</i>	160
16.3	<i>M/V verschil in de relatie geluk en gedrag</i>	161
16.4	<i>Mogelijke verklaringen voor de verschillen</i>	162
16.5	<i>Conclusie</i>	162
<b>17</b>	<b>M/V verschil in verband tussen geluk en Gezondheid</b>	<b>163</b>
17.1	<i>Beschikbare gegevens</i>	163
17.2	<i>M/V verschil in de relatie geluk en fysieke gezondheid</i>	163
17.3	<i>M/V verschil in de relatie geluk en mentale gezondheid</i>	168
17.4	<i>M/V verschil in de relatie geluk en gezondheidsklachten</i>	169
17.5	<i>Conclusie</i>	171
<b>18</b>	<b>M/V verschil in verband tussen Geluk en Leeftijd</b>	<b>172</b>
18.1	<i>Beschikbare gegevens</i>	172
18.2	<i>M/V verschil in de relatie geluk en levensfase (A4.1.3)</i>	173
18.3	<i>M/V verschil in de relatie en de huidige leeftijd (A4.2)</i>	173
18.4	<i>M/V verschil in de relatie geluk en leeftijdsverschillen onder jongeren (A4.2.2)</i>	175
18.5	<i>M/V verschil in de relatie geluk en leeftijdsverschillen onder ouderen (A4.2.3)</i>	175
18.6	<i>Mogelijke verklaringen van de verschillen</i>	175
18.7	<i>Conclusie</i>	176

<b>19</b>	<b>M/V Verskil in verband tussen geluk en uiterlijk</b>	<b>177</b>
19.1	<i>Beschikbare gegevens</i>	177
19.2	<i>M/V verschil in de relatie geluk en voorkomen (A7.2.1)</i>	177
19.3	<i>M/V verschil in de relatie geluk en lichaam slengte (B3.2.1)</i>	178
19.4	<i>M/V verschil in de relatie geluk en lichaamsgewicht (B3.2.3)</i>	178
19.5	<i>Mogelijke verklaring voor de verschillen</i>	179
19.6	<i>Conclusie</i>	179
<b>20</b>	<b>M/V verschil in verband tussen geluk en religie</b>	<b>180</b>
20.1	<i>Beschikbare gegevens</i>	180
20.2	<i>M/V verschil in de relatie geluk en vroeger religieus (R1.1.1)</i>	181
20.3	<i>M/V verschil in de relatie geluk en gelovig zijn (R1.2)</i>	181
20.4	<i>M/V verschil in de relatie geluk en de vorm van het Christelijke geloof (R1.2.1.1)</i>	181
20.5	<i>M/V verschil in de relatie geluk en het bijwonen van kerkdiensten (R1.4.2)</i>	181
20.6	<i>M/V verschil in de relatie geluk en religieus zijn (R1.6 en 1.6.2)</i>	182
20.7	<i>M/V verschil in de relatie geluk en tevredenheid met het geloof (R1.6.3)</i>	182
20.8	<i>Mogelijke verklaringen van de verschillen</i>	183
20.9	<i>Conclusie</i>	183
<b>21</b>	<b>M/V verschil in verband tussen geluk en seksualiteit</b>	<b>184</b>
21.1	<i>Beschikbare gegevens</i>	184
21.2	<i>M/V verschil in de relatie geluk en eender seksueel gedrag (S3.1.1.1)</i>	184
21.3	<i>M/V verschil in de relatie geluk en vroegere tevredenheid met het seksleven (S3.1.1.2)</i>	185
21.4	<i>M/V verschil in de relatie geluk en de seksuele activiteit (S3.2.1)</i>	185
21.5	<i>M/V verschil in de relatie geluk en seksuele voorkeur (S3.2.2)</i>	185
21.6	<i>M/V verschil in de relatie geluk problemen met seks (S3.3.2)</i>	185
21.7	<i>M/V verschil in de relatie geluk en tevredenheid met het seksleven (S3.3.3)</i>	186
21.8	<i>M/V verschil in de relatie geluk en seksuele vrijheid (S3.4.1)</i>	186
21.9	<i>Mogelijke verklaring voor de verschillen</i>	187
21.10	<i>Conclusie</i>	187
<b>22</b>	<b>Discussie</b>	<b>188</b>
22.1	<i>Bij hoeveel bevindingen is er sprake van een M/V verschil?</i>	188
22.2	<i>Wat voor verschillen?</i>	188
22.3	<i>In hoeverre sluiten de condities aan bij het traditionele beeld van de M/V verschillen?</i>	190
22.6	<i>Conclusies</i>	194
	<i>Gebnikte bronnen:</i>	195

# MAN/VROUW VERSCHILLEN IN CORRELATEN VAN GELUK

*Een meta-analyse*<sup>1</sup>

**Erik Meijer, Erasmus Universiteit Rotterdam**

## **Samenvatting**

Mannen en vrouwen verschillen niet alleen in lichamelijk opzicht, maar er zijn ook verschillen in psychologische kenmerken. Er is verschil van mening over de aard en omvang van die psychologische verschillen, sommigen menen dat die verschillen groot zijn en aangeboren terwijl anderen menen dat de verschillen klein zijn en cultureel bepaald. Dit verschil van mening bestaat niet alleen in de publieke opinie, maar ook onder deskundigen. Dit artikel levert een bijdrage aan die discussie met een onderzoek naar een nieuwe indicator van man/vrouw verschil, namelijk verschil in voorwaarden voor geluk. Er wordt gebruik gemaakt van bestaand onderzoek naar correlaten van geluk, waarbij onderscheid is gemaakt tussen mannen en vrouwen.

In de World Database of Happiness werden 818 van dat soort ‘findings’ aangetroffen, die betrekking hebben op de correlatie tussen geluk 17 verschillende zaken, zoals inkomen, opleiding en persoonlijkheid. Bij 59% daarvan bleek geen verschil, ondermeer bij het verband van geluk met familie, gezondheid en uiterlijk. In 41% van de gevallen bleek wel verschil in correlaten van geluk tussen mannen en vrouwen. Bij 58% bleek een sterker verband onder mannen bij het verband tussen geluk en beroepsstatus. 50% van de onderzoeken laat zien dat het verband tussen geluk en getrouwd zijn ten opzichte van niet getrouwd zijn sterker is onder mannen. In 50% van de gevallen bleek een sterker verband onder vrouwen bij getrouwd zijn ten opzichte van gescheiden zijn. Bij 40% van de onderzoeken werd er een sterker verband gevonden onder vrouwen bij het verband tussen geluk en nooit getrouwd zijn ten opzichte van gescheiden zijn. In 4% van de gevallen werd een tegengesteld verband gevonden. Dit is voornamelijk bij het onderzoek naar het verband tussen geluk en de huidige leeftijd te zien. Mannen blijken gelukkiger naarmate ze ouder worden. Onder vrouwen is eerder het tegenovergestelde waar. Het materiaal biedt geen aanwijzingen dat deze M/V verschillen anders uitpakten in de jaren 1960-70 dan tegenwoordig. Er werden ook geen verschillen tussen landen gevonden.

Al met al blijkt er wel enig verschil tussen mannen en vrouwen al kan men er over blijven twisten of dat verschil groot of klein genoemd moet worden.

*Trefwoorden:* M/V verschil, geluk, research synthese

---

<sup>1</sup> Verkorte versie van een masterscriptie sociologie met dezelfde titel van Augustus 2012.  
Begeleider: prof. Dr. R. Veenhoven

## 1 INLEIDING

Mannen en vrouwen zijn totaal verschillend. Het is zelfs zo erg dat het erop lijkt dat ze van verschillende planeten komen. Dat is de boodschap van John Gray (1993) in zijn boek “Mannen komen van Mars, vrouwen komen van Venus”. Op Mars draait alles om macht en prestatie. Voor de man is het belangrijk dat zijn vaardigheden gewaardeerd worden. Op Venus draait het meer om communicatie en samenwerken. Voor de vrouw is het belangrijker dat haar gevoelens gewaardeerd worden. Mannen vrouwen gaan dan ook op verschillende manieren met problemen om. De man zal minder communiceren om zo zelf aan de beste oplossing te werken. De vrouw zal zorgen dat ze met de hulp anderen tot een oplossing kan komen.

Het idee dat mannen en vrouwen zo sterk verschillen leeft niet alleen in populaire boekjes, maar heeft ook aanhangers onder wetenschappers van naam. Zo beschrijft Brizendine (2007 en 2010) de verschillen tussen het brein van de vrouw en van de man, en de consequenties daarvan op gedrag. Pfaff (2011) stelt echter dat de man/vrouw verschillen juist minder groot zijn dan wordt aangenomen. De geleerden zijn het dus nog niet eens. Eigenlijk zijn de geleerden het al heel lang niet eens, het debat loopt inmiddels al sinds de eerste feministische golf in het begin van de vorige eeuw en is nog steeds niet beslecht.

Dit artikel draagt een steentje bij aan dat debat door een nieuw aspect van het man/vrouw verschil onder de loupe te nemen, namelijk overeenkomst en verschil in voorwaarden voor geluk. Als mannen en vrouwen naar hun aard echt zo verschillend zijn, zal ook verschil zijn in de zaken die bepalend zijn voor hun geluk.

### **Vraagstelling**

De centrale vraag is dan ook: Verschillen voorwaarden voor geluk tussen mannen en vrouwen? Welke voorwaarden en welke niet? Nevenvragen zijn of zulke verschillen variëren naar land en tijd en of het uitmaakt of geluk gemeten is met vragen over hoe prettig men zich voelt of met vragen over tevredenheid.



## 2 GELUK

### 2.1 Begrip

In het wetenschappelijke discours verwijst het woord geluk (in het Engels 'happiness') vaak naar 'goed leven', 'kwaliteit van leven' en 'welzijn' in brede zin. Het woord wordt echter ook in meer specifieke betekenissen gebruikt en dit artikel hanteert één van die specifieke betekenissen, namelijk de subjectieve waardering van het leven als geheel.

Veenhoven definieert geluk in die zin als: de 'overall appreciation of one's life as a whole'(Veenhoven, 1984: 22). Dit verschijnsel wordt ook wel 'levensvoldoening' genoemd; in het Engels 'life-satisfaction.

#### *Componenten van geluk*

Mensen maken bij beoordelen van hun leven gebruik van twee bronnen van informatie, namelijk van hun gevoelens en van hun verstandelijke vergelijkingen. Veenhoven noemt dat 'componenten' van geluk.

*Geluksgevoel.* Net als dieren hebben mensen de mogelijkheid tot een gevoelsmatige evaluatie. Als een mens of een dier zich ergens slecht voelt, is dat een signaal om weg te gaan. Bij mensen werkt dit mogelijk beter dan bij dieren. Zij kunnen door het aflezen van hun grondstemming een beter beeld vormen van hun affectieve totaalervaring. Dit maakt een schatting van gevoel over langere periodes mogelijk. Veenhoven noemt deze affectieve component van geluk 'hedonic level of affect'

*Tevredenheid.* In tegenstelling tot dieren kunnen mensen hun situatie ook verstandelijk beoordelen. Bij deze manier van het leven beoordelen wordt er een vergelijking gemaakt van de wenselijke situatie en de werkelijkheid. Bij deze variant van geluk wordt er een inschatting mogelijk van de waarschijnlijkheid dat deze wenselijke situatie gerealiseerd wordt. Veenhoven noemt deze cognitieve component van geluk 'contentment'.

### 2.2 Meting van geluk

Voor onderzoek zou het erg handig zijn als geluk te meten zou zijn aan de hand van objectieve indicatoren, zoals inkomen, gezondheid, sociaal netwerk, enz. Daarmee meet men echter geen geluk in de zin van subjectieve levensvoldoening, maar zaken waarvan men denkt dat ze gelukkig maken. Dit leidt dan snel tot cirkelredenering. Op deze manier zal onderzoek

naar bijvoorbeeld het verband tussen geluk en werk altijd uitwijzen dat werkende vrouwen gelukkiger zijn.

Omdat geluk hier is gedefinieerd als iets wat mensen in gedachte hebben kan het worden gemeten door er naar te vragen. Dat kan op verschillende manieren, direct of indirect en met een enkele vraag of met vragenlijsten. Onderzoek heeft uitgewezen dat geluk goed meten kan worden met een enkele vraag, zoals ‘Alles bij elkaar genomen, hoe tevreden of ontevreden bent u tegenwoordig met uw leven als geheel?’

### **2.3 Onderzoek naar voorwaarden voor geluk**

Sinds de jaren 1960 wordt er onderzoek gedaan naar geluk, merendeels enquêteonderzoek. Daarbij wordt niet alleen gekeken hoe gelukkig mensen zijn, maar ook waarin gelukkige mensen verschillen van minder gelukkige mensen. Zo blijkt dat rijkere mensen gelukkiger zijn dan mensen die minder te besteden hebben en getrouwen blijken gemiddeld gelukkiger dan ongehuwden.

De resultaten van al dat onderzoek zijn samengebracht in de World Database of Happiness (Veenhoven, 2012a). De World Database of Happiness is een ‘*focussed findings archive*’ dat wil zeggen een verzameling van onderzoeksresultaten (‘archive’) over geluk in de zin van levensvoldoening (‘focused’). Het brengt bevindingen die zijn verspreid over vele studies en biedt een basis voor research synthese. De database is gevestigd op de afdeling Sociologie van de Sociale Faculteit van de Erasmus Universiteit in Rotterdam.

### 3 METHODE

#### **Aanpak: meta-analyse**

Omdat er naar het onderwerp M/V verschillen in voorwaarden voor geluk al veel onderzoek voor handen is, is er gekozen voor om een meta-analyse te maken. Meta-analyse is een proces waarbij resultaten van eerder onderzoek als onderzoekseenheden worden gehanteerd om zodoende een kwantitatief overzicht te krijgen van overeenkomsten en verschillen in uitkomsten. In dit geval gaat het om de verschillen in voorwaarden voor geluk tussen mannen en vrouwen.

#### **3.1 Bron: World Database of Happiness**

Er wordt gebruik gemaakt van gegevens uit de bovengenoemde World Database of Happiness. Momenteel (eind 2011) bevat de database ongeveer 20.000 onderzoeksresultaten ('findings'). Met daarvan 5.000 onderzoeksresultaten over hoe gelukkig mensen zijn (distributional findings) en 15.000 over zaken die gepaard gaan met geluk (correlational findings). Deze scriptie richt zich op dat laatste en maakt gebruik van de Collectie Correlational Findings (Veenhoven 2012b). Er wordt onderzocht in hoeverre correlaten van geluk verschillen tussen mannen en vrouwen. Deze analyse is gebaseerd op 818 findings waarbij er onderscheid is gemaakt tussen mannen en vrouwen

#### **3.2 Onderwerpen waarbij onderscheid is gemaakt tussen mannen en vrouwen**

In de Collectie 'Correlational Findings' van de World Database of Happiness zijn onderzoeksuitkomsten gesorteerd op onderwerp, bijvoorbeeld 'Happiness and Age' en 'Happiness and Income'. In totaal zijn er in de World Database of Happiness 147 onderwerpen te vinden. Bij 17 van die onderwerpen zijn correlaties met geluk uitgesplitst naar mannen en vrouwen. Die onderwerpen zijn:

- Familieleven
- Onderwijs
- Werk
- Inkomen
- Huwelijk
- Ouderschap
- Primaire Relaties
- Sociale Participatie
- Vrijtijdsbesteding
- Leefomgeving
- Persoonlijkheid
- Gedrag
- Gezondheid
- Leeftijd
- Uiterlijk
- Religie
- Seksualiteit

### **Analyse**

Per onderwerp werden de volgende vragen gesteld:

- Welke aspecten van het thema werden er besproken?
- Hoeveel findings zijn er bij ieder daarvan voor handen?
- Bij hoeveel findings blijkt een M/V verschil? Bij hoeveel niet?
- Geven multi-variate analyses een ander beeld van het M/V verschil dan bi-variate vergelijking?
- In hoeverre verschillen die verschillen naar land, tijd en gebruikte geluksmaat?

### *Wanneer is sprake van een M/V verschil?*

Er kan op twee manieren sprake zijn van een M/V verschil. Er kan een verschil zitten in de *richting* van het verband. Een bepaalde conditie kan onder mannen vaker samengaan met meer geluk en onder vrouwen met minder geluk, of andersom. Of als het verband onder mannen en vrouwen in dezelfde richting is kan er een verschil zitten in de *sterkte* van het verband.

De sterkte van een statistisch verband kan op verschillende manieren worden gekwantificeerd. Soms wordt dat gedaan door vergelijking van gemiddelden en soms wordt de sterkte uitgedrukt in een correlatiecoëfficiënt.

Of een gevonden verband statistisch significant is, is afhankelijk van de steekproefgrootte. Bij een groter aantal respondenten zal er bij een gevonden verband eerder sprake zijn van significantie. Omdat er bij de gebruikte onderzoeken vaak niet is aangegeven hoeveel mannen en hoeveel vrouwen er in de populatie zitten, kan er niet op significantie worden getoetst. In veel gevallen ontbreekt ook de noodzakelijke informatie over spreiding.

Bij deze analyse wordt alleen de grootte van het verschil in verband gezien, met andere woorden: de effect size. Er wordt bij deze analyse gesproken van een verschil bij tenminste tien procent van de schaal range. Dit houdt in dat er bij mannen of vrouwen sprake is van een sterker verband als het verband of het geluksgemiddelde bij het andere geslacht één tiende van het schaalbereik zwakker is of lager ligt. Bij correlaties spreken we van een M/V verschil als het verband onder mannen tien procent sterker dan onder vrouwen, of andersom.

Een zwakte van deze analyse is dan ook dat er mogelijk soms van een verschil wordt gesproken, terwijl het gevonden verschil wel door toeval is ontstaan. Of dat er juist niet van een M/V verschil gesproken wordt, terwijl daar wel degelijk sprake van is.

### **3.3 Documentatie**

Een meer gedetailleerde beschrijving, verantwoording van de resultaten en verklaringen voor de verschillen is te vinden in de scriptie M/V verschillen in voorwaarden voor geluk; Een Meta-analyse (Meijer, 2012). In deze scriptie wordt steeds per hoofdstuk een link gegeven naar het rapport waarin het onderzoek te vinden is waarop het hoofdstuk is gebaseerd. Deze rapporten zijn allemaal te vinden in de World Database of Happiness

## 4 RESULTATEN

Hieronder bekijk ik eerst of er verschillen blijken te zijn in correlaten van geluk tussen mannen en vrouwen, en zo ja, op welke onderwerpen. Vervolgend ga ik na of die verschillen verschillen naar plaats en tijd en of het uitmaakt welke variant van geluk gemeten is.

### 4.1 Zijn er M/V verschillen in correlaten van geluk?

Zoals al opgemerkt is er bij 818 correlational findings onderscheid gemaakt tussen mannen en vrouwen. Bij 59% daarvan bleek een verschil en bij 41% niet. Die resultaten zijn samengevat in tabel 1. Hieronder een korte bespreking per onderwerp.

**Tabel 1**

#### M/V verschil in correlatie met geluk

In 818 empirische onderzoeken in de periode 1953-2011

Onderwerp	Aantal findings				
	Totaal aantal findings (absoluut)	Percentage wèl M/V verschil			Percentage geen M/V verschil
		Tegengesteld	Sterker onder mannen	Sterker onder vrouwen	
Educatie	27	7	15	15	63
Familie	33	9	15	6	70
Gedrag	9	11	11	22	55
Geloof	19	0	11	32	58
Gezondheid	50	0	6	18	76
Huwelijk	116	7	16	25	53
Inkomen	53	2	23	23	53
Leefomgeving	46	0	22	13	65
Leeftijd	64	20	14	6	59
Ouderschap	37	0	22	16	62
Persoonlijkheid	91	2	21	20	57
Primaire relaties	96	0	27	15	58
Religie	19	0	11	32	58
Seks	13	0	31	8	62
Sociale Participatie	32	3	28	16	53
Uiterlijk	11	0	18	0	82
Vrije tijd	30	0	10	47	43
Werk	97	4	29	13	54
<b>Totaal<sup>2</sup></b>	<b>818</b>	<b>4%</b>	<b>21%</b>	<b>18%</b>	<b>59%</b>

#### *M/V verschil in verband tussen geluk en familielevens?*

Onderzoek naar geluk toont steevast sterke verbanden met aspecten van familielevens; gelukkige mensen hebben typisch betere banden met hun familie. Op dit onderwerp werden geen grote M/V verschillen gevonden. Het opvallendste verschil zit hem bij het opgroeien in

<sup>2</sup> De procenten zijn afgerond, daarom komen de totalen uit op meer dan 100%

een onvolledig gezin. Mannen zijn minder gelukkig als ze opgroeien, of zijn opgegroeid, in een gezin waarbij de moeder of de vader ontbrak. Daarnaast zijn mannen ook minder gelukkig naarmate ze zijn opgegroeid met meer broers en/of zussen. Dit in tegenstelling tot vrouwen die juist gelukkiger blijken. Het onderzoek naar het verband tussen geluk en tevredenheid met het familieleven toont echter geen M/V verschil.

#### *M/V verschil in verband tussen geluk en onderwijs?*

Geluksonderzoek toont ook meestal een positief verband met onderwijs niveau, mensen die hebben doorgeleerd zijn gemiddeld gelukkiger. Op het eerste gezicht is niet meteen duidelijk of de sterkte van dit verband verschilt tussen mannen of onder vrouwen. De onderzoeken laten verdeelde resultaten zien. Uit de bi-variate analyses komen geen M/V verschillen naar voren.

*M/V verschil in verband tussen geluk en M/V verschil in verband tussen geluk en werk*  
Werkeloosheid gaat steevast gepaard met minder geluk. In dit geval is er wel een M/V verschil; het verband is sterker onder mannen. Werkloos raken gaat dan ook onder mannen in aanzienlijk grotere mate samen met een verlies aan geluk dan onder vrouwen.

#### *M/V verschil in verband tussen geluk en inkomen*

Bij veel onderzoek blijkt een positief verband tussen inkomen en geluk, mensen met een hoog inkomen zijn gemiddeld wat gelukkiger dan mensen met een laag inkomen. Op dit punt blijkt geen M/V verschil.

In de relatie tussen geluk en gezinsinkomen blijkt geen systematisch M/V verschil. Er zijn echter aanwijzingen dat er alleen een M/V verschil aanwezig is onder mensen die ouder zijn dan vijftig. In deze groep blijkt het verband sterker onder mannen.

#### *M/V verschil in verband tussen geluk en huwelijk*

Gehuwden blijken steevast gelukkiger dan alleenstaanden. Dit verschil blijkt sterker onder mannen dan onder vrouwen.

Buiten het verband tussen getrouwd zijn ten opzichte van niet-getrouwd zijn blijkt het verband tussen geluk en verschillende aspecten van het huwelijk sterker onder vrouwen. Het ondergaan van een echtscheiding blijkt een sterker negatief verband te hebben met geluk onder vrouwen. Vrouwen met een verleden waarin zij een echtscheiding hebben ondergaan blijken minder gelukkig dan hun mannelijke tegenhangers. Ook het verschil in geluk onder

vrouwen die gescheiden zijn ten opzichte van vrouwen in een andere huwelijkse staat, zoals single en getrouwd zijn, blijkt groter onder vrouwen. Onder mannen en vrouwen blijkt er een tegengesteld verband met geluk bij het gescheiden zijn ten opzichte van verweduwd zijn. Gescheiden vrouwen blijken minder gelukkig dan verweduwde vrouwen. Onder mannen blijkt het tegenovergestelde.

Tevredenheid met het huwelijk, de kwaliteit van de relatie, de omgang met de ander en problemen binnen de relatie blijken allemaal een sterker verband te hebben met het geluk van de vrouw.

#### *M/V verschil in verband tussen geluk en ouderschap?*

Onderzoek naar de relatie tussen ouderschap en geluk toont weinig verschillen tussen (gehuwde) mensen met en zonder kinderen. Het hebben van kinderen blijkt geen onverdeeld genoeg. Kennelijk heeft het hebben van kinderen voor- en nadelen en wegen ze tegen elkaar op. De vraag is nu of die balans van voor- en nadelen verschilt tussen mannen en vrouwen. Er is geen duidelijk M/V verschil in geluk in relatie tot de volgende aspecten van ouderschap: 1) het hebben van kinderen, 2) het aantal kinderen, 3) zorg voor kinderen, 4) relatie met kinderen en 5) houding ten aanzien van het ouderschap. Hoewel de effecten van ouderschap duidelijk verschillend zijn voor mannen en vrouwen is de balans van voor en nadelen kennelijk ongeveer gelijk.

Bij een aantal aspecten bleken wel M/V verschillen aanwezig. Onvrijwillig kinderloos zijn heeft een sterker negatief verband met het geluk van de man. Onder mannen blijkt het verband ook sterker bij een negatieve zelfevaluatie als ouder. Als mannen het gevoel hebben dat zij tekort schieten als ouder gaat dat samen met minder geluk dan onder vrouwen.

#### *M/V verschil in verband tussen geluk en contacten met vrienden en familie?*

Gelukkige mensen hebben over het algemeen betere contacten met vrienden en familie. Op dit punt doen zich kleine verschillen voor tussen mannen en vrouwen. Uit de onderzoeken blijkt dat tevredenheid met de vrienden in grotere mate samen gaat met meer geluk onder mannen. De kwaliteit van het contact met mensen waarmee men een intieme band heeft onder vrouwen een sterker verband met geluk.

Verwacht zou kunnen worden dat vrouwen die vaker met hun familie, vrienden en kennissen afspreken gelukkiger zijn. Het onderzoek toont echter aan dat dit juist geldt voor mannen.



### *M/V verschil in verband tussen geluk en sociale participatie?*

Geluk gaat typisch gepaard met maatschappelijke betrokkenheid. Dit verband blijkt sterker onder mannen dan vrouwen. Ook het verband tussen geluk en het lid zijn van een vrijwilligersorganisatie is sterker onder mannen.

### *M/V verschil in verband tussen geluk en vrije tijd?*

Geluk gaat meestal gepaard met actieve vrijetijdsbesteding. Gelukkige mensen hebben vaak meer energie en zullen daarom meer kiezen om de vrije tijd op een actieve manier te besteden.

De manier waarop de vrije tijd besteed wordt blijkt in vrijwel alle gevallen een sterker verband te hebben met het geluk van de vrouw. Zo blijkt dat uit eten gaan, theater of bioscoop bezoek, winkelen en lezen allemaal een sterker verband hebben met het geluk van de vrouw. Tevredenheid met de vrije tijd blijkt echter een sterker verband te hebben met het geluk van de man.

Er komt een M/V verschil naar voren bij het onderzoek dat is gedaan naar het verband tussen geluk en verschillende manieren van het omgaan met sport. Zo is te zien dat het verband onder vrouwen tussen geluk en actief en passief met sport bezig zijn sterker is.

### *M/V verschil in verband tussen geluk en leefomgeving?*

Onderzoek naar het verband tussen geluk en verschillende aspecten van de leefomgeving toont geen sterke verbanden en daarin blijkt ook weinig M/V verschil. De gevonden verschillen betreffen voornamelijk tevredenheid met een aantal aspecten van de omgeving. Met deze aspecten is het verschil groter onder mannen. Hierbij moet worden gedacht aan tevredenheid met de economische ontwikkeling van een land en tevredenheid met de media.

Een ander mogelijk M/V verschil is het wonen in een stad of in een dorp. Zo blijkt dat het verschil tussen wonen in de stad gepaard gaat met minder geluk onder vrouwen.

### *M/V verschil in verband tussen geluk en persoonlijkheid?*

Onderzoek naar het verband tussen geluk en persoonlijkheid toont sterke verbanden, zo blijken extraverte mensen bijvoorbeeld gelukkiger dan introverte mensen. De M/V verschillen bij het verband tussen geluk en verschillende aspecten van persoonlijkheid zijn niet groot. Toch zijn er een aantal te noemen.

Zo zijn er verschillen bij het omgaan met problemen. Passief omgaan met problemen heeft onder mannen een negatief verband met geluk, maar niet bij vrouwen.

Ook bij de gemoedstoestanden komen er een aantal M/V verschillen naar voren. Zo blijkt dat vrouwen meer behoefte hebben aan harmonie, rust en een goede omgang met anderen. Voor mannen is dit van minder belang. Zij moeten zich vooral vrij voelen en zelfverzekerd zijn. Voor mannen is het belangrijker om populair te zijn bij mensen van het zelfde geslacht als bij mensen van het andere geslacht. Vrouwen die het waarderen om alleen te zijn blijken vaker minder gelukkig dan mannen die dat doen.

#### *M/V verschil in verband tussen geluk en leefstijl?*

Bij het verband tussen geluk en gedrag komen geen grote M/V verschillen naar voren. Bij het gebruik van stimulerende middelen als drugs of alcohol bleek geen M/V verschil aanwezig.

Een M/V verschil dat naar voren komt bij het verband tussen geluk en gedrag is het activiteitsniveau. Bij onderzoek naar het verband tussen geluk en het bijwonen van culturele evenementen, het bezoeken van vrienden en familie en bij het bijwonen van kerkdiensten komt naar voren dat vrouwen die vaker deze dingen ondernamen gelukkiger zijn dan mannen die dat ondernemen.

#### *M/V verschil in verband tussen geluk en gezondheid?*

Onderzoek toont stevast sterke verbanden tussen geluk en gezondheid, zowel fysieke als mentale gezondheid. Op dit punt blijken echter geen systematische M/V verschillen aanwezig zijn.

#### *M/V verschil in verband tussen geluk en leeftijd?*

De onderzoeken naar het verband tussen geluk en leeftijd laten een duidelijk M/V verschil zien. Mannen worden gelukkiger naar mate ze ouder worden, dit geldt echter niet voor de vrouw. Vrouwen blijken gelukkiger op jongere leeftijd.

#### *M/V verschil in verband tussen geluk en uiterlijk en lichaamsbouw?*

Mooie mensen blijken gemiddeld wel een tikje gelukkiger. Het verschil tussen mooie en minder mooie mensen blijkt niet sterker onder vrouwen dan onder mannen. Er is wel een M/V verschil in de relatie tussen geluk en lichaamsbouw; voor mannen geldt, meer dan voor vrouwen, dat lengte samengaat met meer geluk

### *M/V verschil in verband tussen geluk en religie?*

Veel onderzoek toont een verband tussen geloof en geluk. In dit geval is een sterk M/V verschil te zien. Het geloof gaat bij vrouwen veel vaker samen met meer geluk. Onder mannen is nauwelijks een verband te zien. Vooral bij het verband tussen geluk en het bijwonen van kerkdiensten en het verband tussen geluk met tevredenheid met het geloof blijken onder vrouwen sterker.

### *M/V verschil in verband tussen geluk en seksualiteit?*

Geluk gaat typisch gepaard met een actief seksleven. Dat geldt sterker voor mannen dan voor vrouwen. Uit de onderzoeken komt ook naar voren dat mannen gelukkiger zijn naarmate ze meer seks hebben. Het hebben van problemen bij de seks blijkt onder mannen samen te gaan met minder geluk. Ook blijkt dat het verschil in geluk tussen hetero's en homoseksuelen groter is onder mannen. Homo mannen blijken minder gelukkig dan hetero mannen. Onder vrouwen zijn die verschillen kleiner.

## **4.2 Leveren multi-variate analyses een ander beeld?**

Van bi-variate analyses spreken we als er maar sprake is van twee variabelen, geluk en correlaat en in dit geval geslacht als specificerende variabele.

Van multi-variaat onderzoek spreken we als er bij het onderzoek nog meer variabelen in het onderzoek zijn meegenomen.

Multi-variate analyses zijn in twee soorten te verdelen. Bij de analyse kan er onderscheid gemaakt zijn op basis van bijvoorbeeld leeftijd, bijvoorbeeld als gekeken wordt of een M/V verschil in relatie tussen inkomen en geluk sterker is onder jonge and onder oudere mensen. In een dergelijk geval wordt er gesproken van een *specificatie*. Ook kan er bij de analyses mogelijk interveniërende variabelen constant worden gehouden, bijvoorbeeld als bij de correlatie tussen werkeloosheid en geluk het inkomen worden gecontroleerd, om daarmee zicht te krijgen op het effect van werkeloosheid als zodanig. In dat geval spreken we van *uitzuivering*. Van deze meta-analyse is er bij ongeveer de helft van het multi-variate onderzoek sprake van uitzuivering. Bij de andere helft is er sprake van specificatie.

Van de 818 findings in deze analyse was in 204 gevallen sprake van specificatie en in 220 gevallen sprake van uitzuivering. De resultaten zijn samengevat in tabel 2.

**Tabel 2 Verschil in M/V verschil naar analyse methoden**

Topics	Totaal aantal findings	Verschillen bij multi-variate analyse	
		Specificatie	Uitzuiveren
Onvolledig gezin	5	1/1	1/3
Beroepsstatus	12	2/3	1/1
Werkloos	3	-	0/1
Ooit gescheiden zijn	4	-	1/2
Gehuwd (vs. nooit getrouwd)	7	0/2	0/1
Gehuwd (vs. gescheiden)	6	-	-
Ongehuwd (vs. gescheiden)	5	1/1	-
Verweduwd vs gescheiden)	6	0/1	-
Tevredenheid met de vrienden	37	-	1/3
Tevredenheid met vrijetijdsactiviteiten	7	2/2	1/5
Huidige leeftijd	50	-	-1/3
Deelname aan kerkdiensten	7	-	1/3
Tevredenheid met geloof	4	-	2/4

*Verschilt het M/V verschil bij multivariate analyse?*

Het zou mogelijk zijn dat de multivariate analyses andere uitkomsten hadden dan de bi-variate analyses uit tabel 1. In tabel 2 is weergegeven bij welke topics er een vergelijking mogelijk was en wat deze aantonden.

Bij de onderzoeken waarbij mogelijk interveniërende variabelen zijn uitgezuiverd werd minder vaak een M/V verschil gevonden dan bij de overige onderzoeken, namelijk bij het verband van geluk en educatie en getrouwd zijn ten opzichte van niet getrouwd zijn.

Onderzoeken waarbij een specificatie gemaakt is laten soms zien dat leeftijd, huwelijkse staat en beroepsstatus een rol kan spelen bij het gevonden verband. Zo blijkt dat de M/V verschillen bij het verband tussen geluk en de huidige beroepsstatus kleiner zijn onder gescheiden mensen. Ook blijkt dat Alleenstaande werkende mannen met kinderen gemiddeld minder gelukkig zijn.

**4.2 Is er verschil in M/V verschil?**

Het is mogelijk dat het M/V verschil zou worden beïnvloed door de tijd. Omdat er bepaalde opvattingen die in een bepaalde tijd dominant aanwezig waren van invloed zijn op het M/V verschil (feministische golven). Of dat onderzoek naar de ene variant van geluk iets anders aantoont dan onderzoek naar een andere variant van geluk, omdat mannen of vrouwen bijvoorbeeld meer gevoelig zijn voor de affectieve variant van geluk. Er is in dat geval dus sprake van een verschil in het M/V verschil. In tabel 3 is weergegeven bij welke topics er een vergelijking mogelijk was op basis van tijd en variant van geluk.

In tabel 2 is het verschil weergegeven tussen afwijkende onderzoeksmethoden dan het doorgaande bi-variate onderzoek naar het verband met geluk als tevredenheid met het leven als geheel. Hierboven zijn de topics weergegeven waarbij er sprake was van een M/V verschil en waarbij een vergelijking mogelijk was. Bij een “-“ was er geen vergelijking mogelijk en een “-1/3” wil zeggen dat het gevonden verband is tegengesteld ten opzichte van het verband dat het meest gevonden werd.

**Tabel 3 Verschil in M/V verschil naar tijd en gemeten variant van geluk**

Topics	Totaal aantal findings	verschillen door tijd	Verschillen door gemeten variant van geluk
Onvolledig gezin	5	nee	1/1
Beroepsstatus	12	nee	-1/1
Werkloos	3	nee	-
Ooit gescheiden zijn	4	nee	-
Gehuwd ten opzichte van nooit getrouwd zijn	7	nee	1/1
Gehuwd ten opzichte van gescheiden	6	nee	-1/1
Ongehuwd ten opzichte van gescheiden	5	nee	0/1
Verweduwd ten opzichte van gescheiden	6	nee	-1/1
Tevredenheid met de vrienden	37	nee	-
Tevredenheid met de vrijetijdsactiviteiten	7	nee	-
Huidige leeftijd	50	mogelijk	1/4
Deelname aan kerkdiensten	7	nee	-
Tevredenheid met het geloof	4	nee	-

*Verschilt het M/V verschil naar tijd?*

De onderzoeken die zijn gebruikt zijn afkomstig uit de periode 1957 tot en met 2011. In die periode vond de tweede feministische golf plaats, en daardoor zou er meer M/V verschil kunnen blijken bij oudere onderzoeken dan bij meer recent onderzoek. In 13 gevallen was vergelijking door de tijd mogelijk en hierbij bleek geen systematisch verschil. De tijd blijkt alleen een mogelijke rol te spelen bij het verband tussen geluk en de huidige leeftijd.

*Verschilt het M/V verschil per gemeten variant van geluk?*

Bij de meeste onderzoeken is ‘overall’ geluk gemeten. In 693 gevallen zijn indicatoren van ‘componenten’ van geluk gebruikt, in 79 gevallen indicatoren van de affectieve component (geluksgevoel) en in 28 gevallen indicatoren van de cognitieve component (tevredenheid). Bij de overige onderzoeken is er een gemengde variant van geluk gemeten. Bovenstaande tabel laat zien dat de gemeten variant van geluk een rol kan spelen bij het gevonden verband. Zo

blijkt dat er bij de beroepsstatus, getrouwd zijn ten opzichte van gescheiden zijn juist sprake van een M/V verschil dan de andere onderzoeken aantonen. Zo blijkt dat werkende vrouwen juist gelukkiger zijn als de affectieve variant van geluk gemeten werd. En als de affectieve variant gemeten wordt blijkt dat een echtscheiding juist onder mannen samen gaat met minder geluk.

## 5 DISCUSSIE

In de discussie wordt verder ingegaan op de gevonden resultaten en in hoeverre deze overeen komen met het traditionele rollenpatroon. Verder wordt er aangegeven hoe de gevonden verbanden geïnterpreteerd kunnen worden en wat de sterke en zwakke punten van deze analyse zijn.

### 5.1 In hoeverre sluiten de gevonden verschillen aan bij het traditionele rollenpatroon?

Door de jaren heen spelen de mannen binnen de samenleving een andere rol dan de vrouwen. Van oudsher is de man verantwoordelijk voor (het grootste deel) van het gezinsinkomen en de vrouw verzorgt het huishouden. Het traditionele rollenpatroon. In de Westerse wereld is echter steeds meer te zien dat dit traditionele rollenpatroon aan het verdwijnen is. De man wordt steeds meer betrokken in het huishouden en een steeds groter wordende groep vrouwen gaat heeft een baan. De vraag is welke condities die onder het traditionele rollenpatroon vallen een M/V verschil bij het verband met geluk laten zien.

*Welke condities wel?*

De conditie die het meest aansluit bij het traditionele rollenpatroon is werk. De onderzoeken naar het verband tussen geluk en werk tonen in grote mate aan dat voor mannen meer geldt dat werkenden gelukkiger zijn dan niet werkenden. Werkloos zijn gaat onder mannen in sterke mate samen met een verlies aan geluk. Naast het gegeven dat mannen die niet werken mogelijk vaker iets mankeren op het gebied van gezondheid, wordt dit ook bepaald door het beeld dat de maatschappij heeft van mannen die niet werken. Voor vrouwen is het meer geaccepteerd om overdag thuis te zijn.

Een andere conditie is die van het huwelijk. Voor mannen geldt in grotere mate dat ze gelukkiger zijn als ze getrouwd zijn dan voor vrouwen. Toch heeft het stuklopen van een huwelijk, op wat voor manier dan ook, een sterker negatief verband met het geluk van de vrouw. Ook de tevredenheid met het huwelijk en problemen binnen het huwelijk correleren sterker met geluk onder vrouwen.

*Welke condities niet?*

Een van de conditie waarbij het gevonden verband niet overeen komt met het traditionele rollenpatroon is die van primaire relaties. Uit de onderzoeken komt naar voren dat mannen gelukkiger zijn als zij tevreden zijn met hun vrienden en hun familieleden. Mogelijk geldt het meer voor mannen dat gelukkig zijn je beter in staat stelt om je vriendschappen en

familieleven te onderhouden of dat mannen als ze gelukkig zijn ook sneller tevreden zijn met hun vriendschappen en hun familielevens.

Bij het inkomen werd geen systematisch M/V verschil gevonden. Daar inkomen je aanzien verstrekt zou het voor de hand liggen dat het verband sterker zou zijn onder mannen. Dit is echter niet aangetoond.

## **5.2 Mogelijk top-down effect**

Bij de gevonden verbanden moet er ook stilgestaan worden bij de causaliteit achter een gevonden verband. Een bepaalde conditie kan zorgen voor een groter geluk. Maar geluk kan ook zorgen voor bepaalde condities. Zo kan een gevonden verband worden geïnterpreteerd als gevolg van geluk. In dat geval spreken we van een top-down effect. Dit houdt in dat gelukkige mensen bijvoorbeeld ook een grotere kans hebben op een goed huwelijk. Terwijl het huwelijk ook kan bijdragen aan meer geluk. Getrouwd zijn gaat onder mannen in grotere mate samen met meer geluk dan onder vrouwen. Dit zou kunnen komen doordat het huwelijk meer voordelen heeft voor de man. Een andere mogelijkheid is dat voor de vrouw geluk een belangrijker selectie criterium is dan voor de man. Een gelukkige man maakt dus meer kans om te trouwen. De gevonden verbanden kunnen dus ook op deze manier worden geïnterpreteerd. Dit maakt het dus lastig om het goede perspectief te kiezen

## **5.3 Sterke en zwakte kanten van deze analyse**

Iedere methode heeft voor- en nadelen. Wat zijn de sterke en zwakte kanten van deze meta-analyse?

### *Afhankelijkheid van de World Database of Happiness*

Een van de zwaktes van deze synthese ligt hem in de afhankelijkheid van de World Database of Happiness. Alle studies die gebruikt zijn bij deze analyse komen uit deze database en er is niet geheel duidelijk wat de uitkomsten zijn van andere studies die daar niet in zijn opgenomen. Deze synthese is gebaseerd op de World Database of Happiness zoals die was op 10 januari 2012. Studies die daarna nog zijn ingevoerd zijn nog niet meegenomen in deze synthese. Daarnaast zijn ook de studies die over andere zaken gaan dan geluk of om een andere reden niet in de collectie zijn opgenomen ook buiten deze synthese gelaten.



### *Robuustheid*

Een ander zwak punt is de robuustheid van sommige uitkomsten. De onderzoeken naar het verband tussen geluk en de diverse onderwerpen zijn zeer divers. Dit houdt in dat er naar sommige verbanden veel onderzoeken voor handen zijn, maar ook zeer veel uitspraken zijn gebaseerd op enkele onderzoeken. Het is de vraag of een zelfde verband in verschillende onderzoeken en/of met verschillende operationaliseringen gerepliceerd wordt.

Voorbeelden hiervan zijn de uitspraken over alcohol of drugsgebruik, tevredenheid met het onderwijs, het zelfbeeld of de evaluatie van delen van zichzelf enzovoort.

### *Merendeels cross-sectioneel onderzoek*

Het overgrote deel van de onderzoeken naar het verband tussen geluk en verschillende condities voor geluk is cross-sectioneel. Dit zorgt ervoor dat er minder inzicht is in de vraag hoe het verband loopt. Wordt het verband tussen geluk en de verschillende aspecten veroorzaakt door het geluk, of andersom. Meer longitudinaal onderzoek zou hierbij uitkomst hebben geboden.

### *Uitgebreid*

Een sterke kant is het grote aantal onderzoeken. Deze analyse is gebaseerd op 818 studies met in totaal waarschijnlijk zo rond de miljoen respondenten. In deze scriptie wordt een totaal overzicht gegeven van elk onderzoek naar het verband tussen geluk en verschillende aspecten waarbij er onderscheid is gemaakt tussen mannen en vrouwen. Dit betekent dat deze scriptie veel handvaten biedt voor inzichten in het verschil in de voorwaarden voor geluk tussen mannen en vrouwen op zeer veel gebieden. Met een gebruikelijke literatuur zoektocht zullen veel van de bij deze synthese gebruikte bevindingen niet gevonden worden. Deze analyse biedt dus een uitgebreider beeld van de M/V verschillen betreffende de voorwaarden voor geluk dan dat met een literatuur studie mogelijk is.

### *Grote aantallen*

Bij vrijwel alle onderzoeken die gebruikt zijn bij deze scriptie is er gebruik gemaakt van een onderzoekspopulatie die groter is dan honderd respondenten. Vaak zelfs meer dan duizend. Dit houdt in dat de kans dat een gevonden verband door toeval is ontstaan een stuk kleiner wordt.

### *Longitudinaal onderzoek*

Het overgrote deel van de gebruikte onderzoeken is cross-sectioneel. Toch zijn er bij enkele aspecten longitudinaal onderzoek voor handen. Dit houdt in dat er meer inzicht te verkrijgen is in de richting van het verband. De gevonden M/V verschillen bij de verschillende condities komen in grote lijn overeen met de gevonden M/V verschillen uit de cross sectionele onderzoeken. Zoals het inkomen, het hebben van werk, het verliezen en het vinden van werk. Bij het verband naar het verband van geluk met het vroegere en het hebben van een vast inkomen en een verandering in de huwelijks staat is, logischerwijs, alleen longitudinaal onderzoek voor handen. Bij deze condities werd geen M/V verschil gevonden.

### *Blinde vlekken*

De World Database of Happiness biedt een zeer veel en uitgebreid onderzoek naar het verband tussen geluk en verschillende condities. Eigenlijk worden de meest denkbare condities wel behandeld. Toch zijn er een aantal blinde vlekken.

Over de M/V verschillen tussen landen is weinig onderzoek voor handen. Zijn bijvoorbeeld in België de mannen gelukkiger en Nederland de mannen? Een andere blinde vlek zou de M/V verschillen onder allochtonen kunnen zijn. Zijn er M/V verschillen onder allochtonen ten opzichte van autochtonen in een land? Ook op het gebied van het leven met een handicap, gezonde levensstijl en interesses zijn geen onderzoeken voor handen om iets over een M/V verschil te zeggen.

Ook zou het bij een aantal topics wel wenselijk zijn om gevonden resultaten te controleren, omdat deze gebaseerd zijn op enkele onderzoeken. Hierbij kan worden gedacht aan de resultaten op het gebied van gedrag, persoonlijkheid en leefomgeving.

Het M/V verschil tussen geluk en het gezinsinkomen verder onderzocht kunnen worden. Het voor handen zijnde onderzoek geeft geen goed beeld van het M/V verschil, doordat er bij deze onderzoeken maar in mindere mate gebruik is gemaakt van een representatieve populatie.

## 6 CONCLUSIE

Volgens Gray zijn mannen en vrouwen naar hun aard zeer verschillen: mannen komen van Mars en vrouwen komen van Venus. In de voorwaarden voor geluk blijkt echter uit iets meer dan de helft van de 818 onderzoeken dat geen M/V verschil is. De gevallen waarbij wel een M/V blijkt sporen slechts gedeeltelijk met het beeld dat Gray schetst. .

Toch blijkt er bij een aantal onderwerpen wel degelijk sprake van M/V verschillen. De grootste verschillen vindt men bij de onderwerpen werk, het huwelijk, vrije tijd, religie en vooral leeftijd.

## Referenties:

Brizendine, L. (2007) *“De Vrouwelijke Hersenen”* Uitgeverij Sirene, Amsterdam

Brizendine, L. (2010) *“De Mannelijke Hersenen”* Uitgeverij Sirene, Amsterdam

Gray, J. (1993) *“Mannen komen van Mars, Vrouwen van Venus”* Spectrum.

Pfaff, D.W. (2011) *“Man & Woman. An inside story”* Oxford University Press, Inc. New York,

Veenhoven, R. (1984) *“Conditions of Happiness”* Kluwer Academic, Dordrecht/Boston/Lancaster.

Veenhoven, R. (2002) *“Het grootste geluk voor het grootste aantal- geluk als richtsnoer voor beleid.* Rede vrijdag 31 mei 2002 bij aanvaarding van het ambt bijzonder hoogleraar “sociale condities voor menselijk geluk” Erasmus Universiteit Rotterdam.

Veenhoven, R. (2010) *World Database of Happiness*, Erasmus University Rotterdam  
Geraadpleegd op 1-12-2011 <http://worlddatabaseofhappiness.eur.nl>

# 1 Inleiding

## 1.1 Het probleem

Vroeger dacht men dat mannen en vrouwen zeer verschillend zijn. In dat verband werd ook aangenomen dat de condities van geluk voor mannen en vrouwen ook sterk verschillen. Mannen zouden hun geluk vooral buitenshuis vinden en vrouwen zouden dat voornamelijk doen in het huishouden en zorg. De psycholoog Buytendijk zag twee verschillende manieren van mens zijn, de mannelijke en de vrouwelijke. Scheppend voortbrengen of arbeiden is de mannelijke manier van zijn en zorgend in de wereld zijn en moederlijkheid zijn de vrouwelijke manier van zijn (Buytendijk, 1951)

Tegenwoordig wordt meer aangenomen dat mannen en vrouwen gelijk zijn en dat ze dus van dezelfde dingen gelukkig worden. (American Psychologist, september 2005). De vraag is of dat ook daadwerkelijk zo is. Wat weten we nu eigenlijk van de M/V verschillen in voorwaarden voor geluk?

Gedegen kennis daarover is belangrijk, onder meer in het kader van het streven naar groter geluk voor het grootste aantal. Dan moeten we namelijk niet alleen weten wat de gemiddeld mens gelukkig maakt, maar ook of er zaken zijn die verschillend uitpakken op het geluk van verschillende sociale categorieën, zoals jong of oud, hoog of laag opgeleid en ... man of vrouw. Een mogelijk verschil in condities voor geluk tussen mannen en vrouwen is ook van belang voor het emancipatiebeleid; dan zal streven naar grotere gelijkheid in de levenswijze van mannen en vrouwen waarschijnlijk lijden tot minder geluk.

## 1.2 De vraag

*Verschillen voorwaarden voor geluk van mannen en vrouwen?*

*Zo ja,*

- *Welke voorwaarden verschillen wel, welke niet?*
- *Wat zijn mogelijke verklaringen voor deze verschillen?*

## 1.3 Benadering

*Focus op feitelijke voorwaarden voor geluk*

Bij dit onderzoek gaat het er niet om wat de mensen zelf *denken* dat hen gelukkig maakt, maar wat *blijkt* samen te gaan met geluk.

*Techniek van onderzoek naar condities voor geluk*

Om de feitelijke condities voor geluk in kaart te brengen worden er enquêtes afgenomen met de vraag of de respondent gelukkig is, waarna er gekeken wordt wat de condities zijn waar diegene onder leeft, zoals kan worden gedacht aan de hoogte van het inkomen, het aantal kinderen, vrijetijdsbesteding, enzovoort. Dit kan vergeleken worden met onderzoek naar bijvoorbeeld de samenhang tussen gezonde voeding en levensduur.

### *Meta-analyse*

Er zijn drie mogelijkheden om de onderzoeksvragen te beantwoorden. De eerste is een primair onderzoek opzetten. De tweede zou een secundaire analyse zijn van al bestaand onderzoek. Bij deze scriptie is er gekozen voor een derde mogelijkheid, namelijk een meta-analyse. Er is naar dit onderwerp al zeer veel onderzoek voor handen en in deze scriptie zal een overzicht gemaakt worden van wat deze onderzoeken hebben opgeleverd. Er wordt een kwantitatieve meta-analyse opgezet waarbij de uitkomsten van al dat onderzoek worden gerubriceerd en geteld. Hierbij wordt de interpretatie van de onderzoeker niet meegenomen, zoals bij verhalend literatuuronderzoek.

### *Bron: World Database of happiness*

Het onderzoek dat gebruikt is bij deze kwantitatieve meta-analyse is afkomstig uit de World Database of Happiness. De World Database of Happiness is een 'focussed findings archive', dat wil zeggen een verzameling van onderzoeksresultaten over geluk in de zin van levensvoldoening. Het brengt bevindingen die zijn verspreid over vele studies en biedt een basis voor synthetisch werk. De database is gevestigd op de afdeling Sociologie van de Sociale Faculteit van de Erasmus Universiteit in Rotterdam.

De Database startte in de jaren 80 en verscheen aanvankelijk in boekvorm, eerst het 'Databook of Happiness' (Veenhoven, 1984). In de jaren 1990 volgden nog verschillende boeken. In 1998 kwam de database beschikbaar op internet (<http://worlddatabaseofhappiness.eur.nl>). Sindsdien is de database behoorlijk uitgebreid. Momenteel (eind 2011) bevat de database ongeveer 20.000 onderzoeksresultaten ('findings'). Met daarvan 5.000 onderzoeksresultaten over hoe gelukkig mensen zijn (distributional findings) en 15.000 over zaken die gepaard gaan met geluk (correlational findings). Deze scriptie richt zich op dat laatste en maakt gebruik van de verzameling Correlational Findings. Er wordt onderzocht in hoeverre correlaten van geluk verschillen tussen mannen en vrouwen.

## **1.4 Belang van het onderzoek**

Kennis van de M/V verschillen in condities voor geluk zijn om de volgende redenen van belang:

### **1.4.1 Wetenschappelijk belang**

Deze scriptie levert een bijdrage aan het debat over verschillen tussen mannen en vrouwen. Enerzijds is er veel literatuur waarin de M/V verschillen worden benadrukt, zoals in 'Vrouwen komen van Venus' (Gray, 2011). Anderzijds is er de literatuur waarin de verschillen worden ontkend of geminimaliseerd, zoals in 'Man & Woman an inside story' (Pfaff, 2010). De M/V verschillen in condities worden in deze literatuur wel genoemd, maar nog niet systematisch bestudeerd. Deze scriptie geeft een overzicht van wetenschappelijk onderzoek naar de geobserveerde verschillen in condities voor geluk, tussen mannen en vrouwen.

### **1.4.2 Maatschappelijk belang**

Het onderwerp is ook van belang voor individuele levenskeuzen van burgers en voor publieke keuzen op het vlak van emancipatiebeleid.

### *Individuele keuzen*

We leven in een meer-keuze-maatschappij en burgers moeten daarom ook vaak keuzen maken. Bij afweging speelt de kans op geluk natuurlijk een rol, tegenwoordig waarschijnlijk zelfs meer dan in het verleden. Om die kansen te kunnen inschatten is het belangrijk om te weten hoe de keuzen die eerder zijn gemaakt hebben uitgepakt op het geluk van mensen zoals jij. Daarom is het belangrijk om te weten welke keuzen anders uitpakken voor mannen en vrouwen, bijvoorbeeld bij de keuze om een gezin te stichten en om full time te werken.

### *Publieke keuzen: Emancipatiebeleid*

Het Emancipatiebeleid is erop gericht om de verschillen in levensvoorwaarden tussen mannen en vrouwen zo klein mogelijk te maken. Het is echter maar de vraag of we daar gelukkiger van worden. Als dit niet zo blijkt te zijn, heeft dat ideaal een prijs.

Uit het oudere geluksonderzoek dat gedaan is sinds 1960 blijkt dat vrouwen gelukkiger waren dan mannen. Door de emancipatie in de jaren zeventig zijn de kansen voor de vrouw toegenomen. De levens van vrouwen zijn de laatste vijfendertig jaar aanzienlijk verbeterd naar objectieve maatstaven. Zo zijn de kansen van vrouwen op de arbeidsmarkt verbeterd, ze hebben een groter inkomen en in het huishouden hoeven ze minder te doen door technologische ontwikkelingen en doordat de man meer taken over is gaan nemen. De vrouwen hebben meer mogelijkheden dan vijfendertig jaar geleden. De condities om een hogere mate van geluk te bewerkstelligen voor de vrouw zouden dus moeten zijn verbeterd.

Het is echter maar de vraag of de veronderstelde verbetering van de condities voor geluk ook daadwerkelijk heeft bijgedragen aan een hogere mate van geluk voor de vrouw.

Uit onderzoek blijkt immers dat het genoemde gendergat in geluk is verdwenen en het lijkt er zelfs op dat mannen tegenwoordig gelukkiger zijn. De toename van mogelijkheden maakt het leven van vrouwen ingewikkelder. Zo moeten ze ineens op bepaalde vlakken ook met mannen concurreren (Stevenson & Wolfers, 2007).

Om tot een goed beeld te komen waardoor vrouwen achterblijven in hun mate van geluk, is het belangrijk om te zien wat de verschillende condities voor geluk doen en waar de M/V verschillen liggen.

## **1.5 Opbouw van deze scriptie**

In het tweede hoofdstuk zal het begrip “Geluk” besproken worden. Hierbij zal er verder ingegaan worden op de definitie van geluk en het onderzoek naar geluk.

In het derde hoofdstuk wordt er verder ingegaan op de verschillen tussen mannen en vrouwen. Er zal beschreven worden wat er wordt verstaan onder geslacht en gender.

In hoofdstuk vier zal de methode van dit onderzoek nader uitgelegd worden. In dit hoofdstuk wordt laten zien hoe de synthese is opgebouwd en hoe er tot bepaalde resultaten is gekomen.

In de hoofdstukken vijf tot en met eenentwintig zal er per hoofdstuk een bepaalde conditie voor geluk behandeld worden, zoals werk, ouderschap, het huwelijk primaire relaties, onderwijs, religie, gezondheid, enzovoort. In deze hoofdstukken zal er een gedetailleerde beschrijving gegeven worden van de M/V verschillen bij die bepaalde conditie voor geluk.

In het slot hoofdstuk zullen deze M/V verschillen nog eens globaal besproken worden. In dit hoofdstuk worden ook de implicaties gegeven voor het te voeren beleid.

## 2 Wat is Geluk?

In deze scriptie gaat over 'geluk'. Het is daarom belangrijk om te weten wat geluk nu precies is. In het dagelijks taalgebruik wordt het woord gebruikt voor verschillende betekenissen. De Van Dale omschrijft geluk als: “*een gunstige loop van omstandigheden*” en “*aangenaam gevoel van iemand die zich verheugt*”. In de wetenschap wordt het woord in nog veel meer betekenissen gebruikt (Veenhoven 1984: 13-17). We moeten dus eerst vaststellen wat in deze scriptie precies bedoeld wordt met geluk.

### 2.1 Betekenissen van het woord

In het wetenschappelijke discours verwijst het woord geluk (in het Engels ‘happiness’) vaak naar ‘goed leven’, ‘kwaliteit van leven’ en ‘welzijn’ in brede zin. Het woord wordt echter ook in meer specifieke betekenissen gebruikt en deze scriptie hanteert één van die specifieke betekenissen.

#### *Kwaliteiten van leven*

In ‘Het Grootste Geluk’ onderscheid Veenhoven (2002) de volgende vier kwaliteiten van leven.

Tabel 2.1a

#### **Vier Kwaliteiten van Leven**

	<i>Extern</i>	<i>Intern</i>
<i>Levenskansen</i>	Leefbaarheid	Levensbekwaamheid
<i>Levensuitkomsten</i>	Nut van het leven	Satisfactie

Verticaal wordt onderscheid gemaakt tussen kwaliteit *levenskansen* en van de *levensuitkomsten*. Horizontaal is er onderscheid gemaakt tussen *interne* en *externe* kwaliteiten.

*Leefbaarheid*. Het gaat hierbij om de kwaliteit van de omgeving. Welke zaken zijn er in de omgeving die het geluk van een persoon zou kunnen beïnvloeden? Het zou hierbij kunnen gaan om veiligheid, voorzieningen, een fijn klimaat, enz. doorgaans is het zo dat een veilige, schone omgeving positief zal bijdragen aan het geluk van iemand. Toch is het zo dat niet iedereen die in zo'n omgeving woont ook gelukkig is.

*Levensbekwaamheid*. Dat iemand in een goede omgeving leeft wil dus nog niet zeggen dat die omgeving iemand gelukkig maakt. De kansen die de omgeving biedt moeten wel benut worden. De vaardigheden die iemand bezit om goed om te gaan met de omgeving. Hierbij kan worden gedacht aan gezondheid, doorzettingsvermogen, enz.

*Nut van het leven*. Nut betekent ook wel zinvolheid. Bij dit punt wordt vooral bedoeld dat het leven zinvol is voor de omgeving. Vroeger werd het inzetten voor god of je vaderland gezien als nut van het leven. Tegenwoordig zou het inzetten voor een beter milieu of ontwikkelingswerk gezien kunnen worden als onderdeel van deze kwaliteit. De zinvolheid van het leven zou kunnen bijdragen aan een gelukkiger leven. Het geeft veel voldoening om iets bij te dragen aan het leven van een ander en iets belangrijks te doen. Dit hoeft echter niet. Het is ook mogelijk dat zinvolheid ten koste gaat van geluk.



*Satisfactie.* Rechtsonder in het schema vinden we satisfactie. Hierbij draait het om de persoonlijke beleving van het bestaan. Het gaat om de uitkomsten van het leven zelf voor het individu. Het wordt ook gezien als subjectieve levenskwaliteit of subjectief welbevinden.

#### *Vormen van satisfactie*

Ook het woord ‘satisfactie’ wordt in verschillende betekenissen gebruikt, die allemaal wel eens ‘geluk’ zijn genoemd. In onderstaand schema is horizontaal de tweedeling gemaakt tussen voorbijgaand en duurzaam geluk. Verticaal is de tweedeling gemaakt tussen aspect van het leven en het leven als geheel.

Tabel 2.1b

#### **Vier vormen van satisfactie**

	<i>Vorbijgaand</i>	<i>Duurzaam</i>
<i>Aspect van het Leven</i>	Genietingen	Deelsatisfacties
<i>Leven als geheel</i>	Topervaringen	Levensvoldoening

*Genieting* Voorbijgaande satisfactie met een aspect van het leven wordt ‘genieting’ genoemd, in het Engels ‘pleasure’. Een goede maaltijd en seksuele uitpattingen horen bij deze vorm van satisfactie. (Epericus kwam met de filosofie dat men zoveel mogelijk moest genieten, ook wel het Hedonisme genoemd.) Ook een goed gesprek of het luisteren naar een mooi gedicht hoort bij deze vorm van satisfactie.

*Top ervaring:* Satisfactie dat ook van voorbijgaande aard is, maar dan met het leven als geheel dat zijn de topervaringen. Met deze topervaringen worden de momenten bedoeld waarop iemand loskomt van zijn dagelijkse zorgen en zijn leven overziet. Op zo’n moment valt alles als het ware op zijn plaats.

*Deelsatisfactie* Als de satisfactie van duurzame aard is en betrekking heeft op een bepaald deel van het leven dan spreken we van deelsatisfacties. Voorbeelden hiervan zijn huwelijkssatisfactie en arbeidssatisfactie. Iemand kan heel gelukkig zijn met zijn relationele leven, maar erg ontevreden zijn met de situatie op het arbeidsvlak.

*Levensvoldoening.* Dit betreft geen tijdelijke maar een structurele waardering van het leven als geheel. Het woord geluk wordt in de meeste gevallen voor deze vorm van satisfactie gebruikt. In deze scriptie wordt deze vorm van satisfactie bedoeld als het om geluk gaat.

## **2.2 Definitie van geluk**

Zoals hierboven is vermeldt wordt in deze scriptie levensvoldoening als vorm van satisfactie bedoeld als het gaat om geluk. De satisfactie die betrekking heeft op het leven als geheel en van duurzame aard is wordt levensvoldoening genoemd. Veenhoven gebruikt ook wel: ‘overall appreciation of one’s life as a whole’ (Veenhoven, 1984: 22)

## 2.3 Componenten van geluk

Mensen maken bij beoordelen van hun leven gebruik van twee bronnen van informatie, namelijk van hun gevoelens en van hun verstandelijke vergelijkingen.

### *Geluksgevoel*

Net als dieren hebben mensen de mogelijkheid tot een gevoelsmatige evaluatie. Als een mens of een dier zich ergens slecht voelt, is dat een signaal om weg te gaan. Bij mensen werkt dit mogelijk beter dan bij dieren. Zij kunnen door het aflezen van hun grondstemming een beter beeld vormen van hun affectieve totaalervaring. Dit maakt een schatting van gevoel over langere periodes mogelijk. In de World Database of Happiness wordt deze vorm de affectieve component van geluk genoemd en aangeduid met de term 'hedonic level of affect'. Het draait bij deze component van geluk dan ook een gemiddelde stemming.

### *Tevredenheid*

In tegenstelling tot dieren kunnen mensen hun situatie ook verstandelijk beoordelen. Bij deze manier van het leven beoordelen wordt er een vergelijking gemaakt van de wenselijke situatie en de werkelijkheid. Bij deze variant van geluk wordt er een inschatting mogelijk van de waarschijnlijkheid dat deze wenselijke situatie gerealiseerd wordt. Er wordt dan gesproken over tevredenheid. In de World Database of Happiness wordt dit de cognitieve component van geluk 'contentment' genoemd.

## 2.3 Is geluk meetbaar?

Voor onderzoek zou het erg handig zijn als geluk te meten zou zijn aan de hand van objectieve indicatoren, zoals inkomen, gezondheid, sociaal netwerk, enz. Die persoon heeft een hoog inkomen, hij is gezond en heeft dat aantal vrienden, dan is hij die mate van gelukkig. Helaas is dit niet het geval. Het meten van geluk aan de hand van objectieve indicatoren zal kunnen leiden tot een cirkelredenering. Op deze manier zal onderzoek naar bijvoorbeeld het verband tussen geluk en werk altijd uitwijzen dat werkende vrouwen gelukkiger zijn.

### *Vraagmethoden*

Als je het niet aan uiterlijke omstandigheden kunt aflezen, hoe kom je dan te weten hoe gelukkig mensen zich innerlijk voelen? De meest voor de hand liggende methode is door vragen te stellen. Er is daarbij onderscheid tussen directe bevraging, men moet aangeven hoe gelukkig of tevreden ze zijn, en indirecte bevraging, zoals projectieve methoden. In het verleden werd geprobeerd om het geluk van mensen te meten aan de hand van verhalen die personen vertelden bij plaatjes die ze te zien kregen. Het nadeel hiervan is dat de validiteit onvoldoende was. Een oplossing hierop was om direct naar iemands geluk te vragen. Ze moesten een inschatting maken van hun eigen geluk. De eerste vraag was voor de hand liggend. Over het geheel genomen hoe gelukkig bent u met uw leven? Deze directe vragen zijn gebruikt in tal van enquêtes. Bij deze onderzoeken stelt men vragen als: "Hoe gelukkig was u tijdens u leven van de afgelopen vijf jaar op een schaal van een tot tien?" Ook zijn er vragen waarbij mensen hun geluk per dagdeel moesten aangeven op deze manier wordt het hedonische geluksniveau gemeten. Al deze vragenlijsten zijn te vinden in het onderdeel [Measures of Happiness](#) in de World Database of Happiness.

### *Twijfels over zelfrapportage van geluk*

Een punt van kritiek op deze methode van het onderzoek naar geluk is dat mensen het misschien lastig vinden om te bepalen hoe tevreden ze zijn met hun leven als geheel. Een ander punt is dat het woord tevreden voor iedereen wat anders kan betekenen. Of mensen gaan bepaalde waardes hangen aan aspecten van het leven en laten hun beoordeling daarvan afhangen, terwijl ze enkel hoeven aan te geven hoe ze zich op dit moment voelen.

### *Bewijzen*

Om te toetsen of de uitkomsten van de enquêtes overeenkomen met het geluk van de geënquêteerde is er aan vrienden van de betrokken persoon gevraagd een inschatting te maken van het geluk van hem of haar. Hieruit bleek dat de uitkomsten van de zelfrapportage vaak overeenkwamen met de inschatting die gemaakt werd door de vrienden van de geënquêteerde.

Omdat er van buiten niet altijd te zien is wat er zich bij iemand van binnen afspeelt, zullen de sceptici zich nog steeds kunnen afvragen of er wel objectief gemeten wordt. Om een nog objectiever beeld te geven van het onderzoek naar geluk maken we de overstap naar de hersenfysiologie. Op dit gebied is er steeds meer duidelijk geworden wat er zich in iemands hoofd afspeelt als hij of zij zich gelukkig of ongelukkig voelt. Tijdens de onderzoeken hiernaar wordt er gekeken naar de elektrische activiteit die in de verschillende hersendelen plaatsvond. De uitkomsten van deze elektrische activiteit werd dan vergeleken met de gevoelens die de proefpersonen hebben aangegeven. Uit dit onderzoek bleek dat als mensen positieve gevoelens ervaren er meer elektrische activiteit plaatsvond in het gedeelte linksvoor in de hersenen en als er negatieve gevoelens ervaren werden vond er meer activiteit plaats in het gedeelte rechtsvoor in de hersenen. Op deze manier zijn ze erachter gekomen dat de linkerkant van de hersenen actiever werden als mensen een grappig filmpje zagen en bij het zien van een smakeloos filmpje werd de rechterkant actiever.

Er bestaat dus een rechtstreeks verband tussen stemming en hersenactiviteit. Door veel onderzoek naar elektrische activiteit is gebleken dat mensen waarvan de linker helft van de hersenen actiever is gelukkiger zijn dan mensen met een actievere rechterhelft. De mensen met een actieve linkerhelft worden vaak door vrienden als gelukkiger beoordeeld dan de mensen waar zich meer activiteit in de rechterhelft plaatsvindt. (Davidson, 1992 en 2000)

## **2.4 Waarom is geluk belangrijk?**

### *Ethische opvatting*

In het oude Griekenland waren er al filosofen die vonden dat de samenleving moest bijdragen aan het geluk van zijn burgers. Dit idee is later uitgewerkt door de Engelsman Jeremy Bentham (1798). Volgens hem was het beste overheidsbeleid het beleid dat het grootste geluk oplevert voor het grootste aantal burgers. En de beste handeling van het individu is die welke het meeste geluk oplevert voor iedereen die op wat voor manier dan ook met de handeling te maken krijgt. Het gaat er dus niet dat de handeling meer geluk oplevert voor de actor zelf, maar voor het grootste aantal personen dat er met die handeling te maken heeft. Naast het actor-utilitarisme, waarbij geluk het richtsnoer is voor individuele morele keuzen, is er ook het politieke-utilitarisme. Hierbij wordt het toepassen van geluk als richtsnoer voor publiekbeleid bedoeld.

Waarom heeft Bentham geluk gekozen als grondslag voor zijn consequentialistische ethiek? Er zijn toch tal van andere criteria te noemen? Er zijn verschillende positieve zaken die na te streven zijn, zoals geloof, rijkdom of gezondheid. Bentham koos echter voor geluk, omdat het de overkoepelende motivatie voor alles is. Een verbetering van de gezondheid of de financiële situatie zal moeten bijdragen aan een groter geluk. Daarnaast is het zo dat er bij

geluk, in tegenstelling tot de andere gevoelens, maar één dimensie is. Die dimensie loopt van zeer negatief tot zeer positief. Je kunt je niet tegelijkertijd gelukkig en ongelukkig voelen. Je kunt wel tegenstrijdige gevoelens hebben, maar de balans van deze positieve en negatieve gevoelens varieert op één dimensie. Bentham noemt dat 'the sum of pleasures and pains'

#### *Publieke waardering van geluk*

Het hoeft niet echt bewezen te worden dat de meeste mensen, en waarschijnlijk alle mensen, gelukkig willen zijn. Toch laat het onderzoek van King en Napa (1998) zien dat geluk door mensen als een belangrijker goed werd gewaardeerd als bijvoorbeeld geld, gezondheid of seks. Ook in het onderzoek van Skevington e.a. (1997) kwam naar voren dat geluk wordt gezien als de belangrijkste component van de kwaliteit van het leven.

#### *Consequenties van al dan niet gelukkig zijn*

Uit verschillende onderzoeken is gebleken dat gelukkig zijn op verschillende vlakken goed is. Zo is te zien dat gelukkige mensen langer leven, lichamelijk gezonder zijn, socialer, energiever, vriendelijker, flexibeler, vindingrijker, groter zelfvertrouwen hebben, meer geld verdienen en een prettige energie uitstralen (Argyle, 1987).

Layard beschrijft in zijn boek dat gebleken is dat de lichaamsfuncties van iemand die iets ervaart dat hem gelukkig maakt zullen verbeteren. Daarbij zullen zijn bloeddruk en polsslag ook naar beneden gaan. Er zijn hier verschillende onderzoeken naar gedaan en op welke manier geluk ook gemeten werd, het bleek in alle gevallen tot een betere fysieke gezondheid te leiden (bij gelijkblijvende andere omstandigheden). (Layard, 2005: 33) gelukkige mensen hebben over het algemeen een beter immuunsysteem. Als je gelukkige mensen opzettelijk in aanraking brengt met een griepvirus, zullen ze de ziekte minder snel oplopen. Ook hebben gelukkige mensen een lager niveau van het stress veroorzakende cortisol. Gelukkige mensen leven daardoor ook langer (Veenhoven, 2009). Geluk heeft dus een heilzame werking op onze fysieke gezondheid.

### 3 Wat is geslacht?

De eerste vraag die gesteld wordt aan een paar ouders dat net een kind gekregen heeft is: 'Is het een jongentje of een meisje?' Het is blijkbaar zeer belangrijk te weten of iemand een man of een vrouw is. Mannen en vrouwen verschillen duidelijk in het uiterlijk, maar verschillen ze ook innerlijk?

Er zijn een hoop stereotypen over het innerlijk mannen en vrouwen. Zo worden mannen gezien als agressiever, ze maken snel rommel, kunnen niet voor zichzelf zorgen en geven alleen om de voetbaluitslagen. Vrouwen worden daarentegen gezien als hysterisch om niks, kunnen niet inparkeren, weten nooit de weg en leven de hele dag op light drank en drie blaadjes sla. Maar hoe zit het nu echt met de verschillen tussen man en vrouw?

#### 3.1 Sekse

In de sociologie wordt doorgaans onderscheid gemaakt tussen *sekse* en *geslacht* (sex and gender) Macionis and Plummer (1997). Sekse refereert naar het biologische onderscheid tussen mannen en vrouwen. Dit bestaat meestal uit zes componenten: de chromosomen, de voortplantingsorganen, de externe geslachtsdelen, de interne geslachtsdelen, de hormonale staat en secundaire geslachtkenmerken. Bij de geboorte zal de arts als eerste kijken naar het geslachtsdeel van de pasgeborene om de sekse te bepalen. Maar in feite bepalen de geslachtschromosomen of een individu een jongen of een meisje zal worden. Heeft een individu twee X chromosomen dan is het een meisje en heeft het een X en een Y chromosoom dan is het een jongen. Naast die twee X-chromosomen heeft een vrouw een clitoris, een vagina, eierstokken, oestrogeen en borsten. Een man heeft naast een X en een Y-chromosoom een penis, testikels, de geslachtsklier, testosteron en baardgroei.

Buiten dit normale patroon zijn er tal van variaties binnen de twee sekse in genetisch opzicht. Zo kan iemand bijvoorbeeld meerdere geslachtchromosomen hebben of de geslachtschromosomen van de ene sekse, maar de geslachtsdelen van de andere.

#### ***Sekseverschil in hersenen en hormonen***

De eerste acht weken zien alle foetushersenen er vrouwelijk uit. Het grootste deel van de ontwikkeling van de geslachtsspecifieke hersenverschillen vindt plaats in de eerste achttien weken van de zwangerschap. In de achtste week wordt er door de foetussen met een Y-chromosoom, de mannen, een golf testosteron aangemaakt die in de hersenen een aantal cellen in de communicatie- en emotiecentra uitschakelen en cellen toevoegt aan de geslachtsdrift- en agressiecentra.

Doordat de vrouwelijke hersenen niet aan de golf van testosteron onderhevig zijn kunnen de communicatiecentra en de emotiewerkende gebieden in hun hersenen zich beter ontwikkelen. Ook de verbindingen tussen de verschillende delen in de hersenen van een vrouw zijn beter ontwikkeld. Dit verklaart waarom mannen geen twee dingen tegelijk kunnen, maar ook waarom vrouwen twee keer zoveel kans hebben op een depressie. Ze zijn zich immers veel meer bewust van de emoties die ze bij bepaalde handelingen hebben.

Bij vrouwen is het zo dat communiceren zorgt voor een toename van het hormoon dopamine. Ze krijgen een lekker gevoel van communiceren. Dit geldt bij mannen voor het winnen. Overal waar een soort van competitie in te herkennen is zal bij het winnen ervan bij de man zorgen voor een goed gevoel. (Brizendine, 2007 en 2010)

## 3.2 Geslacht in de sociologie

Tegenover de term sekse, wat vooral een biologische klank heeft, staat de term geslacht (gender). Wat sociologisch meer relevant is. Gender refereert naar aan sekse verbonden verschillen in rollen en identiteit. Gender is essentieel voor hoe we ons gedragen in de sociale wereld, hoe we denken over onszelf en het bepaalt onze interactie met anderen. Verder zal het geslacht het werk dat we doen en ons familie leven beïnvloeden. Maar het houdt meer in dan deze verschillen. In veel samenlevingen genieten mannen vaak een grotere mate aan sociale bronnen dan vrouwen. Het houdt dus ook een verschil in aan macht en hiërarchie. Wie kijkt op de site van het CBS zal tal van voorbeelden vinden waaraan te zien is dat vrouwen een andere rol spelen binnen de maatschappij dan mannen. Zo ligt de arbeidsparticipatie hoger bij mannen en kiezen mannen en vrouwen nog steeds voor andere studierichtingen. De vraag of het een jongen of een meisje is blijft nog steeds belangrijk. Er zijn verschillende stromingen in onderzoek en theorieën die trachten te verklaren hoe de verschillen in rollen tot stand komt.

### *Verklaringen voor geslachtsverschillen*

Er zijn drie psychologische verklaringen over hoe het biologische sekseverschil verinnerlijkt wordt tot geslachtsidentiteit. Drie sociologische theorieën beschrijven de achterliggende maatschappelijke krachten:

*Leer theorie:* Deze stroming gaat ervan uit dat *gender behaviour* wordt ontwikkeld door een mix van straffen en belonen. Een jongen zal beloond worden als hij jongens dingen doet en gestraft als hij meisjes dingen laat zien. (Macionis & Plummer, 2005)

*Cognitive theorie:* Deze stroming stelt dat het *gender behaviour* komt doordat een jongen of meisje zich in een categorie zal plaatsen en hun ervaringen organiseert aan de hand van deze categorieën. Een meisje zal zeggen: ik ben een meisje en wil dingen doen die bij het meisje zijn horen. (Macionis & Plummer, 2005)

*Psychodynamische theorie:* Deze stroming stamt af van Freud en stelt dat het gedrag wordt veroorzaakt door de emotionele strijd tussen een persoon en zijn verzorgers. Tijdens de eerste jaren van zijn leven. Een jongen zal door de liefde voor zijn moeder willen concurreren met zijn vader en zich daardoor met hem identificeren. (Macionis & Plummer, 2005)

Een belangrijke theorie uit deze stroming is die van Nancy Chodorow. In haar boek *The reproduction of mothering* (1978) tracht zij te verklaren waarom mannen en vrouwen zo verschillend zijn. Volgens haar ligt de oorzaak bij de eerste relatie, namelijk die met de moeder. Een meisje leert dat ze van dezelfde sekse is als haar moeder en kan zich met haar identificeren. Ze ervaart een grotere mate van geslachtsidentiteit, ze kan immers bij haar moeder zien wat het inhoudt om vrouw te zijn. Ze hoeft geen ander gedrag te vertonen dan haar moeder en krijgt zo het vermogen om zich in te leven in de ander.

Voor een jongen is dit anders. Hij leert dat hij niet van dezelfde sekse is als de moeder en moet zelf uitvinden wat het is om een man te zijn. Mannelijkheid is dus, volgens Chodorow, niet vanzelfsprekend en moet steeds weer bewezen worden en wordt afgezet tegen vrouwelijkheid. De jongen leert zich dus af te scheiden en ontwikkeld zo sterkere en minder doorlaatbare egogrenzen. Hierdoor komt het dat vrouwen beter zijn in het onderhouden van relaties en zich beter kunnen in leven in een ander dan mannen. Maar dat zij meer moeite hebben met grenzen stellen en het zien wat hun eigen behoeftes zijn en die van een ander. Mannen daarentegen zien zichzelf meer als een individu met een zelfstandig ik. Zij hebben hierdoor meer moeite met intimiteit. Maar dat sterke ik gevoel zal een voordeel kunnen zijn in een maatschappelijke positie. Volgens Chodorow is het voor mannen essentieel dat er een

groot verschil blijft bestaan tussen de verschillende sekse, omdat dit hun identiteit versterkt. En dat verklaart de verschillende rollen die de man en de vrouw op zich nemen. De vrouw is bereid om de rol van de moeder op zich te nemen.

*Sociale functie van het verschil:* Een andere theorie omtrent de verschillende rollen die zowel man en vrouw spelen binnen de maatschappij is die van Talcott Parsons (1955). Hij stelt dat de geslachtsverschillen in hun traditionele vorm bijdragen aan de integratie binnen de maatschappij. Anders gezegd: de maatschappij functioneert als geheel beter bij deze rolverdeling. De eigenschappen van de man zijn complementair aan die van de vrouw. Volgens het traditionele rollenpatroon, dat Parsons beschrijft, zorgt de vrouw voor het gezinsleven. Zij is verantwoordelijk voor het huishouden en het opvoeden van de kinderen. Mannen zorgen voor de verbinding tussen het gezin en de rest van de wereld, voornamelijk door deel te nemen aan het arbeidsproces. De rollen die de vrouw en de man hebben worden door de maatschappij geleerd. De maatschappij leert de mannen om zelfverzekerd rationeel en competitief te zijn, omdat ze dat succesvol zal maken op de arbeidsmarkt. Vrouwen zullen leren zich verantwoord te gedragen en een groter inlevingsgevoel. Dat zal ze beter maken voor de rol binnen het huishouden.

*Onderdrukking* Friedrich Engels kwam met een theorie om de verschillende rollen te verklaren. In zijn werk 'The origin of the family' (1884) gaat Engels door op de ideeën van Marx omtrent de onderdrukking van vrouwen. In zijn werk stelt Engels dat het achterstellen van vrouwen op zich een functie is van de economische structuur van de samenleving. De belangrijke factoren de productie van de middelen van het bestaan, zoals voedsel, kleding en onderdak. En de productie van de mens zelf. De processen van economische productie en voortplanting zijn essentieel voor het voortbestaan van het sociale leven. In alle samenlevingen is sprake van sekseverdeling van arbeid. De mannen waren voornamelijk verantwoordelijk voor de economische productie, met als gevolg dat zij voornamelijk in de publieke sfeer actief zijn. Vrouwen daarentegen zijn vooral verantwoordelijk voor de voortplanting en daardoor beperkt tot de huiselijke sfeer. In de loop van de geschiedenis was er de mens, door de ontwikkeling van technologie, zoals landbouw en het temmen van dieren, steeds minder sprake van het delen met de gemeenschap. Er was een ontwikkeling te zien waarbij de mens steeds meer privé bezit kreeg. Omdat de mannen voornamelijk verantwoordelijk waren voor het stuk land of het vee dat zij bezaten was er ook steeds meer een klasse hiërarchie te zien. Op dit punt kreeg de man de macht over de vrouw. Er kwam een klasse verdeling tussen de bezittende mannen en de bezitloze vrouwen. Er was een behoefte om het bezit te controleren en hierdoor ontstonden de monogame huwelijken. Een man moest immers zeker weten dat de kinderen die hij opvoedde wel daadwerkelijk die van hem waren. Dit verklaart tevens waarom vrouwen maagd moesten blijven tot het huwelijk enzovoort. De vrouw werd gezien als eigendom van de man.

## 4 Methode

Zoals al in hoofdstuk 1 naar voren is gekomen, zijn de onderzoeken die gebruikt zijn bij deze meta-analyse afkomstig uit de World Database of Happiness. De World Database of Happiness is een 'findings archive' waarin resultaten van empirisch onderzoek naar geluk zijn opgeslagen. Twee soorten onderzoeksresultaten worden onderscheiden: 1) 'Distributional Findings' en 2) 'Correlational findings'. In het eerste geval gaat het om observaties over hoe gelukkig mensen zijn, in het tweede geval over dingen die samen gaan met meer of minder geluk. In deze scriptie over man/vrouw verschillen in condities voor geluk moeten we het hebben van dat laatste. (Zie ook paragraaf 1.3).

### 4.1 Correlationeel onderzoek

Correlationeel onderzoek is een vorm van beschrijvend onderzoek dat gericht is op de samenhang (correlatie) tussen twee variabelen. Bij het onderzoek dat is ondergebracht in de World Database of Happiness gaat het om de samenhang tussen geluk en een andere variabele, zoals bijvoorbeeld leeftijd, inkomen of vrije tijd. Veel van dat onderzoek is 'cross-sectioneel' en bekijkt het verband tussen twee variabelen op hetzelfde tijdstip. Steeds meer onderzoek is longitudinaal en beziet het verband tussen verandering in variabelen.

In de World Database of Happiness zijn zowel bi-variate als multi-variate analyses te vinden. De multi-variate analyses zijn op hun beurt te verdelen in analyses waarbij een specificatie gemaakt is of waarbij er sprake is van een regressieanalyse, waarbij mogelijk interveniërende variabelen zijn uitgezuiverd.

### 4.2 Meta-analyse

Omdat er naar het onderwerp M/V verschillen in voorwaarden voor geluk al veel onderzoek voor handen is, is er gekozen voor om een meta-analyse te maken.

*Wat is een meta-analyse?*

Een meta-analyse is een proces waarbij er een samenvatting gemaakt wordt van de onderzoeken die zijn gedaan naar een bepaald onderwerp. Dit wordt gedaan door het onderzoek dat voor handen is te beoordelen naar relevantie van een onderzoeksvraag. In dit geval gaat het om de verschillen in voorwaarden voor geluk tussen mannen en vrouwen.

*Wanneer heeft het zin om een Meta-analyse te maken?*

Om tot een duidelijke beantwoording van een vraag te komen kan er voor gekozen worden om een meta-analyse te maken. Soms is het onderzoek dat voor handen is niet toereikend om tot een duidelijk beeld te komen van een onderzoeksonderwerp. Dat kan zijn doordat:

- Het volume van het onderzoek is overweldigend
- De toegang tot het onderzoek is lastig of bevooroordeeld
- De kwaliteit van de onderzoeken is variabel
- De studies zijn vaak te klein

Om bij deze problematiek toch een tot de beantwoording van een bepaalde vraag te komen, kan het maken van een meta-analyse uitkomst bieden.



### *Hoe maak je een meta-analyse?*

Het maken van een meta-analyse wordt gedaan in zeven stappen. (Cooper, 2009)

*Stap 1.* Het formuleren van het probleem. De conceptuele afbakening van het onderwerp. In dit geval de verschillen in voorwaarden voor geluk tussen mannen en vrouwen

*Stap 2.* Het definiëren van de criteria voor de studies die in aanmerking komen om opgenomen te worden in de meta-analyse. In dit geval is dat in de eerste plaats definiëring van wat onder geluk wordt verstaan. Dit is al gedaan bij selectie voor opname van studies in de [World Database of Happiness](#). De onderzoeken die hierin opgenomen zijn, komen in aanmerking om ook te worden opgenomen in deze scriptie. Het betreft hier onderzoek waarbij acceptabele maten van geluk zijn gebruikt en die dus te vergelijken zijn, door middel van de effect size of het gemiddelde. Daarnaast moet er nog een specificatie gemaakt zijn op basis van geslacht. Dit houdt in dat ofwel het verband tussen geluk en een andere variabele wordt gegeven voor mannen en vrouwen apart, ofwel het geluksniveau wordt gegeven voor mannen en vrouwen.

*Stap 3.* Het verzamelen van onderzoek dat zal worden opgenomen in deze scriptie. Als het onderzoek verzameld is, zal er een zo compleet mogelijke dataset worden gemaakt van dit onderzoek. Bij deze scriptie is al het onderzoek van de Word database nagelopen. Op basis van de criteria die bij de vorige stap besproken is. Bij de volgende paragraaf zal er verder worden ingegaan op de selectie van de onderzoeken.

*Stap 4.* Het evalueren van de kwaliteit van de onderzoeken. In dit geval is dat al gedaan bij de selectie voor de World Database of Happiness. Op een verdere selectie wordt bij de volgende paragraaf ingegaan.

*Stap 5.* Analyseren en interpreteren van uitkomsten van de onderzoeken. "Welke procedure moet worden gebruikt om condenserende en combinerende onderzoeksresultaten?"

*Stap 6.* Het interpreteren van de bewijsvoering. Welke conclusies kunnen worden getrokken op basis van de onderzoeksuitkomsten?

*Stap 7.* Presentatie van de uitkomsten. Welke informatie wordt besproken in het verslag van de synthese? In dit geval worden alle onderzoeken in de World Database of Happiness waarbij onderscheid is gemaakt tussen mannen en vrouwen besproken.

### **4.3 Selectie van de onderzoeken**

Om de onderzoeken te selecteren die geschikt zijn voor de meta-analyse zijn alle onderzoeken per rapport van de World Database of Happiness nagelopen. In de meta-analyse is dan ook de indeling van de World database of Happiness aangehouden. Alle onderzoeken waarbij onderscheid is gemaakt tussen mannen en vrouwen zijn per onderwerp naast elkaar gelegd en beoordeeld op overeenkomsten en verschillen. Er is hierbij gekeken naar de tijd en het land waarin het onderzoek is gedaan en de populatie waaronder het onderzoek is afgenomen. Het is belangrijk om te weten dat deze meta-analyse niet gebaseerd is op aparte publicaties, maar op onderzoeken die zijn verzameld in de [World database of Happiness finding reports](#). Dit zijn overzichten van de bevindingen van onderzoeken naar geluk.

### Voorbeeld van een 'finding'

Nu volgt een beschrijving van de onderzoeken zoals die gebruikt zijn bij deze meta-analyse. Op deze manier is te zien hoe de informatie verzameld is. Hieronder wordt een voorbeeld gegeven van bevindingen uit een onderzoek, zoals die gebruikt zijn in de synthese. Daaronder is een beschrijving te vinden hoe dit voorbeeld geïnterpreteerd dient te worden. Bij dit onderzoek is er sprake van een verband tussen geluk en leeftijd en een M/V verschil.

### Overzicht 4.3

#### Voorbeeld van een 'finding' : M/V verschil in verband geluk en leeftijd

<b>Study</b>	BULAT 1973
<i>Source</i>	Bulatao, R.A. Measures of Happiness among Manila Residents. Philippine Sociological Review, 1973, Vol. 21, 229 - 238 Page in Report 234
<i>Public</i>	21+ aged, general public, Metro Manila, Philippines, 1972
<i>Sample</i>	
<i>Non-Response</i>	-
<i>N</i>	941

---

### Correlate

<i>Author's label</i>	Age (1)
<i>Our classification</i>	Current age (in years), code A4.2
<i>Operationalization</i>	

---

### Observed Relation with Happiness

<i>Happiness Measure</i>	<i>Statistics</i>	<i>Elaboration/Remarks</i>
<u>C-BW-c-sq-l-11-a</u>	<u>G=</u>	Males : G = +.04 Females : G = -.08
<u>A-BB-cw-mq-v-4-b</u>	<u>G= -</u>	Index of Positive Affects: Males : G = +.03 Females : G = -.06  Index of Negative Affects: Males : G = -.14 Females : G = -.12
<u>O-HL-c-sq-v-3-f</u>	<u>G= ±0</u>	Females: G = -.01 Males : G = -.00

---

### Appendix 1: Happiness measures used

<i>Code</i>	<i>Full Text</i>
A-BB-cw-mq-v-4-b	Selfreport on 8 questions:  "During the past week, did you ever feel....?" A Particularly interested in or excited about something B Pleased about having accomplished something C On top of the world D Pity for some people you know E Helpless, with no control over situations

F Bored  
G Vaguely uneasy about something without knowing why  
H Angry about something that usually wouldn't bother you

Rating options:  
0 never  
1 once  
2 several times  
3 often

Summation: Factorially derived clusters:  
A+B+C+D (Enhancement)  
E+F+G+H (Discomfort)  
Affect Balance Score: Enhancement minus Discomfort.

Possible range: + 16 to - 16

Name: Bradburn's 'Affect Balance scale' (modified version)

C-BW-c-sq-1-11-a

Selfreport on single question:

Here is a picture of a ladder. Suppose we say that the top of the ladder represents the best possible life for you and the bottom represents the worst possible life for you. Where on the ladder do you feel you personally stand at the present time?

[ 10 ] best possible life  
[ 9 ]  
[ 8 ]  
[ 7 ]  
[ 6 ]  
[ 5 ]  
[ 4 ]  
[ 3 ]  
[ 2 ]  
[ 1 ]  
[ 0 ] worst possible life

Preceded by 1) open questions about what the respondent imagines as the best possible life and the worst possible life. 2) ratings on the ladder of one's life five years ago and where on the ladder one expects to stand five years from now.

Name: Cantril's self anchoring ladder rating of life (original)

O-HL-c-sq-v-3-f

Selfreport on single question:

Considering everything that has happened to you recently, how would you say things are with you - would you say you are.....?

3 very happy  
2 pretty happy  
1 not too happy

---

## Appendix 2: Statistics used

<i>Symbol</i>	<i>Explanation</i>
G	GOODMAN & Kruskal's GAMMA Type: test statistic Measurement level: Correlate: ordinal, Happiness: ordinal Range: [-1; +1]  Meaning: G = 0 « no rank correlation G = +1 « strongest possible rank correlation, where high correlate values correspond with high happiness ratings. G = -1 « strongest possible rank correlation, where high correlate values correspond with low happiness ratings.

Dit onderzoek is gehouden in de Filippijnen. Bij *Study* vinden we een korte beschrijving

daarvan. Daaronder wordt de naam van de onderzoeker gegeven en de bron bij een eventuele publicatie. Bij deze bewuste bevindingen is er sprake van een cross-sectionele studie onder 941 mensen die ouder zijn dan eenentwintig in Manilla in 1972.

Bij *correlate* gaat het om het statistisch verband tussen geluk en het onderwerp, in dit geval de huidige leeftijd. Allereerst wordt aangegeven hoe de onderzoeker dat onderwerp genoemd heeft en daaronder de classificatie waaronder hij te vinden is in de Word database of Happiness. Dat is bij deze studie A.2 huidige leeftijd (in jaren). Bij deze studie is de operationalisering niet gegeven. Hier wordt aangegeven met welke vraag ze tot de informatie zijn gekomen van het onderwerp. In dit geval zal er aangegeven moeten worden welke leeftijd iemand is.

Het belangrijkste is te vinden onder het kopje *Observed relation with Happiness* hier wordt immers het daadwerkelijke verband tussen geluk en leeftijd gegeven. Onder het kopje 'happiness measure' wordt vermeld met welke vraag geluk is gemeten. Bij deze studie zijn drie varianten van geluk gemeten. De *contentment* variant, de *affectieve* variant en de *overall* variant. Op appendix 1 staat de volledige tekst van die vragen.

De eerste is de contentment variant. Deze is gecodeerd met een C. Dit zijn vragen naar tevredenheid, dus de huidige situatie in vergelijking met de ideale situatie. In deze studie werd er onder mannen een positief verband gevonden en onder vrouwen een negatief verband. Dit houdt dus in dat mannen in steeds grotere mate tevreden zijn met het leven, zoals dat er voor hen uitziet. Voor vrouwen geldt het tegenovergestelde, zij zijn steeds minder tevreden naarmate ze ouder worden.

De tweede gemeten variant van geluk is de affectieve variant. Dit betreft de welke een stemming over een langere periode. Bij dit onderzoek is gebruik gemaakt van de Bradburn 'Affect Balance Scale (ABS). Dit geeft het verschil aan tussen de mate waarin er positieve antwoorden gegeven werden en de mate waarin er negatieve antwoorden gegeven worden en, in dit geval, leeftijd. In dit geval is te zien dat mannen naarmate ze ouder worden de vraag vaker positief beantwoorden, bij vrouwen is dat minder het geval. Zowel mannen als vrouwen geven in mindere mate aan een negatieve stemming te hebben naarmate ze ouder worden. Dat geldt iets meer voor mannen.

De laatste variant is de Overall variant, de waardering van het leven als geheel, en daarbij is onder mannen en vrouwen nauwelijks een verband te zien. Vrouwen waarderen het leven iets minder naarmate ze ouder worden.

In appendix 2 wordt er verder ingegaan op de gebruikte associatie maten.

De mate waarin een variabele met geluk samenhangt wordt op verschillende manieren aangeduid. De meest gebruikte is door middel van een vergelijking van de gemiddelden of de mate van de samenhang tussen twee variabelen (in dit geval geluk) wordt uitgedrukt in een correlatiecoëfficiënt. Bij vergelijking van de gemiddelden wordt het geluksniveau aangegeven voor mensen waarbij een conditie op een bepaalde manier van toepassing is of juist niet en hierbij worden de gemiddelden van de aangegeven geluksniveaus vergeleken. Een correlatiecoëfficiënt laat de mate zien waarin twee variabelen samenhangen. Deze kan een waarde aannemen tussen de +1 en de -1. Een perfect positieve samenhang, of correlatie, zal worden aangegeven als +1 en dat geldt voor een perfect negatieve samenhang voor -1. Een correlatiecoëfficiënt van nul houdt dus in dat er geen samenhang is. De manier waarop een waarde van het coëfficiënt geïnterpreteerd kan worden staat in onderstaande tabel. Deze interpretaties moeten wel met de nodige flexibiliteit worden opgevat, de grenzen zijn arbitrair.

## Tabel 1 Interpretatie correlatiecoëfficiënt

Waarde van de correlatiecoëfficiënt	Interpretatie
-1.00 tot -0.80	zeer sterk negatief verband
-0.79 tot -0.60	sterk negatief verband
-0.59 tot -0.30	matig negatief verband
-0.29 tot -0.01	zeer zwak tot geen negatief verband
0.00	geen verband
0.01 tot 0.30	zeer zwak tot geen positief verband
0.31 tot 0.60	matig positief verband
0.61 tot 0.80	sterk positief verband
0.81 tot 1.00	zeer sterk positief verband

#### 4.4 Analyse

Nu volgt er een beschrijving van de analyse van de onderzoeken aan de hand van voorbeelden van findings uit de World database of Happiness.

*Hoe bepaal je of er sprake is van een M/V verschil?*

Er kan op twee manieren sprake zijn van een M/V verschil. Er kan een verschil zitten in de richting van het verband. Een bepaalde conditie kan onder mannen vaker samengaan met meer geluk en onder vrouwen met minder geluk, of andersom. Of als het verband onder mannen en vrouwen in dezelfde richting is kan er een verschil zitten in de sterkte van het verband.

De sterkte van een statistisch verband kan op verschillende manieren worden gekwantificeerd, zoals al eerder in dit hoofdstuk is aangegeven. Soms wordt dat gedaan door vergelijking van gemiddelden en soms wordt de sterkte uitgedrukt in een correlatiecoëfficiënt. Hieronder zijn twee onderzoeken als voorbeeld neergezet.

Bij de eerste is het verband tussen geluk en het afgeronde onderwijsniveau gegeven. Bij dit onderzoek is te zien dat er na het uitzuiveren van mogelijk interverniërende variabelen (in dit geval leeftijd, gezinsinkomen, kerkbezoek en beroepsstatus) een verband werd gevonden onder vrouwen en geen verband onder mannen. Het verband dat onder vrouwen werd gevonden is  $+0.08$ . Dit houdt in dat vrouwen gelukkiger zijn als ze meer onderwijs hebben genoten. Het gevonden verband is significant met een p-waarde van 0.1. Het verband dat onder mannen gevonden werd is niet significant.

Of een gevonden verband significant is, is afhankelijk van de steekproefgrootte. Bij een groter aantal respondenten zal er bij een gevonden verband eerder sprake zijn van significantie en is dus te berekenen aan de hand van de populatiegrootte.

Bij deze analyse worden de grootte van het verschil in verband aangegeven, de effect size. Er wordt bij deze analyse gesproken van een verschil als er binnen de effect size tussen mannen en vrouwen een verschil zit van tien procent van de schaal range. Dit houdt in dat er bij mannen of vrouwen pas sprake is van een sterker verband als het verband of het geluksgemiddelde bij het andere geslacht één tiende van het schaalbereik zwakker is of lager ligt.

Een zwakte van deze analyse is dan ook dat er mogelijk soms van een verschil wordt gesproken, terwijl het gevonden verschil wel door toeval is ontstaan. Of dat er juist niet van een M/V verschil gesproken wordt, terwijl daar wel degelijk sprake van is.

## Overzicht 4.4a

### Voorbeeld van een 'finding': M/V verschil in verband geluk en opleiding

#### Study

#### GLENN 1981A

#### Source

Glenn, N.D.; McLanahan, S.S.  
The Effects of Offspring on the Psychological Well-Being of Older Adults.  
Journal of Marriage and the Family, 1981, Vol. 43, 409-421  
Page in Report 417

#### Public

50+ aged, with no children under age 18 at home, USA, 1973-78

#### Sample

#### Non-Response

#### N

2465

---

#### Correlate

#### Author's label

Education (1)

#### Our classification

Level of school-education, code E1.2.1

#### Operationalization

Years of school completed

---

#### Observed Relation with Happiness

#### Happiness Measure

#### Statistics

#### Elaboration/Remarks

#### O-HL-c-sq-v-3-aa

#### Beta=

Males  $\beta = -.00$  (ns)  
Females  $\beta = +.08$  (01)  
 $\beta$  controlled for age, family income, church  
attendance and employment status.

---

#### Appendix 1: Happiness measures used

#### Code

#### Full Text

#### O-HL-c-sq-v-3-aa

Selfreport on single question:

Taken all together, how would you say things are these days? Would you say that you are....?  
3 very happy  
2 pretty happy  
1 not too happy

---

#### Appendix 2: Statistics used

#### Symbol

#### Explanation

#### Beta

( $\beta$ ) STANDARDIZED REGRESSION COEFFICIENT by LEAST SQUARES (OLS)  
Type: test statistic.  
Measurement level: Correlates: all metric, Happiness: metric.  
Range: [-1 ; +1]

#### Meaning:

$\beta > 0$  « a higher correlate level corresponds with a higher happiness rating on average.  
 $\beta < 0$  « a higher correlate level corresponds with a higher happiness rating on average.  
 $\beta = 0$  « no correlation.  
 $\beta = +1$  or  $-1$  « perfect correlation.

Bij het volgende voorbeeld is een onderzoek te zien waarbij het geluksniveau gegeven is per huwelijks staat. In dit onderzoek is te zien dat onder zowel mannen als vrouwen de getrouwden het meest gelukkig zijn en de gescheiden mensen het minst gelukkig.

## Overzicht 4.4b

### Voorbeeld van een 'finding': M/V verschil in verband geluk en huwelijkse staat

<b>Study</b>	<b>BOELH 2009</b>
<i>Source</i>	Boelhouwer, J. Bedrieglijke Vrouwen. (Fallacious Women). Schnabel, P.; Ed.: "M/V," Sociaal en Cultureel Planbureau (The Netherlands Institute for Social Research   SCP), 2009, 124 - 129 Page in Report 125
<i>Public</i>	18+aged, Netherlands, 2006
<i>Sample</i>	Probability multistage stratified area sample
<i>Non-Response</i>	47%
<i>N</i>	9607

---

### Correlate

<i>Author's label</i>	Marital status
<i>Our classification</i>	Married state (compared to non-married states), code M2.1
<i>Operationalization</i>	0 Unmarried a Single b Divorced c Widowed 1 Married

---

### Observed Relation with Happiness

<i>Happiness Measure</i>	<i>Statistics</i>	<i>Elaboration/Remarks</i>
<u>O-SLL-c-sq-n-10-a</u>	<u>DM=+</u>	ALL Unmarried: a Single = 7,5 b Divorced = 7,0 c Widowed = 7,5 Married = 7,9
<u>O-SLL-c-sq-n-10-a</u>	<u>DM=+</u>	FEMALES Unmarried: a Single = 7,6 b Divorced = 7,0 c Widowed = 7,5 Married = 8
<u>O-SLL-c-sq-n-10-a</u>	<u>DM=+</u>	MALES Unmarried: a Single = 7,4 b Divorced = 6,9 c Widowed = 7,8 Married = 7,8

---

### Appendix 1: Happiness measures used

<i>Code</i>	<i>Full Text</i>
O-SLL-c-sq-n-10-a	Selfreport on single question  "Taken all together, how satisfied are you with the life you currently lead? Please indicate on this scale. 10 means that you are completely satisfied and 1 means that you are completely dissatisfied." 10 completely satisfied 9

- 8
- 7
- 6
- 5
- 4
- 3
- 2
- 1 completely dissatisfied

## Appendix 2: Statistics used

<i>Symbol</i>	<i>Explanation</i>
DM	DIFFERENCE of MEANS Type: descriptive statistic only. Measurement level: Correlate: dichotomous, Happiness: metric Range: depending on the happiness rating scale of the author; range symmetric about zero.  Meaning: the difference of the mean happiness, as measured on the author's rating scale, between the two correlate levels.

### *Hoe bepaal je wat de rol is van mogelijke interveniërende variabelen?*

In een van de hiervoor besproken voorbeelden zijn er bij het onderzoek mogelijk interveniërende variabelen uitgezuiverd. Hierbij is te zien dat er onder mannen geen verband gevonden is en onder vrouwen een positief verband met het onderwijsniveau. Nu zou het zo kunnen zijn dat er bij andere onderzoeken geen of andere mogelijk interveniërende variabelen zijn uitgezuiverd en er een totaal ander verband met onderwijsniveau gevonden is. Door te zoeken naar patronen hierin wordt de rol van de mogelijk interveniërende variabelen bepaald. Overzicht 4.4a is een voorbeeld van een onderzoek waarbij de rol van mogelijk interveniërende variabelen is uitgezuiverd. In dit geval leeftijd, gezinsinkomen, meeleven met de kerk en beroepsstatus.

## 4.5 Onderwerpen

Voor dit artikel zijn alle onderzoeken uit de World Database of Happiness gebruikt waarbij onderscheid is gemaakt tussen mannen en vrouwen. Aan de hand van zeventien thema's worden deze uitkomsten besproken.

In de World Database zijn 147 rapporten te vinden waarin onderzoek is ondergebracht dat met een bepaald onderwerp te maken heeft. De verdeling van de onderzoeken is zeer specifiek. Zo zijn er zes rapporten te vinden die te maken hebben met ouderschap. In het rapport C3 Findings on Happiness and CHILDREN: HAVING zijn bijvoorbeeld alle onderzoeken opgenomen die te maken hebben met het hebben van kinderen. En in het rapport C5 Findings on Happiness and CHILDREN: RELATION WITH ONE'S CHILDREN is het onderzoek naar het verband tussen geluk en de relatie met de kinderen ondergebracht. Het onderzoek waarbij onderscheid is gemaakt tussen mannen en vrouwen is te verdeeld over de rapporten uit de World Database of Happiness om dezelfde indeling aan te houden. Er is voor deze globalere indeling gekozen, omdat dit een zo overzichtelijk en tevens volledig mogelijk beeld moet geven over de informatie die de World Database of Happiness te bieden heeft. Zo zijn alle zes de rapporten naar het verband tussen geluk en verschillende aspecten van het hebben van kinderen in deze scriptie ondergebracht in een hoofdstuk. Datzelfde geldt voor de rapporten die iets te maken hebben met gedrag, werk, onderwijs, persoonlijkheid, leefomgeving enzovoort. In deze scriptie is er gekozen het onderzoek dat voor handen is onder te verdelen in de volgende onderwerpen:

- Het Familieleven
- Het Onderwijs



- Het Werk
  - Het Inkomen
  - Het Huwelijk
  - Het Ouderschap
  - Primaire Relaties
  - Sociale Participatie
  - De Vrijtijdsbesteding
  - De Leefomgeving
- De Persoonlijkheid
  - Het Gedrag
  - De Gezondheid
  - De Leeftijd
  - Het Uiterlijk
  - Religie
  - Seksualiteit

## **5 M/V verschil in het verband tussen geluk en het familielevens**

Naar het verband tussen geluk en familie is veel onderzoek gedaan. Het meeste onderzoek laat zien dat familie en sociale relaties een correlaat zijn voor geluk. Intieme banden lijken een sterker verband te hebben met geluk dan bijvoorbeeld sociale positie.

## 5.1 Beschikbare gegevens

De gegevens waarop dit hoofdstuk over de relatie tussen geluk en het familieleven is gebaseerd zijn afkomstig uit het rapporten:

Findings on happiness and family of origin (earlier family for adults, current for young) (F1)

Findings on happiness and family of procreation (F2)

Findings on Happiness and family of Relatives (F3)

Deze rapporten bevatten in totaal 491 findings. Dit hoofdstuk is gebaseerd op de 78 onderzoeksresultaten waarbij er onderscheid is gemaakt tussen mannen en vrouwen.

### *Aspecten van het familieleven*

- Familie van herkomst
- De huidige familie situatie
- Verwanten

### *Varianten van geluk*

Bij het overgrote deel van de onderzoeken is gebruik gemaakt van enquêtevragen omtrent de overall variant van geluk. Bij een klein aantal onderzoeken is de affectieve variant van geluk gemeten en bij één onderzoek is de cognitieve variant gemeten.

### *Onderzochte populaties*

De onderzochte populaties lopen zeer uiteen. Een aantal onderzoeken hebben gebruik gemaakt van steekproeven uit de volwassen bevolking van een land, maar bij het overgrote deel van de onderzoeken is er gebruik gemaakt van een specifieke populatie. Bij de onderzoeken waarop dit hoofdstuk is gebaseerd is gebruik gemaakt van mensen met kinderen, getrouwden of gescheiden mensen, ouderen, kinderen, studenten, mensen van een bepaalde leeftijd en tweelingen.

De meeste onderzoeken zijn gedaan in Noord-Amerika en Europa. Een studie is afkomstig uit Sierra Leone en bij een studie is het verband onderzocht onder studenten van over de hele wereld. De bij dit hoofdstuk gebruikte onderzoeken zijn gedaan in de periode van 1963 tot en met 2009.

### *Gehanteerde methoden*

Het overgrote deel van het onderzoek naar het verband tussen geluk en het familieleven is cross-sectioneel en multi-variaat. Hierbij is er in de meeste gevallen een specificatie gemaakt. Slechts drie onderzoeken zijn longitudinaal.

## 5.2 M/V verschil in de relatie tussen geluk en gezin van herkomst

Deze paragraaf gaat over het verband tussen geluk en de familie waarin mensen zijn opgegroeid. Bij volwassenen gaat het om hun tegenwoordige geluk en vroegere familie situatie en bij jongeren om het verband tussen tegenwoordig geluk en het gezin waarin ze nu leven.

### **5.2.1 M/V verschil in de relatie tussen geluk en het hebben van een werkende moeder (F1.10)**

Bij een onderzoek uit Canada onder twaalf tot en met vijftienjarigen werd geen verschil gevonden tussen jongens en meisjes in het verband tussen geluk met het leven als geheel en het hebben van een werkende moeder. De resultaten van dit onderzoek zijn gecontroleerd op religie, leeftijd, samenstelling van het gezin, gezinsinkomen, rook- en drinkgedrag van de moeder en de opleiding van de moeder.

### **5.2.2 M/V verschil in de relatie tussen geluk en het aantal broers en zussen (F1.2.1)**

Een Amerikaans onderzoek onder volwassenen toont aan dat er een verschil zit in de relatie tussen geluk en het aantal broers en zussen. Zo blijkt dat mannen minder gelukkig zijn als ze meer broers en zussen hebben en vrouwen blijken juist gelukkiger te zijn. De resultaten zijn gecontroleerd op de rol van het huidige inkomen en onderwijs van de respondenten.

### **5.2.3 M/V verschil in de relatie tussen geluk en het uit elkaar zijn van de ouders**

*(Broken home F1.2.2)*

Bij vijf onderzoeken naar het verband tussen geluk en het opgroeien in een gezin dat niet compleet is is onderscheid gemaakt tussen mannen en vrouwen. Drie van deze onderzoeken zijn afkomstig uit de Verenigde Staten. De andere onderzoeken zijn afkomstig uit Nederland en Canada. Bij deze onderzoeken zijn de resultaten gespecificeerd of er zijn mogelijk interveniërende variabelen uitgezuiverd. Een onderzoek is speciaal gericht op het verband tussen geluk en het opgroeien in een gezin waarbij de ouders gescheiden zijn. Bij twee andere onderzoeken is er een specificatie gemaakt tussen het opgroeien in een gezin waarbij de ouders nog bij elkaar zijn, een gezin waarbij de ouders gescheiden zijn en een gezin waarbij een van de ouders is overleden. Bij nog een ander onderzoek is dit gedaan bij het opgroeien in een eenoudergezin of bij stiefouders en bij het Nederlandse onderzoek is er een uitgebreidere specificatie gemaakt naar de thuissituatie die zich niet alleen richt op het uit elkaar zijn van de ouders.

*Is er een M/V verschil?*

Bij drie van de onderzoeken is een M/V verschil gevonden. Hierbij werd aangetoond dat jongens vaak minder gelukkig zijn als ze opgroeien in een gezin waarbij de ouders niet meer bij elkaar zijn.

*Verschilt het M/V verschil tussen onderzochte populaties?*

Het lijkt erop dat de onderzochte populatie een rol speelt bij het resultaat. Het onderzoek waarbij geen verschil werd gevonden is uitgevoerd onder volwassenen. De andere zijn gehouden onder kinderen. Het lijkt er dus op dat het M/V verschil verdwijnt naar mate de mensen volwassen worden.

*Verschilt het M/V verschil door de tijd?*

Er zijn geen redenen om aan te nemen dat de tijd een rol speelt bij het gevonden M/V verschil. De data voor de onderzoeken is verzameld tussen 1973 en 2007 en deze laten vergelijkbare resultaten zien.

*Verschilt het M/V verschil per gemeten variant van geluk?*

Bij vier van de onderzoeken is de waardering van het leven als geheel in kaart gebracht en bij één onderzoek is de affectieve variant van geluk gemeten. Dit laat geen opvallen de verschillen zien omtrent het M/V verschil.

*Blijft er een M/V verschil als mogelijke interveniërende variabelen worden uitgezuiverd?*

Bij een onderzoek waarbij de resultaten zijn gecontroleerd op de rol van leeftijd, het werk van de ouders, het onderwijsniveau van de moeder, de grootte van het dorp of stad waarin ze opgegroeid zijn, het aantal broers en zussen en de religie waarmee ze zijn opgevoed. Na het uitzuiveren van deze variabelen werd er geen (significant) verschil gevonden.

Bij een ander onderzoek werden de resultaten gecontroleerd op de rol van socio-economische status en het IQ. Uit dit onderzoek blijkt dat jongens minder gelukkig zijn als hun ouders gescheiden zijn.

Uit een ander onderzoek blijkt dat mannen gelukkiger zijn als ze in een eenoudergezin opgroeien, nadat de resultaten zijn gecontroleerd op de leeftijd, religie, het gaan naar een publieke school, het onderwijs van de moeder, het hebben van werk door de moeder, het rook- en drinkgedrag van de moeder, het gezinsinkomen en de regio waarin ze zijn opgeroed. Bij het onderzoek waarbij een specificatie is gemaakt tussen kinderen waarvan de moeder is gescheiden, weduwe is of nog getrouwd is, blijkt dat jongens minder het minst gelukkig zijn als hun moeder weduwe is. Bij meisjes is haar geluk van hetzelfde niveau als de vader overleden is als dat de moeder gescheiden is.

Bij het Nederlandse onderzoek is te zien dat, zowel allochtone als autochtone, meisjes het minst gelukkig zijn als ze opgroeien in een tehuis. Jongens zijn het minst gelukkig in een opvang gezin. Dit verschil is groter onder allochtonen. Onder allochtonen zit ook een verschil tussen geluk en het onafhankelijk leven. Allochtone meisjes zijn aanzienlijk minder gelukkig als ze onafhankelijk leven.

#### **5.2.4 M/V verschil in de relatie tussen geluk en het zijn van enigst kind(F1.3.1)**

In de World database of Happiness zijn twee onderzoeken te vinden waarbij onderscheid is gemaakt tussen mannen en vrouwen bij het verband tussen geluk en het zijn van enigst kind. Een Amerikaans onderzoek onder paren uit de blanke middenklasse en een Deens onderzoek onder volwassenen. Uit deze twee onderzoeken blijken geen verschillen.

#### **5.2.5 M/V verschil in de relatie tussen geluk en eerstgeborene zijn (F1.3.2)**

Bij hetzelfde Amerikaanse onderzoek onder paren uit de blanke middenklasse blijkt dat er geen M/V verschil zit in de relatie tussen geluk en het als eerste geboren zijn.

#### **5.2.6 M/V verschil in de relatie tussen geluk en tweelingen (F1.3.4)**

Bij een Deens onderzoek naar het verband tussen geluk en het zijn van een eeneïge of een twee-eïge tweeling werd geen M/V verschil gevonden

#### **5.2.7 M/V verschil in de relatie tussen geluk en het huwelijksgeluk van de moeder (F1.4.3.2)**

Bij een longitudinaal onderzoek uit de VS is het verband tussen geluk van het kind en het huwelijksgeluk van de moeder in kaart gebracht gedurende de eerste zesendertig maanden van het kind. Bij dit onderzoek is de affectieve variant gebruikt. Bij dit onderzoek is het geluk van de babies gemeten door middel van gedragsobservatie. Hierbij is in kaart gebracht hoe vaak een kind huult of lacht, enzovoort. Uit dit onderzoek komt naar voren dat het verband onder vrouwen sterk fluctueert. Onder mannen is dat stabiel. Het gaat van negatief naar positief.

### **5.2.8 M/V verschil in de relatie geluk en het opvoeden door de moeder (F1.5.2.3)**

Een zeer uitgebreid onderzoek uit dezelfde studie als hierboven is genoemd, laat het verband zien tussen geluk en verschillende aspecten van het opvoeden door de moeder. Hier een opsomming van de belangrijkste M/V verschillen bij dit onderzoek.

Of de moeder denkt dat het kind zelf moet kunnen spelen heeft onder jongens een positief verband en onder meisjes een negatief verband. Als de moeder angst gebruikt om het kind iets te leren heeft dat een sterker negatief verband met het geluk van het meisje. Dit geldt ook voor het gebruiken van straf om het kind zich goed te laten gedragen. Opdringerigheid van de moeder heeft een sterker negatief verband met het geluk van de jongen. Als de moeder zich betrokken voelt bij de gezondheid van het kind heeft dat een sterker verband met het geluk van het meisje. Als de moeder zich bezorgd voelt over de prestaties van het kind heeft dat een negatief verband met het geluk van de jongen en een positief verband met het geluk van het meisje. Dit geldt ook als de moeder het kind sterk betrokken probeert te houden bij zichzelf en bij het bevorderen van afhankelijk van de moeder. Het strikt handhaven van duidelijke regels bij de opvoeding heeft een sterker negatief verband met het geluk van meisjes. Als de moeder last heeft van mood swings heeft dat een sterker negatief verband met het geluk van jongens. Dat is ook zo als de moeder erg dominant aanwezig is binnen het gezin. Als de moeder minderwaardig over zichzelf doet, ze te gewetensvol is of zich afkeert tegen de rol van huishoudster hebben een negatief verband met het geluk van jongens en positief met dat van meisjes. Als de moeder laat zien dat ze slim is heeft dat een sterker positief verband met het geluk van jongens. Als de moeder ziek is of moeite heeft om financieel rond te komen heeft dat een sterker negatief verband onder jongens. Kortom: jongens hebben meer te lijden onder een dominante moeder.

### **5.2.9 M/V verschil in de relatie geluk en eigenschappen van de ouders (F1.6.1)**

Bij een onderzoek uit Canada is het verband in kaart gebracht tussen geluk (O-HL) en het gedrag op het religieuze vlak van de ouders. Hierbij werd geen M/V verschil gevonden. Dat geldt ook voor een ander bevindingen uit hetzelfde onderzoek waarbij het verband tussen geluk en rook- en drinkgedrag van de moeder.

### **5.2.10 M/V verschil in de relatie tussen geluk en kenmerken van de broers en zussen (F1.6.2)**

Bij het eerder genoemde Deense onderzoek is ook het verband in kaart gebracht tussen geluk en het hebben van broers en zussen, het hebben van alleen maar broers, het hebben van alleen zussen en het zijn van enigst kind. Bij dit onderzoek werden geen opvallende M/V verschillen gevonden bij drie gemeten varianten van geluk. (O-HL, O-SL en A-OAL)

### **5.2.11 M/V verschil in de relatie tussen geluk en het geluk van de tweelingbroer of -zus (F1.6.2.4)**

Bij een onderzoek uit Denemarken is het verband tussen eigen geluk en het geluk van de broer of zus in kaart gebracht onder eenenige tweelingen. Hierbij is ook onderscheid gemaakt tussen de leeftijd van twintig tot en met negenenvieftig en van vijftig tot en met zeventig. Het verband is in beide leeftijdsklassen onder mannen en vrouwen precies even sterk.

Bij een onderzoek uit de VS is hetzelfde gedaan als bij bovengenoemd onderzoek. Hierbij is ook gekeken naar het verschil tussen eenenige tweelingen en twee-eiige tweelingen. Hieruit blijkt het verband onder vrouwen en mannen positief en sterker te zijn bij eenenige tweelingen. Dit verband is sterker onder mannen. Bij twee-eiige tweelingen is het verband sterker onder vrouwen.

Een Nederlands onderzoek uit 2009 laat ook het verband zien tussen de cognitieve variant van geluk en het geluk van de tweelingbroer of zus. Dit onderzoek laat zien dat het verband van eenenige tweelingen sterker is dan van twee-eiige tweelingen. Hierbij is geen M/V verschil aanwezig.

### 5.2.12 M/V verschil in de relatie geluk en opleiding van de moeder (F1.7.1)

Bij twee onderzoeken naar het verband tussen geluk en het onderwijs van de moeder is onderscheid gemaakt tussen mannen en vrouwen. Een onderzoek is afkomstig uit de VS en het andere is uitgevoerd in Canada. Beide onderzoeken hebben betrekking op thuiswonende jongeren.

Het onderzoek dat afkomstig is uit de VS is gedaan onder vijftientig tot en met vierenvijftig jarigen. Ook is er onderscheid gemaakt tussen blanke en donkere mensen. Uit dit onderzoek blijkt geen M/V verschil. Bij de resultaten is de rol van het onderwijs en werk van de vader, het aantal broers en zussen, de gemeenschap waarin de respondenten zijn opgegroeid, de leeftijd, het hebben van kinderen en religie uitgezuiverd.

Het onderzoek uit Canada onder kinderen toont aan dat het verband tussen geluk en het hebben van een moeder met een universiteitsgraad iets verschilt tussen jongens en meisjes. Bij jongens blijkt een licht negatief verband, althans na controle van een reeks variabelen (leeftijd van het kind, de religie, het naar een private school gaan of niet, de samenstelling van het gezin, het hebben van een werkende of niet-werkende moeder, het hebben van een rokende of niet-rokende moeder, het gezinsinkomen en de regio). Bij meisjes blijkt geen verband

**Tabel 2**

#### M/V verschil in verband tussen geluk en gezin van herkomst

Aspecten gezin van herkomst		Aantal studies met uitkomst over verband ..			
Code WDH	Omschrijving	Tegengesteld	In zelfde richting maar sterker onder		Geen verschil
			mannen	vrouwen	
F1.10	Working Mother				1
F1.2.1	Number of siblings	1			
F1.2.2	Broken home		3		2
F1.3.1	Only child				2
F1.3.2	First born				1
F1.3.4	Twin or triplet child				1
F1.4.3.2	parents marital satisfaction				1
F.1.5.2.3	permissive vs dominant				2
F1.6.1	Parent characteristics				2
F1.6.2	Characteristics of siblings				1
F1.6.2.4	Happiness of siblings				3
F1.7.1	Parents education	1			1
<b>Totaal</b>		<b>2</b>	<b>3</b>		<b>17</b>

### **5.3 M/V verschil in de relatie geluk en eigen gezin**

In de World Database of Happiness zijn een aantal onderzoeken te vinden naar het verband tussen geluk en het eigen gezin, 'Family of procreation' genoemd. Hieronder zullen de verschillende aspecten van het verband tussen geluk en gezinsleven worden beschreven.

#### **5.3.1 *M/V verschil in de relatie geluk en familiefases (F2.1)***

Bij een Amerikaans onderzoek is het verband tussen de affectieve variant van geluk en de fases waarin het eigen gezin zit in kaart gebracht. Bij dit onderzoek is het geluk in de volgende fases gemeten: afgestudeerden, pasgetrouwden, van middelbare leeftijd en mensen die tegen het pensioen aanzitten. Bij dit onderzoek werd een M/V verschil gevonden. Zo blijkt dat vrouwen minder gelukkig worden naarmate ze in een latere familiefase zit. Voor mannen geldt dit minder.

#### **5.3.2 *M/V verschil in de relatie geluk en een-oudergezinnen (F2.2.1)***

Uit een Nederlands onderzoek naar het verband tussen geluk (O-SLL) en het zijn van een alleenstaande ouder blijkt geen M/V verschil.

#### **5.3.3 *M/V verschil in de relatie geluk en enige kostwinner (F2.6.1)***

Bij een Deens onderzoek naar het verband tussen geluk (A-AOL, O-HL en O-SL) en het runnen van een gezin als enige kostwinner onder eenendertig tot en met drieëndertig jarigen. Bij dit onderzoek is een specificatie gemaakt tussen mensen met een partner en zonder een partner en met en zonder kinderen. Blijkt het voor mannen het grootste verschil te maken of er nog kinderen thuis wonen. Bij de affectieve variant is het M/V verschil het grootst tussen het hebben van een partner of niet. Mannen zijn minder gelukkig als de kinderen thuis wonen en ze geen partner hebben. Als er geen kinderen thuis wonen is het verschil onder vrouwen groter.

#### **5.3.4 *M/V verschil in de relatie geluk en de houding ten opzichte van het familieleven***

##### *Meer tijd met de familie willen doorbrengen (F2.7)*

Bij een onderzoek dat is afgenomen in vier Europese steden onder paren waarvan ieder een baan heeft blijkt een M/V verschil. Bij dit onderzoek is het verband tussen geluk (O-SLW) en het meer tijd willen doorbrengen met de familie in kaart gebracht. Uit dit onderzoek blijkt dat mannen gelukkiger zijn als ze de behoefte hebben om meer tijd met hun familie door te brengen. Voor vrouwen geldt juist dat ze minder gelukkig zijn als ze die behoefte hebben.

##### *Tevredenheid met de familie(F2.7.2)*

Bij drie onderzoeken naar het verband tussen geluk en tevredenheid met de familie is onderscheid gemaakt tussen mannen en vrouwen. Het gaat hierbij om een onderzoek uit Finland onder vijftientig tot en met vijfenzestig jarigen en twee Amerikaanse onderzoeken van dezelfde onderzoeker onder werkende ouders van kinderen jonger dan zestien. Bij die laatste studie is er onderzoek gedaan naar het verband tussen geluk en de tevredenheid met de familie, maar ook met de ontevredenheid met de familie. Bij deze onderwerpen is er gebruik gemaakt van twee enquêtevragen naar de waardering van het leven als geheel (code O-HL en O-SLW). De resultaten zijn alleen aangegeven voor getrouwde mensen. Als het gaat om de tevredenheid met de familie is het verband bij beide enquêtevragen positief en sterker onder vrouwen. Bij het onderzoek naar de ontevredenheid met de familie blijkt er geen M/V verschil aanwezig.

Bij het onderzoek uit Finland werd een ander verband gevonden. Ook uit dit onderzoek komt een M/V verschil naar voren. Het verband lijkt negatief en aanzienlijk sterker onder mannen. Bij het toepassen van een regressieanalyse blijkt het verband positief te zijn en nog steeds sterker onder mannen. Bij deze analyse is de rol van een aantal socio-demografische variabelen uitgezuiverd. Het gaat hierbij om de rol van leeftijd, onderwijs, beroepsstatus, huwelijks staat en fysieke en functionele gezondheid. Bij dit onderzoek is de overall variant van geluk gemeten (O-QLS).

### 5.3.5 *M/V verschil in de relatie geluk en problemen binnen het gezin (P12.2.2.2)*

Bij twee Amerikaanse onderzoeken is het verband in kaart gebracht tussen geluk en het hebben van problemen binnen het gezin. Het gaat hierbij om een onderzoek naar het verband van geluk met de partner en een onderzoek naar het verband van geluk met problemen bij het opvoeden van de kinderen.

#### *Problemen met de partner*

Bij een Amerikaans longitudinaal onderzoek onder onvruchtbare mannen en vrouwen en een controle groep werd geen M/V verschil gevonden bij het verband tussen geluk (O-SUM) en het hebben van problemen met de partner. Ook na een controle van de resultaten op de rol van stress thuis, de manier van omgaan met problemen, zelfcontrole en steun uit het netwerk werd geen M/V verschil gevonden.

#### *Problemen bij het opvoeden van de kinderen*

Bij een ander Amerikaans onderzoek onder getrouwde mensen met kinderen bleek er wel sprake te zijn van een M/V verschil bij het verband tussen geluk en het hebben van problemen bij de opvoeding van de kinderen. Uit dit onderzoek komt naar voren dat het verband sterker negatief is onder mannen als er sprake is geweest van problemen met opvoeding.

### 5.3.6 *M/V verschil in de relatie geluk en de samenstelling van het huishouden (H12.2)*

Bij drie onderzoeken uit Nederland is het verband in kaart gebracht tussen geluk en de samenstelling van het huishouden. Bij alle vier de onderzoeken is de overall variant van geluk gemeten. De onderzoeken zijn gehouden onder kinderen van twaalf tot en met achttien, mensen vanaf dertien jaar en twintig tot en met vijfenzeventig jarigen. Bij twee onderzoeken is het gemiddelde geluksniveau gegeven van verschillende huishoud types. Bij een onderzoek zijn de gemiddelde geluksniveaus gegeven van mensen die alleen wonen of met kinderen. Bij het laatste onderzoek is enkel het verband gegeven met alleen wonen. Bij geen van de onderzoeken werd een M/V verschil gevonden.

### 5.3.7 *M/V verschil in de relatie geluk en alleen wonen (H12.2.1)*

Bij een onderzoek uit Nederland onder dertig tot en met vijfenvijftig jarigen werd er geen M/V verschil gevonden bij het verband tussen geluk en het alleen wonen.

**Tabel 3**

#### **M/V verschil in verband tussen geluk en kenmerken eigen gezin**

Aspecten eigen gezin		Aantal studies met uitkomst over verband ..			
Code WDH	Omschrijving	Tegengesteld	In zelfde richting maar sterker onder		Geen verschil
			mannen	vrouwen	
F2.1	Family career (family life-cycle)			1	
F2.2.1	Single parent				1



F2.6.1	Oneself-mother: works or not		1		
F2.7	Attitudes to family of procreation	1			
F2.7.2	Satisfaction with family		1	1	1
P12.2.2.2	problems with family marriage		1		1
H12.2	Current household- composition				3
H12.2.1	Living alone or not,				1
Totaal		<b>1</b>	<b>2</b>	<b>2</b>	<b>6</b>

## 5.5 Mogelijke verklaringen voor de verschillen

*Waarom zijn jongens vaker gelukkig met minder broers en/of zussen en meisjes juist met meer broers en/of zussen?*

Uit de onderzoeken komt naar voren dat jongens vaak gelukkiger zijn als ze enigst kind zijn. Meisjes daarentegen zijn gelukkiger in een gezin met broers en zussen. Allereerst zullen de sociale vaardigheden een rol kunnen spelen. Meisjes zijn socialer ingesteld dan jongens. Ze zullen meer plezier beleven aan het contact met anderen en mede daardoor sociale vaardigheden ontwikkelen die buiten het gezin bevorderlijk zijn voor geluk.

Een andere verklaring ligt mogelijk in de opvoeding. Deze verklaring komt overeen met de theorie van Chodorow, die stelt dat jongens concurreren voor de liefde van hun moeder.

*Waarom lijden jongens meer onder onvolledig gezin?*

Uit de verschillende onderzoeken naar het verband tussen geluk en de huwelijks staat van de ouders komt naar voren dat dit verband sterker is onder jongens. Hiervoor ligt een verklaring mogelijk in de cognitieve theorie waarbij meisjes en jongens zich in een categorie plaatsen en daarnaar handelen en de psychodynamische theorie waarbij het gedrag wordt bepaald door een emotionele strijd van het kind met zijn verzorgers. Bij een scheiding komt het in de meeste gevallen voor dat de kinderen worden grootgebracht door de moeder. Voor de jongen valt zijn voorbeeld dus weg. Daarbij komt ook dat hij ziet dat zijn moeder het goed met hem voor heeft en zou hij de conclusies kunnen trekken dat de vader, zijn voorbeeld, de schuldige is. Hierdoor zal zijn zelfbeeld een deuk oplopen.

Dat geldt ook als er een ouder gestorven is. Voor de jongen zou dit een gevoel kunnen veroorzaken dat hij gefaald heeft als beschermer van het gezin. Dit telt blijkbaar meer dan het gevoel dat een meisje gefaald heeft als verzorgster.

Een andere verklaring zal ook hierbij misschien kunnen liggen in de opvoeding, waarbij jongens meer aandacht nodig hebben dan meisjes.

*Waarom een positief verband onder meisjes en een negatief verband onder jongens met het opleidingsniveau van de moeder?*

Ook hierbij geldt dat meisjes de moeder als grote voorbeeld hebben en het dus laat zien wat zij ook kunnen bereiken in het leven. Voor de jongens geldt de vader als voorbeeld en een hoger onderwijsniveau van de moeder laat de vader er relatief slechter uitzien. Dit zal hun zelfbeeld dus juist negatief beïnvloeden. Wat dus overeen komt met de theorie van Chodorow.

## **5.6 Conclusie**

Uit de onderzoeken naar geluk en familie blijkt dat de familie een redelijke voorspeller is voor geluk. Het geluk van jongens en meisjes blijkt in sommige gevallen op een verschillende manier in verband te staan met de gezinssituatie en opvoeding.

## 6 M/V verschil in verband tussen Geluk en Onderwijs

In het Westen zien we formele educatie als benodigdheid voor het overdragen van kennis, cultuur, sociale omgangsvormen, waarden en orde. Educatie wordt ook gezien als een van de belangrijkste determinanten van iemands levenskansen. Dit doet vermoeden dat hoger opgeleiden gelukkiger zijn dan laag opgeleiden, maar dat blijkt vaak maar nauwelijks het geval. De correlatie tussen geluk en opleiding is meestal laag en een enkel keer zelfs negatief. Opleiding brengt dus kennelijk ook nadelen met zich mee, zoals bijvoorbeeld eenzijdig hoofdwerk en hogere verwachtingen. Die balans van voor- en nadelen lijkt te verschillen naar plaats en tijd. Hier is de vraag in hoeverre die balans verschilt tussen mannen en vrouwen. Een goed diploma zal de kansen op een goede baan vergroten. Omdat het werk een grotere rol speelt in het leven van de man zal onderwijs mogelijk een sterker verband hebben met het geluk van de man. Aan de andere kant is te zien dat vrouwen steeds meer gaan werken.

Een ander effect van onderwijs is de kansen op de huwelijksmarkt. Een betere opleiding zal voor mannen als voordeel werken op de huwelijksmarkt. Hoogopgeleide vrouwen hebben een grotere kans om als single te leven, omdat ze de lat zelf erg hoog leggen, ze geen man nodig hebben om hun perspectieven te verbeteren of omdat mannen geïmponeerd raken van vrouwen die hoger opgeleid zijn. Wat dat betreft kan een hoge opleiding bij vrouwen dus gepaard gaan met minder geluk. De kans dus groter dat het verband tussen geluk en onderwijs onder mannen sterker positief zal zijn.

Ook het gezondheidsgedrag van mensen wordt beïnvloed door het onderwijs dat mensen genoten hebben. Mensen die een betere opleiding hebben genoten zullen beter voor zichzelf zorgen dan mensen met een mindere opleiding. Het is mogelijk dat het verband tussen geluk en onderwijs via dit pad sterker is bij mannen of bij vrouwen.

### 6.1 Beschikbare gegevens

Dit hoofdstuk zal dus gaan over M/V verschil bij het verband tussen geluk en educatie. Dit hoofdstuk is gebaseerd op 28 onderzoeksresultaten afkomstig uit 19 studies. De gegevens waarop dit hoofdstuk is gebaseerd zijn afkomstig van de rapporten:

[Findings on Happiness and EDUCATION \(E1\)](#)

[Findings on Happiness and INTELLIGENCE \(I3\)](#)

[Findings on Happiness and SCHOOL \(S1\)](#)

In deze rapporten zijn 573 resultaten te vinden naar het verband tussen geluk en verschillende aspecten van educatie en scholing. Maar bij 23 daarvan is er onderscheid gemaakt tussen mannen en vrouwen.

*Aspecten van educatie, scholing en intelligentie*

- Het genoten onderwijsniveau
- Andere aspecten van onderwijs, zoals de houding richting het onderwijs.
- Tevredenheid met het onderwijs en aspecten daarvan.

*Varianten van geluk*

Bij de onderzoeken zijn verschillende varianten van geluk gebruikt. Ook bij dit onderwerp geldt dat het vooral de waardering van het leven als geheel, de Overall (O) variant, betreft, maar er zijn ook een aantal studies waarbij er onderzoek gedaan is naar de cognitieve variant van geluk Contentment (C), de affectieve variant van geluk Affect (A) of een gemengde vorm

welke verschillende varianten van geluk combineert (M). Binnen deze varianten is er gebruik gemaakt van verschillende enquêtevragen. De meest gebruikte zijn O-DT, O-SLW en O-HL.

#### *Onderzochte populaties*

Het grootste deel van de onderzoeken is afkomstig uit de Verenigde Staten en Canada. Uit Europa is er een studie afkomstig uit Frankrijk en een uit Duitsland. Eén studie is gedaan op de Filippijnen en één is afkomstig uit Sierra Leone.

Bij de onderzoeken naar dit onderwerp is gebruik gemaakt van verschillende soorten publiek. Er zijn onderzoeken met algemeen publiek in de steekproef, maar er is ook gebruik gemaakt van ouderen, kinderen, studenten en mensen uit een bepaalde leeftijdsklasse.

#### *Gebruikte methoden*

Bij alle onderzoeken naar het verband tussen geluk en onderwijs is sprake van cross-sectioneel onderzoek. De meeste onderzoeken naar dit verband zijn bi-variaat. Bij de multivariate onderzoeken is het verband ook gegeven voor blanke en donkere mensen, voor mensen van een verschillende leeftijd, getrouwde of hertrouwde mensen of mensen met een verschillende sociaal economische status.

## **6.2 M/V verschil in de relatie geluk en educatie**

In deze paragraaf wordt het M/V verschil besproken bij het verband tussen geluk en verschillende aspecten van educatie.

### **6.2.1 M/V verschil in de relatie geluk en niveau van genoten schoolonderwijs (E1.2.1)**

In de World Database of Happiness zijn dertien onderzoeken naar het verband tussen geluk en het niveau van het genoten schoolonderwijs, waarbij onderscheid is gemaakt tussen mannen en vrouwen.

#### *Is er sprake van een M/V verschil?*

Uit de onderzoeken naar het verband tussen geluk en het niveau van het genoten schoolonderwijs komt geen duidelijk M/V verschil naar voren. Bij vijf van de dertien onderzoeken werd er een M/V verschil gevonden. Deze was bij één onderzoek afhankelijk van de gemeten variant van geluk. Bij twee andere onderzoeken was het afhankelijk van de populatie, zo bleek uit specificatie.

#### *Verschilt het M/V verschil per onderzochte populatie?*

Bij twee onderzoeken is er een specificatie gemaakt. Bij een onderzoek uit de VS onder getrouwde of gescheiden mensen is er een specificatie gemaakt op basis van voor het eerst getrouwd zijn of hertrouwd zijn. Hierbij blijkt het verband tussen geluk en het genoten onderwijsniveau onder de hertrouwd sterker positief is. Alleen onder de hertrouwd is er ook sprake van een M/V verschil. Onder mannen gaat een hoger onderwijsniveau in grotere mate samen met meer geluk, dan onder hertrouwd vrouwen.

Bij een Nederlands onderzoek is er een specificatie gemaakt op basis van leeftijd. Hieruit blijkt dat onder mensen onder de vijfendertig het verband sterker is onder mannen. Daarna is het sterker onder vrouwen.

#### *Verschilt het M/V verschil door de tijd?*

Het beschikbare onderzoek geeft geen aanleiding om aan te nemen dat het M/V verschil verschilt door de tijd.

*Blijft er een M/V verschil over als er mogelijk interveniërende variabelen worden uitgezuiverd?*

Bij vier onderzoeken naar het verband tussen geluk en het genoten onderwijs niveau zijn er mogelijk interveniërende variabelen uitgezuiverd. Het lijkt erop dat er juist na het uitzuiveren van mogelijk interveniërende variabelen vaker een M/V verschil gevonden wordt.

Bij een onderzoek uit de VS onder ouders die ouder zijn dan vijftig blijkt het verband sterker onder vrouwen. Bij dit onderzoek is de rol van leeftijd, geloof, gezinsinkomen en beroepsstatus uitgezuiverd.

Bij een Canadees onderzoek onder plattelandbewoners waarbij er een tegengesteld verband gevonden werd is de rol van tevredenheid met een hele reeks andere factoren uitgezuiverd. Het gaat daarbij om tevredenheid met de gezondheid, met de financiële zekerheid, met de familie, met werk, met de vrienden, met de huisvesting, met de vrijetijdsactiviteiten, met religie, eigenwaarde en met de overheid. Daarnaast is er ook nog de rol uitgezuiverd van demografische factoren als leeftijd, werk, huwelijkse staat en de tijd woonachtig in het gebied.

Bij twee onderzoeken onder zestigplussers in Canada, waarbij een gemengde variant van geluk gemeten is, werd er na het uitzuiveren van variabelen geen M/V verschil gevonden. Bij deze onderzoeken is de rol van huwelijkse staat, gezondheid, aantal kinderen, gezinsinkomen uitgezuiverd.

*Verschilt het M/V verschil per gemeten variant van geluk?*

Het is mogelijk dat de gemeten variant van geluk een rol speelt bij het M/V verschil.

Bij twee onderzoek is er een gemengde variant van geluk gemeten. Bij deze twee onderzoeken werd geen M/V verschil gevonden.

Bij een onderzoek uit de Filippijnen zijn twee varianten van geluk gemeten. Bij de overall variant werd er een sterker verband gevonden met het onderwijsniveau onder vrouwen. Bij de affectieve variant van geluk bleek het verband met negatieve affecten positief sterker onder mannen.

### **6.2.2 M/V verschil bij de relatie geluk en onderwijsaspiraties (E1.4.1)**

Onder mannen en vrouwen zijn vergelijkbare patronen te zien wat betreft het verband tussen geluk en doorstuderen. Eenzelfde percentage mannen en vrouwen die niet tevreden zijn zien in onderwijs een oplossing. Dit blijkt uit een onderzoek uit de VS onder getrouwde koppels.

### **6.2.3 M/V verschil bij de relatie geluk en tevredenheid met het onderwijs (E1.4.2)**

Uit een onderzoek onder studenten uit Canada blijkt er geen M/V verschil in het verband tussen geluk en tevredenheid met het onderwijs blijkt geen M/V verschil. Bij de enquêtevraag O-DT. Bij de vraag O-HL blijkt het verband sterker positief onder vrouwen. Bij dit onderzoek zijn de resultaten gecontroleerd op de rol van tevredenheid met de gezondheid, financiële zekerheid, de familie, werk, huisvesting, vrienden, eigenwaarde en religie.

**Tabel 4****M/V verschil in verband tussen geluk en aspecten van Educatie**

Aspecten van Educatie		Aantal studies met uitkomst over verband ..			
Code WDH	Omschrijving	Tegengesteld	In zelfde richting maar <u>sterker onder</u>		Geen verschil
			mannen	vrouwen	
E1.2.1	Level of school-education	1	2	2	8
E1.4.1	Educational aspirations				1
E1.4.2	Satisfaction with education			1	
<b>Totaal</b>		<b>1</b>	<b>2</b>	<b>3</b>	<b>9</b>

**6.3 M/V verschil in de relatie geluk en aspecten van het onderwijs**

In deze paragraaf zal er verder ingegaan worden op het M/V verschil in het verband tussen geluk en aspecten van het onderwijs. Deze onderzoeken zijn te vinden in het rapport S1 in de World Database of Happiness.

**6.3.1 M/V verschil in de relatie geluk en school succes (S1.2.2)**

Bij een groot onderzoek in drieëndertig landen onder schoolkinderen van elf tot en met vijftien werd een positief verband gevonden tussen geluk en het succes op school in vergelijking met de klasgenoten. Uit dit onderzoek bleek dat een betere prestatie op school samen gaat met meer geluk. Er werd echter geen M/V verschil gevonden.

**6.3.2 M/V verschil in de relatie geluk en betrokkenheid bij onderwijs activiteiten (S1.2.3)**

Bij een Amerikaans onderzoek is het verband in kaart gebracht tussen geluk en betrokkenheid bij onderwijs gerelateerde activiteiten. Bij dit onderzoek hebben de respondenten aangegeven of ze de laatste vierentwintig uur voor het interview deelgenomen hebben aan een onderwijs gerelateerde activiteit en de duur daarvan. Bij zowel bij het verband van geluk met de participatie als met de duur van de onderwijs gerelateerde activiteiten werd geen M/V verschil gevonden. Bij de resultaten zijn er mogelijk interveniërende variabelen uitgezuiverd, zoals inkomen, gezondheid en leeftijd. Tevens is bij het verband met participatie de rol van de duur van de activiteit uitgezuiverd en andersom.

**6.3.3 M/V verschil in de relatie geluk en de houding ten opzichte van school (S1.4)**

Bij het eerdergenoemde uitgebreide onderzoek dat is gehouden in drieëndertig landen onder kinderen van elf tot en met vijftien jaar is ook het verband van geluk met verschillende aspecten van de houding ten opzichte van school onderzocht. Bij dit onderzoek is de cognitieve variant van geluk gemeten.

*School leuk vinden*

Uit dit onderzoek blijkt dat mensen die school leuk vinden gelukkiger zijn en dat geldt voor zowel mannen als vrouwen in vergelijkbare mate.

### *Contact met de klasgenoten*

De kinderen die positief zijn over het contact met de klasgenoten zijn gelukkiger. Ook hierbij is geen M/V verschil gevonden.

### *Schoolervaring*

Bij het onderzoek is ook het verband in kaart gebracht tussen geluk en de totale schoolervaring. Het gaat daarbij om drie aspecten. Ten eerste in welke mate de kinderen school leuk vinden, ten tweede het succes dat de kinderen op school hebben en ten derde het contact met de klasgenoten. De jongens en meisjes die school positief ervaren zijn ongeveer net zo gelukkig. De meisjes die school als negatief ervaren zijn minder gelukkig dan hun mannelijke tegenhangers.

#### **6.3.6 M/V verschil in de relatie geluk en de zin van onderwijs (S1.4.1)**

Bij twee longitudinale Amerikaanse onderzoeken onder studenten van dezelfde onderzoeker is gekeken naar de verschillende manieren waarbij school zinvol kan zijn. Bij dit onderzoek is de affectieve variant gemeten. Bij beide onderzoeken werd er een sterker verband gevonden met geluk bij mannen onder mensen die school zinvol vinden om de vaardigheid te ontwikkelen om dingen te leren uit een boek of van een docent. Het verband is ook sterker positief onder mannen als zij onderwijs zien als een manier om minder afhankelijk te worden en zij die het zien om een betere carrière te krijgen na het afstuderen. Bij vrouwen is het verband alleen sterker onder de mensen die het zien als een manier om op een zinvolle manier bij te dragen aan een onderwijsgroep.

#### **6.3.7 M/V verschil in de relatie geluk en schooldruk (S1.4.2)**

Het verband tussen geluk en de ervaren schooldruk is onder jongens en meisjes net zo sterk negatief. Dit blijkt uit het eerder genoemde onderzoek onder kinderen van elf tot en met vijftien in drieëndertig landen. Bij dit onderzoek is de cognitieve variant gemeten.

**Tabel 5**

M/V verschil in verband tussen geluk en aspecten van houding ten opzichte van het onderwijs

Aspecten van houding ten opzichte van het onderwijs		Aantal studies met uitkomst over verband ..			
Code WDH	Omschrijving	Tegengesteld	In zelfde richting maar sterker onder		Geen verschil
			mannen	vrouwen	
S1.2.2	School-success				1
S1.2.3	Involvement in school-work				1
S1.4	Attitudes to school			1	2
S1.4.1	Perceived usefulness of schooling		2		
S1.4.2	Perceived pressure of school-work				1
Totaal			2	1	5

## 6.4 M/V verschil in de relatie geluk en intelligentie (I3.2.1)

In de World Database of Happiness zijn drie Amerikaanse onderzoeken te vinden naar het verband tussen geluk en intelligentie, waarbij onderscheid is gemaakt tussen mannen en vrouwen. Uit twee van de onderzoeken naar het verband tussen geluk en intelligentie blijkt dat, zowel onder mannen als onder vrouwen, een hogere intelligentie niet meteen samen gaat met meer geluk. Eén van deze onderzoeken is longitudinaal en gedaan onder volwassenen. Het andere onderzoek is gedaan onder pas afgestudeerde leraren. Bij beide onderzoeken is de affectieve variant van geluk gemeten. Bij een ander onderzoek is de cognitieve variant van geluk onder intelligente mensen (IQ boven de 140) gemeten en hierbij werd een tegengesteld verband gevonden. Intelligente mannen blijken gelukkiger dan minder intelligente mannen. Bij vrouwen is dat andersom het geval.

### 6.4.1 M/V verschil in de relatie geluk en handelingsbekwaamheid (I3.3.3)

Bij een onderzoek uit Frankrijk is gekeken naar het verband tussen geluk en het niveau waarop mensen handelingsbekwaam zijn. Dit is gedaan door de respondenten een test te laten maken waarbij ze letters moesten coderen. Dit onderzoek is gehouden onder mensen van zestig tot en met negenzestig. Bij dit onderzoek werd geen M/V verschil gevonden bij zowel de gemengde variant van geluk als twee enquêtevragen naar de overall variant van geluk.

**Tabel 6**

M/V verschil in verband tussen geluk en aspecten van Intelligentie

Aspecten van intelligentie		Aantal studies met uitkomst over verband ..			
Code WDH	Omschrijving	Tegengesteld	In zelfde richting maar <u>sterker onder</u>		Geen verschil
			mannen	vrouwen	
I3.2.1	Test-intelligence	1			2
I3.3.3	Sorting ability				1

## 6.5 Mogelijke verklaringen voor de verschillen

### Onderwijsniveau

Op het eerste gezicht is niet meteen duidelijk of het genoten onderwijsniveau een sterker verband heeft met geluk onder mannen of onder vrouwen. De onderzoeken laten verdeelde resultaten zien. Waarschijnlijk zal het geluk dat wordt gegenereerd met onderwijs komen door een toename aan inkomen en een betere baan. Daarnaast zijn beter geschoolde mensen beter in staat om vriendschappen te onderhouden en heeft een positief effect op het zelfbeeld. Uit het onderzoek met drie verschillende regressie analyses blijkt dat het grootste verschil aanwezig na het uitzuiveren van het inkomen en de beroepsstatus. Dit heeft het grootste effect op het geluk van de man. Voor de man zal een groter geluk door onderwijs waarschijnlijk verklaard kunnen worden door een verbeterde positie op de arbeidsmarkt, terwijl het geluk van de vrouw door een betere opleiding meer verklaard zal kunnen worden door een verbeterd zelfbeeld.

Voor de man geldt een hogere opleiding ook als een betere positie op de huwelijksmarkt. Voor vrouwen geldt dat minder. Dit wordt echter niet door een van de onderzoeken bevestigd.



### *Houding ten opzichte van het onderwijs*

Bij de houding ten opzichte van het onderwijs is er waarschijnlijk sprake van een top-down effect. Mensen die niet gelukkig zijn zien doorleren meer als wenselijk dan mensen die gelukkig zijn. Dit verschil is groter onder mannen. Gelukkige mannen zien doorleren aanzienlijk minder vaak als wenselijk als gelukkige vrouwen, terwijl dat onder ongelukkige mannen bijna gelijk ligt met ongelukkige vrouwen. Dit valt te verklaren door hetzelfde als in het kopje hierboven is besproken. Voor mannen is het belangrijker dat ze een goed inkomen hebben en een baan met veel aanzien dan dat zij een hoger onderwijs niveau behalen. Voor vrouwen heeft dat onderwijs een positief effect op hun eigenwaarde waardoor de behoefte om door te leren ook blijft bestaan als ze gelukkig zijn. Al zij het in mindere mate. Dat geldt ook voor betrokkenheid bij onderwijsgerelateerde zaken onder gepensioneerden. Voor mannen dient het volgen van het onderwijs geen doel meer, terwijl dat voor vrouwen nog wel het geval is.

## **6.6 Conclusie**

Het onderzoek naar het verband tussen geluk en de verschillende aspecten van onderwijs zijn niet voldoende om een duidelijk M/V verschil te bevestigen. Deze geven geen duidelijk M/V verschil in de relatie van geluk met het onderwijs of met de houding ten opzichte van het onderwijs. Uit de bi-variate analyses komt geen M/V verschil naar voren, net als in de multi-variate analyses. Het lijkt er echter dat de rol van interveniërende variabelen bij dit onderwerp een belangrijke rol kunnen spelen.

## 7 M/V verschil in de relatie geluk en Werk

In dit hoofdstuk wordt er ingegaan op de relatie tussen geluk en werk. Met werken wordt hier het hebben van betaald werk buitenshuis bedoeld. Uit de meeste onderzoeken komt naar voren dat het verband tussen geluk en het hebben van werk positief is. Werkende mensen zijn vaak gelukkiger dan niet-werkende mensen. Dat geldt zeker voor de onvrijwillig werklozen. Buiten de beroepsbevolking ligt dat echter anders. Gepensioneerden zijn vaak net iets gelukkiger en studenten zijn niet minder gelukkig dan werkende leeftijdsgenoten. In dit hoofdstuk draait het om het verschil tussen man en vrouw.

Waarom zou er een verschil kunnen zitten tussen mannen en vrouwen bij het verband tussen geluk en werk? Volgens het traditionele rollenpatroon werkt de man buitenshuis en de vrouw is verantwoordelijk voor het runnen van het huishouden. Sinds de jaren 1960 geleden is er een trend zichtbaar dat de vrouwen steeds meer en steeds langer gaan werken. Toch is het nog steeds zo dat in de meeste huishoudens de baan van de man het belangrijkste is. Daarom zou je kunnen zeggen dat het werk een belangrijkere rol speelt in het leven van de man. Aan de andere kant zou het zo kunnen zijn dat werken voor vrouwen een groter effect kan hebben op hun zelfbeeld en hun kansen in vergelijking met vorige generaties dat het verband onder vrouwen sterker zou kunnen zijn.

Het grootste deel van de mannen in de moderne wereld werkt. Ook het aantal werkende vrouwen neemt toe. Het is dus te verwachten dat het werken een sterker verband heeft met het geluk van de man. Maar er zijn twee opvattingen omtrent het verband tussen geluk en werk. Aan de ene kant zou je kunnen verwachten dat de mensen die geen werk hebben gelukkiger zijn, omdat zij het grootste deel van hun leven hun tijd zelf in kunnen delen. Aan de andere kant verschaft het werk ons niet alleen inkomen, maar ook extra betekenis aan het leven. Werk verleent ons status, sociale contacten en natuurlijk inkomen. Ook het werk zelf kan een rol spelen als je in meer of mindere mate voldoening ontleent aan je werk. Als je veel van jezelf kwijt kunt in de werkzaamheden die je dagelijks doet, zal dat een positief effect hebben op je tevredenheid met het leven als geheel. Het is dus maar de vraag of werken een positief verband heeft met geluk en of dat voor mannen en vrouwen hetzelfde is.

### 7.1 Beschikbare gegevens

In dit hoofdstuk zal er verder ingegaan worden op de M/V verschillen bij het verband tussen geluk en verschillende aspecten van het hebben van kinderen. In de zes rapporten die verband houden met de verschillende aspecten van het krijgen van zijn 1092 onderzoeken te vinden. Bij 93 van deze onderzoeken is er onderscheid gemaakt tussen mannen en vrouwen. Deze onderzoeken zijn te vinden in de rapporten:

[Findings on Happiness and EMPLOYMENT \(E2\)](#)

[Findings on Happiness and HOUSEHOLD: WORK \(H13\)](#)

[Findings on Happiness and OCCUPATION \(O1\)](#)

[Findings on Happiness and RETIREMENT \(R3\)](#)

[Findings on Happiness and WORK: CONDITIONS \(W4\)](#)

[Findings on Happiness and WORK: ATTITUDES \(W5\)](#)

### *Aspecten van het werk*

Deze onderzoeksresultaten betreffen de volgende aspecten van werk:

- Het *hebben van* werk (de beroepsstatus): het hebben van een baan, werkloos zijn of gepensioneerd zijn.
- *Andere aspecten* van het werk: Fulltime of parttime, de werksector, het werkniveau, de situatie op het werk, huishoudelijk werk en het combineren van het werk met de thuissituatie.
- *Tevredenheid* met het werk *als geheel*.
- *Tevredenheid* met *aspecten* van het werk

### *Varianten van geluk*

In de onderzoeken naar het verband tussen geluk en verschillende aspecten van werken zijn de verschillende varianten van geluk gebruikt. De meest voorkomende variant is de voldoening met het leven als geheel, de Overall variant (o). Verder is er bij een aantal onderzoeken gebruik gemaakt van de Affect variant (a), de contentment variant (c) of een gemengde geluksvorm (m).

### *Onderzochte populaties*

De onderzoeken die gebruikt zijn bij dit hoofdstuk zijn voornamelijk gedaan in Noord-Amerika en (West-)Europa, maar er is ook een aantal onderzoeken afkomstig van andere delen van de wereld.

De onderzoeken die gebruikt zijn in dit hoofdstuk zijn gedaan in de periode tussen 1957 en 2009 en de populatiegroottes bij deze onderzoeken ligt tussen de 88 en de 54.066 mensen. Het publiek is divers. Bij de meeste studies is het onderzoek afgenomen onder volwassen algemeen publiek, maar verder is er ook onderzoek gedaan onder studenten, werkende ouders, getrouwden en groepen mensen die vallen in een bepaalde leeftijd.

Een aantal van deze onderzoeken heeft een populatie die redelijk representatief is voor de samenleving of, de meer bij dit onderwerp horende, beroepsbevolking.

### *Onderzoeksmethoden*

Bij alle onderzoeken naar het verband tussen geluk en werken is er sprake van Cross-sectioneel onderzoek. Bij een aantal onderzoek zijn er interveniërende variabelen uitgezuiverd. Ook zijn er bepaalde resultaten gespecificeerd. Hierbij is het verband gegeven voor mensen die getrouwd zijn of niet, kinderen hebben of niet of part-time of full-time werken.

## **7.2 M/V verschil in de relatie geluk en aspecten van werk**

In deze paragraaf wordt verder ingegaan op de onderzoeken die zijn te vinden in het rapport E2 in de World database of Happiness. Deze onderzoeken omvatten het verband tussen geluk en aspecten van werk.

### **7.2.1 M/V verschil in de relatie geluk en verandering in de beroepsstatus (E2.1.2)**

Bij drie onderzoeken is het verband gegeven tussen geluk en een verandering in de beroepsstatus.

### *Bij de beroepsbevolking komen te horen*

Bij een longitudinaal Duits onderzoek onder zestien tot en met vijfenzestig jarigen is er een specificatie gemaakt op basis van een verandering die vanuit het niet bij de beroepsbevolking behoren naar fulltime werken, parttime werken of werkloos zijn. Daarnaast is er ook onderscheid gemaakt op basis van de leeftijd waarop deze verandering ondergaan is. Uit dit onderzoek blijkt er een M/V verschil aanwezig onder mensen die een verandering ondergaan tussen hun dertigste en negenenveertigste als mensen vanuit het niet tot de beroepsbevolking behoren fulltime of parttime gaan werken. Het verband is positief en aanzienlijk sterker onder mannen. Bij mensen jonger dan dertig die parttime gaan werken is het verband negatief en ook sterker onder mannen. Bij het werkloos worden is het verband onder de mensen jonger dan dertig en ouder dan negenenveertig negatief en ook weer sterker onder mannen. Bij de resultaten is de rol van variabelen als inkomen, huwelijkse staat, gezondheid en een mogelijke handicap uitgezuiverd.

### *Werk krijgen na baanverlies*

Het tweede onderzoek is afkomstig uit Israel en is uitgevoerd onder academici van tussen de zevenentwintig en zevenenveertig die werkloos geraakt zijn. Hierbij is het geluksniveau gegeven van de mensen die nog steeds werkloos zijn gebleven en zij die een baan hebben gevonden. Ook uit dit onderzoek blijkt dat het opnieuw aan het werk zijn onder mannen in sterkere mate samen gaat met meer geluk.

### *Werkloos raken*

Bij een ander longitudinaal onderzoek uit Duitsland is gekeken naar het verband van geluk met werkloos raken. Hieruit blijkt dat het verliezen van je werk onder mannen samengaat met een groter verlies aan geluk.

### *Met pensioen gaan (E2.1)*

Bij twee onderzoeken van dezelfde onderzoeker is het verband gegeven tussen geluk (O-SLW) en de leeftijd waarop iemand met pensioen gaat voor mannen en vrouwen. Het gaat hierbij om een Nederlands onderzoek onder mensen ouder dan vijftig en een Duits onderzoek onder mensen ouder dan zeventig. Uit het Nederlandse onderzoek blijkt dat het verband negatief is en sterker onder mannen als ze voor hun vijftigste gepensioneerd zijn. Onder mensen die gepensioneerd zijn na hun vijftigste, maar voor hun vijfenvijftigste is geen M/V verschil te zien bij het verband.

Bij het Duitse onderzoek onder mensen ouder dan zeventig werd zowel bij de mensen die voor hun vijftigste gepensioneerd zijn, als bij de mensen die daarna maar voor hun vijfenvijftigste met pensioen zijn gegaan een tegengesteld verband met geluk gevonden tussen mannen en vrouwen. De resultaten van beide onderzoeken zijn gecontroleerd op de rol van leeftijd, ouderschapsgeschiedenis en promotie op het werk. Het Nederlandse onderzoek is daarnaast ook nog gecontroleerd huwelijksgeschiedenis.

## **7.2.2 M/V verschil in de relatie geluk en huidige beroepsstatus (E2.2)**

In de World Database of Happiness zijn twaalf onderzoeken te vinden naar het verband tussen de huidige beroepsstatus en geluk waarbij onderscheid is gemaakt tussen mannen en vrouwen.

### *Is er sprake van een M/V verschil?*

Uit de twaalf onderzoeken naar het verband tussen geluk en het al dan niet hebben van werk komt een M/V verschil naar voren. Bij de meeste onderzoeken werd een sterker verband tussen geluk en de beroepsstatus gevonden onder mannen. Bij zeven van de onderzoeken werd er een sterker verband gevonden onder mannen. Bij vier onderzoeken werd er geen

verband gevonden en bij één onderzoek bleek het M/V verschil afhankelijk van de gemeten variant van geluk. Bij twee onderzoeken blijkt dat het werken niet zozeer samengaat met meer geluk onder mannen, maar dat het werkloos zijn samen gaat met minder geluk onder mannen. Zie ook paragraaf M/V verschil in de relatie geluk en onvrijwillig werkloos zijn (E2.2.5)

#### *Verschild het gevonden M/V verschil per onderzochte populatie?*

De onderzoeken naar het verband naar geluk en beroepsstatus zijn afkomstig van over de hele wereld. Er zitten onderzoeken bij uit Oostenrijk, Denemarken, Nederland, Groot-Brittannië, de Verenigde Staten, Canada en de Filippijnen. Bij het onderzoek uit de Filippijnen werd er bij de cognitieve variant van geluk een sterker verband gevonden onder vrouwen. Bij enquêtevragen met de overall of de affectieve variant werd er bij dit onderzoek geen M/V verschil gevonden. Het is mogelijk dat de manier zoals er tegen het leven aangekeken wordt in de Filippijnen verschil met die van de rest van de wereld.

De populatietypes van de onderzoeken verschillen alleen op basis van leeftijd. Er is geen patroon te ontdekken bij het M/V verschil bij de verschillende populatietypes.

Bij twee onderzoeken is specificatie gemaakt op basis van huwelijkse status. Uit één van deze onderzoeken komt naar voren dat het M/V verschil minder groot is onder mensen die gescheiden zijn. Bij een onderzoek uit Denemarken werd er alleen een M/V verschil gevonden onder mensen van tussen de vijfenveertig en vijfenzestig jaar oud bij de affectieve variant van geluk. Dit verband is sterker onder mannen.

#### *Verschild het M/V verschil per gemeten variant van geluk?*

Er lijken wat verschillen te zitten tussen de verschillende varianten van geluk. Zo bleek er bij het enige onderzoek met de cognitieve variant van geluk een sterker verband aanwezig onder vrouwen, terwijl er bij de overige onderzoeken met andere geluksvarianten, meestal overall, vaker een sterker verband werd gevonden bij mannen.

#### *Verschild het M/V verschil door de tijd?*

Doordat het traditionele rollenpatroon waarbij de man werkt en voor het geld moet zorgen steeds minder van toepassing is, is te verwachten dat bij de recentere onderzoeken minder vaak een M/V verschil gevonden wordt. Dit blijkt echter zeker niet het geval. Het tegenovergestelde is eerder waar.

#### *Blijft er een M/V verschil over als er mogelijk interveniërende variabelen worden uitgezuiverd?*

Bij slechts één onderzoek zijn er mogelijk interveniërende variabelen uitgezuiverd. Bij een onderzoek uit Canada onder volwassenen bleek er geen M/V verschil aanwezig bij twee enquêtevragen (O-HL en O-DT) nadat de rol van een reeks variabelen is uitgezuiverd. Deze variabelen zijn tevredenheid met de gezondheid, met de financiële zekerheid, met de familierelaties, werk, vrienden, huisvesting, religie, eigenwaarde, de overheid en met recreatieactiviteiten. Daarnaast is ook gecontroleerd op de rol van leeftijd, onderwijs, taal, huwelijkse staat en de tijd woonachtig in het gebied.

### **7.2.3 M/V verschil in de relatie geluk en fulltime werk ten opzichte van parttime werk (E2.2.1 en E2.4.1)**

Bij drie onderzoeken waarbij het verband in kaart is gebracht tussen geluk en fulltime werken ten opzichte van parttime werken is onderscheid gemaakt tussen mannen en vrouwen. Daarnaast is dat ook gedaan bij een onderzoek naar het verband tussen geluk en fulltime werk ten opzichte van werkloos zijn en een onderzoek naar het verband tussen geluk en parttime werk ten opzichte van werkloos zijn.

### *Is er sprake van een M/V verschil*

Alleen bij het onderzoek naar het verband tussen geluk en het hebben van een fulltime baan ten opzichte van werkloos zijn is een M/V verschil gevonden. Onder mannen is het verband tussen geluk en het hebben van fulltime werk sterker positief. Verder werd er bij een onderzoek uit Finland nog onder gescheiden mensen een sterker negatief verband met het hebben van een fulltime baan ten opzichte van een parttime baan gevonden onder mannen.

### *Verschild het M/V verschil per onderzochte populatie?*

Het is mogelijk dat de steekproef populatie een verschil maakt bij het gevonden M/V verschil. De onderzoeken naar het verband tussen geluk en het hebben van fulltime werk ten opzichte van parttime werk zijn gedaan door dezelfde onderzoeker en hetzelfde van opbouw. De onderzoeken zijn gedaan in Groot-Brittannië onder tweeënveertig jarigen en in Finland en Estland onder volwassenen. In Groot-Brittannië werden vooral positieve verbanden gevonden, terwijl dat niet te zien is bij de onderzoeken uit Estland en Finland.

### *Verschild het M/V verschil door de tijd?*

De onderzoeken bieden niet voldoende om aan te nemen dat de tijd een rol speelt bij het M/V verschil.

### *Blijft er een M/V verschil over als er mogelijk interveniërende variabelen worden uitgezuiverd?*

Bij het onderzoek naar het verband tussen geluk en het hebben van fulltime werk ten opzichte van werkloos zijn blijft geen M/V verschil over nadat de resultaten zijn gecontroleerd op de rol van leeftijd, gezinsinkomen, onderwijs en naar de kerk gaan.

## **7.2.4 M/V verschil in de relatie geluk en het ongeschikt zijn om te werken (E2.2.4)**

Uit een Nederlands onderzoek onder mensen van middelbare leeftijd blijkt dat er geen M/V verschil zit bij het verband tussen geluk (C-BW) en ongeschikt zijn om te werken. De resultaten zijn gecontroleerd op de rol van gezondheid, inkomen, leeftijd, onderwijs, huwelijkse staat, kinderen en urbanisatie.

## **7.2.5 M/V verschil in de relatie geluk en onvrijwillig werkloos zijn (E2.2.5)**

*Werkloos zijn* Uit een longitudinaal onderzoek uit Duitsland onder eenentwintig tot en met vierenzestig jarigen blijkt dat werkloos zijn samengaat met minder geluk dan een baan hebben. Dat geldt in grotere mate voor mannen. Bij dit onderzoek zijn een reeks variabelen uitgezuiverd als langdurig werkloos zijn, het hebben van een tijdelijk inkomen, leeftijd, de familie, aantal kinderen, onderwijs, het hebben van een eigen huis en gezondheid. Een onderzoek uit de VS had ook als uitkomst dat het verliezen van je werk onder mannen samen gaat met een groter verlies aan geluk.

*Langdurig werkloos zijn* Bij hetzelfde longitudinale onderzoek als hierboven is ook gekeken naar het verloop van het geluksniveau gedurende de tijd dat iemand werkloos is. Uit dit onderzoek blijkt geen M/V verschil.

**7.2.6 M/V verschil in de relatie geluk en gemiddeld aantal uur werk per week (E2.4 en E2.4.2)**

Uit een onderzoek dat is gehouden onder ouders met beide een carrière dat is gedaan in vier Europese Steden blijkt niet dat er een M/V verschil is bij het verband tussen geluk en het aantal uur dat iemand gemiddeld aan zijn werk besteedt.

Bij een Duits onderzoek werd er wel een M/V verschil gevonden onder mensen van achttien tot en met vijftenzestig jaar oud. Uit dit onderzoek blijkt dat het aantal uren werk een negatief verband heeft met geluk en dat is aanzienlijk sterker onder mannen. Bij dit onderzoek zijn wel interveniërende variabelen uitgezuiverd als het eigen inkomen, het inkomen van de partner, de leeftijd en de gezondheid.

Bij een Amerikaans onderzoek onder vijftigplussers werd geen M/V verschil gevonden bij het verband tussen het aantal uur werk en geluk.

**7.2.9 M/V verschil in de relatie geluk en type van baan (E2.5)**

Bij het verband tussen geluk en het type van baan (eigen baas, private sector, publieke sector) werd geen M/V verschil gevonden. Dit wordt aangetoond door een onderzoek uit Sierra Leone onder volwassenen uit de stad.

**Tabel 7**

**M/V verschil in verband tussen geluk en aspecten van het werk**

Aspecten		Aantal studies met uitkomst over verband ..			
Code WDH	Omschrijving	Tegengesteld	In zelfde richting maar sterker onder		Geen verschil
			mannen	vrouwen	
E2.1	Employment career	1	1		
E2.1.2	Change in employment		3		
E2.2	Current employment status		7	1	4
E2.2.1	Full-time home maker		2		
E2.2.4	Unfit for work				1
E2.2.5	Unemployed involuntary		2		1
E2.4	Size of current job				1
E2.4.1	Full-time vs part-time		1		4
E2.4.2	Hours work		1		2
E2.5	Current employment arrangement				1
<b>Totaal</b>		<b>1</b>	<b>17</b>	<b>1</b>	<b>14</b>

### 7.3 M/V verschil in de relatie geluk en huishoudelijk werk (H13.2.1)

Bij een Amerikaans onderzoek onder vijftigplussers is het verband in kaart gebracht tussen geluk en het participeren en de duur van huishoudelijke taken onder mannen en vrouwen. Bij dit onderzoek is onderscheid gemaakt tussen werkende en gepensioneerde mannen en vrouwen. Ook is de rol van gezondheid en leeftijd uitgezuiverd.

#### *Boodschappen doen*

Het doen van boodschappen heeft geen sterker verband met geluk onder mannen of vrouwen.

#### *Huishoudelijk werk*

Het doen van huishoudelijk werk, als koken en schoonmaken, heeft onder werkenden een tegengesteld verband met geluk. Onder mannen is het verband negatief.

#### 7.3.1 M/V verschil in de relatie geluk en het delen van de huishoudelijke taken (H13.2.2.2 en H13.2.2.3)

Bij een onderzoek dat is gedaan in vier Europese steden onder paren waarvan de man en de vrouw beide een carrière hebben, is gekeken naar het verband tussen geluk en het delen van de huishoudelijke taken. Het verband is positief en onder mannen en vrouwen ongeveer net zo sterk. Bij hetzelfde onderzoek is het verband ook gegeven tussen geluk en het aantal huishoudelijke taken die iemand uitvoert. Bij dit onderzoek werd ook geen M/V verschil aangetroffen.

**Tabel 8**

#### **M/V verschil in verband tussen geluk en aspecten van huishoudelijk werk**

Aspecten		Aantal studies met uitkomst over verband ..			
Code WDH	Omschrijving	Tegengesteld	In zelfde richting maar sterker onder		Geen verschil
			mannen	vrouwen	
H13.2.1	Involvement with household work	1			1
H13.2.2.2	shared household-tasks				1
H13.2.2.3	Household help				1
<b>Totaal</b>		<b>1</b>			<b>3</b>

### 7.4 M/V verschil in de relatie geluk en werksituatie

#### *Het maken van promotie (O1.1)*

Als er tijdens de carrière promotie gemaakt is, gaat dat niet bij mannen of vrouwen samen met meer geluk (O-SL). Dit blijkt uit twee onderzoeken. Eén uit Nederland onder mensen ouder dan vijfenvijftig en een ander uit Duitsland onder mensen ouder dan zeventig. Bij deze onderzoeken is wel de rol van leeftijd en ouderschaps- en huwelijksgeschiedenis uitgezuiverd.

#### *Het beroep (O1.2)*

Het type werk dat men doet heeft een sterker verband met het geluk (O-HL) van de vrouw. Dit blijkt uit twee onderzoeken. Uit een onderzoek uit de VS blijkt dat vrouwen die werken als professional gemiddeld gelukkiger zijn en dat vrouwen die ongeschoold werk doen gemiddeld minder gelukkig zijn. Bij de overige beroepen, zoals het managers, verkopers, en



geschoold werk, werd geen M/V verschil gevonden. Dit onderzoek is echter wel al gedaan in 1957. Bij een ander onderzoek uit de Filippijnen bleek dat vrouwen die semi-geschoold werk doen het gelukkigst. Onder mannen zijn de verschillen tussen de soorten werk kleiner.

#### *Het aantal ondergeschikten (01.3.1)*

Het aantal ondergeschikten dat iemand heeft lijkt een groter verband te hebben met het geluk van de man. Dit blijkt uit een Deens onderzoek onder eenendertig tot en met drieëndertig jarigen. Bij de affectieve geluksvariant (A-AOL) en de overall geluksvariant (O-SLW) blijkt dat een groter aantal ondergeschikten onder mannen in sterkere mate samengata met meer geluk.

#### *Het aanzien van het beroep (01.3.1.1)*

Bij twee van de drie onderzoeken naar het verband tussen geluk en het aanzien dat een bepaald beroep heeft, blijkt geen M/V verschil. Deze onderzoeken gedaan onder eenentwintig tot en met zestig jarigen in de Verenigde Staten en dertig tot en met vijfenvijftig jarigen in Nederland.

Bij een Fins onderzoek dat is gedaan onder mensen van vijftien tot en met vierenzestig jarigen blijkt dat het verband positief is onder mannen en negatief onder vrouwen. Bij de onderzoeken is de overall (O-SLW en O-HL) geluksvariant gemeten.

#### *Moeilijkheid van het werk (01.3.1.2)*

Bij het verband tussen geluk en de moeilijkheidsgraad van het werk blijkt geen M/V verschil. Dit blijkt uit een onderzoeken met de affectieve variant en de overall variant van geluk uit de VS en uit onderzoeken met de overall variant uit Groot-Brittannië, Estland en Finland.

#### *Handmatig ten opzichte van niet-handmatig werk (01.3.1.3)*

Uit een onderzoek uit de VS onder eenentwintig tot en met zestig blijkt niet dat er een M/V verschil zit bij het verband tussen geluk en het hebben van blauwe boorden werk ten op zichte van witte boorden werk.

### **7.5 M/V verschil in de relatie geluk en de houding ten opzichte van het werk (01.4.1.1)**

Uit een onderzoek naar het verband tussen geluk en de houding ten opzichte van het werk blijkt op een vlak een M/V verschil. Er is een specificatie gemaakt tussen het prioriteit leggen bij het werk en de carrière, de algemene werkhouding en de mate van ontwikkeling en planning van de carrière. Bij de prioriteit leggen bij en het plannen en ontwikkelen van de carrière blijkt geen M/V verschil. Mannen en vrouwen blijken beide gelukkiger als hun carrière belangrijk voor hen is en als er in grotere mate sprake is van planning en ontwikkeling van de carrière. Bij de algemene werkhouding blijkt het verband tegengesteld. Vrouwen blijken gelukkiger als ze een mindere werkhouding hebben.

#### *De houding ten opzichte van de huidige baan (01.4.2)*

Bij een onderzoek uit Nederland is het verband tussen geluk en het van baan willen veranderen in kaart gebracht. Er is daarbij onderscheid gemaakt tussen getrouwde en single mannen en vrouwen. Alleen onder de singles blijkt er een M/V verschil. Het verband blijkt onder vrouwen sterker negatief.

**Tabel 9****M/V verschil in verband tussen geluk en aspecten van het beroep**

Aspecten		Aantal studies met uitkomst over verband ..			
Code WDH	Omschrijving	Tegengesteld	In zelfde richting maar sterker onder		Geen verschil
			mannen	vrouwen	
O1.1	Occupational career				2
O1.2	Current occupation			2	
O1.3.1	Occupational level		1		
O1.3.1.1	social prestige of occupation	1			2
O1.3.1.2	skill level of occupation,				4
O1.3.1.3	manual or non-manual				1
O1.4.1.1	occupational aspirations	1			
O1.4.2	Attitudes to current occupation			1	
<b>Totaal</b>		<b>2</b>	<b>1</b>	<b>3</b>	<b>9</b>

**7.6 M/V verschil in de relatie geluk en eisen van het werk (W4.2.4)**

De volgende bevindingen zijn afkomstig uit drie onderzoeken. Vooral bij een onderzoek dat is gedaan in vier Europese steden is het verband van geluk met verschillende aspecten van eisen van het werk in kaart gebracht. Bij dit onderzoek is de overall variant van geluk gemeten. Er is geen specificatie gemaakt en er zijn geen mogelijk interveniërende variabelen uitgezuiverd.

*Acceptatie om eerder te vertrekken of later te beginnen* Bij twee onderzoeken onder werkende ouders blijkt er geen M/V verschil te zijn bij het verband tussen geluk en de mogelijkheid om eerder te vertrekken of later te beginnen. Een onderzoek is gericht op de acceptatie door de leidinggevenden en het andere op de acceptatie door de collegae. Bij beide onderzoeken werd geen M/V verschil gevonden.

*Acceptatie om de kinderen mee te nemen naar het werk* Bij hetzelfde onderzoek is ook het verband in kaart gebracht tussen geluk en de acceptatie door de collegae om de kinderen mee te nemen naar het werk als er wat problemen zijn. Hierbij blijkt dat het verband onder mannen sterker positief is.

*De mate waarin rekening houden met opvoedingsverantwoordelijkheden* Uit hetzelfde onderzoek blijkt dat vrouwen gelukkiger zijn als er op het werk in grotere mate rekening gehouden wordt met de verantwoordelijkheden die horen bij het opvoeden van de kinderen. Het M/V verschil is te zien bij de mate waarin de collegae rekening houden met de opvoedingsverantwoordelijkheden en ook bij de mate waarin de leidinggevenden en de werkgever dat doen.

*De mate waarin er minachtend wordt gereageerd op het verlof nemen om voor de kinderen te zorgen* Mannen en vrouwen zijn minder gelukkig als ze ergens werken waar er niet respectvol omgegaan wordt met mensen die verlof nemen om voor de kinderen te zorgen. Hierbij werd geen M/V verschil gevonden.

*Werk-familie programma's* Bij het verband tussen geluk en de manier waarop er tegen mannen en vrouwen aangekeken wordt die hun werk zo aanpassen dat het beter past bij de thuissituatie (job-sharing of parttime werken) blijkt een M/V verschil. Dit verschil is alleen te zien bij het verband en de manier waarop er tegen vrouwen aangekeken wordt die hun werktijden hebben aangepast. Het verband is onder mannen sterker negatief.

*Overwerk* Of er op het werk verwacht wordt om over te werken heeft onder mannen en vrouwen een negatief verband met geluk. Dit is niet sterker onder mannen of vrouwen.

*Werk op de eerste plaats zetten* Als er op het werk verwacht wordt dat de werknemers het werk op de eerste plaats zetten, dus boven de familie, heeft dat een negatief verband met geluk. Hierbij is geen M/V verschil aanwezig.

*Mogelijke flexibiliteit binnen het werk* De mate waarin men flexibel kan zijn binnen zijn werk op het gebied van thuiswerken, diensten ruilen, tijd indelen en de mogelijkheid om even een boodschap te doen tijdens het werk, blijkt een sterker verband te hebben met het geluk van de man.

*Daadwerkelijke flexibiliteit binnen het werk* De mate waarin er omgegaan wordt met de mogelijkheid om flexibel te werken heeft geen M/V verschil bij het verband met geluk.

*Familie vriendelijk beleid op het werk* Uit het onderzoek naar het verband tussen geluk en de mate waarin er op het werk een familie vriendelijk beleid gevoerd wordt blijkt geen M/V verschil.

*Problemen met de kinderopvang* Problemen met de kinderopvang gaan onder mannen en vrouwen in dezelfde mate samen met een verlies aan geluk.

*Problemen met het combineren van het werk met het familieleven* Naast het bovengenoemde Europese onderzoek is er nog een Amerikaans onderzoek gedaan onder werkende ouders van kinderen die niet ouder zijn dan vijftien naar het verband tussen geluk en problemen met het combineren van het werk bij het familieleven. Bij het Europese onderzoek blijkt dat het verband sterker negatief is onder vrouwen. Dit blijkt ook bij het andere onderzoek bij dezelfde enquêtevraag naar de overall variant (O-SLW) bij een andere enquêtevraag (O-HL) blijkt het verband sterker onder mannen.

*Emotionele eisen* Bij een onderzoek uit Nederland onder werkende ouders is gevraagd of de respondenten weleens op het werk in situaties terecht kwamen die hen persoonlijk raakten. Dit heeft een negatief verband met geluk (O-SLu) er werd geen M/V verschil bij dit verband gevonden.

*Spanningen en ergernissen op het werk* Bij hetzelfde Amerikaanse onderzoek is ook het verband in kaart gebracht tussen geluk en het ervaren van spanningen en ergernissen op het werk. Hierbij blijkt een M/V verschil. Als het geluk wordt gemeten met de enquêtevraag O-SLW blijkt het verband sterker negatief bij vrouwen. Bij de enquêtevraag (O-HL) blijkt het verband sterker onder mannen.

### 7.6.1 *M/V verschil in de relatie geluk en de afstand tot het werk van de partner (W4.2.5)*

Bij hetzelfde bovengenoemde Europese onderzoek is ook gekeken naar het verband tussen geluk en de afstand naar het werk van de partner. Dit verband blijkt sterker negatief onder vrouwen.

### 7.6.2 *M/V verschil in de relatie geluk en werkdruk (W4.2.14)*

Bij het verband tussen geluk en werkdruk blijkt geen M/V verschil. Dit wordt aangetoond door een Nederlands onderzoek onder werkende ouders van jonge kinderen.

**Tabel 10**

#### **M/V verschil in verband tussen geluk en aspecten van werk**

Aspecten		Aantal studies met uitkomst over verband ..			
Code WDH	Omschrijving	Tegengesteld	In zelfde richting maar sterker onder		Geen verschil
			mannen	vrouwen	
W4.2.4	Demands in work		3	4	8
W4.2.5	Distance to work			1	
W4.2.14	Time-pressure at work				1
<b>Totaal</b>			<b>3</b>	<b>5</b>	<b>9</b>

### 7.7 **M/V verschil in de relatie geluk en tevredenheid met het werk als geheel en verschillende aspecten van werk**

In deze paragraaf wordt het verband besproken tussen geluk en tevredenheid met het werk als geheel en met verschillende aspecten van het werk.

#### 7.7.1 *M/V verschil in de relatie geluk en tevredenheid met het werk als geheel (W5.4 en 5.4.1)*

Bij twaalf onderzoeken is het verband tussen geluk en tevredenheid met het werk als geheel in kaart gebracht. Deze onderzoeken zijn voornamelijk afkomstig uit de Verenigde Staten. Daarnaast zijn er nog onderzoeken uit Nederland en Canada en een onderzoek uit Finland, een uit de Filipijnen en een onderzoek dat is uitgevoerd in vier Europese steden.

#### *Is er sprake van een M/V verschil?*

Door de diversiteit van de opbouw van de onderzoeken is het lastig om het M/V verschil te bepalen. Het lijkt er echter op dat het verband tussen geluk en tevredenheid met het werk als geheel een sterker verband heeft met het geluk van de man. Bij twee onderzoeken werd er een sterker verband gevonden onder mannen. Bij twee onderzoeken werd er een sterker verband gevonden onder vrouwen. Bij een onderzoek blijkt het gevonden M/V verschil afhankelijk van de gemaakte specificatie en bij een onderzoek blijkt het afhankelijk van de gebruikte enquêtevraag.

#### *Verschild het M/V verschil per onderzochte populatie?*

Bij de twee onderzoeken onder studenten werd geen M/V verschil bij het verband tussen geluk en tevredenheid met het werk als geheel gevonden. Verder hadden verschillende onderzoeken met dezelfde populatietypes verschillende uitkomsten.

Verder werd er bij een Amerikaans onderzoek onder getrouwen onder donkere mensen een tegengesteld verband gevonden. Onder donkere vrouwen is het verband negatief en onder donkere mannen is het verband positief. Onder blanken is het verband wel onder mannen en vrouwen positief. Het tegengestelde verband onder donkere mensen blijft ook na een controle op huwelijksgeluk en tevredenheid met andere zaken, zoals het familieleven, de financiële situatie, gezondheid, vriendschappen.

Bij een Nederlands onderzoek onder dertig tot en met vijfenvijftig jarigen is het verband gegeven voor getrouwde en niet getrouwde mannen en vrouwen. Hieruit blijkt dat het verband sterker is onder de niet-getrouwden, maar onder zowel de getrouwen als de niet-getrouwden is het verband sterker onder vrouwen. Bij een Fins onderzoek is dit dezelfde specificatie gemaakt, maar bij dit onderzoek bleek dat er alleen bij de niet-getrouwden gesproken kan worden van een M/V verschil. Bij dit onderzoek werd een sterker verband gevonden onder mannen.

*Blijft er een M/V verschil over als er mogelijk interveniërende variabelen worden uitgezuiverd?*

Bij vier onderzoeken naar het verband tussen geluk en tevredenheid met het werk zijn mogelijk interveniërende variabelen uitgezuiverd. Bij slechts één daarvan blijft het M/V verschil over. Dit is het hierboven beschreven Amerikaans onderzoek waarbij er een specificatie is gemaakt tussen blanke en donkere mannen en vrouwen.

Bij een onderzoek onder studenten in Canada bleef er geen M/V verschil over nadat de rol van verschillende variabelen zijn uitgezuiverd als tevredenheid met de gezondheid, de financiële situatie, familie, vrienden, eigenwaarde, huisvesting, religie en onder wijs. Bij een ander Canadees onderzoek onder platteland bewoners zijn dezelfde variabelen uitgezuiverd en daarnaast nog de rol van leeftijd, beroepsstatus, huwelijks staat en de tijd dat ze woonachtig zijn in het gebied. Bij een onderzoek uit de VS onder volwassenen werd ook geen M/V verschil gevonden. Bij dit onderzoek zijn dezelfde variabelen uitgezuiverd als bij het eerste onderzoek onder studenten en daarnaast op tevredenheid met de overheid en het milieu.

*Verschilt het M/V verschil door de tijd?*

In de periode dat de onderzoeken zijn gehouden is geen verschil door de tijd aangetroffen.

*Verschilt het M/V verschil per gemeten variant van geluk?*

Bij een onderzoek is de affectieve variant van geluk gemeten. Bij dit onderzoek blijkt geen M/V verschil. Bij de overige onderzoeken is de overall variant van geluk gemeten. Bij één onderzoek werden twee enquêtevragen gesteld. Bij de vraag O-SLW werd een sterker verband gevonden onder mannen. Bij de vraag O-HL werd geen verschil gevonden. Verder werd er bij de overige onderzoeken met de vraag O-HL, maar bij één onderzoek een sterker verband gevonden onder mannen. Bij twee vragen met O-SLW werd er een sterker verband gevonden onder vrouwen.

### **7.7.2 M/V verschil bij de relatie geluk en tevredenheid met aspecten van het werk (W5.4.2)**

*Status op het werk*

Mannen en vrouwen die een hogere status hebben op hun werk zijn in vergelijkbare mate gelukkiger, dan mensen die dat niet hebben. Dit blijkt uit een Fins onderzoek onder vijftien tot en met vierenzestig jarigen

### *Het gedane werk*

Bij een Canadees onderzoek onder mensen met witte boordenwerk bleek er geen M/V verschil bij het verband tussen geluk en het werk dat ze hebben gedaan.

### *Tevredenheid met de collega's*

Bij hetzelfde onderzoek werd ook geen M/V verschil gevonden bij het verband tussen geluk en tevredenheid met de collega's. Dit wordt later verder besproken.

### *Nare kanten van het werk*

Bij een onderzoek uit Nieuw-Zeeland is het verband tussen geluk en verschillende vervelende kanten van werk gegeven. Bij dit onderzoek is de affectieve variant van geluk gemeten. Bij dubbelzinnigheid van de rol, een rollenconflict op het werk, te weinig belasting in het werk, verveling, gebrek aan autonomie, een oneerlijke sociale vergelijking en een algehele ontevredenheid met het werk hebben een sterker negatief verband met het geluk van de man. Bij een te zware belasting bij het werk en een gebrek aan deelname bij het werk en een effectieve deelname aan het werk werd geen M/V verschil gevonden.

#### **7.7.3 M/V verschil in de relatie geluk en tevredenheid met het salaris (W5.4.2.1)**

Uit een onderzoek uit Sierra Leone onder stadbewoners blijkt geen M/V verschil bij het verband tussen geluk en tevredenheid met het salaris.

#### **7.7.4 M/V verschil in de relatie geluk en de promotiekansen (W5.4.2.2)**

Uit een Canadees onderzoek onder mensen met witte boordenwerk blijkt er geen verschil in het verband tussen geluk en tevredenheid met de kansen op een promotie.

#### **7.7.5 M/V verschil in de relatie geluk en tevredenheid met de collega's (W5.4.2.3)**

Bij een eerder besproken onderzoek blijkt geen M/V verschil bij het verband tussen geluk en tevredenheid met de collega's. Bij drie andere onderzoeken werd er ook geen verschil gevonden bij het verband tussen geluk en tevredenheid met de collega's. Het gaat hierbij om één onderzoek uit Nederland onder dertig tot en met vijftigjarigen en twee onderzoeken uit de VS.

#### **7.7.6 M/V verschil in de relatie geluk en tevredenheid met de werkcondities (W5.4.2.5)**

Bij een onderzoek uit Canada onder mensen met witte boordenwerk, werd geen M/V verschil gevonden bij het verband tussen geluk en tevredenheid met de werkcondities.

#### **7.7.7 M/V verschil in de relatie geluk en tevredenheid met het management (W5.4.2.6)**

##### *Tevredenheid met het management*

Bij hetzelfde Canadese onderzoek als hierboven besproken is, is ook het verband van geluk met tevredenheid met het management in kaart gebracht. Hierbij werd een sterker positief verband gevonden onder mannen.

##### *Steun door de leidinggevenden*

Bij een Amerikaans onderzoek onder werkende ouders werd er geen verschil gevonden bij het verband tussen geluk en de ervaren steun door de leidinggevenden.

##### *Negatieve houding van de leidinggevenden*

Bij hetzelfde onderzoek werd er onder vrouwen een sterker negatief verband gevonden bij het verband tussen geluk en ervaren negatieve houding van de leidinggevenden richting de respondent.

### 7.7.8 M/V verschil in de relatie geluk en het combineren van het werk bij de thuissituatie (W5.7)

#### *Problemen van het combineren van het werk bij de thuissituatie*

Bij een Nederlands onderzoek onder werkende ouders is gevraagd om aan te geven hoe vaak het voorkwam dat het werk ervoor zorgde dat iemand zijn/haar huishoudelijke taken niet kon uitvoeren. Daarnaast is ook gevraagd om aan te geven hoe vaak dat bij de partner gebeurden. Bij het eigen probleem bleek er geen M/V verschil bij het verband met geluk. Als het werk van de partner een slechte invloed had op de thuissituatie heeft dat een sterker negatief verband met het geluk van de man.

Bij een Amerikaans onderzoek onder werkende ouders is de respondenten gevraagd om aan te geven in hoeverre ze het eens zijn met stellingen omtrent het combineren van het werk met de thuissituatie. Bij dit onderzoek zijn er twee enquêtevragen gesteld naar om de overall variant van geluk te meten. O-SLW en O-HL. Voor het uitzuiveren van verschillende variabelen, leeftijd, inkomen, onderwijs, werkplaats, stress en steun van anderen, werd er alleen bij de vraag O-SLW een M/V verschil gevonden. Onder getrouwde vrouwen is het verband sterker negatief. Na het uitzuiveren van de resultaten blijkt er, opvallend genoeg, een tegengesteld verband. Het verband lijkt positief onder mannen en negatief onder vrouwen. Bij het hoofdstuk ouderschap wordt hier verder op ingegaan.

#### *Een negatieve houding van de partner*

Bij hetzelfde Amerikaanse onderzoek is ook het verband onderzocht tussen geluk en een negatieve houding van de partner. Bij dit onderzoek werd bij beide enquêtevragen geen M/V verschil gevonden.

**Tabel 11: M/V verschil in verband tussen geluk en aspecten van**

<b>Aspecten</b>		<b>Aantal studies met uitkomst over verband ..</b>			
<i>Code WDH</i>	<i>Omschrijving</i>	<i>Tegengesteld</i>	<i>In zelfde richting maar sterker onder</i>		<i>Geen verschil</i>
			<i>mannen</i>	<i>vrouwen</i>	
W5.4	Current satisfaction with work		1		
W5.4.1	Satisfaction with work-as-a-whole	1	2	2	6
W5.4.2	Satisfaction with aspects of work		1		3
W5.4.2.1	satisfaction with pay				1
W5.4.2.2	satisfaction with promotion-chances				1
W5.4.2.3	satisfaction with colleagues				3
W5.4.2.5	satisfaction with work conditions				1
W5.4.2.6	satisfaction with management		1	1	1
W5.7	Perceived conflict between work and home life		1	1	1
<b>Totaal</b>		<b>1</b>	<b>6</b>	<b>4</b>	<b>17</b>

## 7.8 Mogelijke verklaringen voor de verschillen

Werken heeft een positief verband met geluk. er zijn verschillende dingen die dat zouden kunnen verklaren. Je hebt meer omgang met mensen, hebt meer inkomen en het geeft zin aan je leven.

### *Waarom een sterker verband met werk onder mannen?*

Uit de gegevens bleek dat het verband tussen de huidige beroepsstatus en geluk vaker sterker is onder mannen. Van oudsher is het zo dat mannen buitenshuis het geld verdienen door te werken. Voor vrouwen geldt dat minder. Zij bleven voornamelijk thuis om voor het gezin te zorgen. Zo is het beeld ontstaan dat mannen pas geslaagd zijn als ze werk hebben. Mannen geven een hogere waardering aan het leven als geheel als ze werken. Als het gaat om de mate waarin ze zich goed voelen heeft het werken geen positief verband en is het verband onder vrouwen sterker.

Andersom zou het sterkere positieve verband ook verklaard kunnen worden doordat het voor gelukkige mensen makkelijker is een baan te vinden. Gelukkige mensen zouden door hun zelfverzekerde en vrolijke uitstraling eerder worden aangenomen. Dit zou enkel het positieve verband tussen het hebben van werk en geluk verklaren, maar niet het verschil tussen mannen en vrouwen. Daarbij valt uit de onderzoeken op te maken dat werken bij mannen zorgt voor een betere waardering van het leven, maar dat je jezelf er niet beter door gaat voelen. Dat zal waarschijnlijk komen doordat je minder tijd hebt om zelf in te delen.

Voor vrouwen geldt dat als het ideaal beeld de realiteit ontmoet, ze gelukkiger zijn als ze werken. Aan de andere kant is ook te zien dat vrouwen zich slechter voelen als ze werken. Ze vinden dus wel dat werken voor hen beter is, maar de activiteit zelf vinden ze waarschijnlijk niet prettig.

### *Waarom een sterker verband met werkloosheid onder mannen?*

Werkloosheid heeft een groot negatief effect op het individuele geluk. werkloosheid brengt immers een slechter zelfbeeld met zich mee. Daarnaast kampen de werklozen ook soms met onzekerheid over de toekomst, sociale isolatie, stigmatisering en zowel fysieke als mentale problemen. Bij mannen is te zien dat het verband met werkloosheid beduidend sterker is dan bij vrouwen. Het algemeen beeld heerst dat een man tussen de 20 en de 65 hoort te werken. Als dat niet zo is, dan is er iets mis. Bij vrouwen is dat nog steeds maar in mindere mate het geval. Het zou zo kunnen zijn dat ongelukkige mensen een grotere kans hebben werkloos te raken, omdat ze minder goed functioneren, maar het is waarschijnlijker dat werkloosheid een effect heeft op het geluk. Het is dus zo dat mannen in veel grotere mate te maken krijgen met die stigmatisering. Werkloos raken zal dan ook een groter negatief effect hebben op het zelfbeeld van de man dan op dat van de vrouw en daarmee ook het geluk.

## 7.9 Conclusie

Het onderzoek naar het verband tussen werk en geluk lijkt voldoende om een M/V verschil te bevestigen. Op alle vlakken lijkt er voldoende informatie om aan te tonen dat het verband tussen verschillende aspecten van werken en geluk onder mannen sterker is.



## 8 M/V verschil in verband tussen Geluk en Inkomen

Veel onderzoek toont aan dat een groter inkomen vaak samengaat met meer geluk. Het verband tussen geluk en inkomen is dan niet altijd sterk, het is wel altijd positief. Het is mogelijk dat een groter inkomen bijdraagt aan een groter geluk, maar het kan ook zo zijn dat een groter geluk de kans op een hoog inkomen vergroot. Het is mogelijk dat er een verschil aanwezig is tussen mannen en vrouwen wat betreft de effecten van inkomen op geluk en andersom.

### 8.1 Beschikbare gegevens

In dit hoofdstuk wordt verder ingegaan op het verschil tussen mannen en vrouwen wat betreft het verband tussen geluk en inkomen. De gegevens waarop dit hoofdstuk is gebaseerd zijn afkomstig van het rapport *Findings on Happiness and Income* uit de World Database of Happiness. Dit rapport bevat 640 resultaten van onderzoek naar het verband tussen geluk en diverse aspecten van inkomen. In 53 daarvan is onderscheid gemaakt tussen mannen en vrouwen. Deze resultaten zijn afkomstig uit vijftien studies.

#### *Aspecten van het inkomen*

Deze onderzoeksresultaten betreffen de volgende aspecten van het inkomen:

- De *Inkomensgeschiedenis*: zowel de vroegere hoogte van het inkomen als een verandering in het inkomen.
- De *hoogte* van het inkomen: zowel van het gezinsinkomen als van het persoonlijke inkomen.
- De *zekerheid* over het inkomen; zoals het hebben van een tijdelijk of een vast inkomen en de vooruitzichten op inkomen.
- *Tevredenheid* met het inkomen.

#### *Varianten van geluk*

In de studies over dit onderwerp is alleen gebruik van vragen over de waardering van het leven in zijn totaliteit. Bij geen van deze studies zijn de affectieve of de cognitieve mate van geluk gemeten.

Bij het overgrote deel van de onderzoeken werd gebruik gemaakt van tevredenheid met het leven als geheel of hoe gelukkig zij in het leven stonden (codes O-SLW en O-HL). Bij andere geluksvarianten moesten de ondervraagden hun leven inschalen tussen verschrikkelijk en heerlijk (Code O-DT) of andere verschillende aspecten (code O-sum)

#### *Onderzochte populaties*

De onderzoeken over m/v verschil en het verband tussen geluk en persoonlijk inkomen zijn voornamelijk afkomstig uit de Verenigde Staten en Duitsland. De onderzoeken naar het verband van geluk met tevredenheid met het inkomen zijn afkomstig vanuit landen over de hele wereld.

Bij de meeste onderzoeken is er gebruik gemaakt van steekproeven uit de hele bevolking in landen, meestal vanaf 18 jaar oud. Daarnaast zijn er ook studies onder aparte bevolkingsgroepen zoals studenten, jongeren, mensen ouder dan vijftig, mensen ouder dan zestig en andere verschillende variaties van leeftijden, getrouwden, werkenden, enzovoort.

### *Onderzoeksmethoden*

Dit hoofdstuk is voor het grootste gedeelte gebaseerd op bi-variaat onderzoek. Ook veruit de meeste onderzoeken zijn cross-sectioneel. Verder zijn er bij een aantal onderzoeken mogelijk interveniërende variabelen uitgezuiverd en zijn er een aantal onderzoeken gespecificeerd.

## **8.2 M/V verschil in de relatie geluk en aspecten van het inkomen**

In deze paragraaf wordt verder ingegaan op het M/V verschil in de relatie geluk en aspecten van het inkomen.

### **8.2.1 *M/V verschil in de relatie geluk en het eerdere niveau van het inkomen (II.1.1.1)***

Het vroegere inkomen heeft onder mannen en vrouwen een even sterk verband met geluk. Bij een longitudinaal onderzoek uit de VS blijkt dat er geen M/V verschil zit bij het verband tussen het inkomen op een vroeger tijdstip en het geluk op een later tijdstip.

#### *Vast inkomen*

Bij een longitudinaal onderzoek onder eenentwintig tot en met vierenzestig jarigen in Duitsland is gekeken naar het hebben van een vast inkomen. Bij dit onderzoek werd ook geen M/V verschil gevonden. Bij dit onderzoek is ook de rol van een reeks variabelen uitgezuiverd als werk, inkomen, familiestatus, leeftijd, onderwijs, kinderen, gezondheid en het bezitten van een huis.

### **8.2.2 *M/V verschil in de relatie geluk en een verandering in het inkomen (II.1.2)***

Een toename van het inkomen gaat onder vrouwen die jonger zijn dan dertig samen met meer geluk. Dit blijkt uit een ander longitudinaal onderzoek uit Duitsland. Boven de dertig jaar oud is er geen sprake meer van een M/V verschil. De rol van arbeidsstatus, huwelijkse staat en gezondheid zijn uitgezuiverd.

### **8.2.3 *M/V verschil in de relatie geluk en het persoonlijke inkomen (II.2.1)***

Het persoonlijke inkomen gaat onder mannen en vrouwen in een vergelijkbare mate samen met meer geluk. Dit werd aangetoond door een Duits onderzoek onder achttien tot en met vijfenzestig jarigen waarbij de overall variant gemeten is. Bij een Portugees onderzoek werd ook geen M/V verschil gevonden bij het verband tussen de affectieve variant van geluk en het persoonlijke inkomen. Bij beide onderzoeken zijn de resultaten gecontroleerd op de rol van leeftijd. Het Portugese onderzoek is daarnaast nog gecontroleerd op de manier van omgaan met problemen. Bij het Duitse onderzoek is naast leeftijd ook de rol van gezondheid en het inkomen van de partner uitgezuiverd.

### **8.2.4 *M/V verschil in de relatie geluk en het gezinsinkomen (II.2.2)***

Bij zeven onderzoeken is het verband tussen geluk en het gezinsinkomen. Vier van deze onderzoeken zijn gedaan in Duitsland. Daarnaast is er nog een onderzoek uit Canada, Duitsland en de Filippijnen.

#### *Is er sprake van een M/V verschil?*

Bij het verband tussen het gezinsinkomen en geluk is geen duidelijk M/V verschil gevonden. Bij één van de onderzoeken uit de VS werd een sterker verband gevonden onder mannen. Bij een onderzoek uit de Filippijnen werd een sterker verband gevonden onder vrouwen. Bij de overige onderzoeken werd geen verschil in verband gevonden.

*Verschil het M/V verschil per onderzochte populatie?*

Het is mogelijk dat de onderzochte populatie een rol speelt bij het M/V verschil. Bij een onderzoek uit de VS onder ouderen (65+) werd een sterker verband gevonden onder mannen. Het onderzoek waarbij een sterker verband gevonden werd onder vrouwen is afkomstig uit de Filippijnen en is gedaan onder mensen die zijn dan eenentwintig. Het beschikbare onderzoek is niet voldoende om een verschillen tussen de populaties te bevestigen.

*Verschilt het M/V verschil door de tijd?*

Het beschikbare onderzoek biedt geen redenen om aan te nemen dat het M/V verschil verandert door de tijd.

*Verschilt het M/V verschil per gemeten variant van geluk?*

Bij het onderzoek uit de Filippijnen zijn de affectieve, de cognitieve en de overall variant van geluk gemeten. Alleen bij de overall variant was er sprake van een M/V verschil.

*Blijft er een M/V verschil over als er mogelijk interveniërende variabelen worden uitgezuiverd?*

Bij twee van de onderzoeken naar het verband tussen geluk en het gezinsinkomen zijn er mogelijk interveniërende variabelen uitgezuiverd. Bij deze onderzoeken werd er geen M/V verschil gevonden. Bij een Duits onderzoek zijn de resultaten gecontroleerd op de rol van leeftijd, eigen inkomen, het inkomen van de partner en de gezondheid. Bij een Amerikaans onderzoek is de rol van leeftijd, onderwijs, werk en geloof uitgezuiverd.

Bij een onderzoek uit de VS is een padanalyse gemaakt. Hierbij bleek er alleen bij de 'zero order' en de 'direct path' sprake van een M/V verschil. Bij tevredenheid met de levensstandaard en met het familieleven bleek er via deze paden geen M/V verschil te zijn.

**8.2.5 *M/V verschil in de relatie geluk en de bron van het huidige inkomen (II.4)***

Bij een Nederlands onderzoek onder mensen van middelbare leeftijd naar het verband tussen geluk en het ontvangen van een arbeidsongeschiktheidsuitkering bleek dat vrouwen die arbeidsongeschikt zijn 9% minder gelukkig zijn. Arbeidsongeschikte mannen daarentegen zijn 14% minder gelukkig. Bij dit onderzoek is de rol van gezondheid, het inkomen, leeftijd, onderwijs huwelijks staat, het aantal kinderen en urbanisatie uitgezuiverd.

**8.2.6 *M/V verschil in de relatie geluk en de inkomensvooruitzichten (II.7.3)***

Het vooruitzicht op een goed inkomen voor de komende tijd heeft een aanzienlijk sterker verband met het geluk van de man. Dit wordt aangetoond door een onderzoek uit de VS onder getrouwde en gescheiden mensen.

**8.2.7 *M/V verschil in de relatie geluk en tevredenheid met het inkomen (II.7.4.1)***

Bij twee onderzoeken is het verband tussen geluk en tevredenheid met het inkomen voor mannen en vrouwen gegeven. Het gaat hierbij om een onderzoek onder volwassenen in de VS en een uit Sierra Leone. Bij beide is de overall variant gemeten. Alleen bij het onderzoek uit Sierra Leone werd een M/V verschil gevonden. Het verband tussen geluk en tevredenheid met het inkomen is sterker onder mannen.

**8.2.8 *M/V verschil in de relatie geluk en tevredenheid met de financiële situatie (II.7.4.2)***

Uit de onderzoeken naar het verband tussen tevredenheid met de financiële situatie blijkt dat het mogelijk is, dat het M/V verschil bij het verband tussen geluk en tevredenheid met de financiële situatie per werelddeel verschilt.

In de World database of Happiness zijn tweeëndertig onderzoeken te vinden naar het verband tussen geluk en tevredenheid met de financiële situatie. Deze onderzoeken zijn op één na allemaal afkomstig uit een groot onderzoek van Diener. De onderzoeken zijn gedaan onder studenten uit landen over de hele wereld. Bij zeven van deze onderzoeken werd er een sterker verband gevonden onder mannen. Vier van de onderzoeken waarbij een sterker verband werd gevonden onder mannen zijn afkomstig uit het werelddeel Europa. Bij negen van de onderzoeken werd een sterker verband gevonden onder vrouwen. Vier van deze onderzoeken zijn afkomstig uit Azië. Bij de overige onderzoeken werd er geen M/V verschil gevonden.

Het andere onderzoek is afkomstig uit de VS en is gedaan onder getrouwden. Bij dit onderzoek is er geen M/V verschil gevonden. Bij dit onderzoek is de rol van huwelijks geluk en tevredenheid met werk, de gemeenschap en vrijetijdsactiviteiten.

### **8.2.9 M/V verschil in de relatie geluk en tevredenheid met de financiële zekerheid (II.7.4.2)**

Bij drie onderzoeken werd het verband tussen geluk en tevredenheid met de financiële zekerheid voor mannen en vrouwen gegeven. Het betreft hier drie onderzoeken uit Canada van dezelfde onderzoeker.

Bij deze onderzoeken is er drie keer gebruik gemaakt van een ander type steekproefpopulatie. Een onderzoek is gehouden onder zestigplussers, één onderzoek is gehouden onder plattelandbewoners en een onderzoek is gedaan onder studenten. Alle drie de onderzoeken hadden verschillende uitkomsten.

Bij het onderzoek onder zestigplussers werd er bij de O-HL enquêtevraag geen verschil gevonden en bij de O-DT vraag een tegengesteld verband gevonden, waarbij het verband onder vrouwen positief is en onder mannen negatief.

Bij het onderzoek onder studenten werd geen M/V verschil gevonden en het onderzoek onder plattelandbewoners toonde aan dat er een sterker positief verband is onder mannen. Bij de onderzoeken zijn de resultaten gecontroleerd op de rol van tevredenheid met een reeks andere zaken, zoals tevredenheid met de familie, vriendschappen, eigenwaarde, vrije tijd, de partner, de gezondheid. Daarnaast zijn er ook demografische factoren uitgezuiverd als leeftijd, onderwijs, werk, huwelijks staat en de tijd iemand woonachtig is in een gebied.

### **8.2.10 M/V verschil in de relatie geluk en tevredenheid met de levensstandaard (II.7.4.5)**

Bij vier onderzoeken naar het verband tussen geluk en tevredenheid met de levensstandaard is er onderscheid gemaakt tussen mannen en vrouwen. Drie van deze onderzoeken zijn afkomstig uit de Verenigde Staten en één onderzoek is gedaan in Sierra Leone.

*Is er sprake van een M/V verschil?*

Bij één van de onderzoeken is er een sterker verband gevonden onder vrouwen. Bij de overige onderzoeken werd geen M/V verschil gevonden.

*Verschilt het M/V verschil per onderzochte populatie?*

Alleen bij een onderzoek dat is afgenomen onder vijfenzestigplussers blijkt er een M/V verschil aanwezig. Daarnaast werd er bij een ander onderzoek gebruik gemaakt van een steekproef met enkel mensen van zestig jaar en ouder. Hierbij werd geen M/V verschil gevonden. Net als bij de andere twee onderzoeken met volwassenen.

*Verschilt het M/V verschil door de tijd?*

De onderzoeken zijn allemaal gedaan in een tijdsbestek van tien jaar. Het onderzoek waarbij een sterker verband werd gevonden onder vrouwen is de oudste.

*Blijft er een M/V verschil over als er mogelijke interveniërende variabelen worden uitgezuiverd?*

Als er mogelijk interveniërende variabelen worden uitgezuiverd blijft er geen M/V verschil over. Bij twee onderzoeken zijn er een reeks variabelen uitgezuiverd. Bij het onderzoek onder zestigplussers gaat het om leeftijd, lengte van het huwelijk, onderwijs, gepensioneerd of niet, gezondheid en huwelijksgeluk. Bij het andere onderzoek, onder volwassenen, zijn de resultaten gecontroleerd op de rol van tevredenheid met andere factoren, zoals werk, gezondheid, familie leven, vrijetijdsactiviteiten, onderwijs en religie.

Uit het onderzoek waarbij een sterker verband werd gevonden onder vrouwen blijkt het M/V verschil in geluk toch direct verband te houden met tevredenheid met de levensstandaard. Bij 'zero order' en bij het 'directe pad' werd er alleen een M/V verschil gevonden.

**Tabel 12**

**M/V verschil in verband tussen geluk en aspecten van Inkomen**

Aspecten		Aantal studies met uitkomst over verband ..			
Code WDH	Omschrijving	Tegengesteld	In zelfde richting maar sterker onder		Geen verschil
			mannen	vrouwen	
II.1.1.1	earlier level of income				2
II.1.2	Change in income			1	
II.2.1	Personal income				2
II.2.2	Household income		1	1	5
II.4	Source of current income		1		
II.7.3	Income expectations		1		
II.7.4.1	satisfaction with income		1		1
II.7.4.2	satisfaction with financial situation		7	9	16
II.7.4.3	satisfaction with financial security	1	1		1
II.7.4.5	satisfaction with standard of living			1	1
<b>Totaal</b>		<b>1</b>	<b>12</b>	<b>12</b>	<b>28</b>

**8.3 Mogelijke verklaringen voor de verschillen**

*Waarom is het verband met inkomen sterker onder oudere mannen?*

Onder mannen van boven de vijftig is het verband sterker dan onder vrouwen. Een verklaring zou kunnen liggen in de generatie. De onderzoeken die een sterker verband vonden tussen inkomen en geluk onder mannen zijn allemaal afkomstig uit de periode van 1976 tot 1981. Een onderzoek uit deze periode had als uitkomst dat er een sterker verband is onder vrouwen. Het meest recente onderzoek vond geen verschil meer tussen mannen en vrouwen in het verband tussen geluk en inkomen.

Mannen van een wat hogere leeftijd zijn nog vaak opgegroeid met een traditioneel rollenpatroon, zeker in de periode waaruit de onderzoeken afkomstig zijn. In de gezinnen werd het geld voornamelijk verdiend door de man. De mannen uit de steekproeven van deze onderzoeken waren waarschijnlijk voornamelijk eenverdieners. Het was voor deze mannen dus belangrijk dat er geld verdiend werd, omdat hun gezin daarvan afhankelijk was. Voor deze mannen was het verzorgen van een gezin een doel in het leven en een groter inkomen zou het realiseren van dit doel kunnen vergroten.

*Waarom sterker verband met tevredenheid over de financiële zekerheid onder mannen?*  
De twee onderzoeken naar het verband tussen tevredenheid over de financiële zekerheid hadden als uitkomst dat het verband onder mannen sterker is. Deze onderzoeken zijn afkomstig uit de jaren tachtig. Ook dit zou verklaard kunnen worden uit het beeld van de man waarbij hij zekerheid aan zijn gezin moet bieden. Het hoort bij een van de doelen van het leven van de man in algemene zin.

#### **8.4 Conclusie**

Het beeld dat inkomen belangrijker is voor het geluk van mannen wordt vooralsnog niet bevestigd. In de relatie tussen geluk en gezinsinkomen blijkt geen systematisch M/V verschil.

## 9 M/V verschil in verband tussen Geluk en het Huwelijk

In haar boek *the future of marriage* beschijft Bernard twee soorten huwelijk, dat van de man en dat van de vrouw. Het komt erop neer dat vrouwen eigenlijk niet profiteren van het huwelijk. Een aantal argumenten hiervoor zijn dat binnen het huwelijk de geestelijke gezondheid van mannen zal verbeteren, terwijl die van vrouwen juist eerder beschadigd zal raken en doordat mannen de financiën regelen ze in principe meer macht hebben. Getrouwde mannen leven langer dan alleenstaande mannen, terwijl getrouwde vrouwen net zo lang leven als alleenstaande vrouwen en dat getrouwde mannen niet alleen gelukkiger zijn dan alleenstaande mannen, maar ook dan getrouwde vrouwen. Toch blijken er voor vrouwen ook voordelen te zitten aan het getrouwd zijn. Zo hebben getrouwde vrouwen een dertig procent grotere kans om hun gezondheid als goed te beoordelen (Cohen et al., 1997). In dit hoofdstuk wordt er verder ingegaan op hoe dat met geluk zit.

### 9.1 Beschikbare gegevens

De gegevens waarop dit hoofdstuk over de relatie tussen geluk en het familieleven is gebaseerd zijn afkomstig uit het rapporten:

Findings on [Happiness and MARRIAGE: MARITAL STATUS CAREER \(M1\)](#)

Findings on [Happiness and MARRIAGE: CURRENT MARITAL STATUS \(M2\)](#)

Findings on [Happiness and MARRIAGE: RELATIONSHIP \(M3\)](#)

Findings on [Happiness and MARRIAGE: PARTNER \(M4\)](#)

Findings on [Happiness and LOVE-LIFE \(L12\)](#)

Deze rapporten bevatten in totaal 887 findings. Dit hoofdstuk is gebaseerd op de 108 onderzoeksresultaten waarbij er onderscheid is gemaakt tussen mannen en vrouwen.

#### *Varianten van geluk*

Ook bij dit hoofdstuk geldt dat er verschillende varianten van geluk gemeten zijn bij de onderzoeken. De variant die het meest is gebruikt is de waardering van het leven als geheel (Overall). Bij een aantal onderzoeken zijn de affectieve maten van geluk gemeten (Affect). Van de gemengde vorm en de cognitieve mate van geluk (Contentment) is bij dit hoofdstuk maar uitzonderlijk gebruik gemaakt.

#### *Onderzochte populaties*

Veruit het grootste gedeelte van de onderzoeken is afkomstig uit de Verenigde Staten. Deze onderzoeken worden aangevuld door een aantal studies uit Canada en (West-) Europa. Verder zijn er nog enkele studies uit andere delen van de wereld, zoals Nieuw-Zeeland, de Filipijnen en Zuid-Korea.

De onderzoeken zijn allemaal gedaan in de periode tussen 1957 en 2009. De meeste steekproefgroottes liggen tussen de 92 en de 5.000 mensen met enkele uitschieters tot 200.000 ondervraagden. Het meest gebruikte onderzoekspopulatietype is algemeen publiek ouder dan achttien of eenentwintig. Er zijn ook onderzoeken met een meer afwijkende onderzoekspopulatietype, zoals mensen uit stedelijk gebied, werkende ouders en mensen uit een bepaalde leeftijdsklasse.

### *Onderzoeksmethoden*

Bij de onderzoeken naar het verband tussen geluk en de verschillende aspecten van het getrouwd zijn is er gebruik gemaakt van verschillende onderzoeksmethoden. Bij onderzoeken is er sprake van longitudinaal onderzoek. De overige onderzoeken zijn cross-sectioneel. Daarnaast zijn sommige onderzoeken nog gespecificeerd. Hierbij zijn de verbanden ook gegeven voor werkenden of niet-werkenden, kinderen of geen kinderen, blanke of donkere mensen, verschillende sociaal economische statussen en verschillende leeftijden. Ook zijn er bij een aantal onderzoeken mogelijk interveniërende variabelen uitgezuiverd.

## **9.2 M/V verschil in de relatie geluk en de huwelijksgeschiedenis**

De onderzoeken naar het verband tussen geluk en de huwelijksgeschiedenis zijn afkomstig uit het rapport [Findings on Happiness and MARRIAGE: MARITAL STATUS CAREER \(M1\)](#).

### **9.2.1 *M/V verschil in de relatie geluk en eeuwig vrijgezel (MI.1.1.3)***

In de World database of Happiness zijn twee onderzoeken te vinden van dezelfde onderzoeker naar het verband tussen geluk (O-SL) en het voor altijd vrijgezel zijn. De onderzoeken zijn afkomstig uit Nederland en Duitsland. De onderzoeken zijn afgenomen onder vijfenvijftig plussers en onder mensen ouder dan zeventig. Hierbij werden geen M/V verschillen gevonden. Bij deze onderzoeken is de rol van leeftijd, ouderschap en beroepsgeschiedenis uitgezuiverd.

### **9.2.2 *M/V verschil in de relatie geluk en vrijgezel zijn na meerdere huwelijken (MI.1.2)***

Uit een ander onderzoek van dezelfde onderzoeker naar het verband tussen geluk en het single zijn na meerdere huwelijken komt een M/V verschil naar voren. Zo blijkt het verband tussen geluk en het single zijn na meerdere huwelijken een sterker negatief verband te hebben met het geluk van de vrouw. Ook bij dit onderzoek is de rol van leeftijd, ouderschap en beroepsgeschiedenis uitgezuiverd.

### **9.2.3 *M/V verschil in de relatie geluk en ooit gescheiden zijn (MI.1.2.1)***

In de World Database zijn vier onderzoeken te vinden naar het verband tussen geluk en het ooit hebben ondergaan van een echtscheiding. Van deze onderzoeken toonden er twee een M/V verschil aan.

Bij één onderzoek uit dezelfde studie als hierboven beschreven is onder mensen ouder dan zeventig uit Duitsland werd een M/V verschil gevonden waarbij het verband onder vrouwen aanzienlijk sterker negatief is dan onder mannen. Bij het Nederlandse onderzoek van dezelfde onderzoeker onder mensen ouder dan vijfenvijftig werd geen M/V verschil gevonden net als bij een onderzoek uit Denemarken onder mensen ouder dan twintig. (O-Slu)

### **9.2.4 *Voor het eerst of voor meerdere malen gescheiden zijn***

Bij een Amerikaans onderzoek onder leden van singleorganisatie Dayton is ook het verband in kaart gebracht tussen het voor het eerst gescheiden zijn of het al meerdere keren gescheiden zijn. Hierbij werd een M/V verschil gevonden. Zo blijken vrouwen in mindere mate gelukkig te zijn als ze opnieuw gescheiden zijn.

### **9.2.5 *M/V verschil in de relatie geluk en ooit verweduwd zijn (MI.1.2.2)***

Bij dezelfde onderzoeken uit Duitsland en Nederland is ook het verband in kaart gebracht tussen geluk en het ooit verweduwd zijn. Bij deze onderzoeken werd er in Duitsland onder zeventig plussers een M/V verschil gevonden waarbij weer geldt dat het verweduwd zijn



onder vrouwen in grotere mate samengaat met een geluksverlies dan onder mannen. Bij het Nederlandse onderzoek werd geen M/V verschil gevonden. Bij deze onderzoeken zijn de rol van leeftijd, ouderschap en beroepsgeschiedenis uitgezuiverd.

**9.2.5 M/V verschil in de relatie geluk en ooit hertrouwd zijn (MI.1.2.3)**

Uit een Amerikaans onderzoek blijkt er bij het verband tussen geluk (O-HL) en het ooit hertrouwd zijn een M/V verschil aanwezig. Mannen die ooit hertrouwd zijn blijken gelukkiger dan mannen die voor het eerst getrouwd zijn. Voor vrouwen geldt het tegenovergestelde.

**9.2.6 M/V verschil in de relatie geluk en nog steeds met de eerste partner zijn (MI.1.2.4)**

Bij de eerder genoemde onderzoeken uit Nederland en Duitsland is ook het verband onderzocht tussen geluk en het aantal huwelijken dat men heeft ondergaan of dat men nog bij de eerste partner is. Hier zijn vier onderzoeken aan gericht waarbij geen M/V verschillen werden gevonden.

**9.2.7 M/V verschil in de relatie geluk en verandering in huwelijkse staat (MI.2)**

Bij een longitudinaal onderzoek uit Duitsland naar het verband tussen geluk (O-SLW) en het ondergaan van een verandering in huwelijkse staat onderzocht. Bij deze onderzoeken zijn de overgangen van vrijgezel naar getrouwd, van getrouwd naar gescheiden en van getrouwd naar verweduwd gegeven. Bij geen van deze overgangen werd een M/V verschil gevonden. Bij dit onderzoek is de rol van een verandering in arbeidsmarktpositie, gezinsinkomen, zelf aangegeven handicap en zelf aangegeven gezondheid uitgezuiverd.

**9.2.8 M/V verschil in de relatie geluk en een gewenste verandering in de huwelijkse staat (MI.5.3.1)**

In de World Database of Happiness is één onderzoek te vinden naar het verband tussen geluk (O-SLW) en een gewenste verandering in de huwelijkse staat waarbij onderscheid gemaakt is tussen mannen en vrouwen. Dit onderzoek is afkomstig uit Canada en afgenomen onder drieëntwintig tot en met negenenvijftig jarigen die Engels spreken. Bij dit onderzoek werd geen M/V verschil gevonden. Ook niet na het uitzuiveren van een hele reeks variabelen.

**Tabel 13: M/V verschil in verband tussen geluk en aspecten vane huwelijksgeschiedenis**

Aspecten Huwelijksgeschiedenis		Aantal studies met uitkomst over verband ..			
Code WDH	Omschrijving	Tegengesteld	In zelfde richting maar sterker onder		Geen verschil
			mannen	vrouwen	
M1	MARRIAGE: MARITALSTATUS CAREER				1
M1.1.1.3	. life-long single				2
M1.1.2	Earlier marital transitions			1	
M1.1.2.1	ever divorced/separated,			2	2
M1.1.2.2	ever widowed			1	1
M1.1.2.3	ever remarried	1			
M1.1.2.4	still with first spouse				4
M1.2	Recent change in marital status				1
M1.5.3.1	aspired change in marital status				1

Totaal:		1		4	12
---------	--	---	--	---	----

### 9.3 M/V verschil in de relatie geluk en de huidige huwelijkse staat

Hieronder is eerst een beschrijving gegeven van het verband tussen getrouwd zijn ten opzichte van niet getrouwd zijn. Dit is een beschrijving op basis van rapport [Findings on Happiness and MARRIAGE: CURRENT MARITAL STATUS M 2.1](#). Dit rapport is een verzameling van studies naar het verband tussen geluk en getrouwd zijn ten opzichte van verschillende vormen van niet getrouwd zijn. Na deze paragraaf wordt er specifiek ingegaan op het verband tussen getrouwd zijn ten opzichte van niet getrouwd zijn, weduwe of weduwnaar zijn of gescheiden zijn.

#### 9.3.1 M/V verschil in de relatie geluk en getrouwd zijn ten opzichte van niet getrouwd zijn (M2.1)

In de World Database of Happiness zijn vijftien onderzoeken te vinden naar het verband tussen geluk en getrouwd zijn ten opzichte van de verschillende vormen van niet getrouwd zijn waarbij onderscheid is gemaakt tussen mannen en vrouwen.

##### *Is er sprake van een M/V verschil?*

Uit de verschillende onderzoeken naar het verband tussen geluk en getrouwd zijn ten opzichte van de verschillende vormen van niet getrouwd zijn komt geen duidelijk M/V verschil naar voren. Bij één onderzoek uit de Filippijnen blijkt er sprake te zijn van een M/V verschil en dat geldt ook voor een onderzoek uit Denemarken. Bij deze onderzoeken blijkt dat getrouwd zijn onder mannen vaker samen gaat met meer geluk. Bij het onderzoek uit de Filippijnen blijkt zelfs dat er een sterker negatief verband bestaat tussen getrouwd zijn en de cognitieve variant van geluk onder vrouwen.

Bij twee van de gebruikte onderzoeken naar dit verband is er sprake van specificatie tussen het al dan niet hebben van werk en het al dan niet hebben van kinderen. Op enkele condities na blijken hier geen grote M/V verschillen bij aanwezig.

##### *Verschilt het M/V verschil tussen onderzochte populaties?*

De onderzoeken naar het verband tussen het hebben van een partner en geluk zijn afkomstig uit Canada, de Verenigde Staten, Zuid-Korea en Duitsland. Verder zijn er nog onderzoeken naar dit onderwerp uit de Filippijnen, Nederland, Denemarken en een studie die gedaan is in elf Europese landen. Het meeste onderzoek is verricht onder volwassenen of mensen in een bepaalde leeftijdsgroep. Uitzonderingen hierop zijn een onderzoeken onder werkenden die hun baan verloren, tweelingen en vijftigplussers waarvan de kinderen nog thuis wonen en een onderzoek onder plattelandsbevolking. De verschillende populaties lieten geen verschil zien tussen bij het M/V verschil.

Bij twee van de onderzoeken, een uit Denemarken en een uit de VS, is er een specificatie gemaakt tussen mensen met een baan en zonder een baan en met kinderen en zonder kinderen. Uit deze onderzoeken komt naar voren dat het verband tussen geluk en getrouwd zijn onder mannen met kinderen en werk samengaat met meer geluk (A-OAL, O-SL en O-HL). Dit blijkt echter niet uit het Amerikaanse onderzoek. Bij de overige varianten blijken geen duidelijke M/V verschillen.

Bij een ander onderzoek uit Denemarken onder tweelingen is onderscheid gemaakt tussen verschillende leeftijdsgroepen. Hierbij blijkt er in de groep van vijftientwintig tot en met negenenvertig jaar een M/V verschil waarbij het verband onder mannen sterker positief is. In de leeftijdsgroep daarboven is er geen sprake meer van een M/V verschil.

*Verschilt het M/V verschil door de tijd?*

De onderzoeken waarbij een verschil werd gevonden zijn een ouder en een wat recenter onderzoek. Er is geen patroon te zien door de tijd.

*Verschilt het M/V verschil per gemeten variant van geluk?*

Uit het onderzoek uit de Filipijnen komt er een verschil naar voren tussen de verschillende varianten van geluk. Bij dit onderzoek blijkt dat mannen een hogere waardering geven aan het leven als ze getrouwd zijn. Bij vrouwen blijkt zelfs dat het leven als ze getrouwd zijn in mindere mate overeen komt met het ideaalplaatje. Uit de overige onderzoeken blijkt geen verschil aanwezig tussen de verschillende varianten van geluk.

*Blijft er een M/V verschil als mogelijke interveniërende variabelen worden uitgezuiverd?*

De resultaten onderzoeken waaruit een M/V verschil bleek zijn niet uitgezuiverd. Bij een aantal andere onderzoeken waar geen M/V verschil uit bleek zijn er wel mogelijk interveniërende variabelen uitgezuiverd. Bij deze onderzoeken zijn de resultaten gecontroleerd op verschillende variabelen, zoals leeftijd, gezinsinkomen, beroepsstatus het hebben van kinderen, verliefd zijn, enzovoort. Na het uitzuiveren bleek er geen M/V verschil

### **9.3.2 M/V verschil in de relatie geluk en getrouwd zijn ten opzichte van vrijgezel zijn (M2.1.1)**

Bij de vorige paragraaf ging het over het verschil in geluk tussen mensen die getrouwd zijn en mensen die niet getrouwd zijn. In deze paragraaf gaat het specifiek om mensen die getrouwd zijn en mensen die niet getrouwd zijn of nooit getrouwd zijn geweest.

*Is er sprake van een M/V verschil?*

Uit de onderzoeken naar het verband tussen geluk en getrouwd zijn ten opzichte van het nooit getrouwd zijn komt een M/V verschil naar voren. Uit drie van de onderzoeken blijkt dat mannen aanzienlijk gelukkiger zijn als ze getrouwd zijn voor vrouwen geldt dat in mindere mate. Eén onderzoek toont aan dat mannen gelukkiger zijn als ze getrouwd zijn en vrouwen minder gelukkig. Bij één onderzoek werd er een sterker positief verband gevonden onder vrouwen en bij twee onderzoeken werd geen duidelijk M/V verschil gevonden.

*Verschilt het M/V verschil tussen onderzochte populaties?*

De onderzoeken zijn allemaal uitgevoerd onder volwassenen al dan niet uit stedelijk gebied in de Verenigde Staten en Canada en dertig tot en met vijftig jarigen in Nederland. Hieruit komt geen M/V verschil naar voren.

*Verschilt het M/V verschil per gemeten variant van geluk?*

Bij de meeste onderzoeken is de Overall variant van geluk gemeten. Bij een onderzoek is ook de affectieve variant gebruikt. Hierbij werd, net als bij het onderzoek naar de overall variant in hetzelfde onderzoek, geen verschil gevonden. Bij het onderzoek waarbij er een tegengesteld verband werd gevonden is er een gemengde vorm van geluk gemeten. De respondenten moesten bij dit onderzoek aangeven of ze het eens waren met de stelling 'het grootste gedeelte van de tijd voel ik me gelukkig'.

*Blijft er een M/V verschil over als mogelijke interveniërende variabelen worden uitgezuiverd?*

Bij de onderzoeken die gebruikt zijn bij de paragraaf zijn geen mogelijk interveniërende variabelen uitgezuiverd. Wel is er gespecificeerd op leeftijd, maar dit levert geen opvallende verschillen op.

### **9.3.3 M/V verschil in de relatie geluk en getrouwd zijn ten opzichte van weduwe zijn (M2.1.2)**

Bij vijf onderzoeken naar het verband tussen geluk en getrouwd zijn ten opzichte van weduwe zijn is er onderscheid gemaakt tussen mannen en vrouwen.

#### *Is er sprake van een M/V verschil?*

Het lijkt erop dat het voor mannen meer geldt dat ze gelukkiger zijn als ze getrouwd zijn dan als ze weduwe zijn, dan voor vrouwen. Uit drie van de onderzoeken naar het verband tussen getrouwd zijn ten opzichte van weduwe of weduwnaar zijn blijkt dat het verband tussen geluk en getrouwd zijn ten opzichte van weduwe of weduwnaar zijn sterker is onder mannen. Bij de andere twee onderzoeken was geen sprake van een M/V verschil.

#### *Verschilt het M/V verschil tussen onderzochte populaties?*

De verschillen tussen de steekproef populaties zijn klein. Bij de meeste onderzoeken is gebruik gemaakt van volwassenen. Bij een onderzoek alleen van blanken en één onderzoek had een afwijkende leeftijdsgroep van eenentwintig tot en met zestig jaar oud. Uit een onderzoek waarbij er een specificatie is gemaakt op leeftijd blijkt er een verschil te zitten in de groep zestig plus. In de leeftijd boven de zestig blijkt dat het weduwe zijn samen gaat met een groter geluksverlies onder mannen dan onder vrouwen.

#### *Verschilt het M/V verschil door de tijd?*

De onderzoeken die gedaan zijn naar het verband tussen geluk en getrouwd zijn ten opzichte van verweuwd zijn, zijn gedaan in de periode van 1960 tot en met 1975. Hieruit blijkt het M/V verschil niet de verschillen door de tijd.

#### *Verschilt het M/V verschil per gemeten variant van geluk?*

Bij één onderzoek is de affectieve variant van geluk gemeten. Bij de overige onderzoeken is de overall variant (O-HL) gemeten. Bij het onderzoek met de affectieve variant werd geen verschil gevonden. Bij de één van de onderzoeken met de overall variant werd geen M/V verschil gevonden en bij de overige drie werd er onder mannen een sterker verband gevonden.

#### *Blijft er een M/V verschil over als er mogelijk interveniërende variabelen worden uitgezuiverd?*

Bij geen van de onderzoeken naar het verband tussen geluk en getrouwd ten opzichte van verweuwd zijn, zijn geen mogelijk interveniërende variabelen uitgezuiverd.

### **9.3.4 M/V verschil in de relatie geluk en getrouwd zijn ten opzichte van gescheiden zijn (M2.1.3)**

Bij zes onderzoeken naar het verband tussen geluk en getrouwd zijn ten opzichte van gescheiden zijn is er onderscheid gemaakt tussen mannen en vrouwen.

#### *Is er sprake van een M/V verschil?*

Uit vier van de onderzoeken naar het verband tussen geluk en getrouwd zijn ten opzichte van gescheiden zijn blijkt een M/V verschil. Hiervan blijkt bij drie van de onderzoeken dat scheiden onder vrouwen samen gaat met een groter verlies aan geluk. Uit één onderzoek blijkt dat dit geldt voor mannen en bij onderzoeken werd er geen duidelijk verband gevonden.

#### *Verschilt het M/V verschil per onderzochte populatie?*

Vijf van de zes onderzoeken is gedaan in de Verenigde Staten. Het zesde onderzoek komt uit Finland. Uit het Finse onderzoek bleek geen M/V verschil, maar het verband was iets sterker onder mannen. Dat geldt ook voor een Amerikaans onderzoek onder mensen tussen de eenentwintig en zestig jaar oud uit stedelijk gebied. Bij een ander Amerikaans onderzoek

onder volwassenen uit de stad werd een sterker verband gevonden onder mannen. Bij de overige drie onderzoeken uit de VS onder volwassenen blijkt dat het verband sterker is onder vrouwen. Het is dus mogelijk dat het al dan niet in de stad wonen een rol speelt bij het verband. Uit een onderzoek waarbij is gespecificeerd op leeftijd blijkt dat het verband onder vrouwen in het algemeen sterker is, maar dat dit juist onder mannen sterker is in de leeftijdsgroep van zestig plus.

*Verschilt het M/V verschil per gemeten variant van geluk?*

Bij een van de onderzoeken is de affectieve variant van geluk gemeten. Bij de overige is de overall variant gebruikt. Bij het onderzoek met de affectieve variant van geluk blijkt dat het verband iets sterker is onder mannen. Bij hetzelfde onderzoek maar dan met de overall variant werd geen verband gevonden.

*Verschilt het M/V verschil door de tijd?*

Het oudste onderzoek is gedaan in 1957 en het meest recente onderzoek is in 2000 afgenomen. Bij dat laatste onderzoek blijkt geen M/V verschil. Bij de oudere onderzoeken lijkt het zo dat de tijd geen rol speelt.

*Blijft er een M/V verschil over als er mogelijk interveniërende variabelen zijn uitgezuiverd?*

Bij de onderzoeken naar het verband tussen geluk en getrouwd zijn ten opzichte van gescheiden zijn, zijn geen mogelijk interveniërende variabelen uitgezuiverd.

### **9.3.5 M/V verschil in de relatie getrouwd zijn ten opzichte van uit elkaar zijn (M2.1.4)**

Bij één onderzoek is het verband in kaart gebracht tussen getrouwd zijn en uit elkaar zijn. Het verschil met de vorige paragraaf is dat hierbij nog geen sprake is van een officiële scheiding. Uit dit onderzoek uit de VS onder mensen van eenentwintig tot en met zestig jaar uit stedelijk gebied blijkt bij zowel de affectieve als de overall variant geen M/V verschil.

### **9.3.6 M/V verschil in de relatie geluk en nooit getrouwd zijn ten opzichte van verweduwd zijn (M2.2.1.2)**

In de World database of Happiness zijn vijf onderzoeken te vinden naar het verband tussen geluk en vrijgezel zijn ten opzichte van verweduwd zijn

*Is er sprake van een M/V verschil?*

Uit één van de vijf gebruikte onderzoeken blijkt het verschil in geluk tussen singles en mensen die hun partner verloren hebben onder vrouwen sterker is. De singles blijken gelukkiger.

*Verschilt het M/V verschil per onderzochte populatie?*

Vier van de vijf onderzoeken zijn afkomstig uit de VS het vijfde onderzoek is gedaan in Canada. Bij het onderzoek uit Canada werd een zwak verband gevonden onder vrouwen en geen verband onder mannen. Bij de Amerikaanse onderzoeken werd geen verband gevonden.

*Verschilt het M/V verschil per gemeten variant van geluk?*

Bij één van de onderzoeken is de affectieve variant gemeten en hierbij werd geen M/V verschil gevonden.

*Verschilt het M/V verschil door de tijd?*

De onderzoeken bieden geen reden om aan te nemen dat de tijd een rol speelt bij het M/V verschil.

*Blijft er een M/V verschil over als er mogelijk interveniërende variabelen worden uitgezuiverd?*

Bij het Canadese onderzoek zijn de resultaten gecontroleerd op de rol van leeftijd, de regio waarin woonachtig en op de rol van religie. Bij dit onderzoek werd geen verband gevonden onder mannen en een zwak verband onder vrouwen.

### **9.3.7 M/V verschil in de relatie geluk en nooit getrouwd zijn ten opzichte van gescheiden zijn (M2.2.1.3)**

Bij vijf onderzoeken is naar het verband tussen geluk en vrijgezel zijn ten opzichte van gescheiden zijn is onderscheid gemaakt tussen mannen en vrouwen.

*Is er sprake van een M/V verschil?*

Uit twee van de vijf onderzoeken blijkt een M/V verschil waarbij vrijgezel zijn samengaat met meer geluk dan gescheiden zijn. Dit geldt meer voor vrouwen dan voor mannen.

*Verschild het M/V verschil per onderzochte populatie?*

Bij de onderzoeken die gedaan zijn onder bevolking van de stad werd geen M/V verschil gevonden. Bij de onderzoeken die gedaan zijn onder de algemene bevolking werd een verband gevonden dat sterker is onder vrouwen.

Bij een onderzoek waarbij gespecificeerd is op leeftijd, blijkt er alleen in de leeftijdsklasse van veertig tot en met negenenvijftig een M/V verschil.

*Verschild het M/V verschil door de tijd?*

De onderzoeken zijn gedaan in de periode van 1957 tot en met 1974. Er zijn geen redenen om aan te nemen dat de tijd een rol speelt bij het M/V verschil.

*Verschild het M/V verschil per gemeten variant van geluk?*

Bij het onderzoek waarbij de affectieve variant van geluk gemeten is werd geen M/V verschil gevonden. Bij de overige onderzoeken is de overall variant gebruikt.

*Blijft er een M/V verschil over als er mogelijk interveniërende variabelen worden uitgezuiverd?*

Bij geen van de onderzoeken naar het verband tussen geluk en nooit getrouwd zijn ten opzichte van gescheiden zijn, zijn mogelijk interveniërende variabelen uitgezuiverd.

### **9.3.8 M/V verschil in de relatie geluk en nooit getrouwd zijn ten opzichte van uit elkaar zijn (M2.2.1.4)**

Bij één Amerikaans onderzoek onder eenentwintig tot en met zestig jarigen met de affectieve variant en de overall variant van geluk is het verband onderzocht met nooit getrouwd zijn ten opzichte van uit elkaar zijn onderzocht. Hierbij werd er onder de affectieve variant geen verband gevonden. Bij de overall variant blijkt dat het verband onder mannen iets sterker is. Singles zijn gelukkiger dan mensen die uit elkaar gegaan zijn.

### **9.3.9 M/V verschil in de relatie geluk en nooit getrouwd zijn ten opzichte van alle vormen van getrouwd zijn geweest (M2.2.1.5)**

Bij één longitudinaal onderzoek uit de VS waarbij niet-getrouwde mensen van achteenvijftig tot en met drieënzestig jaar tien jaar gevolgd zijn is het verband in kaart gebracht tussen geluk(O-HL) en vrijgezel zijn ten opzichte van de verschillende vormen van getrouwd zijn geweest. Dus verweuwd zijn of gescheiden zijn. Hierbij werd er alleen onder vrouwen een

verband gevonden waarbij de vrijgezellen gelukkiger zijn dan mensen die ooit getrouwd zijn geweest.

### **9.3.10 M/V verschil in de relatie geluk en verweeduwd zijn ten opzichte van gescheiden zijn (M2.2.2.3)**

Bij zes onderzoeken naar het verband tussen geluk en verweeduwd zijn ten opzichte van gescheiden zijn is onderscheid gemaakt tussen mannen en vrouwen.

*Is er sprake van een M/V verschil?*

Uit de onderzoeken naar het verband tussen geluk en verweeduwd zijn ten opzichte van gescheiden zijn blijkt een duidelijk M/V verschil. Uit twee onderzoeken blijkt een tegengesteld verband tussen mannen en vrouwen. Voor mannen geldt dat ze gelukkiger zijn als ze gescheiden zijn en voor vrouwen geldt dat ze gelukkiger zijn als ze weduwe zijn. Bij een onderzoek blijkt dat het verliezen van een partner onder mannen gepaard gaat met een groter verlies aan geluk, bij één onderzoek werd onder vrouwen geen verband gevonden, terwijl gescheiden mannen gelukkiger bleken dan weduwnaars. En bij een onderzoek bleek er onder mannen geen verschil, terwijl weduwes gelukkiger bleken dan gescheiden vrouwen.

*Verschild het M/V verschil per onderzochte populatie?*

Het is mogelijk dat de leeftijd een rol speelt bij het M/V verschil. Bij een onderzoek onder ouderen werd namelijk een verband in dezelfde richting gevonden waaruit bleek dat de gescheiden mensen gelukkiger waren dan de mensen waarvan hun partner overleden is. Dit wordt echter ontkracht door een onderzoek waarbij is gespecificeerd op leeftijd.

*Verschild het M/V verschil door de tijd?*

Uit de onderzoeken komt geen reden naar voren om aan te nemen dat de tijd een rol speelt bij het M/V verschil.

*Verschild het M/V verschil per gemeten variant van geluk?*

De gemeten variant van geluk zou een rol kunnen spelen bij het gevonden M/V verschil. Uit een onderzoek met de affectieve variant van geluk blijkt dat de stemming van gescheiden vrouwen beter is dan die van weduwes. Dit geldt zelfs meer voor vrouwen dan voor mannen. Bij de onderzoeken met de overall variant werd vaker het tegenovergestelde gevonden.

*Blijft er een M/V verschil over als er mogelijk interveniërende variabelen worden uitgezuiverd?*

Bij geen van de onderzoeken naar het verband tussen geluk en verweeduwd zijn ten opzichte van gescheiden zijn, zijn mogelijk interveniërende variabelen uitgezuiverd.

### **9.3.11 M/V verschil in de relatie geluk en verweeduwd zijn ten opzichte van uit elkaar zijn (M2.2.2.4)**

Uit een onderzoek naar het verband tussen geluk en verweeduwd zijn ten opzichte van uit elkaar zijn. Blijkt er bij zowel de affectieve variant als de overall variant geen M/V verschil. Dit onderzoek is afkomstig uit de VS en het is afgenomen onder eenentwintig tot en met zestig jarigen uit stedelijk gebied.

### **9.3.12 M/V verschil in de relatie geluk gescheiden zijn ten opzichte van uit elkaar zijn (M2.2.3.4)**

Bij hetzelfde onderzoek is ook het verband in kaart gebracht tussen geluk en gescheiden zijn ten opzichte van uit elkaar zijn. Bij de affectieve variant werd geen verschil gevonden. Bij de

overall variant bleek dat voor mannen meer geldt dat de mensen die gescheiden zijn gelukkiger zijn

## 9.4 M/V verschil in de relatie geluk en de houding ten opzichte van het huwelijk

In deze paragraaf zal dieper ingegaan worden op het M/V verschil bij het verband tussen geluk en de hoding ten opzichte van het huwelijk.

### 9.4.1 *M/V verschil in de relatie geluk en de behoefte hebben om getrouwd te zijn (M2.7.1.1)*

Bij een Nederlands onderzoek onder niet-getrouwden uit de grote steden blijkt dat leeftijd een rol speelt bij het verband tussen geluk (M-FH) en het getrouwd willen zijn. Zo blijkt dat het verband in de leeftijdsklasse dertig tot vijfendertig sterker negatief is onder mannen en in de leeftijdsklasse van vijfënveertig tot vijftig sterker is onder vrouwen.

### 9.4.2 *M/V verschil in de relatie geluk en de verwachte tevredenheid als getrouwde (M2.7.1.2)*

Bij een ander Nederlands onderzoek is het verband tussen geluk (O-SL) en de verwachte tevredenheid als getrouwde onder dertig tot en met vijfenvijftig jarigen werd geen M/V verschil gevonden.

### 9.4.3 *M/V verschil in de relatie geluk en de eigenschappen van single zijn (M2.7.2.2)*

Bij dezelfde Nederlandse studie waar ook het bovengenoemde onderzoek uit afkomstig is onder dertig tot en met vijfenvijftig jarigen is ook het verband tussen geluk en de manier zoals er tegen single zijn aangekeken wordt. Het verband is daarbij gegeven voor een positief beeld van singles en voor een negatief beeld van het single zijn onder vrijgezellen.

#### *Een positief beeld van single zijn*

Bij één studie is gevraagd naar de mate waarin de respondenten het eens waren met drie positieve stellingen over het single zijn. Hierbij werd onder mannen een licht negatief verband gevonden en onder vrouwen een licht positief verband.

Bij een tweede onderzoek is de respondenten gevraagd om in te schatten in hoeverre getrouwden het eens zouden zijn met dezelfde drie positieve stellingen. Ook hierbij werd onder vrouwen een licht positief verband gevonden en onder mannen een negatief verband.

#### *Een negatief beeld van single zijn*

Bij dezelfde studie is bij twee onderzoeken hetzelfde gedaan met elf negatieve stellingen. Hierbij werd onder mannen een sterker verband gevonden bij zowel het eigen beeld van het single zijn als het verwachte beeld van singles onder getrouwden.

**Tabel 14**  
**M/V verschil in verband tussengeluk en huwelijkse staat**

Aspecten		Aantal studies met uitkomst over verband ..			
Code WDH	Omschrijving	Tegengesteld	In zelfde richting maar sterker onder		Geen verschil
			mannen	vrouwen	
M2.1	Married state (compared to non-married states),	1	1		12
M2.1.1	Married vs never married	1	3	1	2
M2.1.2	Married vs widowed		3		2



M2.1.3	Married vs divorced		1	3	2
M2.1.4	Married vs seperated				1
M2.2.1.2	Never Married vs widowed			1	4
M2.2.1.3	Never married vs Divorced			2	3
M2.2.1.4	Never Married vs Seperated		1		
M2.2.1.5	Never married vs formerly married (Widowed+divorved+separated)			1	
M2.2.2.3	Widowed vs Divorced	2	2	1	1
M2.2.2.4	Widowed vs Seperated				1
M2.2.3.4	Divorced vs Seperated		1		
M2.7.1.1	Desire of getting married				
M2.7.1.2	Expected satisfaction if married				1
M2.7.2.2	Perceived characteristics of singles	2	2		
<b>Totaal</b>		<b>6</b>	<b>14</b>	<b>9</b>	<b>29</b>

## 9.5 M/V verschil in de relatie geluk en relaties en eigenschappen van de relatie

Hieronder is eerst een beschrijving gegeven van het verband tussen getrouwd zijn ten opzichte van niet getrouwd zijn. Dit is een beschrijving op basis van rapport [Findings on Happiness and MARRIAGE: RELATIONSHIP Subject Code \(M3\)](#)

### 9.5.1 M/V verschil in de relatie geluk en aantal eerdere relaties (3.1)

Bij een onderzoek uit Denemarken onder tweelingen van twintig tot en met zeventig is het verband in kaart gebracht tussen geluk (O-SLu) en het aantal relaties dat men in zijn leven heeft gehad buiten de eerste. Hierbij werd geen M/V verschil gevonden.

### 9.5.2 M/V verschil in de relatie geluk en het hebben gehad van minstens één relatie (M3.1.1)

Bij dezelfde studie als hierboven is genoemd is ook onderzoek gedaan naar het verband tussen geluk en het hebben gehad van minstens één relatie. Bij dit verband bleek geen M/V verschil na het controleren van de resultaten op zowel de huidige relatie als op meerdere relaties.

### 9.5.3 M/V verschil in de relatie geluk en problemen binnen de huidige huwelijksrelatie (M3.1.3.1)

Bij twee onderzoeken is het verband in kaart gebracht tussen geluk en verschillende negatieve ervaringen binnen de huidige huwelijksrelatie.

#### *Tijdelijk uit elkaar*

Bij een onderzoek uit de VS onder volwassenen blijkt een M/V verschil bij het verband tussen geluk (O-HL) en het tijdelijk uit elkaar zijn geweest. Bij sommige huwelijken komt het wel eens voor dat na een ruzie ervoor gekozen wordt om een afkoelperiode in te lassen. Als dit is voorgekomen heeft dat onder vrouwen een sterker negatief verband met geluk. Dit geldt zowel voor de mensen die voor het eerst getrouwd zijn als voor de mensen die al hertrouwd zijn.

### *Problemen binnen het huwelijk*

Bij een ander Amerikaans onderzoek onder getrouwden ouder dan eenentwintig met kinderen blijkt ook een M/V verschil bij het verband tussen geluk (O-HL) en het hebben ervaren van problemen binnen het huwelijk. Het hebben ervaren van problemen gaat onder vrouwen samen met een groter verlies aan geluk.

#### **9.5.4 M/V verschil in de relatie geluk en huwelijksproblemen in het verleden (P12.1.1.1)**

Een Amerikaans onderzoek onder getrouwde mensen met kinderen toont aan dat het verband tussen geluk en in het verleden te maken hebben gehad met problemen binnen het huwelijk sterker negatief is onder vrouwen. Bij dit onderzoek is de overall variant van geluk gemeten.

#### **9.5.5 M/V verschil in de relatie geluk en de lengte van het huwelijk (M3.1.3.3)**

Bij een Amerikaans onderzoek is het verband aangegeven tussen geluk (M-ACO) en de lengte van het huwelijk onder zestigplussers. Na een controle van de resultaten op de rol van leeftijd, onderwijs, gezondheid en tevredenheid met het huwelijk en tevredenheid met de levensstandaard en bij mannen nog de rol van het met pensioen zijn of niet blijkt er een M/V verschil. Voor het uitzuiveren van deze variabelen blijkt dat verschil niet. Het verband is onder mannen positief en onder vrouwen licht negatief.

#### **9.5.6 M/V verschil in de relatie geluk en de communicatie met de partner (M3.2.2)**

Bij een onderzoek onder getrouwde of gescheiden mensen in de Verenigde Staten is het verband tussen geluk (O-HL) en communicatie met de partner onderzocht. De respondenten moesten aangeven of de communicatie met de partner goed, okay of niet zo goed was. Er is daarbij een specificatie gemaakt tussen mensen die voor het eerst getrouwd zijn en de mensen die hertrouwd zijn. Er blijkt onder zowel de mensen die voor het eerst getrouwd zijn en zij die hertrouwd zijn een M/V verschil aanwezig. Onder de mensen die voor het eerst getrouwd zijn is het verband onder vrouwen sterker. Bij de hertrouwd is het verband onder mannen sterker. Het verband is positief.

#### **9.5.7 M/V verschil in de relatie geluk en huwelijkstrouw (M3.2.3.2)**

Uit een Nederlands onderzoek onder negentien tot en met negenenzestig jarigen naar het verband tussen geluk (M-TH) en huwelijkstrouw komt geen M/V verschil naar voren. Voor mannen en vrouwen geldt allebei dat ze gelukkiger zijn als ze geen seks hebben gehad met iemand anders dan hun partner.

#### **9.5.8 M/V verschil in de relatie geluk en gedeelde activiteiten (M3.2.5)**

Bij een Amerikaanse studie onder eenentwintig tot en met zestig jarigen uit stedelijk gebied zijn twee onderzoeken gericht aan het verband tussen geluk (A-BB en O-HL) en gedeelde activiteiten met de partner.

### *Kameraadschap*

Bij een van de onderzoeken is gevraagd na hoe vaak de respondenten met de partner praten, lachen, het elkaar naar de zin maken of een ritje maken voor de lol. Bij dit onderzoek werd er bij de overall variant geen M/V verschil gevonden. Bij de affectieve variant werd er onder vrouwen een sterker verband gevonden. De verbonden zijn allemaal positief.

### *Huwelijksgezelligheid*

Bij een tweede onderzoek is gevraagd hoe vaak de respondenten activiteiten ondernamen als samen vrienden bezoeken of ontvangen, samen uitgaan of samen uit eten gaan. Bij dit onderzoek werd er bij zowel de affectieve variant als bij de overall variant geen M/V verschil gevonden.

#### **9.5.9 M/V verschil in de relatie geluk en spanningen binnen de relatie (M3.2.6)**

Bij twee longitudinale onderzoeken uit een studie onder onvruchtbare mannen en vrouwen en controlegroepen uit de VS is het verband tussen geluk (O-SUM) en spanningen binnen de relatie onderzocht. Dat geldt ook voor een ander Amerikaans onderzoek onder eenentwintig tot en met zestig jarigen. Bij het eerste onderzoek onder onvruchtbare mannen en vrouwen en controlegroepen blijkt is er gevraagd naar problemen in het handelen met de huishoudverantwoordelijkheden, zoals die door de partner verwacht wordt. Hierbij werd er alleen onder onvruchtbare mannen en vrouwen een M/V verschil gevonden na het uitzuiveren van variabelen als persoonlijke controle, steun uit het netwerk, conflict met de partner en de manier van omgaan met problemen. Onder vrouwen is het verband sterker negatief. Bij het tweede onderzoek is hetzelfde gedaan, maar dan voor de relatie geluk en het hebben van een conflict met de partner. Hierbij werd geen M/V verschil gevonden, zowel voor als na een controle op dezelfde variabelen. Met uitzondering van het hebben van een conflict met de partner.

Bij het onderzoek uit de andere Amerikaanse studie werd wel een M/V verschil gevonden. Bij dit onderzoek is gevraagd of er binnen de relatie wat wrijvingen waren op het gebied van religie, tijd die besteed werd met vrienden, geld, gewoontes enzovoort. Hierbij bleek dat het verband onder vrouwen zowel bij de affectieve variant als de overall variant sterker negatief is.

#### **9.5.10 M/V verschil in de relatie geluk en het gevoel tekort te komen als partner (M3.3.2)**

Bij een Amerikaans onderzoek onder getrouwden ouder dan eenentwintig is gevraagd om de mate waarin de respondenten zich wel eens tekort vonden schieten als partner. Onder vrouwen werd daarmee er geen verband met geluk gevonden. Onder mannen bleek het verband met geluk (O-HL) negatief.

#### **9.5.11 M/V verschil in de relatie geluk en tevredenheid met het huwelijk (M3.3.3)**

Bij twaalf onderzoeken naar het verband tussen geluk en tevredenheid met het huwelijk in de World database of Happiness is onderscheid gemaakt tussen mannen en vrouwen.

##### *Is er sprake van een M/V verschil?*

Het lijkt erop dat er bij het verband tussen geluk en tevredenheid een M/V verschil is. Uit de meeste onderzoeken komt naar voren dat het verband tussen geluk en tevredenheid met het huwelijk sterker is onder vrouwen. Bij vijf van de onderzoeken werd er een sterker positief verband gevonden onder vrouwen. Bij twee onderzoeken was het afhankelijk van welke variant van geluk er gemeten werd of het verband sterker is onder mannen. Bij vijf onderzoeken werd geen verschil gevonden.

##### *Verschilt het M/V verschil per onderzochte populatie?*

De meeste onderzoeken naar het verband tussen geluk en tevredenheid met het huwelijk zijn afkomstig uit de Verenigde Staten. Verder is er nog een onderzoek uit Nederland, één uit de Filippijnen, één uit Finland, twee onderzoeken uit Canada, een onderzoek dat is gedaan in vier Europese steden en een onderzoek uit Nieuw-Zeeland. Bij het onderzoek uit de Filippijnen

werd er onder mannen bij de affectieve variant bij negatieve affecten een sterker negatief verband gevonden onder mannen.

Het betreft hier natuurlijk allemaal getrouwde mensen. Er is gekozen voor verschillende leeftijdsgroepen, meestal is gekozen voor eenentwintig jaar en ouder. Daarnaast zijn er twee onderzoeken onder zestigplussers van het platteland, één onderzoek heeft dertig tot en met vijfenvijftig jarigen in de steekproef, verder is er bij een onderzoek gekozen voor paren met allebei een carrière, stadsbevolking en getrouwden met kinderen. Hierbij is geen patroon te zien tussen de verschillende populaties.

Bij een onderzoek waarbij een specificatie gemaakt is op basis van sociaal economische status, blijkt dat er alleen een M/V verschil is bij mensen met een hogere en een gemiddelde economische status.

Bij een ander onderzoek is een specificatie gemaakt tussen blanke en donkere mannen en vrouwen. Hieruit blijkt er alleen onder blanken een M/V verschil te zijn. Het verband is onder blanken onder vrouwen sterker.

#### *Verschild het M/V verschil per gemeten variant van geluk?*

Bij een onderzoek uit de Filippijnen bleek dat het verband tussen tevredenheid en het hebben van een negatieve stemming over een langere periode sterker negatief is onder mannen. Bij een positieve stemming, waardering van het leven als geheel en de cognitieve variant van geluk werd geen verschil gevonden.

Bij een Canadees onderzoek onder ouderen naar het verband tussen geluk en tevredenheid met het huwelijk onder zestigplussers bleek dat het verband bij enquêtevraag O-HL sterker is onder vrouwen. Bij enquêtevraag O-DT werd er onder mannen een sterker verband gevonden. Bij een Amerikaans onderzoek onder zestigplussers met de gemengde geluksvariant werd ook een sterker verband gevonden onder vrouwen, net als bij een onderzoek uit Nieuw-Zeeland met de affectieve variant. Bij de overige onderzoeken is steeds de waardering van het leven als geheel gemeten. (O-SLW of O-HL)

#### *Verschild het M/V verschil door de tijd?*

De onderzoeken bieden geen reden om aan te nemen dat de tijd een rol speelt bij het M/V verschil

#### *Blijft er een M/V verschil over als er mogelijk interveniërende variabelen worden uitgezuiverd?*

Bij het Amerikaanse onderzoek waarbij een specificatie is gemaakt tussen blanke en donkere mannen en vrouwen bleek dat het M/V verschil ook na een controle van de resultaten op tevredenheid met het werk, met de financiële situatie, de gemeenschap, met het familie leven, met de vrienden, en de gezondheid en de niet aan werk gerelateerde activiteiten over blijft. Het gevonden verband is sterker onder vrouwen.

Dat geldt ook voor het Amerikaanse onderzoek onder zestigplussers. Hierbij zijn de resultaten gecontroleerd op de rol van leeftijd, onderwijs, lengte van het huwelijk, beroepsstatus en gezondheid en tevredenheid met de levensstandaard.

Bij één van de twee Canadese onderzoeken onder zestigplussers is de rol uitgezuiverd van een reeks variabelen al: tevredenheid met het familieleven, vrienden, financiële zekerheid, de huisvesting, eigenwaarde en gezondheid. Hierbij werd er bij één enquêtevraag een sterker verband gevonden onder vrouwen en bij de andere onder mannen.

Bij een vergelijkbaar onderzoek van dezelfde onderzoeker is de rol van eigenwaarde en tevredenheid met gezondheid, vrienden huisvesting en financiële zekerheid uitgezuiverd. Hierbij werd geen M/V verschil gevonden.

**Tabel 15****M/V verschil in verband tussen geluk en aspecten van het huwelijksrelatie**

Aspecten van de relatie		Aantal studies met uitkomst over verband ..			
Code WDH	Omschrijving	Tegengesteld	In zelfde richting maar sterker onder		Geen verschil
			mannen	vrouwen	
M3.1	Relationship career				1
M3.1.2.2	Change in satisfaction with marriage			1	
M3.1.3.1	Earlier characteristics of current marriage-relationship			2	
M3.1.3.3	Length of current marriage	1			
M3.2.2	Intimacy with spouse			1	
M3.2.3.2	Conjugal fidelity				1
M3,2,5	Shared activities			1	1
M3.2.6	Tensions in relationship			2	1
M3.3.2	Self-perceived adequacy in marriage		1		
M3.3.3	Satisfaction with marriage		2	5	5
P12.1.1.1	remembered earlier problems			1	
<b>Totaal</b>		<b>1</b>	<b>4</b>	<b>12</b>	<b>9</b>

**9.6 M/V verschil in de relatie geluk en eigenschappen van de partner**

Hieronder is eerst een beschrijving gegeven van het verband tussen getrouwd zijn ten opzichte van niet getrouwd zijn. Dit is een beschrijving op basis van rapport [Findings on Happiness and MARRIAGE: PARTNERS](#) Subject Code (M4)

**9.6.1 M/V verschil in de relatie geluk en het werken door de partner M4.2.3.2**

Bij twee onderzoeken waarbij het verband tussen geluk en het werken door de partner is gegeven is onderscheid gemaakt tussen mannen en vrouwen. Het gaat daarbij om een onderzoek uit de VS onder eenentwintig tot en met zestig jarigen en onderzoek uit Groot-Brittannië onder drieëndertig jarigen.

Bij het Amerikaanse onderzoek is de affectieve variant gemeten. Daarbij is een specificatie gemaakt op basis van zelf werk hebben. Hierbij is alleen een M/V verschil te zien onder werkenden. Het verband tussen geluk en het hebben van een werkende partner is onder werkende vrouwen sterker.

Bij het Britse onderzoek is hetzelfde gedaan, maar dan met de overall variant van geluk. Hierbij werd geen M/V verschil gevonden.

### **9.6.2 M/V verschil in de relatie geluk en het inkomen van de partner M4.2.3.3**

Bij een onderzoek dat is gedaan in Duitsland onder achttien tot en met vijfenzestig jarigen die niet werkloos zijn of gehandicapt is het verband in kaart gebracht tussen geluk en het inkomen van de partner. Hierbij werd geen M/V verschil gevonden nadat de resultaten werden gecontroleerd op gezondheid, leeftijd, het eigen inkomen en het gezinsinkomen. Al werd er nog een controle aan toegevoegd op de rol van aantal uur werk, bleek het verband echter sterker te zijn onder vrouwen.

### **9.6.3 M/V verschil in de relatie geluk en de werkomstandigheden van de partner M4.3**

Bij twee onderzoeken uit dezelfde studie dat is afgenomen onder ouders met beide een carrière in vier Europese steden is het verband gegeven tussen geluk (O-SLW) en werkomstandigheden van de partner voor mannen en vrouwen.

#### *Reistijd naar het werk van de partner*

Bij het verband tussen geluk en de reistijd van de partner werd er een M/V verschil gevonden. Onder vrouwen blijkt het verband sterker. Onder mannen is nauwelijks een verband gevonden.

#### *Werktijd van de partner*

Bij het onderzoek naar het verband tussen geluk en de werktijd van de partner werd geen M/V verschil gevonden.

### **9.6.4 M/V verschil in de relatie geluk en de ontvangen steun van de partner M4.4.1**

In de World database of Happiness is bij drie onderzoeken naar het verband tussen geluk en de ontvangen steun van de partner voor mannen en vrouwen. Het gaat hierbij om een longitudinaal onderzoek onder onvruchtbare paren en een controlegroep en twee onderzoeken uit dezelfde Amerikaanse studie onder werkende ouders van kinderen onder de zestien jaar oud.

#### *Steun door partner*

Bij het longitudinale onderzoek onder onvruchtbare paren en een controlegroep werd geen M/V verschil gevonden bij het verband bij zowel de onvruchtbare als de controlegroep. Hierbij is de steun gemeten door middel van vragen over de waardering die hij of zij ervaart door de partner. Bij dit onderzoek is de overall variant van geluk gemeten (O-SUM)

Ook bij het Amerikaanse onderzoek werd geen M/V verschil gevonden. De resultaten van dit onderzoek zijn gecontroleerd op de rol van leeftijd, inkomen, onderwijs, en steun van collegae en leidinggevenden.

#### *Een kritische houding bij de partner*

Bij dezelfde studie is ook het verband onderzocht tussen geluk en het ervaren van een kritische houding bij de partner. Ook hierbij werd geen M/V verschil gevonden.

**Tabel 16****M/V verschil in verband tussen geluk en kermerken van de partner**

Aspecten de partner		Aantal studies met uitkomst over verband ..			
Code WDH	Omschrijving	Tegengesteld	In zelfde richting maar sterker onder		Geen verschil
			mannen	vrouwen	
M4.2.3.2	Employment of spouse			1	1
M4.2.3.3	Income of spouse			1	
M4.3	Work conditions of spouse			1	1
M4.4.1	Support by spouse				3
<b>Totaal</b>				<b>3</b>	<b>5</b>

**9.7 M/V verschil in de relatie geluk en aspecten van het liefdesleven**

In deze paragraaf worden de onderzoeken besproken die te vinden zijn in het rapport L12 van de World Database of Happiness.

**9.7.1 M/V verschil in de relatie geluk en het aantal dates (L12.2.1)**

Bij een Amerikaans onderzoek onder studenten is geen M/V verschil gevonden bij het verband tussen geluk en het aantal dates de respondenten in de laatste drie maanden hebben gehad. Bij dit onderzoek is een gemengde variant van geluk gemeten.

**9.7.2 M/V verschil in de relatie geluk en verliefd zijn (L12.2.2 en L12.3)**

Bij vier onderzoeken is het verband in kaart gebracht tussen geluk en verliefd zijn of te maken hebben met liefdes gevoelens. Het betreft hier drie onderzoeken uit de Verenigde Staten en een onderzoek uit Canada.

*Is er sprake van een M/V verschil?*

Bij één van de onderzoeken werd een sterker verband gevonden onder vrouwen. De overige onderzoeken laten ook aanwijzingen zien dat er een sterker verband is onder vrouwen.

*Verschilt het M/V verschil per onderzochte populatie?*

Uit de onderzoeken komen geen verschillen tussen de onderzochte populaties naar voren. Een onderzoek uit Canada onder drieëntwintig tot met negenenvijftig jarigen toont aan dat er geen M/V verschil aanwezig is bij het verband tussen geluk (O-SLW) en verliefd zijn. Dit geldt ook voor een onderzoek onder studenten en een onderzoek onder datende koppels.

Bij een ander onderzoek onder datende koppels werd een sterker verband gevonden onder vrouwen.

*Blijft er een M/V verschil over als mogelijk interveniërende variabelen worden uitgezuiverd?*

Bij het onderzoek uit Canada zijn de resultaten gecontroleerd op de rol van leeftijd, gezinsinkomen, huwelijkse staat en de wens om het date patroon te veranderen. Hierbij werd geen M/V verschil gevonden.

### 9.7.3 M/V verschil in de relatie geluk en de wens om het date patroon te veranderen (L12.4.1)

Bij het bovengenoemde Canadese onderzoek onder drieëntwintig tot en met negenenvijftig jarigen werd bij het verband tussen geluk (O-SLW) en de wens om het date patroon te veranderen geen M/V verschil gevonden. Mensen die deze wens hebben zijn minder gelukkig en dat geldt voor mannen en vrouwen in vergelijkbare mate. Bij dit onderzoek zijn de resultaten gecontroleerd op de rol van leeftijd, gezinsinkomen, huwelijkse staat en de wens om het date patroon te veranderen. Hierbij werd geen M/V verschil gevonden.

### 9.7.4 M/V verschil in de relatie geluk en tevredenheid met het liefdesleven (L12.4.2)

Bij hetzelfde Canadese onderzoek werd na controle op dezelfde variabelen geen M/V verschil bij het verband tussen geluk en tevredenheid met het liefdesleven.

**Tabel 17**

#### M/V verschil in verband tussen geluk en aspecten van het Liefdesleven

Aspecten		Aantal studies met uitkomst over verband ..			
Code WDH	Omschrijving	Tegengesteld	In zelfde richting maar sterker onder		Geen verschil
			mannen	vrouwen	
L12.2.1	Involved in dating				1
L12.2.2	Steady love-relation				1
L12.3	Love-feelings			1	2
L12.4.1	Desire to change love-life				1
L12.4.2	Satisfaction with love-life				1
<b>Totaal</b>				<b>1</b>	<b>6</b>

## 9.5 Mogelijke verklaring voor de verschillen

### *Waarom onder vrouwen een sterker verband met een verleden met een scheiding?*

Zoals al naar voren is gekomen in dit hoofdstuk is gaat een echtscheiding onder vrouwen samen met een groter verlies aan geluk. Voor vrouwen zijn de problemen die een scheiding veroorzaakt groter dan voor mannen. Dit heeft tot ook gevolg dat vrouwen met problemen ook moeilijker weer een partner zullen vinden. Hieronder zal verder ingegaan worden op die problemen.

### *Waarom onder mannen een sterker verband bij trouwen ten opzichte van vrijgezel zijn?*

Trouwen heeft onder mannen een sterker verband met geluk dan onder vrouwen. Dat kan op twee manieren verklaard worden. Allereerst door selectie op de huwelijksmarkt. Gelukkige mensen vinden gemakkelijker een partner dan ongelukkige mensen. Het zou zo kunnen zijn dat dit in grotere mate geldt voor mannen. Gelukkige mannen weten leukere gesprekken aan te knopen en zullen vrouwen dus minder snel op hen laten afknappen en het interessant weten te houden. Vrouwen selecteren dus meer op het psychologische aspect.

Een andere verklaring kan liggen in de voordelen die het trouwen voor mannen met zich meebrengt. Het trouwen biedt een geregeldere levenswijze, meer gezelligheid een vooruitzicht op kinderen, sociale steun en maatschappelijk aanzien. Het is mogelijk dat deze dingen belangrijker zijn voor het geluk van de man.

Het lijkt erop dat de theorie van Jessie Bernhard klopt. Het huwelijk lijkt de man meer voordelen te bieden dan de vrouw.



*Waarom een sterker verband onder vrouwen bij getrouwd ten opzichte van gescheiden zijn?*  
Getrouwd zijn gaat samen met een groter geluk ten opzichte van gescheiden zijn. Dat geldt iets meer voor vrouwen. Een verklaring hiervoor zal kunnen zijn dat het voor mannen tot op latere leeftijd makkelijker is om nog een vrouw te vinden. Zeker als er kinderen in het spel zijn. De kinderen worden in de meeste gevallen opgevoed door de moeder. Het is voor een alleenstaande vrouw met kinderen lastiger om weer een partner te vinden.

*Waarom onder mannen een sterker verband bij trouwen ten opzichte van verweuwd zijn?*  
Getrouwd zijn gaat vaker samen met een groter geluk dan weduwe of weduwnaar zijn. Dit geldt meer voor mannen dan voor vrouwen. Een aantal zaken kunnen hieraan ten grondslag liggen. Ten eerste de effecten van het alleen komen te staan. In veruit de meeste gevallen is het zo dat de vrouw de man overleeft. Het zou zo kunnen zijn dat de vrouw al een beetje leert leven met het idee dat zij er waarschijnlijk ooit alleen voor komt te staan. Daarbij komt dat de vrouw vaker zelfstandiger qua verzorging is dan de man. In de meeste huishoudens is het zo dat de vrouw het huishouden draaiende houdt. Dit geldt zeker voor de ouderen van nu, die nog zijn opgegroeid met het traditionele rollenpatroon. Als mannen er alleen voor komen te staan zal het voor hen lastiger zijn om voor zichzelf te zorgen.

Doordat de vrouw meestal ouder wordt dan de man, zal de man waarschijnlijk jonger zijn als hij zijn vrouw verliest. Er is dus voor de man een grotere kans dat hij nog iemand anders vindt. Er vindt hierbij dus nog een selectieronde plaats waarbij de zielige ongelukkige mannen alleen blijven en de anderen een ander vinden. Daarnaast is het verlies van de mannen die nog niet hertrouwd zijn recenter wat ook een negatief effect zal hebben op het geluk.

*Waarom onder vrouwen een sterker verband bij vrijgezel zijn ten opzichte van gescheiden zijn?*

Onder vrouwen is te zien dat nooit getrouwd zijn in sterkere mate samen gaat met meer geluk dan onder mannen het geval is. Het verschil in geluk is tussen vrouwen die nooit getrouwd zijn en vrouwen die ooit getrouwd zijn geweest groter dan onder mannen. In de eerste plaats brengt een echtscheiding natuurlijk een groot aantal problemen met zich mee. Dat geldt voor zowel de man als voor de vrouw. De problemen lijken voor de vrouw toch meestal groter, zij blijft meestal over met de kinderen en zal minder makkelijk weer een partner vinden. Een andere verklaring zal is mogelijk dat de zelfwaardering die onder vrouwen een grotere deuk oploopt. Vrouwen zien hun ideaalplaatje van het leven in rook opgaan. Ook speelt het netwerk een rol. Vanuit socio-biologisch perspectief richten vrouwen zich meer op netwerken en samen dingen doen dan mannen. Ongehuwden hebben vaak een groter netwerk dan gehuwden. Hierdoor zal het verband tussen geluk en nooit getrouwd zijn sterker zijn onder vrouwen ten opzichte van gescheiden zijn.

*Waarom een sterker verband onder vrouwen met problemen binnen het huwelijk?*

Voor de vrouw heeft het hebben van problemen in de relatie een sterker negatief verband met geluk. Voor vrouwen zijn gezamenlijk dingen ondernemen en goede gesprekken belangrijker voor de man. Als de er binnen het huwelijk een aantal problemen spelen, zal daar minder sprake van zijn. Daarbij is de rol van de vrouw in grotere mate toegespitst op de situatie binnenshuis en voor de man ligt die meer buitenshuis. Voor een man is het dus makkelijker om even afstand te nemen van deze problemen.

### *Waarom een sterker verband onder vrouwen met tevredenheid met het huwelijk?*

Tevredenheid met het huwelijk blijkt een sterker verband te hebben met geluk onder vrouwen. De eerste mogelijke verklaring ligt op het selectiegebied. Als ongelukkige vrouwen eerder een partner kunnen vinden dan ongelukkige mannen, zullen zij meer eisen aan het huwelijk stellen. Er is onder deze vrouwen meer behoefte aan ondersteuning en begrip, terwijl mannen eerder andere oplossingen zullen zoeken.

Ook ligt er een verklaring in het socio-biologisch perspectief. Van oudsher richten vrouwen zich al op samenwerken, contacten en netwerken, omdat dit de condities van het opvoeden van de kinderen zal verbeteren. Van hieruit gedacht zal een vrouw veel meer investeren in het contact met familie, vrienden en dus ook de partner. Hierdoor zal het verband tussen geluk en tevredenheid over het huwelijk sterker zijn onder vrouwen.

### *Waarom een sterker verband onder vrouwen met het werk en inkomen van de partner?*

De onderzoeken naar het verband tussen geluk en het werk van de partner of het inkomen van de partner tonen aan dat er in iets grotere mate een verband is met het geluk van de vrouw. Vanuit het traditionele rollenpatroon is de vrouw ook in grotere mate afhankelijk van het inkomen en het werk van haar man, dan andersom.

### *Kwaliteit van de relatie*

Uit de onderzoeken blijkt het M/V verschil bij de kwaliteit van de relatie groter bij de kwaliteit van de relatie dan bij de andere aspecten van huwelijkse staat. Vrouwen kunnen minder goed tegen een slecht huwelijk dan mannen.

### *Problemen in de relatie*

Voor de vrouw heeft het hebben van problemen in de relatie een sterker negatief verband met geluk. Voor vrouwen zijn gezamenlijk dingen ondernemen en goede gesprekken belangrijker voor de man. Als de er binnen het huwelijk een aantal problemen spelen, zal daar minder sprake van zijn. Daarbij is de rol van de vrouw in grotere mate toegespitst op de situatie binnenshuis en voor de man ligt die meer buitenshuis. Voor een man is het dus makkelijker om even afstand te nemen van deze problemen.

### *De omgang met de ander*

Ook de omgang met de ander heeft een sterker verband met het geluk van de vrouw. Vrouwen krijgen veel meer dan de man voldoening uit de communicatie en de omgang met anderen. Voor vrouwen is romantiek en liefde belangrijker in het leven dan voor de man. Daarbij komt dat ook communicatie voor vrouwen belangrijker is voor vrouwen. Hierdoor zal de interactie tussen man en vrouw in de relatie belangrijker zijn voor de vrouw.

## **9.6 Conclusie**

In de relatie tussen geluk en huwelijkse staat is er sprake van een klein M/V verschil. Getrouwd zijn gaat onder mannen net iets vaker samen met meer geluk dan onder vrouwen. In de relatie van geluk met de relatie is er juist een groot M/V verschil zichtbaar. Vrouwen kunnen veel slechter omgaan met een slecht huwelijk. Scheiden heeft ook een sterker negatief verband onder vrouwen.

## 10 M/V verschil in verband tussen geluk en ouderschap

Het hebben van kinderen blijkt geen onverdeeld genoegen. Mensen met kinderen blijken gemiddeld wat minder gelukkig dan vergelijkbare mensen zonder kinderen en follow-up onderzoek toont dat ouders na geboorte van het eerste kind meestal wat minder gelukkig worden. Kennelijk heeft het hebben van kinderen voor- en nadelen en wegen de nadelen in de meeste gevallen wat zwaarder. De vraag is nu of die balans van voor- en nadelen verschilt tussen mannen en vrouwen.

Het hebben van kinderen betekent vanuit het traditionele rollenpatroon voor beide seksen iets anders. De vrouw is normaal gesproken meer bezig met de verzorging van de kinderen dan de man. Op het eerste gezicht zal het hebben van kinderen dan ook een sterker verband hebben met het geluk van de vrouw. Zij zal immers doorgaans meer tijd met de kinderen doorbrengen dan de man. De vrouw zal minder betaald werk gaan doen en meer tijd besteden aan het huishouden en de zorg over de kinderen. Voor het gezin zal het dus kunnen betekenen dat er minder geld binnenkomt, terwijl er een extra uitgavenpost is bijgekomen. Het is de vraag hoe beide seksen daarop zullen reageren.

### 10.1 Beschikbare gegevens

In dit hoofdstuk zal er verder ingegaan worden op de M/V verschillen bij het verband tussen geluk en verschillende aspecten van het hebben van kinderen. In de vijf rapporten die verband houden met de verschillende aspecten van het krijgen van zijn 301 findings te vinden. Bij 37 van deze findings is er onderscheid gemaakt tussen mannen en vrouwen. Deze onderzoeken zijn te vinden in de rapporten:

[Findings on Happiness and CHILDREN: WANT FOR \(Parental aspirations\) C2](#)

[Findings on Happiness and CHILDREN: HAVING \(parental status\) C3](#)

[Findings on Happiness and CHILDREN: CHARACTERISTICS OF ONE'S CHILDREN C4](#)

[Findings on Happiness and CHILDREN: RELATION WITH ONE'S CHILDREN C5](#)

[Findings on Happiness and CHILDREN: REARING OF ONE'S CHILDREN \(parental behavior\) C6](#)

#### *Aspecten van ouderschap*

In dit hoofdstuk wordt de relatie van geluk met de volgende aspecten van het hebben van kinderen behandeld:

- Het krijgen van kinderen
- Het hebben van kinderen
- De relatie met de kinderen
- De eigenschappen van de kinderen
- Houding ten aanzien van ouderschap

#### *Varianten van geluk*

De meest gebruikte variant van geluk is ook bij dit hoofdstuk de waardering van het leven als geheel (Overall). Ook de affectieve variant van geluk is bij dit hoofdstuk regelmatig gebruikt. Bij een klein aantal studies is een gemengde vorm van geluk gemeten en bij slechts één onderzoek is er gebruik gemaakt van de cognitieve variant (Contentment).

### *Onderzochte populaties*

De meeste onderzoeken waarop dit hoofdstuk gebaseerd is zijn afkomstig uit de Verenigde Staten. Ook komt er een belangrijk aandeel uit Europa. Het meeste onderzoek uit Europa dat bij dit hoofdstuk is gebruikt is gedaan in Denemarken.

Het type populatie verschilt per onderzoek. Er zijn een aantal onderzoeken waar gebruik is gemaakt van doorsnede volwassen publiek. Verder zijn er onderzoeken waarbij gebruik is gemaakt van getrouwde ouders, tweelingen, mensen die een baan hebben en mensen die in een bepaalde leeftijdsgroep vallen.

### *Onderzoeksmethoden*

Bij een onderzoek met drie bevindingen is sprake van longitudinaal onderzoek. Bij de overige onderzoeken is sprake van cross-sectioneel onderzoek. De meeste onderzoeken zijn bi-variaat. Bij de multi-variate onderzoeken zijn de resultaten gespecificeerd voor werk hebben of niet, getrouwd zijn of niet en onvruchtbaar zijn of niet. Daarnaast zijn er nog een aantal onderzoeken waarbij er mogelijk interveniërende variabelen zijn uitgezuiverd.

## **10.2 M/V verschil in de relatie geluk en het hebben van kinderen**

In deze paragraaf wordt verder ingegaan op het M/V verschil in het verband tussen geluk en het hebben van kinderen. De onderzoeken die hierbij gebruikt zijn, zijn te vinden in het rapport C2 in de World Database of Happiness.

### ***10.2.1 M/V verschil in de relatie geluk en kinderloosheid (C2.2.1)***

Bij twee onderzoeken uit Denemarken is het verband in kaart gebracht tussen al dan niet vrijwillig kinderloos zijn. Eén van de onderzoeken is afgenomen onder volwassenen, de andere onder mensen van eenendertig tot en met drieëndertig. Bij deze onderzoeken is er een specificatie gemaakt tussen vrijwillig kinderloos zijn, onvrijwillig kinderloos zijn, voor het eerst zwanger zijn en mensen die wel kinderen hebben.

#### *Onvrijwillig kinderloos*

Uit het onderzoek onder volwassenen blijkt er bij de affectieve variant van geluk een M/V verschil aanwezig. Mannen die onvrijwillig kinderloos zijn blijken aanzienlijk minder gelukkig dan vrouwen die onvrijwillig kinderloos zijn. Zeker in verhouding met zij die ervoor gekozen hebben geen kinderen te krijgen. Dit verschil is ook te zien bij de overall variant (O-SLu) bij een andere enquêtevraag naar de overall variant (O-HL) werd dit M/V verschil niet gevonden.

Bij een ander onderzoek blijkt juist dat onder mannen de groep die ervoor gekozen heeft geen kinderen te nemen het minst gelukkig is. Bij alle drie de enquêtevragen.

#### *Zwangerschapspiek*

Bij de onderzoeken is het geluksniveau aangegeven van mensen die zwanger zijn of waarvan de vrouw zwanger is. Uit het eerste onderzoek blijkt dat het verband onder vrouwen aanzienlijk sterker is. Er is onder vrouwen een grote toename van geluk te zien. Bij het tweede onderzoek is dit bij zowel mannen als vrouwen in gelijke mate te zien.

### ***10.2.2 M/V verschil in de relatie geluk en het hebben van kinderen (C3, C3.1.1 en C3.2)***

In de World Database of Happiness zijn zes onderzoeken te vinden naar het verband tussen geluk en het hebben van kinderen. Deze zijn afkomstig uit Nederland, Denemarken, Duitsland en de VS.

*Is er een M/V verschil?*

Bij tien van de twaalf onderzoeken werd geen M/V verschil gevonden bij het verband tussen geluk en het hebben van kinderen. Bij één onderzoek werd een sterker positief verband gevonden onder mannen. Na het controleren van de resultaten van dit onderzoek op de rol van leeftijd, huwelijksgeschiedenis en beroep of pensioen bleef er ook bij dit onderzoek geen M/V verschil over.

*Verschild het M/V verschil per onderzochte populatie?*

Bij een onderzoek uit Finland onder werkende mensen werd er alleen onder gescheiden mensen een M/V verschil gevonden. Onder mannen bleek het verband sterker positief.

### **10.2.3 M/V verschil in de relatie geluk en het krijgen van kinderen (C3.1.2)**

Bij een longitudinaal onderzoek onder koppels waarbij de diagnose gesteld is dat ze onvruchtbaar zijn en een controle groep die toch een kind hebben gekregen bij het laatste interview van het onderzoek bleek er alleen bij de verondersteld onvruchtbare koppels een M/V verschil. Uit dit onderzoek bleek dat het verband onder vrouwen sterker positief is.

### **10.2.4 M/V verschil in de relatie geluk en de geboorte van een kind (C3.1.2.2)**

Bij hetzelfde onderzoek is er ook naar het verband tussen geluk en de geboorte van een kind gekeken. Uit dit onderzoek komt alleen een M/V verschil naar voren als de resultaten zijn gecontroleerd op stress in de thuissituatie, persoonlijke controle, steun uit het netwerk, een conflict met de partner en de manier van omgaan met problemen. Na het uitzuiveren van deze variabelen is er alleen onder vrouwen uit de controlegroep, dus waarbij geen vruchtbaarheidsproblemen zijn vastgesteld, een sterker verband te zien.

### **10.2.5 M/V verschil in de relatie geluk en het verliezen van een kind (C3.1.2.4)**

Bij twee onderzoeken van dezelfde onderzoeker is het verband tussen geluk en het verliezen van een kind onderzocht. Het eerste onderzoek is gedaan in Nederland onder mensen ouder dan vijfenvijftig. Het tweede onderzoek is gehouden onder mensen ouder dan zeventig. Uit het onderzoek uit Nederland blijkt dat het verband sterker is onder vrouwen, bij het Duitse onderzoek werd geen M/V verschil gevonden. De resultaten van beide onderzoeken zijn gecontroleerd op de rol van leeftijd, beroep en huwelijksgeschiedenis.

### **10.2.6 M/V verschil in de relatie geluk en het aantal kinderen (C3.2.1)**

Uit de zes onderzoeken naar het verband tussen geluk en het aantal kinderen waarbij onderscheid is gemaakt tussen mannen en vrouwen komt geen M/V verschil naar voren. Bij de onderzoeken is meestal een specificatie gemaakt op basis van het aantal kinderen.

De meeste van deze onderzoeken zijn gedaan onder een steekproefpopulatie die niet erg representatief is voor de totale bevolking. Het gaat daarbij om twee onderzoeken uit de VS en vier onderzoeken zijn afkomstig uit Denemarken waarvan er bij maar één onderzoek is gekozen voor willekeurige volwassenen. De overige onderzoeken zijn gedaan onder tweelingen, vijftigplussers die geen kinderen onder de achttien thuis hebben wonen, zestigplussers die vlakbij hun kinderen wonen en mensen van eenendertig tot en met drieëndertig jaar oud. Bij geen van deze onderzoeken werd een M/V verschil gevonden.

Bij twee onderzoeken naar het verband tussen geluk en het aantal kinderen zijn mogelijk interveniërende variabelen uitgezuiverd. Bij één onderzoek zijn de uitkomsten gecontroleerd op de rol van leeftijd, gezinsinkomen, genoten onderwijs, het naar de kerk gaan en beroepsstatus. Bij het andere onderzoek is de rol van onderwijs, gezondheid, leeftijd, het

contact met de kinderen en de ontvangen en geboden hulp uitgezuiverd. De gevonden verbanden waren onder mannen en vrouwen na de uitzuivering in vergelijkbare mate positief.

### 10.2.7 M/V verschil in de relatie geluk en vruchtbaarheidsproblemen (C3.5)

Bij één onderzoek is de respondenten gevraagd om aan te geven hoe erg zij problemen met het krijgen van kinderen inschalen. Uit dit onderzoek blijkt dat onder paren die de diagnose hebben gekregen dat ze onvruchtbaar zijn geen M/V verschil met geluk is bij het hoog inschalen van dit probleem. Onder de controlegroep blijkt wel een M/V verschil. Onder vrouwen is het verband aanzienlijk sterker negatief.

**Tabel 18**

#### M/V verschil in verband tussen geluk en het hebben van kinderen

Aspecten		Aantal studies met uitkomst over verband ..			
Code WDH	Omschrijving	Tegengesteld	In zelfde richting maar sterker onder		Geen verschil
			mannen	vrouwen	
C2.2.1	Childlessness voluntary or not		2		
C3	CHILDREN: HAVING (parental status)				2
C3.1.1	Ever had children (vs not)		1		3
C3.1.2	Change in parental status			1	
C3.1.2.4	death of children			1	1
C3.2	Current parental status		1		5
C3.2.1	Number of children				6
C.5	Attitude to having children			1	
<b>Totaal</b>			<b>4</b>	<b>3</b>	<b>17</b>

### 10.3 M/V verschil in de relatie geluk en de eigenschappen van de kinderen

Bij twee onderzoeken naar het verband tussen geluk en eigenschappen van kinderen is onderscheid gemaakt tussen geluk en eigenschappen van kinderen is onderscheid gemaakt tussen mannen en vrouwen.

#### 10.3.1 M/V verschil in de relatie geluk en jongens of meisjes als kinderen (C4.2)

Uit een Deens onderzoek onder volwassenen blijkt geen M/V verschil in het verband tussen geluk en het hebben van alleen jongens of alleen meisjes.

#### 10.3.2 M/V verschil in de relatie geluk en het geluk van de kinderen (4.2.4)

Bij een Duist longitudinaal onderzoek onder ouders van kinderen die ouder zijn dan zestien is het verband tussen het geluk van de ouders met dat van de kinderen in kaart gebracht. Uit dit onderzoek blijkt dat het verband tussen het geluk van de kinderen sterker correleert met dat van de moeder.

**Tabel 19****M/V verschil in verband tussen geluk en kenmerken van de kinderen**

Aspecten		Aantal studies met uitkomst over verband ..			
Code WDH	Omschrijving	Tegengesteld	In zelfde richting maar sterker onder		Geen verschil
			mannen	vrouwen	
C4.2	Current characteristics of one's children				1
C4.2.4	Happiness of one's children			1	
<b>Totaal</b>				<b>1</b>	<b>1</b>

**10.4 M/V verschil in de relatie geluk en de relatie met de kinderen die op zichzelf wonen (C5.2.2)**

Bij twee Amerikaanse onderzoeken onder zestigplussers die dichtbij hun kinderen wonen blijkt een M/V verschil. Het gaat hierbij om de interactie met de kinderen en het ontvangen van hulp van de kinderen. Bij de resultaten is de rol van onderwijs, getrouwd zijn, gezondheid, leeftijd, het aantal kinderen uitgezuiverd.

*Interactie*

Bij het verband tussen geluk en de interactie met de kinderen is een M/V verschil te zien. De interactie met de kinderen is gemeten door te vragen naar de frequentie dat de ouders de kinderen zien. Uit dit onderzoek blijkt dat het verband onder mannen licht negatief is.

*Ontvangen hulp*

Bij het verband tussen geluk en het ontvangen van hulp van de kinderen blijkt ook een M/V verschil. Ook bij dit onderzoek blijkt dat het verband onder mannen sterker negatief is naarmate er meer hulp ontvangen wordt.

**Tabel 20****M/V verschil in verband tussen geluk en de relatie met de kinderen**

Aspecten		Aantal studies met uitkomst over verband ..			
Code WDH	Omschrijving	Tegengesteld	In zelfde richting maar sterker onder		Geen verschil
			mannen	vrouwen	
C5.2.2	Relation with children living on their own		2		
<b>Totaal</b>			<b>2</b>		

## **10.5 M/V verschil in de relatie geluk en de invulling van het ouderschap**

De onderzoeken die besproken worden in deze paragraaf zijn afkomstig uit het rapport C6 in de World Database of Happiness. Deze gaan over het verband tussen geluk en het invullen van het ouderschap.

### ***10.5.1 M/V Verschil in de relatie geluk en de verzorging van de kinderen (C6.2.2.1)***

Uit een onderzoek onder vijftigplussers uit de Verenigde Staten is er onderscheid gemaakt tussen gepensioneerde mannen en vrouwen en werkende mannen en vrouwen. Ook is het verband aangegeven voor het deelnemen aan de verzorging van de kinderen en de duur daarvan. Bij de resultaten is de rol van gezondheid, inkomen en leeftijd. Bij dit onderzoek zijn geen verbanden gevonden en dus ook geen M/V verschil.

### ***10.5.2 M/V verschil in de relatie geluk en de verdeling van de verzorging van het kind (C6.2.3)***

Bij een Amerikaans onderzoek onder ouders van kinderen tussen de vier en de tien jaar oud is het verband tussen geluk en de verdeling van de verzorging van het kind. Bij dit onderzoek is het verband gegeven van het deel van de verzorging dat moeder voor haar rekening neemt en de absolute tijd die de moeder daaraan besteedt. Er is onderscheid gemaakt tussen werkende vrouwen en huisvrouwen en mannen van werkende vrouwen en mannen van huisvrouwen. Uit dit onderzoek komt geen M/V verschil naar voren.

### ***10.5.3 M/V verschil in de relatie geluk en problemen bij het combineren van het ouderschap bij het werk (6.3 en C3.3)***

Bij een Amerikaans onderzoek onder ouders van kinderen onder de zestien blijkt een M/V verschil bij enquêtevraag O-SLW. Bij de vraag O-HL bleek geen verschil in het verband. Na het uitzuiveren van de rol van leeftijd, inkomen, onderwijs, werkplaats, stress en steun van vrienden, collega's en leidinggevenden blijkt het verband tegengesteld bij beide vragen. Onder mannen blijkt het verband positief. Onder vrouwen is het verband negatief.

Bij een ander onderzoek onder ouders met beide een carrière in vier Europese steden blijkt ook dat het verband van geluk onder vrouwen sterker is met problemen met het combineren van het ouderschap.

### ***10.5.4 M/V verschil in de relatie geluk en problemen bij het ouderschap (C6.3.1 en C6.3.2)***

Bij een Amerikaans onderzoek onder getrouwde mensen ouder dan eenentwintig met kinderen is het verband gegeven van geluk (O-HL) verschillende aspecten van problemen met het opvoeden van kinderen.

#### *Problemen bij de opvoeding*

Bij het verband tussen geluk en problemen bij de opvoeding blijkt dat het verband onder mannen sterker negatief is.

#### *Kinderen veranderen*

Bij een onderzoek werd gevraagd of de ouders de kinderen wel of niet zouden willen veranderen. Ook uit dit onderzoek blijkt dat er een sterker negatief verband is onder mannen die hun kinderen zouden willen veranderen.

#### *Tekort komen als ouder*

Bij dit onderzoek is ook gekeken naar het verband tussen geluk en de mate waarin iemand zich tekort vindt komen als ouder. Hierbij werd geen M/V verband gevonden.



### 10.5.5 M/V verschil in de relatie geluk en tevredenheid met de kinderopvang (C6.3.3)

Uit een onderzoek onder ouders met beide een carrière naar het verband tussen geluk en tevredenheid met de kinderopvang bleek geen M/V verschil.

**Tabel 21**

**M/V verschil in verband tussen geluk en aspecten van houding ten opzichte van het ouderschap**

Aspecten		Aantal studies met uitkomst over verband ..			
Code WDH	Omschrijving	Tegengesteld	In zelfde richting maar sterker onder		Geen verschil
			mannen	vrouwen	
C6.2.2.1	involvement in child-care				1
C6.2.3	Division of child care				2
C6.3	Attitudes to parenting			1	
C6.3.1	Concerns about parenthood		1		
C6.3.2	Evaluation of oneself as a parent		1		1
C6.3.3	Satisfaction with parenting			1	1
<b>Totaal</b>			<b>2</b>	<b>2</b>	<b>5</b>

## 10.6 Mogelijke verklaringen voor de verschillen

Uit de onderzoeken naar het verband tussen geluk en de verschillende aspecten van het hebben van kinderen blijken geen grote M/V verschillen. Voor de gevonden verschillen kunnen de volgende zaken worden aangedragen:

*Waarom heeft het geluk van het kind een sterker verband met het geluk van de moeder?*

Het onderzoek naar het verband tussen het geluk van het kind en het geluk van de ouders laat zien dat het verband sterker is met het geluk van de moeder. Waarschijnlijk speelt het een rol dat de moeder meer tijd met het kind doormaakt en daardoor ook beter zal kunnen inschatten of het kind gelukkig is of niet. Een andere verklaring zal zijn dat vrouwen een beter empatisch vermogen hebben en dus gevoeliger zijn voor de emoties van het kind.

*Waarom een sterker verband onder vrouwen met stress bij het combineren van het werk met het ouderschap?*

Het ondervinden van stress bij het combineren van het ouderschap bij het werk heeft een sterker verband onder vrouwen. De verklaring ligt hem erin dat volgens het traditionele rollenpatroon de vrouw verantwoordelijk is voor de opvoeding van de kinderen. Voor haar zal deze taak dan ook relatief gezien belangrijker zijn dan voor de man. Het belang van een goede ouder zijn is voor de vrouw relatief belangrijker dan voor de man, omdat voor hem weer belangrijker is om goed te zijn in zijn werk.

Dit verklaart ook het sterkere verband onder vrouwen met de tevredenheid over de kinderopvang. Het zal voor haar meer lastenverlichtend werken. Ook het verband tussen de deelsatisfactie tevredenheid met het gezinsleven wordt hierdoor verklaard. Voor de vrouw zal het gezin altijd op nummer één staan, terwijl dat bij de man nog wel eens via het werk zal kunnen lopen. Die zal zich inzetten om geld te verdienen op zijn werk waardoor zijn gezin niks tekort komt.

### *Waarom een sterker verband onder mannen bij problemen met het ouderschap?*

De onderzochte aspecten van de zelfevaluatie als ouder omvatten allemaal negatieve dingen van de opvoeding, zoals het tekortschieten als ouder. Een van de belangrijkste dingen van de man is dat hij nooit zijn zwakte mag tonen. Hij is zeer competitief ingesteld en daarom zal het een grote schok zijn om erachter te komen dat hij niet volmaakt is als ouder. Daar komt nog bij dat het om dezelfde reden voor de man moeilijker is om hulp te zoeken. Voor een vrouw ligt dat dus een stuk gemakkelijker.

### *Waarom geen M/V verschil in de relatie geluk en het hebben van kinderen?*

Uit de onderzoeken naar het verband tussen geluk en het hebben van kinderen blijkt geen duidelijk M/V verschil bij deze correlatie. Het krijgen van kinderen heeft in eerste instantie een grotere impact op het leven van de vrouw. Voor de negatieve invloeden van het hebben van kinderen zijn een aantal zaken aan te dragen. Zo heeft het een grote invloed op het indelen van de vrije tijd. Dit zal voor vrouwen meer gelden dan voor mannen. Ook het bestedingspatroon zal moeten worden aangepast bij het krijgen van kinderen. Het inkomen kan ook achteruit gaan, omdat het vaak zo is dat een van de ouders (in de meeste gevallen de moeder) minder gaat werken. Ervan uitgaande dat het inkomen van de vrouw en van de man samen besteed worden als het gezinsinkomen, geldt dit nadeel voor zowel de vader als voor de moeder. Het inkomen neemt af en er is een kostenpost bijgekomen. Een ander negatief effect op het geluk dat meer voor de man geldt zou een mogelijke paradox zijn. De man zou kinderen nemen uit een soort ideaal beeld, maar doordat hij zovaak van huis is kan bij hem het gevoel ontstaan dat hij de boot mist.

De man levert bij het ouderschap in aan aandacht. De vrouw compenseert dat door het contact met de kinderen. Kortom: zowel mannen als vrouwen leveren in op verschillende vlakken, maar kennelijk is dat voor beiden gelijk.

## **10.7 Conclusie**

De onderzoeken naar het verband tussen de verschillende aspecten van het hebben van kinderen en geluk zijn te verschillend opgebouwd om een duidelijk M/V verschil zichtbaar te maken. Vooralsnog blijft het bij een vermoeden.

Er is geen duidelijk M/V verschil in geluk in relatie tot de volgende aspecten van ouderschap: 1) het hebben van kinderen, 2) het aantal kinderen, 3) zorg voor kinderen, 4) relatie met kinderen en 5) houding ten aanzien van het ouderschap. Hoewel de effecten van ouderschap duidelijk verschillend zijn voor mannen en vrouwen is de balans van voor en nadelen kennelijk ongeveer gelijk.

## 11 M/V verschil in verband tussen geluk en primaire relaties

De mens is eigenlijk een sociaal dier. Sociale contacten horen dan ook eigenlijk bij de primaire basisbehoeftes. We willen bij bepaalde groepen horen en een soort van verbondenheid ervaren. Daar komt bij dat we samen met onze vrienden vaak leuke dingen doen en lief en leed delen. Kortom een goed sociaal leven zal positief bijdragen aan het geluksniveau.

Waarom zal er een M/V verschil aanwezig zijn bij het verband tussen geluk en primaire relaties? Zowel mannen als vrouwen hebben behoefte aan een sociaal leven. De rol die man en vrouw spelen binnen hun sociale leven zullen verschillen. Mannen zullen met vrienden gaan sporten, lol maken of de kroeg in. Vrouwen zullen eerder gaan shoppen of meer intiemere gesprekken voeren en lief en leed delen. Daarbij is het ook zo dat een vrouw vaak om meerdere sociale gebieden komt dan de man. De man zal voornamelijk op het werk of thuis zijn. De vrouw zal, vanuit het traditionele rollenpatroon gezien, boodschappen doen, dingen doen op de school van de kinderen, werken enzovoort. Hierom zou je kunnen verwachten dat het sociale leven een sterker verband heeft met het geluk van de vrouw. Ook zullen de vriendschappen voor de vrouw belangrijker zijn, omdat dat deze vaak dieper gaan en voor de dingen die ze doen vaak minder makkelijk een ander te vinden is die een vriend zou kunnen vervangen. Daarbij komt ook dat vrouwen meer voldoening halen uit communiceren dan dat mannen dat doen. In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de vraag of de primaire relaties ook daadwerkelijk meer correleert met het geluk van de vrouw.

### 11.1 Beschikbare gegevens

Dit hoofdstuk is gebaseerd op de gegevens uit zes rapporten uit de World database of Happiness. De volgende rapporten zijn gebruikt bij dit hoofdstuk:

[Findings on Happiness and family of Relatives \(F3\)](#)

[Findings on Happiness and friendship \(F6\)](#)

[Findings on happiness and Intimacy \(I6\)](#)

Dit hoofdstuk is gebaseerd op 108 onderzoeksresultaten van onderzoeken uit bovengenoemde rapporten waarbij onderscheid is gemaakt tussen man en vrouw.

#### *Aspecten van het sociale leven*

De onderzoeksresultaten van bovengenoemde onderzoeksresultaten bevatten de volgende aspecten van het sociale leven:

- Vriendschap
- Familie
- Intieme relaties
- Contacten

#### *Varianten van geluk*

De variant van de geluk die bij de meeste onderzoeken waarom dit hoofdstuk is gebaseerd is gemeten is de Overall variant (code O). Bij een klein aantal onderzoeken is er gebruik gemaakt van de affectieve variant (code A) of de cognitieve variant (code C). Bij twee onderzoeken is er gekozen voor een gemengde vorm variant van geluk Code M).

### *Onderzochte populaties*

De meeste studies naar het verband tussen geluk en het sociale leven zijn afkomstig uit de Verenigde Staten, Canada en Europa. Een aantal studies zijn gedaan in andere landen, zoals de Filippijnen, Zuid-Korea en Sierra Leone. Bij een studie is het verband onderzocht tussen geluk en tevredenheid met de vriendschappen onder studenten over de hele wereld. Maar bij drie van de onderzoeken is gebruik gemaakt van algemeen volwassen publiek. Bij de overige onderzoeken is er gekozen voor mensen in een bepaalde leeftijdsklasse, getrouwde en gescheiden mensen, mensen van het platteland, jongeren, studenten en werklozen.

Het oudste onderzoek dat bij dit hoofdstuk is gebruikt is gepubliceerd in 1967. Het meest recente onderzoek is afkomstig uit 2009.

### *Gehanteerde methoden*

Van de onderzoeken waarop dit hoofdstuk is gebaseerd, zijn er relatief erg weinig longitudinaal. Van het cross-sectionele onderzoek zijn er wel een aantal gespecificeerd en bij een aantal zijn er mogelijk interveniërende variabelen uitgezuiverd.

## **11.2 M/V verschil in de relatie geluk en verwanten**

Deze paragraaf is gebaseerd op de onderzoeksresultaten uit het rapport findings on Happiness and family of relatives. In deze paragraaf wordt verder ingegaan op verschillende aspecten die te maken hebben met de relatie geluk en familieleden.

### ***11.2.1 M/V verschil in de relatie geluk en het contact met gezinsleden (F3.2.2)***

Bij drie onderzoeken naar het verband tussen geluk en het contact met de familieleden is er onderscheid gemaakt tussen mannen en vrouwen. Het eerste onderzoek is afkomstig uit Nederland en is gedaan onder dertig tot en met vijfenvijftig jarigen. Uit dit onderzoek blijkt er een M/V verschil. Vrouwen blijken gelukkiger (O-SL) naar mate ze meer contact hebben met hun familie. Bij mannen is er geen verschil gevonden.

De andere twee onderzoeken zijn afkomstig uit de Verenigde Staten en zijn gedaan door dezelfde onderzoeker. Het onderzoek is gehouden onder werkende ouders van kinderen onder de zestien en hierbij zijn twee geluksvarianten gemeten. Bij het eerste daarvan is het verband tussen geluk (O-HL en O-SLW). En de steun die er geboden werd door de familie bij de opvoeding van het kind. Bij dit onderzoek werd geen M/V verschil gevonden. Bij het tweede onderzoek werd het verband tussen geluk en een kritische houding door de familie in kaart gebracht. Hierbij bleek er bij O-HL een M/V verschil aanwezig. Een kritische houding van de familie gaat onder mannen in grotere mate samen met minder geluk dan onder vrouwen. Dit werd niet gevonden bij de andere enquêtevraag (O-SLW).

### *Huidig contact met broers of zussen (F3.2.2.3)*

Uit een Amerikaans onderzoek onder zestigplussers naar het verband tussen geluk en het contact met broers en/of zussen tijdens de volwassenheid blijkt geen M/V verschil.

### *Aantal familieleden (F3.2.1)*

Bij een Amerikaans onderzoek werd geen M/V verschil aangetroffen bij het verband tussen geluk en het aantal familieleden waarmee men zich verbonden voelt.

### ***11.2.2 M/V verschil in de relatie geluk en tevredenheid met het familieleven (F3.3 en F3.3.2)***

In de World database of Happiness zijn 42 onderzoeken te vinden naar het verband tussen geluk en de domeinsatisfactie tevredenheid met het familieleven. Eenendertig van deze

onderzoeken komen uit een studie naar dit onderwerp dat is uitgevoerd over de hele wereld onder studenten. De gevonden verbanden zijn allemaal positief.

#### *Is er een M/V verschil?*

Bij negentien van de tweeënveertig onderzoeken werd er een M/V verschil gevonden. Bij elf onderzoeken werd er onder mannen een sterker verband gevonden en dat geldt voor vrouwen bij acht onderzoeken.

#### *Verschilt het M/V verschil per onderzochte populatie?*

De steekproefpopulaties die gebruikt zijn bij de onderzoeken naar het verband tussen tevredenheid met het familieleven en geluk lopen uiteen. Bij de meeste onderzoeken is gebruik gemaakt van studenten. Verder is er een studie onder volwassenen, een onder vijftien tot en met vierenzestig jarigen, een onder vijfenzestigplussers, getrouwden en een onderzoek is gedaan onder paren die op een veeteeltboerderij wonen. Verder zijn er onderzoeken met zestigplussers van het platteland en volwassen plattelandsbevolking in de steekproef.

Uit een Fins onderzoek waarbij een specificatie gemaakt is tussen getrouwde en niet getrouwde werkende mannen en vrouwen blijkt dat er onder gehuwden wel een M/V verschil aanwezig is en onder ongehuwden niet. Onder getrouwde mannen gaat tevredenheid met het familie leven in grotere mate samen met meet geluk dan onder getrouwde vrouwen. Uit een ander onderzoek uit de VS is onderscheid gemaakt tussen blanke en donkere mensen. Bij dit onderzoek werd er zowel onder blanke als onder donkere mensen geen M/V verschil gevonden.

Bij een onderzoek onder zestig plussers blijkt het verband ook sterker onder mannen. Onder de studenten werd ongeveer even vaak een sterker verband onder mannen als onder vrouwen gevonden.

#### *Verschilt het M/V verschil door de tijd?*

De onderzoeken waarbij een sterker verband onder mannen werd gevonden zijn gedaan in dezelfde periode als de onderzoeken met als uitkomst dat het verband sterker is onder vrouwen. De tijd lijkt geen rol te spelen bij het M/V verschil.

#### *Blijft er een M/V verschil over als er mogelijk interveniërende variabelen zijn uitgezuiverd?*

Bij vier onderzoeken zijn er mogelijk interveniërende variabelen uitgezuiverd en bij één onderzoek is er een padanalyse gemaakt. Bij het onderzoek waarbij een padanalyse is gemaakt blijkt er geen M/V verschil. De onderzoeken waarbij een regressieanalyse is gemaakt zijn afkomstig van dezelfde onderzoeker. Bij één van deze onderzoeken blijkt geen verschil. Bij één onderzoek blijkt het verschil sterker te zijn onder mannen bij de een enquêtevraag (O-DT). Bij de andere (O-HL) werd geen verschil gevonden. Bij dit onderzoek zijn de uitkomsten gecontroleerd op de rol van tevredenheid met vriendschappen, financiële zekerheid, eigenwaarde, de partner, de gezondheid, de huisvesting, religie en wat omgevingsfactoren en op leeftijd en onderwijs. Dit onderzoek is gehouden onder zestigplussers die op het platteland wonen.

Bij het tweede onderzoek werd een sterker verband gevonden onder vrouwen bij dezelfde enquêtevragen. Bij dit onderzoek zijn ongeveer dezelfde variabelen uitgezuiverd op leeftijd en een aantal omgevingsfactoren na.

#### *Verschilt het M/V verschil per gemeten variant?*

Er zijn geen redenen om aan te nemen dat het M/V verschil verschilt per gemeten variant. Bij deze onderzoeken is gebruik gemaakt van verschillende enquêtevragen over de overall geluksvariant. Bij deze enquêtevragen werden onderling ook geen verschillen gevonden.

**Tabel 22 M/V verschil in verband tussen geluk en aspecten van verwanten**

Aspecten verwanten		Aantal studies met uitkomst over verband ..			
Code WDH	Omschrijving	Tegengesteld	In zelfde richting maar sterker onder		Geen verschil
			mannen	vrouwen	
F3.2.1	Number of relatives				1
F3.2.2	Contacts with relatives		1	1	1
F3.2.2.3	contacts with siblings (in adulthood)				1
F3.3	Attitudes to family-life				2
F3.3.2	Satisfaction with family-life		11	8	23
Totaal			<b>12</b>	<b>9</b>	<b>28</b>

### 11.3 M/V verschil in de relatie geluk en vriendschap

De onderzoeken die gebruikt zijn bij deze paragraaf zijn afkomstig uit het rapport correlational findings on Happiness and Friendship (F6) De meeste hiervan gaan over het verband tussen geluk en de deelsatisfactie tevredenheid met de vriendschappen. Andere aspecten zijn het aantal vrienden en het contact met vrienden.

#### 11.3.1 M/V verschil in de relatie geluk en het aantal echte vrienden (F6.2.1)

Mensen die meer vrienden hebben zijn gelukkiger. Uit een onderzoek uit de Verenigde Staten blijkt dat in vergelijkbare mate geldt voor mannen en vrouwen. Dit onderzoek heeft onderzoek gedaan onder getrouwde en gescheiden mensen.

#### 11.3.2 M/V verschil in de relatie geluk en de omgang met vrienden (F6.3)

Bij drie onderzoeken is het verband tussen geluk en aspecten van de omgang met vrienden in kaart gebracht.

##### *Gesprekken met vrienden*

Bij een Deens onderzoek onder eenendertig tot en met drieëndertig jarigen is gekeken naar het verband tussen geluk en het hebben van een vriend waarmee je alles kunt bespreken. Bij dit onderzoek is het geluksniveau gegeven van de mensen die niet zo'n vriend hebben, die er niet zeker van zijn dat ze zo'n vriend hebben en zij die wel zeker weten dat ze zo'n vriend hebben. Uit dit onderzoek blijkt dat onder vrouwen het verschil groter is tussen mensen die zeker zijn dat ze een vriend hebben waarmee ze alles kunnen bespreken en zij die het niet zeker weten onder vrouwen.

##### *Steun van vrienden*

Bij een Amerikaans onderzoek onder werkende ouders blijkt er geen M/V verschil aanwezig bij het verband tussen geluk en het ontvangen van steun van vrienden. Dit kan zijn door advies, luisteren naar problemen en het helpen bij het oplossen ervan. Bij dit onderzoek is de rol van leeftijd, inkomen, onderwijs, werkplaats, stress en steun van de partner, de werkgever en collega's

### *Een negatieve houding van vrienden*

Als de vrienden negatief staan tegenover de manier waarop de respondenten hun familielevens met hun werk combineren heeft dat een sterker negatief verband onder mannen. Dat blijkt uit hetzelfde bovengenoemde Amerikaanse onderzoek. Dit verschil blijft echter niet over als de resultaten worden gecontroleerd op bovengenoemde variabelen.

### **11.3.3 M/V verschil in de relatie geluk en het aanwezig zijn op feestjes (F6.3.3)**

Vrouwen die vaker op feestjes aanwezig zijn, zijn gelukkiger dan mannen. Dit blijkt uit een onderzoek uit de Filipijnen onder volwassenen. Het M/V verschil is alleen gevonden bij de overall variant van geluk. Bij de cognitieve variant van geluk is het verschil klein.

### **11.3.4 M/V verschil in de relatie geluk en het aantal getrouwde vrienden (F6.4.3)**

Uit een Nederlands onderzoek onder mensen van dertig tot en met vijfenvijftig jaar komt naar voren dat er geen M/V verschil is bij het verband tussen geluk en het aantal van de beste vier vrienden dat getrouwd is onder de niet getrouwde respondenten.

### **11.3.5 M/V verschil in de relatie geluk en tevredenheid met de vrienden (F6.6.2)**

In de World Database of Happiness zijn zevenendertig onderzoeken te vinden naar het verband tussen geluk en tevredenheid tussen geluk en tevredenheid tussen geluk en tevredenheid met vrienden. Het merendeel van deze onderzoeken is afkomstig uit een uitgebreid onderzoek onder studenten in verschillende landen over de hele wereld.

### *Is er sprake van een M/V verschil?*

Het lijkt erop dat mannen gelukkiger zijn als ze tevreden zijn met hun vrienden. Uit het onderzoek onder studenten blijkt dat in twaalf van de gevallen het verband sterker is onder mannen. Bij dit onderzoek werd er alleen in Kenia een sterker verband gevonden bij vrouwen onder studenten. Bij de overige onderzoeken werd er maar bij één onderzoek een sterker verband gevonden onder mannen. Bij achttien van de onderzoeken onder studenten werd er geen M/V verschil gevonden. Net als bij vijf van de overige onderzoeken.

### *Verschild het M/V verschil per onderzochte populatie?*

De meeste gevonden M/V verschillen komen naar voren uit onderzoeken onder studenten. Daarnaast werd er bij een onderzoek uit Canada onder drieëntwintig tot en met negenenvijftig jarigen ook een sterker verband gevonden onder mannen. De onderzoeken waarbij geen M/V verschil gevonden werd zijn gedaan onder getrouwden in de VS, zestig plussers van het platteland, plattelandbewoners en studenten uit Canada.

### *Verschild het M/V verschil door de tijd?*

Uit de beschikbare onderzoeken blijkt niet dat de tijd een rol speelt bij het M/V verschil bij het verband tussen geluk en tevredenheid met de vrienden. De meeste onderzoeken waarbij een M/V verschil gevonden werden zijn de meer recente onderzoeken.

### *Blijft er een M/V verschil over als er mogelijk interveniërende variabelen worden uitgezuiverd?*

Bij de onderzoeken uit Canada waarbij geen M/V verschil gevonden werd zijn de resultaten gecontroleerd op de rol van eigenwaarde en tevredenheid met de financiële zekerheid, gezondheid, huisvesting, en de partner. Daarnaast is bij twee van deze onderzoeken ook nog de rol van tevredenheid met de recreatie, religie en met het onderwijs.

Bij het Canadese onderzoek blijkt het M/V verschil groter als de rol van leeftijd, inkomen, huwelijks staat, verliefd zijn en sociale steun.

*Verschilt het M/V verschil per gemeten variant van geluk?*

Bij de beschikbare onderzoeken is telkens alleen de overall variant van geluk gemeten. Tussen de gebruikte enquêtevragen blijkt geen verschil.

**Tabel 23**

**M/V verschil in verband tussen geluk en aspecten van vrienden**

Aspecten		Aantal studies met uitkomst over verband ..			
Code WDH	Omschrijving	Tegengesteld	In zelfde richting maar sterker onder		Geen verschil
			mannen	vrouwen	
F6.2.1	Number of close friends				1
F6.3	Current contacts with friends		1	1	1
F6.3.3	Attendance of parties			1	
F6.4.3	Married friends				1
F6.6.2	Satisfaction with friends		13	1	23
<b>Totaal</b>			<b>14</b>	<b>3</b>	<b>25</b>

**11.4 M/V verschil in de relatie geluk en intimiteit met de primaire relaties**

De onderzoeken die gebruikt zijn bij deze paragraaf zijn afkomstig uit het rapport I6 uit de World Database of Happiness.

**11.4.1 M/V verschil in de relatie geluk en vroeger vertrouwen (I6.6.1)**

Bij een longitudinaal onderzoek onder zesenvestigjarige blanken, bleek dat er geen M/V verschil zit bij het verband tussen geluk en het hebben van een persoon waar je naartoe kunt met je problemen. Bij dit onderzoek is de cognitieve variant van geluk gemeten.

**11.4.2 M/V verschil in de relatie geluk en het aantal intieme banden (I6.2.2)**

Het aantal intieme banden heeft een positief verband met geluk. Dit is ongeveer gelijk voor mannen en vrouwen. Bij één onderzoek naar het verband tussen geluk en het aantal intieme banden uit Nederland onder dertig tot en met vijfenvijftigjarigen is er onderscheid gemaakt tussen mannen en vrouwen. Daarnaast is er ook nog onderscheid gemaakt tussen getrouwde en niet-getrouwde mensen. Zowel onder de getrouwde als de niet-getrouwde mensen werd er geen M/V verschil gevonden.

**11.4.3 M/V verschil in de relatie geluk en de kwaliteit van contacten (I6.2.4)**

*Kwaliteit van de contacten met de familie*

Bij dezelfde studie is tevens het verband tussen geluk en de kwaliteit van de contacten met de familie onderzocht. Deze kwaliteit is onderzocht door te vragen naar het aantal familieleden die bij de belangrijkste vier sociale contacten horen,

Onder mannen was geen verband te zien tussen geluk en de kwaliteit van het contact met de familieleden, terwijl er onder vrouwen een vrij sterk positief verband te zien is. Bij het onderzoek naar de kwaliteit van de sociale contacten blijkt het verband sterker onder niet-getrouwde vrouwen en getrouwde mannen.



### *Kwaliteit van de intieme contacten*

Bij hetzelfde onderzoek is ook gekeken naar het verband tussen geluk en de kwaliteit van de intieme relaties. Onder de kwaliteit van de intieme relaties wordt verstaan of je alles kunt bespreken met deze sociale contacten, de frequentie waarmee je deze contacten spreekt en de waardering van deze sociale contacten.

Bij het onderzoek naar de kwaliteit van de sociale contacten blijkt het verband sterker onder niet-getrouwde vrouwen. Bij de getrouwde mannen en vrouwen is geen M/V verschil te zien.

#### **11.4.4 M/V verschil in de relatie geluk en het dagelijkse persoonlijk contact (I6.4.2)**

Bij een onderzoek uit Denemarken is het verband tussen geluk en het dagelijkse persoonlijke contact onderzocht. Er is bij dit onderzoek gekeken naar het aantal mensen die iets voor jou persoonlijk betekenen waarmee je in aanraking komt op een gemiddelde dag. Bij dit onderzoek is zijn er twee enquêtevragen gesteld met betrekking tot de waardering van het leven als geheel (code O-SLW en O-HL) en één naar de affectieve variant van geluk (code A-AOL). Bij geen van de enquêtevragen werd een m/V verschil gevonden.

**Tabel 23**

#### **M/V verschil in verband tussen geluk en aspecten van intimiteit**

Aspecten		Aantal studies met uitkomst over verband ..			
Code WDH	Omschrijving	Tegengesteld	In zelfde richting maar sterker onder		Geen verschil
			mannen	vrouwen	
I6.2.2	Total number of intimate ties				1
I6.2.4	Perceived quality of intimate ties			2	
I6.4.2	Perceived opportunities for contacts				1
I6.6.1	Earlier intimacy				1
<b>Totaal</b>				<b>2</b>	<b>3</b>

### **11.5 Mogelijke verklaring voor de verschillen**

#### *Waarom een sterker verband met contact met de familie onder vrouwen?*

Onder vrouwen heeft het contact met de familie een sterker positief verband met geluk. Dit kan worden verklaard doordat vrouwen socialer zijn dan mannen. Voor hen is het contact met de familie hierdoor belangrijker. Als vrouwen banden aangaan met anderen zijn die vaak sterker dan mannen. Het gaat dieper en een vrouw zal veel meer moeite hebben met het verbreken van banden dan de man. Daarnaast zijn vrouwen vaak meer afhankelijk van hun familie voor steun.

#### *Waarom een sterker verband met tevredenheid met vriendschap onder mannen?*

Uit het grootste aantal van de onderzoeken blijkt dat het verband tussen geluk en tevredenheid met de vriendschappen sterker is onder mannen. Het is waarschijnlijk dat hier sprake is van een top-down effect. Er is niks mis met mijn leven en dus ook niet met mijn vrienden.

Mannen en vrouwen stellen verschillende eisen aan vriendschappen. Mannen gaan met hun vrienden leuke dingen doen en slap ouwehoeren. Voor vrouwen is het gevoel belangrijker.

Kan de vrouw met haar problemen terecht bij haar vriendinnen? Mannen zullen eerder tevreden zijn over hun vrienden vandaar dat het verband sterker is onder mannen.

*Waarom een sterker verband met de kwaliteit van de contacten onder vrouwen?*

Uit de onderzoeken naar het verband tussen geluk en de kwaliteit of de intimiteit van de contacten blijkt het verband vaker sterker te zijn onder vrouwen. Zoals al eerder is vermeld gaat het bij vrouwen vaker over het gevoel dat ze bij een bepaald persoon hebben.

Vertrouwen is belangrijker voor de vrouw. De man is makkelijker met zijn contacten. Als een bepaald persoon hem niet bevalt, zal hij eerder het contact verbreken met diegene dan de vrouw. Daarom is het voor de vrouw belangrijker dat het contact goed is. Daarnaast heeft de vrouw ook meer behoefte aan intimiteit dan de man.

## **11.6 Conclusie**

Men gaat ervan uit dat de vrouw socialer is dan de man. In dit hoofdstuk is gebleken dat het verband sterker is tussen geluk en de kwaliteit van het contact met anderen en het contact met de familie onder vrouwen. Opvallend genoeg gaat tevredenheid met vriendschappen onder mannen samen met meer geluk.

## 12 M/V verschil in verband tussen geluk en sociale participatie

Veel beleid is gericht op sociale participatie. Zo wordt er veel ondernomen om de ouderen en de allochtonen meer te betrekken bij de maatschappij. Hieruit zou je kunnen opmaken dat sociale participatie wenselijk is. Maar hoe wenselijk is het voor geluk?

In dit hoofdstuk wordt verder ingegaan op het M/V verschil bij het verband tussen geluk en sociale participatie.

### 12.1. Beschikbare gegevens

Dit hoofdstuk is gebaseerd op de gegevens uit drie rapporten uit de World database of Happiness. De volgende rapporten zijn gebruikt bij dit hoofdstuk:

[Findings on Happiness and SOCIAL PARTICIPATION: PERSONAL CONTACTS \(S6\)](#)

[Findings on Happiness and SOCIAL PARTICIPATION: VOLUNTARY ASSOCIATIONS \(S7\)](#)

[Findings on Happiness and SOCIAL PARTICIPATION: TOTAL \(personal + associations\) \(S8\)](#)

[Findings on happiness and SOCIAL SUPPORT: RECEIVED \(S10\)](#)

[Findings on happiness and SOCIAL SUPPORT: PROVIDED \(S11\)](#)

[Findings on Happiness and POLITICAL BEHAVIOUR \(P8\)](#)

#### *Aspecten van sociale participatie*

In dit hoofdstuk worden de volgende aspecten van sociale participatie beschreven:

- Sociale contacten
- Sociale aspecten
- Ontvangen en geboden sociale ondersteuning
- Politieke participatie

#### *Varianten van geluk*

Bij de onderzoeken naar het verband tussen geluk en sociale participatie is gebruikt gemaakt van de vier verschillende varianten van geluk. Bij het meeste onderzoek is gebruik gemaakt van de voldoening met het leven als geheel. Daarnaast is er in mindere mate gebruik gemaakt van de affectieve variant, de cognitieve variant en de gemengde variant.

#### *Onderzochte populaties*

De onderzochte populaties variëren in representativiteit voor de totale bevolking. Zo is er gebruik gemaakt van studenten, kinderen, volwassenen, ouderen, mensen in verschillende leeftijdsklassen, getrouwen, werkenden, werklozen en mensen in een overgang tussen levensfasen. De meeste onderzoeken zijn afkomstig uit de Verenigde Staten. Verder zijn er nog een aantal onderzoek uit Europa, een onderzoek uit Zuid-Korea en een onderzoek uit Sierra Leone.

#### *Gehanteerde methoden*

Ook bij het hoofdstuk over sociale participatie zijn er verschillende methoden gebruikt bij de onderzoeken. Het grootste deel van het onderzoek is cross-sectioneel. Hiervan is een deel uitgezuiverd, een deel is gespecificeerd en een deel is bi-variaat. Ook zijn er drie longitudinale onderzoeken naar dit onderwerp te vinden in de World Database of Happiness.

## 12.2 M/V verschil in de relatie geluk en contacten met anderen

In deze paragraaf worden een aantal onderzoeken besproken uit het rapport S6 uit de World Database of Happiness. Deze onderzoeken gaan over het verband tussen geluk en de contacten met anderen

### 12.2.1 M/V verschil in de relatie geluk en sociale activiteiten (S6.2)

Bij een onderzoek onder vijftigplussers blijft er na het uitzuiveren van een reeks variabelen, zoals gezondheid, leeftijd en inkomen geen M/V verschil over bij het verband tussen geluk en de mate waarin de respondenten anderen bezochten of naar een film of sportevenement gaan. Bij dit onderzoek is de overall variant van geluk gemeten.

### 12.2.2 M/V verschil in de relatie geluk en het waarderen om alleen te zijn (6.3.1)

Graag alleen willen zijn gaat samen met minder geluk. Dat geldt voor vrouwen in sterkere mate dan voor mannen. Zeker vrouwen die niet getrouwd zijn is dat verband aanzienlijk sterker dan onder mannen die niet getrouwd zijn. Dit blijkt uit een Nederlands onderzoek onder mensen van dertig tot en met vijfenvijftig jarigen.

### 12.2.3 M/V verschil in de relatie geluk en het aantal onaangename contacten (S6.3.2)

Hetzelfde onderzoek toont ook aan dat er geen M/V verschil is bij het verband tussen geluk en het aantal onplezierige sociale contacten.

**Tabel 24**

#### **M/V verschil in verband tussen geluk en aspecten van contacten met anderen**

Aspecten		Aantal studies met uitkomst over verband ..			
Code WDH	Omschrijving	Tegengesteld	In zelfde richting maar sterker onder		Geen verschil
			mannen	vrouwen	
S6.2	Current contacts				1
S6.3.1	Concern about personal contacts			1	
S6.3.2	Perceived amount of pleasant contacts				1
<b>Totaal</b>				<b>1</b>	<b>2</b>

## 12.3 M/V verschil in de relatie geluk en vrijwilligerswerk

Deze paragraaf is gebaseerd op tien onderzoeken uit het rapport [correlational findings on happiness and Soacial Participation: Voluntary Associations](#).

### 12.3.1 M/V verschil in de relatie geluk latere inzet voor organisaties (S7.1.4 en 7)

Bij een Amerikaans longitudinaal onderzoek onder zesenvertig jarigen is gekeken naar het verband tussen de cognitieve variant van geluk en de latere inzet voor clubs, verenigingen of religieuze organisaties. Uit dit onderzoek blijkt er geen M/V verschil bij dit verband aanwezig.

### **12.3.2 M/V verschil in de relatie geluk en het lidmaatschap van vrijwilligersorganisaties (S7.2.1)**

Bij vijf Amerikaanse onderzoeken waarbij het verband in kaart is gebracht tussen geluk (O-HL) en het lid zijn van een vrijwilligers organisatie is onderscheid gemaakt tussen mannen en vrouwen. Vier van deze onderzoeken zijn afkomstig van dezelfde onderzoeker. Bij deze vijf onderzoeken is gebruik gemaakt van de overall variant van geluk (O-HL) en de onderzoeken zijn gehouden onder volwassenen. Er zijn geen mogelijk interveniërende variabelen uitgezuiverd.

#### *Is er sprake van een M/V verschil?*

Bij het verband tussen geluk en lidmaatschap van een vrijwilligersorganisatie lijkt er sprake te zijn van een M/V verschil. Het lid zijn van een vrijwilligersorganisatie gaat onder mannen in grotere mate samen met geluk dan onder vrouwen. Bij twee onderzoeken werd er een sterker verband gevonden onder mannen. Bij een van deze twee onderzoeken gaat het om vrijwilligersorganisaties in het algemeen. Bij het andere onderzoek gaat het om sportorganisatie.

### **12.3.3 M/V verschil in de relatie geluk en de inzet voor organisaties (S7.2.2)**

Bij drie onderzoeken is het verband in kaart gebracht tussen geluk en de inzet voor organisaties. Het betreft hier een onderzoek uit Nederland en twee onderzoeken uit de Verenigde Staten.

#### *Is er sprake van een M/V verschil?*

Twee van de onderzoeken tonen aan dat het verband tussen geluk en de inzet voor organisaties sterker is onder mannen.

#### *Verschilt het M/V verschil per onderzochte populatie?*

Het lijkt erop dat het M/V verschil verschilt per onderzochte populatie. Bij een onderzoek uit Nederland onder dertig tot en met vijfenvijftig jarigen werd er alleen een M/V verschil gevonden onder mensen die niet getrouwd zijn. Het verband is sterker positief onder mannen. Onder getrouwde mensen is het verband zwak en is er geen sprake van een M/V verschil. Bij een Amerikaans onderzoek onder vijftigplussers werd alleen een M/V verschil gevonden onder gepensioneerden. Ook bij dit onderzoek blijkt het verband sterker positief onder mannen.

Bij een Amerikaans onderzoek onder zesenvertig jarigen werd geen M/V verschil gevonden.

#### *Blijft er een M/V verschil over als er mogelijk interveniërende variabelen worden uitgezuiverd?*

Bij het Amerikaanse onderzoek onder vijftigplussers zijn er mogelijk interveniërende variabelen uitgezuiverd. Bij dit onderzoek werd er alleen een M/V verschil gevonden onder gepensioneerden. Dit M/V verschil blijft ook over als de resultaten gecontroleerd worden op leeftijd, inkomen en gezondheid.

#### *Verschilt het M/V verschil per gemeten variant van geluk?*

Het is mogelijk dat de gemeten variant van geluk een rol speelt bij het M/V verschil. Bij de onderzoeken waarbij een M/V verschil gevonden werd is de overall variant van geluk gemeten. Bij het onderzoek waarbij geen M/V verschil gevonden werd is de cognitieve variant van geluk gemeten.

### 12.3.4 M/V verschil in de relatie geluk en vrijwilligers werk (S7.2.3)

Een longitudinaal onderzoek uit Duitsland onder werkende mensen die werkloos worden laat zien dat er geen M/V verschil is bij het verband tussen geluk en het wekelijks tijd besteden aan vrijwilligerswerk. Bij dit onderzoek is de overall variant van geluk gemeten en is de rol van huwelijkse staat, nationaliteit, leeftijd en onderwijs uitgezuiverd.

**Tabel 25**

#### M/V verschil in verband tussen geluk en aspecten van vrijwilligers werk

Aspecten		Aantal studies met uitkomst over verband ..			
Code WDH	Omschrijving	Tegengesteld	In zelfde richting maar sterker onder		Geen verschil
			mannen	vrouwen	
S7.1.4	Later organizational participation				1
S7.2.1	Membership of voluntary organizations		2		3
S7.2.2	Attendance to meetings		2		1
S7.2.3	Voluntary work				1
<b>Totaal</b>			<b>4</b>		<b>6</b>

### 12.4 M/V verschil in de relatie geluk en sociale participatie (S8.2)

Een hogere frequentie van contact met de buren, vrienden en de inzet voor organisaties blijkt samen te gaan met meer geluk. Het verband is aanzienlijk sterker onder mannen. Dit verband werd gevonden bij een onderzoek onder volwassenen uit de Verenigde Staten met de overall variant.

#### 12.4.1 M/V verschil in de relatie geluk en latere sociale participatie (S8.1.4)

Het verband tussen geluk en de tijd die later besteed zal worden aan sociale activiteiten, zoals een teamsport, deelname aan kerkelijke activiteiten, vrijwilligerswerk en dingen doen met vrienden blijkt sterker onder mannen. Dit werd gevonden bij een longitudinaal onderzoek onder zesenvestig jarige blanke mannen en vrouwen uit de VS. Bij dit onderzoek is de cognitieve variant van geluk gemeten.

**Tabel 26: M/V verschil in verband tussen geluk en aspecten van sociale participatie**

Aspecten		Aantal studies met uitkomst over verband ..			
Code WDH	Omschrijving	Tegengesteld	In zelfde richting maar sterker onder		Geen verschil
			mannen	Vrouwen	
S8.1.4	Later total social participation		1		
S8.2	Current total social participation		1		
<b>Totaal</b>			<b>2</b>		

## 12.5 M/V verschil bij de relatie geluk en politieke participatie

Bij vijf onderzoeken uit het rapport Correlational findings on happiness and Political Behaviour is onderscheid gemaakt tussen mannen en vrouwen.

### 12.5.1 M/V verschil in de relatie geluk en stemgedrag (P8.2.2.3)

Een onderzoek onder volwassenen in de Verenigde Staten laat zien dat er een M/V verschil aanwezig is bij het verband tussen geluk en het stemgedrag. Zo blijkt stemmen onder vrouwen in grotere mate samen te gaan met meer geluk dan onder mannen. Het lijkt er zelfs op dat het verband tegengesteld is. Bij dit onderzoek is de overall variant van geluk gemeten.

### 12.5.2 M/V verschil in de relatie geluk en politieke betrokkenheid (P8.3)

Bij een onderzoek uit Australië met de overall variant van geluk werd geen M/V verschil gevonden bij het verband tussen geluk en de mate waarin de respondenten hun politieke partij steunen.

### 12.5.3 M/V verschil in de relatie geluk en tevredenheid met de lokale overheid (P8.6.1.2)

Bij het verband tussen geluk en tevredenheid met de lokale overheid is er sprake van een M/V verschil. Dit blijkt uit een onderzoek onder volwassenen. Het verband is sterker onder mannen.

### 12.5.4 M/V verschil in de relatie geluk en tevredenheid met de overheidsdiensten (P8.6.2)

Bij twee onderzoeken van dezelfde onderzoeker uit Canada is het verband in kaart gebracht tussen geluk en tevredenheid met de overheidsdiensten. Eén van de onderzoeken is gedaan onder mensen van zestig jaar en ouder. Hierbij werd er een sterker verband gevonden onder vrouwen. Bij het andere onderzoek, dat is afgenomen onder volwassenen, werd geen M/V verschil gevonden. Bij beide onderzoeken is de rol van tevredenheid met het familieleven, de vriendschappen, de financiële zekerheid, de eigenwaarde, de partner, de gezondheid, de recreatie en de huisvesting uitgezuiverd.

**Tabel 27**

#### M/V verschil in verband tussen geluk en aspecten van politieke participatie

Aspecten		Aantal studies met uitkomst over verband ..			
Code WDH	Omschrijving	Tegengesteld	In zelfde richting maar sterker onder		Geen verschil
			mannen	vrouwen	
P8.2.2.3	voting	1			
P8.3	Current political (party) preference				1
P8.6.1.2	attitudes to local government		1		
P8.6.2	Attitudes to state-services			1	1
<b>Totaal</b>		<b>1</b>	<b>1</b>	<b>1</b>	<b>2</b>

## 12.6 Sociale ondersteuning

In de World database of Happiness zijn verschillende onderzoeken te vinden naar het verband tussen geluk en verschillende aspecten van sociale ondersteuning te vinden.

### 12.6.1 *M/V verschil in de relatie geluk en gegeven hulp (S11.2.1)*

Bij een Amerikaans onderzoek onder zestigplussers werd geen M/V verschil gevonden bij de relatie geluk het geven van steun. In dit geval wordt daarmee hulp bij kinderopvang bedoeld. Bij dit onderzoek is de overall variant van geluk gemeten en is de rol van onderwijs, leeftijd, huwelijks staat, gezondheid, aantal kinderen en ontvangen hulp.

### 12.6.2 *M/V verschil in de relatie geluk en ontvangen hulp (S10.2 en S10.2.1)*

Bij twee onderzoeken werd een sterker negatief verband gevonden onder mannen bij het verband tussen geluk en de mate van de ontvangen steun. Het gaat hierbij om een Fins onderzoek onder vijftientwintig tot en met vijftenzestig jarigen waarbij de overall variant van geluk gemeten is. Het tweede onderzoek is afkomstig uit de VS en gehouden onder zestigplussers die vlakbij hun kinderen wonen. Bij dit onderzoek is een gemengde variant van geluk gemeten.

Bij het Finse onderzoek blijkt is de rol van leeftijd, onderwijs, het hebben van werk, gezondheid en de huwelijks staat. Bij het Amerikaanse onderzoek is naast deze variabelen ook de rol van aantal kinderen en interactie uitgezuiverd.

### 12.6. *M/V verschil in de relatie geluk en de bron van de ontvangen hulp (S10.2.2)*

#### *Steun bij verschillende sociale problemen*

Bij een Canadees onderzoek onder mannen en vrouwen van drieëntwintig tot en met negenenvijftig is het verband in kaart gebracht tussen geluk (O-SL) en de ontvangen steun bij verschillende sociale problemen. Hierbij moet worden gedacht aan het hebben van teveel verantwoordelijkheden, problemen met de kinderen, problemen met het communiceren met anderen. Na een controle van de resultaten op de rol van verliefd zijn, gezinsinkomen, leeftijd en verschillende vormen van sociale steun blijkt het verband onder vrouwen sterker negatief te zijn. Bij een Amerikaans onderzoek onder getrouwde ouders van kinderen die ouder zijn dan zestien is er gekeken naar het verband tussen geluk (O-HL en O-SLW) en verschillende soorten van ontvangen steun.

#### *Steun van de partner*

Uit dit onderzoek komt naar voren dat het verband na het uitzuiveren van de rol van leeftijd, inkomen, onderwijs, werkplaats en andere vormen van steun sterker positief is onder vrouwen.

#### *Steun van vrienden, burens en familie*

Bij het verband tussen geluk en steun van vrienden, burens en familie blijkt na een controle op dezelfde variabelen dat er geen M/V verschil aanwezig is bij dit verband.

#### *Steun van collega's*

Ook bij het verband tussen geluk en de ontvangen steun van de collega's blijkt geen M/V verschil aanwezig na het uitzuiveren van dezelfde variabelen.



### *Steun van de leidinggevende*

Uit dit onderzoek komt naar voren dat er bij het verband tussen geluk en de ontvangen steun geen M/V verschil is na een controle op dezelfde mogelijk interveniërende variabelen.

### *Kritiek van vrienden, burens en familie*

Bij het verband tussen geluk en het ervaren van een kritische houding bij vrienden, burens en familie werd geen M/V verschil gevonden. Bij dit onderzoek zijn geen mogelijk interveniërende variabelen uitgezuiverd.

### *Kritiek van collega's*

Ook bij het verband tussen geluk en het ervaren van een kritische houding bij collega's werd geen M/V verschil gevonden. Ook bij dit onderzoek zijn geen mogelijk interveniërende variabelen uitgezuiverd.

### *Kritiek van de leidinggevende*

Bij het verband tussen geluk en het ervaren van een kritische houding bij de leidinggevende bleek het verband sterker negatief onder vrouwen. Ook hierbij zijn er geen mogelijk interveniërende variabelen uitgezuiverd.

## **12.6.4 M/V verschil in de relatie geluk en tevredenheid met de ontvangen hulp (S10.3.3)**

Een Amerikaans longitudinaal onderzoek onder onvruchtbare mannen en vrouwen en controlegroepen toont aan dat er bij het verband tussen geluk en tevredenheid met de ontvangen steun geen M/V verschil is. Bij dit onderzoek is de overall variant van geluk gemeten en de rol van omgang met probleem, stress thuis, persoonlijke controle en een conflict met de partner uitgezuiverd.

**Tabel 28**

### **M/V verschil in verband tussen geluk en aspecten van geboden sociale ondersteuning**

Aspecten		Aantal studies met uitkomst over verband ..			
Code WDH	Omschrijving	Tegengesteld	In zelfde richting maar sterker onder		Geen verschil
			mannen	vrouwen	
S11.2.1	Amount of support provided				1
S10.2	Current social support received		1		
S10.2.1	Amount of current support received		1		
S10.2.2	Sources of current support			3	5
S10.3.3	Satisfaction with social support received				1
<b>Totaal</b>			<b>2</b>	<b>3</b>	<b>7</b>

## 12.7 Mogelijke verklaringen voor de verschillen

*Waarom een sterker verband met sociale participatie onder mannen?*

Uit een onderzoek blijkt dat mannen die vaker met hun vrienden, familie en kennissen afspreken gelukkiger zijn. Voor mannen en vrouwen betekent het afspreken met vrienden en zeker met familie iets anders. De man schuift aan op de bank en gaat lekker voetbal zitten kijken met zijn vader of vrienden. Voor de vrouw houden deze bezoeken vaak in dat ze moet meehelpen met serveren of vergelijkbare dingen waar ze eigenlijk alleen maar werk aan over houdt.

*Waarom een sterker verband met lid zijn van een vrijwilligersorganisatie onder mannen?*

Bij het verband tussen geluk en het lidmaatschap van een vrijwilligersorganisatie is er mogelijk sprake van een Top-Down effect. Mannen hebben volgens het traditionele rollenpatroon minder tijd om te besteden aan vrijwilligerswerk. Er zal in dit geval dus een sterkere selectie plaatsvinden tussen de energieke en socialere mannen, die vaak gelukkiger zijn, en mannen die dat minder zijn. Dit verklaart het M/V verschil.

*Waarom een sterker verband met het waarderen om alleen te zijn onder vrouwen?*

Bij het negatieve verband tussen geluk en het waarderen om alleen te zijn moet er sprake zijn van een top-down effect. Natuurlijk heeft iedereen wel eens de behoefte om alleen te zijn, maar de mens is een sociaal dier en het contact met anderen is daarvoor belangrijk. De mensen die het waarderen om alleen te zijn zullen waarschijnlijk iets hebben meegemaakt waardoor ze het alleen zijn als prettig ervaren. En waarschijnlijk zijn die mensen ongelukkiger dan de mensen die graag andere mensen om zich heen hebben. Vooral voor vrouwen is het contact met anderen belangrijk. Hierdoor zal het verband sterker zijn onder vrouwen.

*Waarom onder mannen een sterker negatief verband met ontvangen ondersteuning?*

Uit de verschillende onderzoeken naar het verband tussen geluk en ontvangen ondersteuning blijkt dat het verband onder mannen vaker negatief is en onder vrouwen positief. Voor mannen is om hulp vragen een teken van zwakte. Ze gaan liever een paar keer onderuit dan dat ze een ander vragen om hen te helpen. Als mannen hulp nodig hebben, zijn ze pas echt zielig. Vrouwen hebben dat niet. Ze zijn gewend dingen samen te doen en hebben er geen last van dat hun ego in de weg zit.

*Waarom een sterker verband met stemgedrag onder vrouwen?*

Allereerst is er de mogelijkheid van een top-down effect. Mensen die gelukkig zijn, zullen ook niks op de politiek aan te merken hebben. Dit geldt echter waarschijnlijk net zoveel voor mannen als voor vrouwen. Allereerst het stemgedrag. Mannen die stemmen zijn doorgaans minder gelukkig en vrouwen gelukkiger. Een man gaat dus stemmen, omdat hij iets wil veranderen. Voor vrouwen zien het stemmen als middel om zich te laten gelden, op te komen voor de vrouw. Het geeft de vrouw meer eigenwaarde.

## 12.8 Conclusie

De onderzoeken tonen aan dat mannen gelukkiger zijn met de omgang met vrienden, familie en kennissen. Het lijkt er wel op dat ongelukkige mannen hun heil eerder zoeken in sociale activiteiten. Bij vrouwen gaat het politieke gedrag vaker samen met meer geluk.

## 13 M/V verschil in verband tussen geluk en vrijetijdsbesteding

Ook bij de relatie geluk en vrije tijd is er een mogelijk M/V verschil. Over het algemeen hebben mannen minder vrije tijd, omdat ze meer werken. Aan de andere kant is het zo dat het grootste deel van de vrije tijd van de vrouw weer opgaat aan het zorgen voor het huishouden. Als de man vrije tijd heeft, dan is hij ook vaker daadwerkelijk vrij om die tijd zelf in te delen. Buiten een verschil in de hoeveelheid vrije tijd zit er ook een verschil in het indelen van de vrije tijd. Vaak is het indelen van de vrije tijd mede afhankelijk van het geslacht. Vrouwen zullen mogelijk eerder kiezen voor een activiteit met wat meer intimiteit, zoals een goed gesprek onder het genot van een drankje. Een man zal mogelijk eerder kiezen om met vrienden naar de kroeg te gaan.

In dit hoofdstuk zal verder ingegaan worden op het M/V verschil bij het verband tussen geluk en verschillende aspecten van vrije tijd.

### 13.1 Beschikbare gegevens

Dit hoofdstuk is gebaseerd op drieënzestig onderzoeken die te vinden zijn in drie rapporten uit de World database of Happiness.:

[Findings on Happiness and Leisure](#) (L3)

[Findings on Happiness and Sports](#). (S12)

#### *Aspecten van vrije tijd*

In dit hoofdstuk worden de volgende aspecten van vrije tijd behandeld:

- Vrijetijdsbesteding
- Sport

#### *Varianten van geluk*

Bij de meeste onderzoeken die gebruikt zijn bij dit hoofdstuk is de Overall variant gemeten. Bij enkele onderzoeken zijn andere varianten gebruikt. Deze onderzoeken zijn voornamelijk afkomstig uit het rapport *correlational findings on Happiness and Leisure*. Het gaat dan om de cognitieve variant (Contentment) en de affectieve variant (Affect). In de andere twee rapporten zijn er twee onderzoeken te vinden waarbij er gebruik is gemaakt van één van deze twee varianten. Bij geen van de gebruikte onderzoeken is gebruik gemaakt van de gemengde geluksvariant.

#### *Onderzochte populaties*

Het meeste onderzoek is gedaan onder volwassenen. Verder zijn er een aantal onderzoeken gedaan onder mensen in een bepaalde leeftijdsklasse, getrouwden en ouderen. Een enkel onderzoek heeft een meer afwijkende steekproefpopulatie, zoals mensen op een veeteeltboerderij of mensen die een verandering ondergaan.

Het meeste onderzoek is afkomstig uit de periode van 1970 tot en met 1985. Zeven onderzoeken afkomstig uit drie studies zijn gedaan voor 1970 en maar één onderzoek is gedaan na 1985.

#### *Methoden van onderzoek*

Veruit de meeste onderzoeken die gebruikt zijn bij dit onderwerp zijn cross-sectioneel. Van deze onderzoeken zijn er een

## 13.2 M/V verschil in de relatie geluk en vrije tijd activiteiten

Deze paragraaf is gebaseerd op de onderzoeken die afkomstig zijn uit het rapport [Findings on Happiness and Leisure \(L3\)](#).

### 13.2.1 M/V verschil in de relatie geluk en het activiteitsniveau van de vrijetijdsbesteding (L3.3.1)

Bij vijf onderzoeken is het verband in kaart gebracht tussen geluk en het activiteitsniveau van de vrijetijdsbesteding voor mannen en vrouwen apart. Deze onderzoeken zijn allemaal afkomstig uit de Verenigde Staten. Ze bevatten verschillende manieren van het besteden aan de vrije tijd.

#### *Actieve vrijetijdsbesteding*

Bij een onderzoek onder vijftigplussers is geen M/V verschil gevonden bij het verband tussen geluk (O-DT) en de tijd die de respondenten hebben besteed aan actieve vrije tijdsbesteding, zoals het spelen van spelletjes of een wandeling maken in de vierentwintig uur voorafgaand aan het interview. De resultaten zijn gecontroleerd op de rol van leeftijd, inkomen en gezondheid.

#### *Passieve vrijetijdsbesteding*

Bij hetzelfde onderzoek is ook geen M/V verschil gevonden bij het verband tussen geluk (O-DT) en de tijd die is besteed aan tv kijken of lezen.

Bij een ander onderzoek uit de VS onder mensen in een overgang is hetzelfde gedaan. Bij dit onderzoek is de overall en de affectieve variant van geluk gemeten en er is een specificatie gemaakt op basis van de levensfase waarin de respondenten zitten ten tijde van het onderzoek. Bij dit onderzoek werd er alleen onder pasgetrouwde vrouwen een negatief verband gevonden bij de overall variant.

#### *Hedonistische activiteiten*

Ook bij het verband tussen geluk en de tijd die besteed is aan hedonistische activiteiten bleek er alleen een verband onder vrouwen. Dit verband is positief en werd gevonden bij de affectieve variant onder pasgetrouwde vrouwen.

#### *Verzorgingsactiviteiten*

Bij hetzelfde onderzoek is er ook gekeken naar de tijd die besteed is aan activiteiten als wassen, eten en andere verzorgingszaken. Bij dit onderzoek werd er bij de affectieve variant een positief verband gevonden onder pasgetrouwde vrouwen en bij de overall variant een negatief verband onder vrouwen die tegen hun pensioen aanzitten.

### 13.2.2 M/V verschil in de relatie geluk en persoonlijke verzorging (L3.3.2.1)

Bij het eerder genoemde onderzoek onder vijftigplussers werd er geen M/V verschil aangetroffen bij het verband tussen geluk (O-DT) en de tijd die wordt besteed aan persoonlijke verzorging.

### **13.2.3 M/V verschil in de relatie geluk en uit eten gaan (L3.3.2.2)**

Vaker uit eten gaan gaat samen met meer geluk. Dat blijkt uit een Amerikaans onderzoek onder volwassenen waarbij de affectieve variant van geluk gemeten is en een Filippijns onderzoek naar de cognitieve en de overall variant. Bij het Amerikaanse onderzoek is geen M/V verschil gevonden. Uit het Filippijnse onderzoek blijkt dat het verband sterker is onder vrouwen, bij zowel de cognitieve als de overall variant.

### **13.2.4 M/V verschil in de relatie geluk en lezen (L3.3.2.7)**

Uit hetzelfde Filippijnse onderzoek blijkt dat meer lezen onder vrouwen meer samen gaat met meer geluk dan onder mannen. Ook dit geldt zowel bij de affectieve als de overall variant van geluk.

### **13.2.5 M/V verschil in de relatie geluk en winkelen (L3.3.2.8)**

Meer winkelen gaat onder vrouwen ook in grotere mate samen met meer geluk dan onder mannen. Dat is alleen te zien bij de overall variant. Bij de cognitieve variant is geen M/V verschil gevonden. Bij hetzelfde Filippijnse onderzoek.

### **13.2.6 M/V verschil in de relatie geluk en het bioscoop of theater bezoek (L3.3.2.9)**

Ook het vaker bezoeken van een bioscoop of theater gaat onder vrouwen in grotere mate samen met meer geluk. Dat blijkt uit hetzelfde onderzoek. Zowel bij de cognitieve variant als bij de overall variant werd een sterker verband gevonden bij vrouwen.

### **13.2.7 M/V verschil in de relatie geluk en tevredenheid met de vrijetijdsactiviteiten (L3.4.3.2)**

In de World database of Happiness is er bij zeven onderzoeken naar het verband tussen geluk en tevredenheid met de vrije tijd onderscheid gemaakt tussen mannen en vrouwen. Deze onderzoeken zijn afkomstig uit de VS, Canada en Finland. Bij al deze onderzoeken is de overall variant van geluk gemeten.

#### *Is er sprake van een M/V verschil?*

Bij twee onderzoeken werd een sterker verband gevonden onder mannen. Bij één van deze onderzoeken was dit M/V verschil afhankelijk van de specificatie die gemaakt is. Dat geldt ook voor een onderzoek waarbij een sterker verband werd gevonden onder vrouwen. Bij één onderzoek bleek het M/V verschil afhankelijk van de gestelde enquêtevraag. Bij de overige drie onderzoeken werd geen M/V verschil gevonden.

#### *Is het M/V verschil afhankelijk van de onderzochte populatie?*

Bij twee onderzoeken blijkt dat het M/V verschil afhankelijk is van de gemaakte specificatie. Zo blijkt dat het verband onder hertrouwde vrouwen sterker is dan onder hertrouwde mannen. Onder de niet-getrouwden blijkt het verband sterker onder mannen. Uit de overige onderzoeken blijken geen verschillen tussen populaties bij het M/V verschil.

#### *Verschilt het M/V verschil per gemeten variant van geluk?*

Bij één onderzoek bleek het verband bij de O-HL vraag sterker onder mannen en bij de O-DT vraag werd er een sterker verband gevonden onder vrouwen. Bij de andere onderzoeken valt er niks op wat betreft verschillen tussen verschillende vragen bij het M/V verschil.

#### *Blijft er een M/V verschil over als er mogelijk interveniërende variabelen worden uitgezuiverd?*

Bij vijf van de onderzoeken naar het verband tussen geluk en tevredenheid met de vrijetijdsactiviteiten zijn er mogelijk interveniërende variabelen uitgezuiverd. Het betreft hier

bij de meeste onderzoeken van tevredenheid met hele reeks andere aspecten. Bij het onderzoek waarbij er een sterker verband werd gevonden onder vrouwen zijn geen variabelen uitgezuiverd. Bij de ene waarbij een sterker verband werd gevonden onder mannen zijn de resultaten gecontroleerd op de rol van tevredenheid met de levensstandaard, het familie leven, de huisvesting onderwijs, de gemeenschap, het eten, het milieu en de overheid.

**Tabel 29**

**M/V verschil in verband tussen geluk en aspecten van Vrije tijd**

Aspecten		Aantal studies met uitkomst over verband ..			
Code WDH	Omschrijving	Tegengesteld	In zelfde richting maar sterker onder		Geen verschil
			mannen	vrouwen	
L3.3.1	Leisure activity level			3	2
L3.3.2.1	personal care				1
L3.3.2.2	eating/drinking out			1	1
L3.3.2.7	reading			1	
L3.3.2.8	shopping			1	
L3.3.2.9	theater/movies			1	
L3.4.3.2	satisfaction with leisure activities		2	1	4
<b>Totaal</b>			<b>2</b>	<b>8</b>	<b>8</b>

### 13.3 M/V verschil in de relatie geluk en sport

Deze paragraaf is gebaseerd op twaalf onderzoeken die te vinden zijn in het rapport S12 [Findings on Happiness and Sports](#).

#### 13.3.1 M/V verschil in de relatie geluk en het actief betrokkenheid bij het sporten (S12.2.1)

Bij drie onderzoeken is het verband onderzocht tussen geluk en het actief betrokken zijn bij sport, sporten.

*Is er sprake van een M/V verschil?*

Bij het verband tussen geluk en het sporten lijkt er sprake van een M/V verschil. Bij twee onderzoeken werd er een sterker verband gevonden onder vrouwen. Bij één onderzoek werd er een sterker verband gevonden onder mannen. Bij deze onderzoeken zijn geen mogelijk interveniërende variabelen uitgezuiverd.

*Verschild het M/V verschil per onderzochte populatie?*

De drie onderzoeken zijn gedaan onder volwassenen. Bij één onderzoek uit de VS werd een sterker verband gevonden onder mannen. Bij een ander onderzoek uit de VS werd er een sterker verband gevonden onder vrouwen, net als bij een onderzoek uit de Filippijnen. Alle gevonden verband zijn positief.

*Verschild het M/V verschil per gemeten variant van geluk?*

Het lijkt erop dat de gemeten variant van geluk een rol speelt bij het gevonden M/V verschil. Bij het onderzoek waarbij een sterker verband werd gevonden onder mannen is de affectieve variant van geluk gemeten. Bij de twee onderzoeken die aantonen dat het evrband sterker is

onder vrouwen is de overall variant gemeten met de enquêtevraag O-HL. Bij de cognitieve variant is geen M/V verschil gevonden net als bij de enquêtevraag O-SLL.

### 13.3.2 M/V verschil in de relatie geluk en passieve betrokkenheid bij sport (S12.2.2)

Bij een onderzoek uit de VS onder volwassenen is het verband in kaart gebracht tussen geluk en verschillende manieren om passief met sport om te gaan. Bij dit onderzoek is steeds de overalvariant van geluk gemeten door middel van de enquêtevragen O-HL en O-SLL. Hieruit bleek dat bij beide enquêtevragen het verband tussen geluk en sport kijken sterker is onder vrouwen. Het verband tussen geluk en het lezen over sport en het praten over sport bleek alleen sterker bij de vraag O-HL. Bij de vraag O-SLL werd geen M/V verschil gevonden. Bij het verband tussen geluk en het lid zijn van een sportmagazine werd geen M/V verschil gevonden bij beide enquêtevragen.

### 13.3.2 M/V verschil in de relatie geluk en de manier van denken over sport (S12.3.1)

Bij hetzelfde onderzoek is ook het verband onderzocht tussen geluk en verschillende manieren van denken over sport met dezelfde enquêtevragen. Bij het verband tussen geluk en sport zien als een manier om te ontspannen en tussen geluk en het zien als manier om te ontsnappen aan problemen bleek geen M/V verschil aanwezig. Bij het verband tussen geluk en het zien van sport als tijdverspilling blijkt dat het verband sterker negatief is onder mannen bij de enquêtevraag O-SLL. Bij de vraag O-HL werd geen M/V verschil gevonden.

### 13.3.3 M/V verschil in de relatie geluk en tevredenheid afkomstig van het sporten (S12.3.2)

Hetzelfde Amerikaanse onderzoek toont aan dat er bij het verband tussen geluk en tevredenheid en levenssatisfactie die ontleend wordt aan sport geen M/V verschil aanwezig is.

**Tabel 30**

#### M/V verschil in verband tussen geluk en aspecten van Sporten

Aspecten		Aantal studies met uitkomst over verband ..			
Code WDH	Omschrijving	Tegengesteld	In zelfde richting maar sterker onder		Geen verschil
			mannen	vrouwen	
S12.2.1	Active involvement in sports		1	2	
S12.2.2	Passive involvement in sports			3	1
S12.3.1	Perceived usefulness of sports			1	2
S12.3.2	Satisfaction with sporting				2
<b>Totaal</b>			<b>1</b>	<b>6</b>	<b>5</b>

## 13.4 Mogelijke verklaringen voor de verschillen

### Waarom het verband met actieve vrijetijdsbesteding sterker onder vrouwen?

Als de uitkomsten van de onderzoeken naast elkaar gelegd worden is er onder vrouwen vaker een sterker verband waarneembaar tussen geluk en actieve vrijetijdsbesteding. Een mogelijke verklaring zit hem in het effect van geluk op de vrijetijdsbesteding. Hierdoor vindt namelijk een selectie plaats waarbij de ongelukkige vrouwen eerder thuis zullen blijven. In de tijd van deze onderzoeken was het nog zo dat mannen veel meer buiten de deur werkten dan vrouwen.

Voor mannen vindt de selectie in mindere mate plaats, daar mannen toch al de deur uitmoesten. Gelukkige mensen hebben meer energie om dingen te ondernemen.

Ook als vrouwen werken zou het zo kunnen zijn dat het hierboven beschreven top-down effect opgaat. Vrouwen zullen in dat geval meer behoefte hebben aan een luisterend oor die hun problemen begrijpt. Een man zoekt eerder afleiding in lichaamsbeweging.

*Waarom een sterker verband met sporten onder vrouwen?*

De onderzoeken die gebruikt zijn bij deze paragraaf zijn voornamelijk afkomstig uit één studie. De meeste van de resultaten uit deze studie laten zien dat het verband bij de meeste aspecten van sporten sterker is onder vrouwen. Helaas zijn er niet meer onderzoeken naar dit onderwerp waarbij er onderscheid is gemaakt tussen mannen en vrouwen, zodat de betrouwbaarheid te wensen over laat. De representativiteit van de steekproefpopulaties van de onderzoeken ligt echter wel behoorlijk hoog.

De verschillende aspecten van sporten hebben een sterker verband met het geluk van de vrouw. Een top-down effect is mogelijk. Je moet gezond zijn om te kunnen sporten en vaak kost sporten ook geld. Geluk zorgt er ook voor dat je je energiever voelt. Gelukkige mensen zullen dus eerder gaan sporten. Dit geldt voor zowel mannen als voor vrouwen en is dus geen verklaring voor het M/V verschil. Een mogelijke verklaring vanuit het Top-Down effect zou kunnen zijn dat ongelukkige mannen er eerder voor kunnen kiezen om te gaan sporten, om zo afleiding te kunnen vinden. Dit drukt het geluksniveau van de sportende mannen.

Sporten gaat onder vrouwen dus in sterkere mate samen met meer geluk dan onder mannen. Deze opvallende conclusie zal mogelijk verklaard kunnen worden door het sociale aspect van sporten. Voor vrouwen is sporten vooral leuk. Je hebt leuk contact met je mede sporters en onderneemt samen dingen.

Een andere verklaring zal kunnen komen dat het sporten bij vrouwen in een sterker verband staat met het zelfvertrouwen. De manieren van het benaderen van sporten voor mannen en vrouwen verschilt. Voor mannen is het misschien belangrijker om je te meten met anderen, maar er is ook de mogelijkheid dat je verliest. Voor vrouwen gaat het meer om het gezond bezig zijn. Het sporten laat ze positiever over zichzelf en hun lichaam denken.

## 13.5 Conclusie

Uit de onderzoeken naar het verband tussen geluk en verschillende vormen van vrije tijdsbesteding komt een M/V verschil naar voren. Zo blijkt het verband onder vrouwen sterker te zijn met de manier waarop vrije tijd wordt besteed en met sporten. De onderzoeken tonen aan dat Vrouwen die aan een actievere vrije tijdsbesteding doen gelukkiger te zijn.



## 14 M/V verschil in verband tussen geluk en de leefomgeving

Bij het verband tussen geluk en de leefomgeving is het mogelijk dat er sprake is van een M/V verschil. Mannen en vrouwen zullen andere eisen stellen aan hun omgeving. Voor de vrouw is het mogelijk belangrijker dat ze leuke burens heeft waarmee ze goed contact heeft, terwijl het voor de man belangrijker is dat er goede transport mogelijkheden zijn om zo makkelijker op zijn werk te komen.

Deze punten zullen besproken worden in dit hoofdstuk. Hierin zullen alle verschillende aspecten van de leefomgeving aan bod komen die te vinden zijn in de World database of Happiness.

### 14.1 Beschikbare gegevens

In dit hoofdstuk zal het M/V verschil besproken worden bij de verschillende aspecten van de leefomgeving. De bij dit hoofdstuk gebruikte onderzoeken zijn afkomstig uit de volgende rapporten:

[Findings on Ethnicity \(E3\)](#)

[Findings Happiness and Housing \(H14\)](#)

[Findings on Happiness and local environment \(L10\)](#)

[Findings on Happiness and moving within country \(residential mobility\) \(M9\)](#)

[Findings on Happiness and Nation: Era. \(N2\)](#)

[Findings on Happiness and nation: conditions in one's nation.\(N4\)](#)

[Findings on Happiness and Nation: attitudes to one's nation \(N6\)](#)

#### *Aspecten van de leefomgeving*

In dit hoofdstuk zullen de volgende aspecten van de leefomgeving behandeld worden:

- Het wonen
- De omgeving
- Verhuizen
- Het land
- De overheid

#### *Varianten van geluk*

Bij alle onderzoeken die gebruikt zijn bij dit hoofdstuk is gebruik gemaakt van enquêtevragen die betrekking hebben op de waardering van het leven als geheel.

#### *Onderzochte populaties*

De onderzochte populaties lopen uiteen. Bij het meeste onderzoek is gebruik gemaakt van volwassen publiek. Ook is er gebruik gemaakt van mensen in een bepaalde leeftijdsklasse, studenten, ouderen en getrouwden. Meer afwijkende populaties zijn mensen met witte boorden werk en mensen van een veeveelt boerderij.

## 14.2 M/V verschil in de relatie geluk en etnische achtergrond in verschillende landen

De onderzoeken die gebruikt zijn bij deze paragraaf zijn afkomstig uit het rapport E3 uit de World Database of Happiness.

### 14.2.1 M/V verschil in de relatie geluk en etnische status in Nederland (E3.2.7)

Onder mannen en vrouwen zijn vergelijkbare patronen te zien wat betreft de etnische achtergrond. Autochtone Nederlanders in Nederland zijn het meest gelukkig. Gevolgd door de mensen met een Surinaamse, een Antilliaanse en een Marokkaanse achtergrond. Mensen die in Nederland woonachtig zijn met een Turkse achtergrond zijn het minst gelukkig. Bij dit onderzoek is de cognitieve variant van geluk gemeten.

### 14.2.2 M/V verschil in de relatie geluk en etnische achtergrond is Zuid Oost Azie (E3.3)

Bij een onderzoek in vier steden in Zuid Oost Azie werd er ook geen M/V verschil gevonden onder mensen met een verschillende etnische achtergrond.

### 14.2.3 M/V verschil in de relatie geluk en etnische achtergrond in de Verenigde Staten (E3.2.11)

Bij drie onderzoeken is het verband in kaart gebracht tussen geluk en etnische achtergrond in de VS. Bij twee van de onderzoeken is de overall variant van geluk gemeten. Deze zijn gedaan onder studenten tot achttien jaar en studenten ouder dan achttien. Bij een onderzoek onder volwassenen is de affectieve variant gemeten. Bij dit laatste onderzoek is onderscheid gemaakt tussen Mexicaans Amerikaan, Donkere mensen en blanken. Bij het onderzoek onder studenten tot achttien is onderscheid gemaakt tussen donkere en blanke mensen en bij het onderzoek onder oudere studenten is het verschil in verband onderzocht onder blanke en een minderheid. Bij geen van deze onderzoeken is een M-V verschil gevonden.

### 14.2.4 M/V verschil in de relatie geluk en etnische achtergrond in Duitsland (E3.2.4)

Bij een longitudinaal onderzoek onder mensen die werkloos zijn geraakt uit Duitsland werd een M/V verschil gevonden bij de relatie geluk en etnische achtergrond. Het verschil in geluk tussen allochtone en autochtone Duitsers blijkt groter onder vrouwen. Bij dit onderzoek is de rol van werkloos zijn, leeftijd, huwelijkse staat, regio in Duitsland, universitaire graad en aangegeven activiteiten uitgezuiverd.

### 14.2.5 M/V verschil in de relatie geluk en het land waarin woonachtig (N1.2)

Een onderzoek dat is gedaan in vier Europese steden onder ouders de beide een carrière hebben blijkt laat zien dat er het geluksniveau in de landen Frankrijk, Denemarken, Italië en Ierland geen sprake is van M/V verschillen tussen de landen.

**Tabel 31**

#### M/V verschil in verband tussen geluk en aspecten van Etnische status

Aspecten		Aantal studies met uitkomst over verband ..			
Code WDH	Omschrijving	Tegengesteld	In zelfde richting maar sterker onder		Geen verschil
			mannen	Vrouwen	
E3.2.7	Ethnic status in The Netherlands				1
E3.2.4	Ethnic status in Germany			1	

E3.2.11	Ethnic status in the USA				1
E3.3	Ethnic status in regions				1
N1.2	Current nation of residence				1
<b>Totaal</b>				<b>1</b>	<b>4</b>

### 14.3 M/V verschil in de relatie geluk en tevredenheid met de huisvesting (H14.4.2)

Bij tien onderzoeken in de World database of Happiness is het verband tussen geluk en tevredenheid met de huisvesting gegeven voor mannen en vrouwen. Deze onderzoeken zijn voornamelijk afkomstig uit de VS en Canada. Daarnaast is er nog een onderzoek uit Nederland en één uit Sierra Leone. Bij al deze onderzoeken is de overall variant van geluk gebruikt.

#### *Is er sprake van een M/V verschil?*

Uit de onderzoeken komt geen duidelijk M/V verschil naar voren. Bij vier onderzoeken werd er een M/V verschil gevonden. Bij twee daarvan werd een sterker verband gevonden onder mannen en bij twee werd er een sterker verband gevonden onder vrouwen. Bij één onderzoek is het M/V verschil afhankelijk van de gemaakte specificatie.

#### *Is het gevonden M/V verschil afhankelijk van de onderzochte populatie?*

Van de vier onderzoeken onder volwassenen werd er bij drie onderzoeken een M/V verschil aangetroffen. Twee daarvan, een onderzoek uit de VS en één uit Sierra Leone, toonden aan dat het verband sterker is onder vrouwen. Eén onderzoek uit de VS onder volwassenen toonde aan dat het verband sterker is onder mannen, net als een onderzoek uit Canada onder mensen met witte boordenwerk. Bij een onderzoek uit de VS onder vijftientig tot en met zestig jarigen blijkt dat het verband tussen geluk en tevredenheid met de huisvesting in drukker en minder veilige gebieden sterker is onder mannen. In rustigere en veiligere gebieden in het verband onder donkere mensen sterker onder vrouwen en onder blanken sterker onder mannen. I

Verder werd er bij twee onderzoeken uit Canada onder zestigplussers, een onderzoek onder dertig tot en met vijfenvijftig jarigen uit Nederland en een onderzoek onder veeteelt boeren uit de VS geen M/V verschil gevonden.

#### *Verschilt het M/V verschil door de tijd?*

Het is mogelijk dat de tijd een rol speelt bij het M/V verschil. Zo werd er bij de onderzoeken is de jaren zeventig vaker een sterker verband gevonden onder mannen. Bij de onderzoeken na 1980 bleek het verband sterker onder vrouwen.

#### *Blijft er een M/V verschil over als er mogelijk interveniërende variabelen worden uitgezuiverd?*

Bij één van de vier onderzoeken waarbij mogelijk interveniërende variabelen zijn uitgezuiverd bleef er een M/V verschil over. Bij dit onderzoek uit Canada is de rol uitgezuiverd van tevredenheid met andere aspecten als gezondheid, familie, financiële zekerheid, vriendschap, vrije tijd en religie. Daarnaast is ook de rol uitgezuiverd van leeftijd, onderwijs, werkstatus, huwelijkse staat en tijd woonachtig in het gebied.

Bij één van de twee Canadese onderzoeken onder zestigplussers zijn dezelfde variabelen uitgezuiverd. Bij het andere onderzoek zijn de resultaten gecontroleerd op

eigenwaarde en tevredenheid met gezondheid, financiële zekerheid, vrienden en de partner.

Bij het onderzoek onder de veeteelt boeren is de rol uitgezuiverd van boerderij werk, familie activiteiten, vrije tijd, gezinsinkomen, de overheid en het hebben van werk buiten de boerderij. Bij het laatste onderzoek waarbij mogelijk interveniërende variabelen zijn uitgezuiverd, zijn de resultaten gecontroleerd op tevredenheid met een reeks aspecten, zoals het familie leven, de levensstandaard, gezondheid, vrije tijd, inkomen, de gemeenschap, het milieu en de overheid.

**Tabel 32**

**M/V verschil in verband tussen geluk en aspecten van huisvesting**

Aspecten huisvesting		Aantal studies met uitkomst over verband ..			
Code WDH	Omschrijving	Tegengesteld	In zelfde richting maar sterker onder		Geen verschil
			mannen	vrouwen	
H14.4.2	Satisfaction with housing		3	2	5

**14.4 M/V verschil bij de relatie geluk en de omgeving**

De onderzoeken die gebruikt zijn bij deze paragraaf zijn te vinden in het rapport correlational findings on happiness and local environment. Bij veertien van de onderzoeken die te vinden zijn in dit rapport is er onderscheid gemaakt tussen man en vrouw. De onderzoeken gaan over verschillende aspecten van de woonplaats.

**14.4.1 M/V verschil in de relatie geluk en de grootte van de bevolking van de woonplaats (L10.2.1)**

Bij een longitudinaal onderzoek uit de Verenigde Staten is het verband tussen geluk en de grootte van de bevolking van de woonplaats onderzocht. Dit onderzoek is gehouden onder studenten en hierbij is de overall variant van geluk gemeten.

*Afstand tot de stad*

Bij dit onderzoek werd geen M/V verschil gevonden bij het verband tussen geluk en de afstand tot een grote stad.

*Grootte van de bevolking (L10.2.1 en L10.2.1.4)*

Bij hetzelfde onderzoek werd ook geen M/V verschil gevonden bij het verband tussen geluk en de grootte van de bevolking.

Bij een onderzoek uit Sierra Leone werd ook geen M/V verschil gevonden bij het verband tussen geluk en de grootte van de stad waarin iemand woont.

**14.4.2 M/V verschil in de relatie geluk en het wonen in de stad ten opzichte van het wonen in een dorp (L10.2.1.2)**

Een onderzoek uit Finland toont aan dat mensen die in de stad wonen gelukkiger zijn dan de mensen die in een dorp wonen. Dit geldt in grotere mate voor vrouwen. Bij een onderzoek uit Sierra Leone werd er bij dit verband geen M/V verschil gevonden.

#### **14.4.3 M/V verschil in de relatie geluk en tevredenheid met de medische voorzieningen in de gemeenschap (L10.4.2.2)**

Bij een onderzoek uit Canada onder mensen met witte boorden werk in bedrijfssteden werd geen M/V verschil gevonden bij het verband tussen geluk en tevredenheid met de medische voorzieningen in de gemeenschap.

#### **14.4.4 M/V verschil in de relatie geluk en tevredenheid met de recreatie voorzieningen in de gemeenschap (L10.4.2.4)**

##### *Voorzieningen voor volwassenen*

Bij hetzelfde onderzoek werd geen M/V verschil gevonden bij het verband tussen geluk en tevredenheid met de recreatievoorzieningen voor volwassenen in de gemeenschap.

##### *Voorzieningen voor kinderen*

Het verband tussen geluk en tevredenheid met de recreatievoorzieningen voor kinderen blijkt het verband sterker te zijn onder mannen.

#### **14.4.5 M/V verschil in de relatie geluk en tevredenheid met de onderwijsvoorzieningen in de gemeenschap (L10.4.2.5)**

##### *Schoolvoorzieningen*

Bij hetzelfde onderzoek is ook gekeken naar het verband tussen geluk en tevredenheid met het de onderwijsvoorzieningen in de gemeenschap. Ook hierbij werd geen M/V verschil gevonden.

##### *Leraren*

Bij dit onderzoek werd ook geen M/V verschil gevonden bij het verband tussen geluk en tevredenheid met de leraren binnen de gemeenschap.

#### **14.4.6 M/V verschil in de relatie geluk en tevredenheid met de locale winkels (L10.4.2.6)**

Een opvallend M/V verschil werd gevonden bij het verband tussen geluk en tevredenheid met de locale winkels. Dit is namelijk sterker onder mannen. Zo blijkt uit hetzelfde Canadese onderzoek.

#### **14.4.7 M/V verschil in de relatie geluk en tevredenheid met de transportmogelijkheden (L10.4.2.8)**

Bij twee Canadese onderzoeken van dezelfde onderzoeker is het verband tussen geluk en tevredenheid met de transportmogelijkheden in kaart gebracht. Bij beide onderzoeken is er gebruikt gemaakt van twee enquêtevragen met betrekking tot de overall variant van geluk. Bij slechts één enquêtevraag van één van de onderzoeken werd een M/V verschil gevonden. Bij de andere werd geen M/V verschil gevonden. Bij beide onderzoeken is de rol van tevredenheid met verschillende andere aspecten uitgezuiverd, zoals het inkomen, de huisvesting, de gezondheid, vriendschappen en beroep.

#### **14.4.8 M/V verschil in de relatie geluk en de veiligheid in de gemeenschap (L10.5.2)**

Bij een onderzoek uit de Filippijnen werd bij de drie varianten van geluk geen M/V verschil gevonden bij het verband met de veiligheid in de gemeenschap. In dit geval de geschatte kans om beroofd te worden. Bij een onderzoek uit de VS onder getrouwde mensen van

vijftientig tot en met zestig jaar oud werd wel een M/V verschil gevonden. Het verband bleek onder blanke mannen en donkere vrouwen sterker in wijken waar meer problemen zijn. In wijken waar er minder sprake is van problemen werd er alleen een sterker verband gevonden onder donkere mannen.

#### **14.4.9 M/V verschil in de relatie geluk en het aantal sociale contacten in de buurt (L10.6.2)**

Bij een onderzoek uit Canada onder volwassenen blijkt er geen M/V verschil te zitten bij het verband tussen geluk (O-SLu) en het aantal burens die iemand kent.

#### **14.4.10 M/V verschil in de relatie geluk en de aantrekkelijkheid van de woonomgeving (L10.9.2)**

Mannen blijken in sterkere mate gelukkig (O-SLu) te zijn als ze tevreden zijn met de omgeving waarin ze wonen dan vrouwen. Dit blijkt uit een onderzoek uit Canada onder mensen die witte boorden werk doen en die wonen in een bedrijfsstad.

#### **14.4.11 M/V verschil in de relatie geluk en tevredenheid met de gemeenschap (L10.10.2)**

Bij een onderzoek uit de VS onder getrouwde mensen die fulltime werken blijkt er alleen onder donkere mensen een M/V verschil aanwezig. Donkere mannen blijken gelukkiger te zijn als ze in grotere mate tevreden zijn over de gemeenschap waarin ze wonen. Bij dit onderzoek zijn de resultaten gecontroleerd op de rol van huwelijksgeluk en tevredenheid met werk, met de financiële situatie, familieleven, vriendschappen, gezondheid en vrije tijd activiteiten.

#### **14.4.12 M/V verschil in de relatie geluk en tevredenheid met de buurt (L10.10.3)**

Bij een Amerikaans onderzoek werd een M/V verschil gevonden bij het verband tussen geluk en tevredenheid met de buurt. Het verband tussen geluk (O-HL) en tevredenheid met de buurt is sterker onder mannen.

#### **14.4.13 M/V verschil in de relatie geluk en tevredenheid met de levenssituatie (L10.10)**

Bij een Canadees onderzoek onder drieëntwintig tot en met negenenvijftig is het verband in kaart gebracht tussen geluk (O-SLW) en tevredenheid met de woonplaats, het gemeenschapsleven en de buurt. Bij dit verband werd geen M/V verschil gevonden. Bij dit onderzoek is de rol van leeftijd, inkomen, verliefd zijn en sociale steun uitgezuiverd.

#### **14.4.14 M/V verschil in de relatie geluk en tevredenheid met de regio (L10.10.1)**

Bij twee onderzoeken is het verband in kaart gebracht tussen geluk en tevredenheid met de regio waarin iemand woonachtig is. Bij een onderzoek uit Canada onder plattelandsbevolking werd er bij de O-DT enquêtevraag een sterker positief verband gevonden onder vrouwen. Bij de O-HL vraag werd geen M/V verschil gevonden. Bij dit onderzoek is de rol uitgezuiverd van een reeks variabelen als: tevredenheid met de gezondheid, financiële situatie, de huisvesting, onderwijs, vriendschap en eigenwaarde. Bij een onderzoek onder stadsbevolking uit Sierra Leone werd er een sterker verband gevonden onder mannen.

#### **14.4.15 M/V verschil in de relatie geluk en tevredenheid met de gemeenschap (L10.10.2)**

Een onderzoek onder volwassenen uit de VS toont aan dat tevredenheid met de gemeenschap onder mannen en vrouwen in gelijke mate samengaat met meer geluk (O-SLW). De resultaten zijn gecontroleerd op tevredenheid met verschillende aspecten als familieleven, levensstandaard, werk gezondheid, inkomen, huisvesting, onderwijs en de overheid.

#### 14.4.16 M/V verschil in de relatie geluk en tevredenheid met de buurt (L10.10.3)

Bij de twee onderzoeken naar het verband tussen geluk en tevredenheid met de buurt werden M/V verschillen gevonden. Bij een onderzoek uit de Filippijnen bleek het uit te maken welke variant van geluk gemeten wordt. Bij de affectieve variant werd er onder mannen een sterker verband gevonden. Bij de overall variant werd geen verschil gevonden en bij de cognitieve variant blijkt het verband sterker te zijn onder vrouwen.

Bij een Amerikaans onderzoek onder vijfentwintig met de overall variant van geluk blijkt de huidskleur en het type wijk ook een rol te spelen bij het M/V verschil. Zo blijkt het verband in wijken met meer problemen het verband het sterkst onder (blanke) mannen en is het verband negatief onder blanke vrouwen. Bij wijken met weinig problemen blijkt het verband het sterkst onder donkere mannen en blanke vrouwen.

#### 14.4.17 M/V verschil in de relatie geluk en tevredenheid met het klimaat (L10.10.6)

Een Canadees onderzoek onder bewoners van bedrijfssteden blijkt er geen M/V verschil bij het verband tussen geluk (O-SLu) en tevredenheid met het klimaat.

#### 14.4.18 M/V verschil in de relatie geluk en tevredenheid met de kosten die horen bij het leven in een bepaalde gemeenschap (L10.10.7)

Bij hetzelfde onderzoek uit Canada is ook onderzoek gedaan naar het verband tussen geluk en tevredenheid met de kosten van het leven in een bepaalde gemeenschap

##### *Levenskosten*

Tevredenheid met de levenskosten die horen bij het leven in een bepaalde gemeenschap heeft een sterker verband met het geluk van de man.

##### *Huisvestingskosten*

Bij het onderzoek werd geen M/V verschil gevonden bij het verband tussen geluk en tevredenheid met de huisvestingskosten.

**Tabel 33**

**M/V verschil in verband tussen geluk en de houding ten opzichte van aspecten in de omgeving**

Aspecten van houding ten opzichte van de omgeving		Aantal studies met uitkomst over verband ..			
Code WDH	Omschrijving	Tegengesteld	In zelfde richting maar sterker onder		Geen verschil
			mannen	vrouwen	
L10.2.1	Community size				2
L10.2.1.2	rural vs urban dwelling			1	1
L10.2.1.4	size of urban setting				1
L10.10	Attitudes to local environment				1
L10.10.1	Attitude to region		1	1	
L10.10.2	Attitude to community				1
L10.10.3	Attitude to neighborhood		1	1	
L10.10.6	Attitude to local climate				1
L10.10.7	Attitude to local costs of living		1		1

Totaal			3	3	8
--------	--	--	---	---	---

## 14.5 M/V verschil in de relatie geluk en verhuizen

De onderzoeken waarop deze paragraaf over het M/V verschil bij het verband tussen geluk en verhuizen zijn afkomstig uit de rapporten M8 en M9 uit de World Database of Happiness.

### 14.5.1 M/V verschil in de relatie geluk en afkomst (M8.1.1)

Bij een Nederlands onderzoek onder vijftien tot en met vierenzestig jarigen is het geluksniveau van mannen en vrouwen met verschillende afkomst in kaart gebracht. Hieruit blijkt dat autochtonen het gelukkigst zijn. Bij de allochtone groepen blijkt dat vrouwen van Marokkaanse afkomst gemiddeld het gelukkigst zijn. Dit is niet te zien bij de mannen.

### 14.5.2 M/V verschil in de relatie geluk en de tijd in het gebied (M9.1.1.3)

Een Canadees onderzoek onder plattelandsbevolking laat geen M/V verschil zien bij het verband tussen geluk en de tijd dat de respondenten al in het gebied wonen. Bij dit onderzoek is de rol van tevredenheid met een hele reeks variabelen uitgezuiverd, zoals vriendschap, gezondheid, financiële zekerheid, huisvesting en religie. Bij dit onderzoek zijn twee enquêtevragen gebruikt met betrekking tot de overall variant van geluk.

Bij een onderzoek uit Sierra Leone werd ook geen M/V verschil gevonden bij het verband tussen geluk (O-SLW) en de tijd die de mensen al woonachtig zijn in het gebied.

### 14.5.3 M/V verschil in de relatie geluk en onlangs verhuisd zijn (M9.2.1)

Bij een longitudinaal onderzoek uit de VS werd geen M/V verschil gevonden bij het verband tussen geluk en het recent verhuisd zijn. Dit onderzoek is gehouden onder studenten en de resultaten zijn gecontroleerd op de rol van de opleiding van de vader, het eigen onderwijs en het puntengemiddelde op school.

**Tabel 34**

#### M/V verschil in verband tussen geluk en aspecten van Verhuizen

Aspecten		Aantal studies met uitkomst over verband ..			
Code WDH	Omschrijving	Tegengesteld	In zelfde richting maar sterker onder		Geen verschil
			mannen	vrouwen	
M8.1.1	Earlier migration				1
M9.1.1.3	Time since last move				1
M9.2.1	Recently moved				1
<b>Totaal</b>					<b>3</b>

## 14.6 M/V verschil bij de relatie geluk en aspecten van de situatie in een land

Een uitgebreid onderzoek uit 2008 heeft het verband tussen geluk en verschillende aspecten van zaken die binnen een land spelen in kaart gebracht in zeventig landen. Bij dit onderzoek is de rol van verschillende politieke omstandigheden uitgezuiverd. Daarnaast zijn de resultaten ook gecontroleerd op leeftijd, inkomen, onderwijs, politieke ideologieën, huwelijkse staat, werk en de situatie.



#### *Economische condities (N4.3)*

Het geluk van mannen heeft een sterker positief verband met de economische condities dan het geluk van vrouwen. Bij dit onderzoek is vooral gekeken naar het investeringsniveau binnen een land.

#### *Open handelsmarkt (N4.3.6)*

Of een land een zeer open handelsmarkt heeft waarbij in hoge mate sprake is van globalisering heeft geen verband met het geluk van mannen en vrouwen.

#### *Politieke condities (N4.6)*

Of er in een land sprake is van een tweekamerstelsel in de politiek heeft onder mannen en vrouwen een vergelijkbaar positief verband met geluk.

Mannen en vrouwen die in een postcommunistisch land leven zijn ook in vergelijkbare mate minder gelukkig.

#### *Geloofscondities (N4.7.3.1)*

In het onderzoek is ook gekeken naar het verband van geluk met het wonen van protestanten of katholieken in een land. Als er in een land een hoog aantal protestanten wonen heeft dat, zowel onder mannen als vrouwen geen verband met geluk, net als bij een hoog aantal katholieken.

#### *Inkomensongelijkheid (N4.8.2 en N6.6.3)*

Uit een onderzoek van dezelfde onderzoeker van een jaar eerder is naar voren gekomen dat het verband tussen geluk en inkomensongelijkheid een zwak negatief verband heeft met geluk. Hierbij is geen M/V verschil gevonden. Bij dit onderzoek is ook gekeken naar het verband tussen geluk en de acceptatie van inkomensongelijkheid. Dit is een positief verband dat iets sterker is onder mannen.

#### *Kindersterfte (N72.1.3)*

Bij het verband tussen geluk en de hoogte van het kindersterftecijfer is geen M/V verschil gevonden. Het verband is onder zowel mannen als vrouwen negatief.

#### *Gelijke rechten voor mannen en vrouwen (N4.8.1)*

Uit een ander onderzoek uit 2009 uit Zwitserland onder werkende mensen is het verband onderzocht en de mate waarin er voor gelijke rechten is gestemd bij een referendum in 1975. Bij dit onderzoek werd geen M/V verschil gevonden met het verband met geluk.

### **14.7 M/V verschil bij de relatie geluk en tevredenheid met de houding ten opzichte van aspecten van het land**

#### *Tevredenheid met de denkbeelden van jonge landgenoten (N6.3.2)*

Een onderzoek uit de Verenigde Staten onder volwassenen naar het verband tussen geluk (O-DT) en tevredenheid met de denkbeelden van jonge landgenoten toont aan dat het verband onder mannen sterker is dan onder vrouwen.

#### *Tevredenheid met de media (N6.3.6)*

Uit hetzelfde onderzoek is ook het verband in kaart gebracht tussen geluk en tevredenheid met de media. Het gaat hierbij om de informatie en entertainment die wordt geboden op de radio en televisie. Dit onderzoek toont aan dat het verband tussen geluk en tevredenheid met de media sterker is onder mannen.

### *Tevredenheid met de ontwikkeling van het land (N6.5.1)*

Bij een onderzoek uit Sierra Leone is ook onderzoek gedaan naar het verband tussen geluk (O-SLW) en de tevredenheid met de ontwikkeling van het land. Dit verband blijkt onder mannen sterker te zijn.

### *Tevredenheid met de kansen (N6.6.3)*

Bij hetzelfde onderzoek is ook gekeken naar het verband tussen geluk en de kansen die er zijn op het gebied van inkomen en arbeid. Bij het verband tussen geluk en de kans op succes is geen M/V verschil gevonden.

**Tabel 35**

### **M/V verschil in verband tussen geluk en aspecten van de houding ten opzichte van aspecten van het land**

Aspecten van de houding ten opzichte van het land		Aantal studies met uitkomst over verband ..			
Code WDH	Omschrijving	Tegengesteld	In zelfde richting maar sterker onder		Geen verschil
			mannen	vrouwen	
N4.3	Economic condition of the nation		1		
N4.3.6	Openness of economy				1
N4.6	Political conditions in the nation				2
N4.7.3.1	Share of particular denominations				2
N4.8.1	Gender inequality (women emancipation),				1
N4.8.2	Income inequality				1
N6.3.2	Satisfaction with compatriots		1		
N6.3.6	Satisfaction with media		1		
N6.5.1	Satisfaction with economic development		1		
N6.6.3	Attitudes to social inequality				2
N7.2.1.3	life-expectancy in the nation				1
Totaal			<b>4</b>		<b>10</b>

## **14.8 Mogelijke verklaring van de verschillen**

### *Waarom vrouwen in de stad minder gelukkig?*

Vrouwen zijn minder gelukkig als ze in de stad wonen. De stad heeft dan wel een aantal voordelen, zoals de hogere voorzieningsgraad en de hogere mate van vrijheid in je doen en laten die bij vrouwen voor een hogere mate van geluk zouden kunnen zorgen. Ook heeft de stad een aantal nadelen. Het contact met de burens is in de stad minder en er is een hogere

mate van criminaliteit. Daar vrouwen meer thuis zijn dan mannen zullen de nadelen zwaarder wegen dan de voordelen van het wonen in de stad.

*Waarom is het verband met omgevingsatisfactie sterker onder mannen?*

Waar vrouwen juist zorgen voor het gezin, daar zorgen mannen juist voor de verbinding tussen het gezin en de buitenwereld. De vrouw zorgt ervoor dat het binnen het gezin op orde is, de man zorgt ervoor dat er aan de behoefte van het gezin niets zal ontbreken. Om dit goed te kunnen moet de omgeving optimaal zijn. Het maakt voor de man minder uit hoe hij woont, maar meer hoe de omgeving is, terwijl dat voor de vrouw andersom is.

## **14.9 Conclusie**

Bij dit hoofdstuk zijn een aantal kleine M/V verschillen gevonden. Toch wordt er in dit hoofdstuk geen grote M/V verschillen bevestigd bij het verband tussen geluk en verschillende aspecten van de omgeving.

## 15 M/V verschil in de relatie geluk en persoonlijkheid

Bij verschillende onderzoeken is geprobeerd te achterhalen wat het verband is tussen geluk en persoonlijkheid. Hierbij is meestal uitgegaan van verschillende persoonlijkheidskenmerken. Zo blijkt dat extraverte mensen vaker gelukkig zijn met hun leven.

Je persoonlijkheid wordt in grote mate beïnvloed door je biologische eigenschappen. Ook je hersenen en hormoonhuishouding zullen een rol spelen bij je persoonlijkheid. Daarom is het te verwachten dat er sprake is van een aantal grote M/V verschillen bij het verband tussen geluk en persoonlijkheid.

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op hoe het verband is tussen geluk en persoonlijkheid. Er zal besproken worden of er een M/V verschil is bij het verband tussen geluk en het omgaan met problemen.

### 15.1 Beschikbare gegevens

In dit hoofdstuk wordt er dieper ingegaan op het M/V verschil bij het verband tussen geluk en persoonlijkheid. In de World database of Happiness zijn 42 onderzoeken te vinden naar dit onderwerp waarbij de resultaten zijn gespecificeerd op mannen en vrouwen. De onderzoeken waarop dit hoofdstuk is gebaseerd zijn afkomstig uit de volgende rapporten uit de World database of Happiness:

[Findings on Happiness and Coping \(C9\)](#)

[Findings on Happiness and HOPE \(H11\)](#)

[Findings on Happiness and Mood \(M13\)](#)

[Findings on Happiness and Personality: HISTORY \(P1\)](#)

[Findings on Happiness and Personality: CHANGE PERSONALITY \(P2\)](#)

[Findings on Happiness and Personality CURRENT TRAITS \(P4\)](#)

[Findings on Happiness and Personality: LATER \(P5\)](#)

[Findings on POPULARITY \(P9\)](#)

[Findings on SELF-IMAGE \(S2\)](#)

#### *Aspecten van persoonlijkheid*

In dit hoofdstuk zal verder worden ingegaan op het M/V verschil bij de volgende aspecten van persoonlijkheid:

- Het omgaan met problemen
- Typische gemoedstoestanden
- Persoonlijkheid
- Populariteit
- Zelfbeeld

#### *Onderzochte populaties*

Bij de onderzoeken naar het verband tussen geluk en persoonlijkheid is relatief weinig onderzoek gedaan onder een populatie die representatief is voor de totale bevolking van een land. Bij de gebruikte onderzoeken is het verband tussen geluk en persoonlijkheid onderzocht onder kinderen, onder studenten, onder mensen tussen levensfasen, mensen die wonen op een veeteelt boerderij, mensen die werkloos geraakt zijn en mensen uit verschillende leeftijdsklassen.

### *Onderzoeksmethoden*

De onderzoeken die gebruikt zijn bij dit hoofdstuk zijn relatief vaak longitudinaal. Bij het cross-sectioneel onderzoek zijn de resultaten soms gecontroleerd op mogelijk interveniërende variabelen of gespecificeerd. Bij het longitudinaal onderzoek zijn sommige resultaten gespecificeerd.

## **15.2 M/V verschil in de relatie geluk en de omgang met problemen (C9.2.1 en C9.2.4)**

Bij een onderzoek dat is uitgevoerd in Kroatië is het verband in kaart gebracht tussen geluk en de verschillende manieren van het omgaan met problemen. Bij dit onderzoek is de affectieve variant van geluk gemeten. Ook is de rol van een aantal mogelijk interveniërende variabelen uitgezuiverd. Leeftijd, inkomen en de andere manieren van omgaan met problemen.

Bij een ander onderzoek uit de Verenigde Staten onder onvruchtbare paren en een controle groep is ook het verband gegeven tussen geluk en twee verschillende manieren van omgaan met problemen. Dit onderzoek is longitudinaal en hierbij is de overall variant van geluk gemeten. Bij dit onderzoek is de rol van stress, steun, een conflict met de partner en persoonlijke controle uitgezuiverd.

### *Actief afleiding zoeken*

Het verband tussen geluk en het omgaan met problemen door actief afleiding te zorgen, zoals dingen ondernemen met vrienden of uitgaan, is positief. Dat geldt in vergelijkbare mate voor mannen en vrouwen.

### *Positief denken*

Positief denken werkt ook bij het omgaan met problemen. Voor vrouwen werkt het echter beter dan voor mannen.

### *Plannen om actie te ondernemen*

Er is geen M/V verschil te zien bij het verband tussen geluk en het plannen maken om het probleem op te lossen. Dit is bij zowel het Kroatische als het Amerikaanse onderzoek gevonden.

### *Het uiten van je gevoelens*

Ook bij het uiten van je gevoelens over het probleem heeft onder mannen noch vrouwen een sterker verband met geluk.

### *Passieve afleiding*

Het doorbrengen van je tijd met passieve afleiding, zoals bidden, het proberen te accepteren van het probleem heeft onder mannen en vrouwen een even sterk negatief verband met geluk. Zo blijkt uit het Kroatische onderzoek.

Bij het Amerikaanse onderzoek werd echter een sterker negatief verband gevonden onder mannen.

### *Analyseren van je gevoelens over het probleem*

Ook bij het analyseren van je gevoelens over het probleem werd geen M/V verschil gevonden bij het verband met geluk.

### *Afwachten*

Het afwachten en dagdromen over de tijd zonder problemen heeft een negatief verband met

geluk. Dat geldt in vergelijkbare mate voor mannen en vrouwen.

**Tabel 36**

**M/V verschil in verband tussen geluk en aspecten van omgaan met problemen**

Aspecten omgaan met problemen		Aantal studies met uitkomst over verband ..			
Code WDH	Omschrijving	Tegengesteld	In zelfde richting maar sterker onder		Geen verschil
			mannen	vrouwen	
C9.2.1	Current coping-style		1	1	6
C9.2.4	Coping with specific life-events				1
<b>Totaal</b>			<b>1</b>	<b>1</b>	<b>7</b>

**15.3 M/V verschil in de relatie geluk en hoop (H11.2)**

Het hebben van hoop blijkt een sterke correlatie te hebben met geluk. Deze is voor mannen en vrouwen ongeveer even sterk. Dit werd aangetoond door een onderzoek uit Koeweit onder studenten. Bij dit onderzoek is een gemengde vorm van geluk gemeten. Om de aanwezigheid van hoop te bepalen bij de respondenten is gebruik gemaakt van de Hope schaal (Snyder, Harris et al. 1991)

**Tabel 37**

**M/V verschil in verband tussen geluk en aspecten van Hoop**

Aspecten van Hoop		Aantal studies met uitkomst over verband ..			
Code WDH	Omschrijving	Tegengesteld	In zelfde richting maar sterker onder		Geen verschil
			mannen	vrouwen	
H11.2	Current hope				1

**15.4 M/V verschil in de relatie geluk en verschillende gemoedstoestanden**

Deze paragraaf over het M/V verschil bij het verband tussen geluk en verschillende gemoedstoestanden is gebaseerd op onderzoeken uit het rapport M13 uit de World Database of Happiness.

**15.4.1 M/V verschil in de relatie geluk en eenzaamheid (M13.3.3.1)**

Een onderzoek onder tweelingen van achttien tot en met vierenzestig toont aan dat er geen M/V verschil is in de relatie geluk (O-HL) en je eenzaam voelen. Onder mannen en vrouwen gaat het zich eenzaam voelen in vergelijkbare mate samen met minder geluk.

**15.4.2 M/V verschil in de relatie geluk en verschillende gemoedstoestanden**

Bij een Amerikaans onderzoek onder studenten is het verband in kaart gebracht tussen geluk en verschillende gemoedstoestanden. Bij dit onderzoek is de affectieve variant van geluk gemeten.

*Helder denken (M13.3.1)*

Mensen die helder denken zijn gelukkiger dan mensen die in de war zijn. Dat geldt voor mannen en vrouwen in vergelijkbare mate.

*Je betrokken voelen bij anderen (M13.3.3)*

Mannen en vrouwen die zich betrokken voelen bij anderen zijn in dezelfde mate gelukkiger dan mannen en vrouwen die zich meer geïsoleerd voelen.

*Je gezellig voelen (M13.3.3.3)*

Bij het zich gezellig voelen ten opzichte van zich terug getrokken voelen is een M/V verschil gevonden. Je gezellig voelen gaat onder vrouwen in sterkere mate samen met meer geluk.

*Je energiek voelen (M13.3.4)*

Bij dit onderzoek werd geen M/V verschil gevonden bij het verband tussen geluk en je energiek voelen. Een Amerikaans onderzoek onder ouders met beide een carrière laat ook zien dat er bij het verband tussen geluk en je uitgeput voelen geen M/V verschil aanwezig is. Bij dit onderzoek is de overall variant van geluk gemeten.

*Je vrij voelen van interne beperkingen (M13.3.5.1)*

Onder vrouwen gaat impulsief zijn in grotere mate samen met meer geluk dan onder mannen. Met impulsief zijn wordt in deze bedoeld dat mensen zich vrij voelen van interne beperkingen bij hun handelen.

*Je vrij voelen van externe beperkingen (M13. 3.5.2)*

Je vrij voelen van externe beperkingen bij je handelen gaat juist onder mannen samen met meer geluk.

*Je vredig voelen (M13.3.6)*

Je vredig voelen ten opzichte van boos gaat onder vrouwen in grotere mate samen met meer geluk dan onder mannen.

*Het leiden van een zinvol leven (M13.3.7)*

Als je het gevoel hebt dat je leven zin heeft gaat dat in sterke mate samen met meer geluk. Dat geldt voor zowel mannen als vrouwen in vergelijkbare mate.

*Open staan naar de wereld (M13.3.8.2)*

Een ontvankelijke houding hebben richting de wereld gaat onder mannen en vrouwen in dezelfde mate samen met meer geluk.

*Zelf verzekerd zijn (M13.3.10)*

Ook het onderzoek naar het verband tussen geluk en zelfverzekerd zijn laat geen M/V verschil zien.

*Je moreel goed voelen (M13.3.11)*

Onder mannen gaat het moreel goed voelen aanzienlijk meer samen met geluk dan onder vrouwen.

*Je gerespecteerd voelen (M13.3.12)*

Mannen die zich meer gerespecteerd voelen zijn gelukkiger dan hun vrouwelijke tegenhangers.

### *Je rustig voelen (M13.3.13)*

Het verband tussen geluk en je rustig voelen is sterker onder vrouwen.

### *Je bedreigd voelen (M13.3.9)*

Bij een onderzoek uit Finland onder vijftientig tot en met vijfenzestig jarigen werd geen M/V verschil gevonden bij het verband tussen geluk en je bedreigd voelen. Bij dit onderzoek is de overall variant van geluk gemeten en zijn de resultaten gecontroleerd op de rol van leeftijd, onderwijs, het hebben van werk en huwelijkse staat, psychische gezondheid en functioneel en sociaal welzijn.

### *Je vrolijk voelen (M13.3.2)*

Een onderzoek met de gemengde variant van geluk onder studenten uit Koeweit laat zien dat vrolijke mensen gelukkiger zijn. Dat is onder vrouwen net zo sterk het geval als onder mannen.

### *Je somber voelen (M13.3.3.2)*

Uit hetzelfde onderzoek uit Koeweit blijkt dat ook het somber voelen onder mannen en vrouwen in vergelijkbare mate samen gaat met minder geluk. Een Amerikaans onderzoek onder studenten met de overall variant laat echter zien dat het verband sterker negatief is onder vrouwen

### *Pessimistisch (M13.3.2.3)*

Bij het eerder genoemde onderzoek uit Koeweit is ook het verband tussen pessimisme en geluk onderzocht. Hieruit komt naar voren dat het verband onder vrouwen sterker negatief is dan onder mannen.

## **Tabel 38**

### **M/V verschil in verband tussen geluk en aspecten van gemoedstoestanden**

Aspecten van gemoedstoestanden		Aantal studies met uitkomst over verband ..			
Code WDH	Omschrijving	Tegengesteld	In zelfde richting maar sterker onder		Geen verschil
			mannen	vrouwen	
M13.3.3.1	feeling lonely (vs not)				1
M13.3.1	Feeling clear (vs dull, confused)				1
M13.3.2	Feeling cheerful (vs gloomy)				1
M13.3.2.2	feeling down (vs not)			1	1
M13.3.2.3	feeling hopeless (vs not)			1	
M13.3.3	Feeling close (vs remote)				1
M13.3.3.3	feeling sociable (vs withdrawn),			1	
M13.3.4	Feeling energetic (vs lethargic, tired)				2
M13.3.5.1	feeling free from inner restraints			1	
M13.3.5.2	feeling free from external restraints		1		
M13.3.6	Feeling friendly (vs			1	



	hostile),				
M13.3.7	Feeling full (vs empty),				1
M13.3.8.2	feeling receptive				1
M13.3.9	Feeling secure (vs threatened),				1
M13.3.10	Feeling self-confident (vs inadequate)				1
M13.3.11	Feeling morally good (vs guilty)		1		
M13.3.12	Feeling respectable (vs rejected)		1		
M13.3.13	Feeling tranquil (vs restless)			1	
<b>Totaal</b>			<b>3</b>	<b>6</b>	<b>11</b>

## 15.5 M/V verschil in de relatie geluk en Persoonlijkheid

In deze paragraaf wordt het M/V verschil besproken bij het verband tussen geluk en verschillende aspecten van de persoonlijkheid.

### 15.5.1 M/V verschil in de relatie geluk en vroegere identiteit (P1.1)

Bij een longitudinaal onderzoek uit de VS zijn alumni achttien jaar gevolgd. Hierbij is gekeken naar het verband tussen hun persoonlijkheid volgens het Erikson model. Er is gekeken naar hoe de relatie is tussen geluk en het weten wie je bent en wat je wilt in de pubertijd (12 tot en met 18 jaar) en intimiteit tegenover isolatie in de periode die daarna komt (19 tot en met veertig jaar). Uit dit onderzoek komt naar voren dat het verband sterker positief is onder mannen.

### 15.5.2 M/V verschil in de relatie geluk en vroegere innerlijke controle (P1.2.58)

Bij een ander longitudinaal onderzoek uit de VS onder mensen ouder dan zesenvestig jaar is het verband onderzocht tussen geluk en de controle hebben over je leven. De respondenten moesten aangeven of de dingen die in hun leven plaatsvonden veroorzaakt werden door toeval of doordat ze dat zelf in de hand hadden. Bij dit onderzoek werd er alleen een positief verband gevonden onder vrouwen. Onder mannen is er geen verband te zien. Dit blijkt bij zowel de voldoening met het leven als bij de cognitieve variant van geluk.

### 15.5.3 M/V verschil in de relatie geluk en sociaal psychologische ontwikkeling (P2.2)

Bij een Amerikaans longitudinaal onderzoek onder studenten is gekeken naar het verband tussen geluk (A-AOL) en het succesvol doorlopen van de verschillende fases van de psychosociale ontwikkeling volgens Erikson. Bij dit onderzoek is er bij een aantal fases sprake van een M/V verschil. De eerste fase gaat tussen vertrouwen en wantrouwen. Hierbij is te zien dat wantrouwen onder mannen in sterkere mate samen gaat met minder geluk. Bij vertrouwen is geen M/V verschil te zien. Bij de tweede fase, tussen autonomie of twijfel is geen M/V verschil te zien. Bij de derde fase tussen initiatiefrijke of terughoudende gaat initiatiefrijke onder vrouwen in sterkere mate samen met meer geluk. Terughoudendheid daarentegen gaat onder mannen juist in sterkere mate samen met minder geluk. Bij de vierde en vijfde fase zijn geen M/V verschil te zien. Bij de zesde fase tussen intimiteit of isolatie is het verband onder mannen met intimiteit sterker.

#### **15.5.4 M/V verschil in de relatie geluk en de huidige persoonlijkheid (P4)**

Bij een longitudinaal onderzoek onder volwassenen in Noorwegen werd geen M/V verschil gevonden bij het verband tussen geluk (O-SLu) en optimisme, pessimisme, opgeven, ja knikken.

#### **15.5.5 M/V verschil in de relatie geluk en verschillende typische persoonlijkheden**

##### *Egoïsme (P4.32)*

Bij een onderzoek uit de VS onder studenten is het verband tussen geluk en egoïsme in kaart gebracht. Hierbij is gekeken naar in hoeverre mensen klaar staan voor naderen om hulp aan te bieden. Hieruit blijkt dat mannen aanzienlijk gelukkiger zijn als ze meer klaarstaan voor anderen.

##### *Extraversie (P4.39)*

Bij een onderzoek uit Koeweit onder studenten met een gemengde variant van geluk werd een positief verband gevonden tussen geluk en extravert zijn. Hierbij is geen sprake van een M/V verschil.

##### *Controle over het leven (P4.58)*

Bij een onderzoek uit Canada onder mensen van drieëntwintig tot en met negenenvijftig jaar oud is het verband gegeven tussen geluk (O-SLW) en de mate waarin men controle heeft over de belangrijke gebeurtenissen in het leven. Bij dit onderzoek komt naar voren dat het gevonden verband positief is over mannen, maar negatief onder vrouwen. Bij dit onderzoek is de rol van leeftijd, gezinsinkomen, huwelijks staat, verliefd zijn en sociale steun.

##### *Bezorgdheid (P4.7)*

Bij drie onderzoeken is het verband gegeven tussen geluk en bezorgd zijn. Bij een onderzoek onder studenten uit Koeweit werd er een sterker negatief verband gevonden onder vrouwen.

Bij twee onderzoeken, een Fins onderzoek onder vijftientwintig tot en met vijfenzestig jarigen en een Australisch onderzoek onder volwassenen, werd geen M/V verschil gevonden bij het verband tussen geluk en bezorgdheid over de wereld of het land. Bij het Finse onderzoek zijn de resultaten gecontroleerd op leeftijd, onderwijs, werk, huwelijks staat, gezondheid en sociaal en functioneel welzijn.

##### *Optimisme (P4.77)*

Het verband tussen geluk en optimistisch zijn is aanzienlijk sterker onder mannen. Dit wordt aangetoond door het eerder genoemde onderzoek uit Koeweit dat is gedaan onder studenten.

##### *Onafhankelijkheid (P4.54)*

Uit een Amerikaans longitudinaal onderzoek onder onvruchtbare paren en controlegroep blijkt het verband tussen geluk en onafhankelijkheid onder vrouwen sterker. Dit M/V verschil blijkt alleen aanwezig bij de controlegroep. Bij de onvruchtbare paren werd geen M/V verschil gevonden. Dit M/V verschil blijft ook als de resultaten worden gecontroleerd op de rol van stress, steun uit het netwerk, ruzie met de partner en omgang met problemen.

**Tabel 39****M/V verschil in verband tussen geluk en aspecten van Persoonlijkheid**

Aspecten		Aantal studies met uitkomst over verband ..			
Code WDH	Omschrijving	Tegengesteld	In zelfde richting maar sterker onder		Geen verschil
			mannen	vrouwen	
P1.1	Earlier personality organization		1		
P1.2.58	Earlier inner-control			1	
P2.2	Current stage of development		1		
P4	PERSONALITY: CURRENT TRAITS				1
P4.3	Active			1	2
P4.7	Anxious			1	2
P4.32	Egoistic		1		
P4.39	Extraversion				
P4.54	Independent			1	
P4.58	Inner locus of control	1			
P4.77	optimistic		1		
P5	PERSONALITY: later TRAITS				2
P5.2	Later personality traits				1
P5.3	Later personality development				2
<b>Totaal</b>		<b>1</b>	<b>4</b>	<b>3</b>	<b>8</b>

**15.6 M/V verschil in de relatie geluk en populariteit (P9.2.2)**

Bij een Amerikaans onderzoek onder vijftienjarigen werd geen M/V verschil gevonden bij het verband tussen geluk en populariteit bij de klasgenootjes. Bij dit onderzoek is de cognitieve variant van geluk gemeten.

**15.6.1 M/V verschil in de relatie geluk en populariteit bij de collega's (P9.2.2.1)**

Ook bij het verband tussen geluk en populariteit bij de collega's werd geen M/V verschil gevonden. Dit blijkt uit een onderzoek uit Nederland onder dertig tot en met vijfenvijftig jarigen. Bij dit onderzoek is de overall variant van geluk gemeten.

**15.6.2 M/V verschil in de relatie geluk en populariteit bij dezelfde sekse (P9.2.2.2)**

Uit een Amerikaans onderzoek onder studenten komt een M/V verschil naar voren bij het verband tussen geluk en populariteit bij dezelfde sekse. Het is echter wel afhankelijk van de gemeten variant van geluk. Zo blijkt bij enquêtevraag O-HP het verband sterker onder vrouwen, terwijl bij enquêtevraag O-HL het verband sterker is onder mannen. Net als bij de affectieve variant van geluk.

**15.6.3 M/V verschil in de relatie geluk en populariteit bij de andere sekse (P9.2.2.3)**

Bij hetzelfde onderzoek werd ook aangetoond dat het verband van geluk met populariteit bij de andere sekse bij alledrie de enquêtevragen (O-HL, O-HP en A-BW) sterker is onder

mannen. Bij een ander Amerikaans onderzoek onder studenten werd geen M/V verschil gevonden bij hetzelfde verband.

**Tabel 40**

**M/V verschil in verband tussen geluk en aspecten van populariteit**

Aspecten		Aantal studies met uitkomst over verband ..			
Code WDH	Omschrijving	Tegengesteld	In zelfde richting maar sterker onder		Geen verschil
			mannen	vrouwen	
P9.2.2	Perceived popularity				1
P9.2.2.1	popularity with colleagues				1
P9.2.2.2	popularity with same sex		1		
P9.2.2.3	popularity with opposite sex		1		
<b>Totaal</b>			<b>2</b>		<b>2</b>

**15.7 M/V verschil in de relatie geluk en het zelfbeeld**

In deze paragraaf wordt ingegaan op het M/V verschil bij het verband tussen geluk en het beeld dat men van zichzelf heeft. De onderzoeken die naar dit verband gedaan zijn, zijn te vinden in het rapport S2 in de World Database of Happiness.

**15.7.1 M/V verschil in de relatie geluk en vroeger zelfbeeld (S2.1.1)**

Een longitudinaal onderzoek uit de Verenigde Staten toont aan dat er een tegengesteld verband is tussen geluk (O-HL) en het hebben van zelfkritiek een aantal jaar geleden. Dit verband is onder vrouwen licht positief, terwijl het onder mannen negatief is.

**15.7.2 M/V verschil in de relatie geluk en jezelf uniek vinden (S2.2.5)**

Bij het verband tussen geluk en jezelf uniek vinden zit geen M/V verschil. Dit blijkt uit een Amerikaans onderzoek onder getrouwde ouders met de overall variant van geluk.

**15.7.3 M/V verschil in de relatie geluk en de evaluatie van jezelf als geheel (S2.4.2)**

Bij vijf onderzoeken is het verband in kaart gebracht tussen geluk en de evaluatie van jezelf als geheel. Het betreft hier een onderzoek naar het verband van geluk de manier waarop ze tegen zichzelf aankijken.

*Is er sprake van een M/V verschil?*

Bij slechts één van de vijf onderzoeken werd er een M/V verschil gevonden. Dit verband is sterker positief onder mannen. Bij de overige onderzoeken werd geen M/V verschil aangetroffen.

*Verschilt het M/V verschil per onderzochte populatie?*

Het is mogelijk dat de onderzochte populatie een rol speelt bij de het M/V verschil bij het verband tussen geluk en de evaluatie van jezelf. Bij een onderzoek onder ouderen (zestigplussers) uit de stad in Canada werd een sterker verband gevonden onder mannen. De onderzoeken waarbij geen M/V verschil in het verband werd gevonden zijn gedaan onder

paren met een veebedrijf uit de VS, plattelandsbevolking uit Canada, studenten uit Canada en getrouwde ouders uit de VS.

*Blijft er een M/V verschil over als er mogelijk interveniërende variabelen worden uitgezuiverd?*

Bij het onderzoek waarbij een M/V verschil werd gevonden zijn er mogelijk interveniërende variabelen uitgezuiverd. Dezelfde variabelen zijn ook uitgezuiverd bij de onderzoeken onder studenten en onder plattelandsbevolking in Canada en het onderzoek onder paren met een veebedrijf in de VS.

*Verschild het M/V verschil per gemeten variant van geluk?*

Bij de gebruikte onderzoeken is telkens de overall variant van geluk gemeten met de enquêtevragen O-HL en O-DT.

#### **15.7.4 M/V verschil in de relatie geluk en evaluatie van aspecten van jezelf (S2.4.3)**

Bij de onderzoeken naar het verband tussen geluk en de evaluatie van aspecten van jezelf gaat het in dit geval om de acceptatie van je eigen lichaam. Bij twee onderzoeken uit Denemarken, één onder volwassenen de ander onder eenendertig tot en met drieëndertig jarigen, is het geluksniveau gegeven van mensen die hun lichaam wel of niet accepteren of er onzeker over zijn. Bij dit onderzoek is er een specificatie gemaakt tussen mensen met overgewicht, een normaal gewicht en ondergewicht. Bij deze onderzoeken is de affectieve variant van geluk gemeten en de overall variant met twee enquêtevragen (O-HL en O-Slu).

Uit dit onderzoek blijkt dat mannen die hun lichaam niet accepteren het minst gelukkig te zijn bij alle drie de enquêtevragen. Dit verschil is het grootst bij mensen die last hebben van ondergewicht.

#### **15.7.5 M/V verschil in de relatie geluk en jezelf tekort vinden komen (S2.4.3.1)**

Jezelf tekort vinden komen heeft een sterker negatief verband onder mannen. Dit werd gevonden bij een onderzoek uit de VS onder getrouwde ouders. Jezelf tekort vinden komen is in dit geval gemeten door de vraag of de respondenten zouden willen dat hun kinderen hetzelfde zouden zijn als zij of juist niet.

#### **15.7.6 M/V verschil in de relatie geluk en tevredenheid met jezelf (S2.5 en 2.5.1)**

Bij tweeëndertig van de onderzoeken naar het verband tussen geluk en tevredenheid met jezelf is onderscheid gemaakt tussen mannen en vrouwen. Deze onderzoeken zijn voornamelijk afkomstig uit een onderzoek van Diener dat is gehouden onder studenten in landen over de hele wereld. De onderzoeken laten zien dat er een sterk verband is tussen geluk en tevredenheid met jezelf.

*Is er sprake van een M/V verschil?*

De gebruikte onderzoeken laten geen duidelijk M/V verschil zien. Bij acht onderzoeken werd er een sterker verband gevonden onder vrouwen. Bij zes onderzoeken werd er een sterker verband gevonden onder mannen. Bij de overige achttien onderzoeken werd geen M/V verschil gevonden.

*Verschild het M/V verschil per onderzochte populatie?*

Al de gebruikte onderzoeken zijn afgenomen onder studenten. Ook bij de herkomst van de onderzoeken is geen patroon te zien. De onderzoek waarbij M/V verschillen werden gevonden zijn afkomstig van over de hele wereld.

*Verschild het M/V verschil per gemeten variant van geluk?*

Bij een onderzoek uit Koeweit is een gemengde variant van geluk gemeten. Hierbij werd geen M/V verschil gevonden. Bij de overige onderzoeken is de overall variant van geluk gemeten.

**Tabel 41**

**M/V verschil in verband tussen geluk en aspecten van het zelfbeeld**

Aspecten		Aantal studies met uitkomst over verband ..			
Code WDH	Omschrijving	Tegengesteld	In zelfde richting maar sterker onder		Geen verschil
			mannen	vrouwen	
S2.1.1	Earlier self-image	1			
S2.2.5	Self-perceived uniqueness				1
S2.4.2	Evaluation of self-as-a-whole		1		4
S2.4.3	Evaluation of aspects of self		1		
S2.4.3.1	real-ideal congruence		1		
S2.5	Current satisfaction with self				1
S2.5.1	Satisfaction with oneself-as-a-person		6	8	17
<b>Totaal</b>		<b>1</b>	<b>9</b>	<b>8</b>	<b>23</b>

## 15.8 Mogelijke verklaringen voor de verschillen

De verschillen bij het verband tussen geluk en verschillende aspecten van persoonlijkheid zijn niet zo groot als verwacht. Toch zijn er een aantal te noemen.

De verklaringen van de M/V verschillen bij het verband tussen geluk en verschillende aspecten van gedrag en persoonlijkheid liggen in de specialisatie, zoals die door de evolutie is opgezet. De man heeft zich door de jaren heen gespecialiseerd in het concentreren op doelen. Vrouwen zijn meer gespecialiseerd in sociale organisatie en het communiceren.

*Waarom een verschil in verband met het omgaan met problemen?*

De hersenen van de man en de vrouw zitten anders in elkaar. Doordat er in de vrouwelijke hersenen meer verbindingen zijn tussen de verschillende hersendelen zijn ze zich meer bewust van hun problemen. Het verschil zit hem vooral in het actief dan wel het passief omgaan met problemen. Het passief omgaan met problemen werkt bij een man averechts. Voor vrouwen kan het positief werken. De man moet actief met het probleem aan de slag of actief afleiding zoeken. De vrouw zal zich eerder bewust blijven van haar problemen bij afleiding.

*Waarom een M/V verschil in verband met gemoedstoestanden?*

Wat naar voren komt bij de verschillende onderzoeken naar verschillende gemoedstoestanden is dat vrouwen meer behoefte hebben aan harmonie, rust en een goede omgang met anderen. Voor mannen is dit van minder belang. Zij moeten zich vooral vrij voelen en zelfverzekerd zijn. Dit is de aard van het beestje en komt waarschijnlijk voort uit de oudheid, waarbij de man meer op zichzelf was aangewezen en de vrouw thuis veel contact had met anderen en voor het gezin een rustig onderkomen moest bieden.

*Waarom een sterker verband met populariteit onder mannen?*

Bij het verband tussen geluk en populariteit is het voor de hand liggend dat er sprake is van een top-down effect. Geluk zorgt ervoor dat je populair wordt. Gelukkige mensen zullen beter in de omgang zijn met anderen. Dit geldt meer voor mannen dan voor vrouwen, omdat mannen gemakkelijker contact maken en het dus makkelijker is om populair te worden.

Andersom is het ook mogelijk dat de populariteit zal bijdragen aan de status die iemand heeft en hier zijn mannen gevoeliger voor dan vrouwen.

## **15.9 Conclusie**

Uit de onderzoeken naar het verband tussen geluk en persoonlijkheid komen een aantal M/V verschillen naar voren. Zo zijn er verschillen te zien bij de omgang met problemen, gemoedstoestanden en persoonlijkheid. Toch zijn deze M/V verschillen minder groot dan verwacht.

## 16 M/V verschil in de relatie geluk en gedrag

Uit verschillende onderzoeken blijkt je gedrag een rol te spelen bij geluk. Wat je doet bepaalt vaak voor een groot deel hoe je leven eruit ziet. Mannen en vrouwen gedragen zich anders. Ze delen hun vrije tijd anders in en ook de werksituatie verschilt vaak tussen mannen en vrouwen. In dit hoofdstuk wordt verder ingegaan op het M/V verschil bij gedrag.

### 16.1 Beschikbare gegevens

De gegevens waarop dit hoofdstuk is gebaseerd zijn afkomstig uit de volgende twee rapporten uit de World Database of Happiness.

[Findings on Happiness and Activity level \(How much one does\) \(A1\)](#)

[Findings on Happiness and Activity Pattern \(What one does\) \(A2\)](#)

[Findings on Happiness and AGGRESSION \(A5\)](#)

[Findings on Happiness and LOTTERY \(L11\)](#)

[Findings on Happiness and PROBLEMS \(P12\)](#)

[Findings on Happiness and SLEEP \(S4\)](#)

[Findings on Happiness and STIMULANTS \(S13\)](#)

#### *Aspecten van gedrag*

In dit hoofdstuk zullen de M/V verschillen worden behandeld bij de volgende aspecten van gedrag:

- Hoe veel men doet.
- Wat men doet.

#### *Onderzochte populaties*

De onderzoeken die gebruikt zijn bij dit hoofdstuk zijn afgenomen onder mensen in een overgang tussen levensfasen, werkenden die werkloos zijn geraakt, mensen die op een veeteeltboerderij wonen en kinderen die bij hun eerste achttien levensjaren gevolgd zijn. Eén onderzoek is gedaan in Duitsland de overige zijn afkomstig uit de Verenigde Staten.

#### *Gehanteerde methoden*

Vier van de dertien onderzoeken waarop dit hoofdstuk is gebaseerd zijn longitudinaal. Bij twee onderzoeken zijn er mogelijk interverniërende variabelen uitgezuiverd. Elf onderzoeken zijn gespecificeerd.

### 16.2 M/V verschil in relatie geluk en activiteitsniveau

De onderzoeken die gebruikt zijn bij deze paragraaf zijn afkomstig uit het rapport A1

#### **16.2.1 M/V verschil in de relatie geluk en het vroegere activiteitsniveau (A1.1.1)**

Bij een longitudinaal onderzoek onder mensen in een overgang tussen levensfasen is het verband tussen geluk en het vroegere activiteitsniveau in kaart gebracht. Hierbij is aan het begin van het onderzoek gekeken naar het aantal activiteiten iemand ondernam. Na elf jaar is het verband met geluk onderzocht. Uit dit onderzoek blijkt dat vrouwen gelukkiger zijn als ze vroeger actief geweest zijn.



### 16.2.2 M/V verschil in de relatie geluk en huidige activiteiten (A1.2)

Bij een longitudinaal onderzoek uit Duitsland onder werkende mensen die werkloos raken is het verband onderzocht tussen geluk en verschillende activiteiten die ondernomen werden. Bij dit verband blijkt dat er een M/V verschil in het verband tussen geluk en het bijwonen van culturele evenementen, het bezoeken van vrienden en familie en bij het bijwonen van kerkdiensten. Vrouwen die vaker deze dingen ondernamen blijken gelukkiger dan mannen die dat ondernemen. Bij dit onderzoek zijn de resultaten gecontroleerd op de rol van nationaliteit, leeftijd, huwelijkse staat en onderwijs.

### 16.2.3 M/V verschil in de relatie geluk en tevredenheid met de vrije tijd (A2.4)

Bij een onderzoek onder mensen die leven op een veeteelt boerderij werd er geen M/V verschil gevonden bij het verband tussen geluk en tevredenheid met de vrije tijd. Bij dit onderzoek is er een reeks aan variabelen uitgezuiverd. Dit zijn het boeren werk, familie activiteiten, gezondheid, zichzelf, vrije tijd, gezinsinkomen, huisbezit en de overheid. Als het boerenwerk uit de regressie analyse gelaten wordt blijkt het verband sterker onder mannen.

### 16.2.4 M/V verschil in de relatie geluk en pesten (A5.2.2)

Kinderen die anderen pesten zijn iets minder gelukkig dan anderen. Dit geldt in dezelfde mate voor mannen en vrouwen. Dat blijkt uit een onderzoek onder kinderen van elf tot en met vijftien in drieëndertig landen. Bij dit onderzoek is de cognitieve variant van geluk gemeten.

**Tabel 42**

**M/V verschil in verband tussen geluk en aspecten van activiteitsniveau**

Aspecten		Aantal studies met uitkomst over verband ..			
Code WDH	Omschrijving	Tegengesteld	In zelfde richting maar sterker onder		Geen verschil
			mannen	vrouwen	
A1.1.1	Earlier activity level			1	
A1.2	Current activity level			1	
A2.4	Attitudes to own activity pattern				1
A5.2.2	Aggressive behavior				1
<b>Totaal</b>				<b>2</b>	<b>2</b>

## 16.3 M/V verschil in de relatie geluk en gedrag

In deze paragraaf is een overzicht gemaakt van onderzoeken uit de rapporten L11, P12, S4 en S13.

### 16.3.1 M/V verschil in de relatie geluk en gokken of wedden (L11.2.1)

Uit een onderzoek uit de Filippijnen komt naar voren dat vrouwen gelukkiger zijn als zij wedden of gokken dan mannen. Onder mannen werd een licht negatief verband gevonden. Deze verschillen zijn te zien bij de cognitieve variant van geluk en bij de overall variant.

### 16.3.2 M/V verschil in de relatie geluk en problemen met drugsgebruik (P12.2.2.1)

Mensen die een probleem hebben met drugsgebruik zijn minder gelukkig. Voor mannen en vrouwen geldt dat in vergelijkbare mate. Dit blijkt uit een onderzoek uit de VS onder studenten.

### 16.3.2 M/V verschil in de relatie geluk en huidig slaappatroon (S4.2)

Een onderzoek onder studenten in Koeweit heeft aangetoond dat mensen die last hebben van slapeloosheid aanzienlijk minder gelukkig zijn. Dit geldt voor zowel mannen als vrouwen in dezelfde mate.

### 16.3.3 M/V verschil in de relatie geluk en het gebruik van hypnose (S13.2)

Mannen die gebruik maken van hypnose zijn gemiddeld minder gelukkig dan vrouwen die gebruik hebben gemaakt van hypnose. Dit blijkt uit een onderzoek uit Koeweit onder studenten. Bij dit onderzoek is een gemengde variant van geluk gemeten.

### 16.3.4 M/V verschil in de relatie geluk en het gebruik van alcohol (S13.2.1)

Hetzelfde onderzoek toont aan dat het verband tussen geluk en het gebruiken van alcohol negatief is en dat geldt voor mannen en vrouwen in dezelfde mate.

**Tabel 43**

#### M/V verschil in verband tussen geluk en aspecten van gebruik van stimulanten

Aspecten		Aantal studies met uitkomst over verband ..			
Code WDH	Omschrijving	Tegengesteld	In zelfde richting maar sterker onder		Geen verschil
			mannen	vrouwen	
L11.2.1	Lottery playing	1			
P12.2.2.1	problems with addiction				1
S4.2	Current sleep-pattern				1
S13.2	Current use of stimulants		1		
S13.2.1	Use of alcohol				1
Totaal		1	1		3

## 16.4 Mogelijke verklaringen voor de verschillen

### *Waarom een sterker verband met activiteitsniveau onder vrouwen?*

Vrouwen die actief bezig zijn met verschillende zaken als werk, sociale status of het huishouden zijn gelukkiger. Onder mannen werd geen significant verband gevonden. Bij het hoofdstuk vrije tijd hebben we gezien dat mannen die ongelukkig zijn vaker aan een actieve vrije tijdsbesteding beginnen. Een top-down effect behoort tot de mogelijke verklaringen. Voor vrouwen geldt in meerder mate dat, doordat ze zich door hun geluk energieke voelen, ze actieve dingen ondernemen.

## 16.5 Conclusie

Het verband tussen geluk en een hoog activiteitsniveau lijkt sterker te zijn onder vrouwen. Bij andere activiteiten, zoals pesten, slapen of het gebruik van stimulanten lijkt er nauwelijks sprake van een M/V verschil.

## 17 M/V verschil in verband tussen geluk en Gezondheid

Uit verschillende onderzoeken blijkt dat gezondheid in sterke mate correleert met geluk. Dat komt deels omdat een goede gezondheid bijdraagt tot groter geluk, en deels doordat bevorderlijk is voor de gezondheid. Dit effect van geluk op gezondheid blijkt sterker dan het meer voor de handliggende effect van gezondheid op geluk (Veenhoven, 2006).

### 17.1 Beschikbare gegevens

De onderzoeken die zijn gebruikt bij dit onderwerp komen uit de volgende rapporten uit de World Database of Happiness.

[P6: Findings on happiness and PHYSICAL HEALTH](#)

[M6: Findings on happiness and MEDICAL TREATMENT](#)

[M7: Findings on Happiness and Mental health](#)

[P13 Findings on Happiness and Psycho-somatic complaints](#)

#### *Aspecten van gezondheid*

In dit hoofdstuk zullen de volgende aspecten van gezondheid worden besproken:

- Fysieke gezondheid
- Gezondheidsklachten
- Zelfgeschatte algehele gezondheid
- Gezondheidsgerelateerde zaken
- Tevredenheid met de gezondheid
- Mentale Gezondheid

#### *Varianten van geluk*

Ook bij dit hoofdstuk is er bij de onderzoeken gebruik gemaakt van al de vier verschillende vormen van geluk. Overall, Affect, Contentment en Mixed. Het vaakst is de Overall variant gemeten, maar de overige varianten komen relatief gezien ook vaak voor bij dit onderwerp.

#### *Onderzochte populaties*

Bij de meeste onderzoeken naar het verband tussen geluk en gezondheid is het geluk gemeten onder volwassenen. Verder is er gebruik gemaakt van mensen uit verschillende leeftijdsgroepen, zoals ouderen, werkende ouders, mensen in een overgang, mensen van een veeteeltboerderij en mensen die aan kanker geleden hebben.

#### *Gebruikte methoden*

Van de onderzoeken waarop dit hoofdstuk is gebaseerd is er een longitudinaal. De overige onderzoeken zijn cross-sectioneel. Daarnaast zijn de meeste onderzoeken multi-variaat. Hiervan zijn er twee onderzoeken gespecificeerd naar leeftijd of huidskleur. Bij een aantal onderzoeken zijn er inteveniërende variabelen uitgezuiverd.

### 17.2 M/V verschil in de relatie geluk en fysieke gezondheid

In deze paragraaf wordt het M/V verschil beschreven bij het verband tussen geluk en de gezondheid. De gezondheid is op verschillende manieren vastgesteld. Zo is er bij een onderzoek gekeken naar de gezondheid op basis van het hebben van klachten of niet. Bij vijf

onderzoeken moesten de respondenten zelf aangeven of ze gezond waren of niet en bij vijf onderzoeken moesten de respondenten een cijfer aan hun gezondheid geven.

### **17.2.1 M/V verschil in de relatie geluk en vroegere fysieke gezondheid (P6.1.1)**

Bij drie onderzoeken is het verband tussen geluk en de vroegere fysieke gezondheid gegeven voor mannen en vrouwen.

#### *Bezoek aan de dokter*

Bij een longitudinaal onderzoek uit de VS onder mensen in een overgang tussen levensfasen blijkt dat het verband tussen geluk en het aantal doktersbezoeken in het verleden mannen en vrouwen in dezelfde mate negatief is.

#### *Voormalig kankerpatiënten*

Een onderzoek onder mensen die hebben geleden aan de ziekte kanker in Nederland toont aan dat het hebben van een verleden met kanker onder mannen en vrouwen in dezelfde mate negatief is.

#### *Vroegere zelf aangegeven gezondheid*

Bij een longitudinaal onderzoek onder blanken van zesenvestig jaar of ouder blijkt de gemeten variant van geluk een rol te spelen bij het M/V verschil. Zo werd er bij de cognitieve variant van geluk een sterker verband gemeten onder mannen. Bij de affectieve variant werd er een sterker verband gevonden onder vrouwen. Bij dit onderzoek zijn er mogelijk interveniërende variabelen uitgezuiverd, maar deze zijn niet vermeld.

### **17.2.2 M/V verschil in de relatie geluk en een verandering in de fysieke gezondheid (P6.1.2)**

Bij een longitudinaal onderzoek uit Duitsland onder mensen van achttien tot en met vijfenzestig jaar is het verband onderzocht tussen geluk en een verandering in de handicap die hen verhinderd hun werk goed te kunnen uitoefenen. Bij dit onderzoek is een specificatie gemaakt op basis van leeftijd. Dit onderzoek toont aan dat er bij het verband tussen geluk en een verandering in de fysieke gezondheid geen M/V verschil aanwezig is. De resultaten zijn gecontroleerd op de rol van verandering in beroepsstatus, gezinsinkomen, persoonlijk inkomen en zelf aangegeven gezondheid.

### **17.2.3 M/V verschil in de relatie geluk en een verandering in de tevredenheid met de gezondheid (P6.1.2.4)**

Bij hetzelfde Duitse onderzoek is ook het verband tussen geluk en een verandering in de tevredenheid met geluk gemeten. Hierbij bleek er geen sprake van een M/V verschil bij mensen onder de negenenvestig. Het verband bleek bij oudere mensen echter positief onder mannen en negatief onder vrouwen.

### **17.2.4 M/V verschil in de relatie geluk en latere fysieke gezondheid (P6.1.4)**

Bij een Amerikaans longitudinaal onderzoek onder mensen van zesenvestig jaar en ouder is het verband in kaart gebracht tussen geluk en twee aspecten van de latere fysieke gezondheid. Bij dit onderzoek is de cognitieve variant van geluk gemeten

#### *Zelf aangegeven fysieke gezondheid*

Bij het verband tussen geluk en latere zelf aangegeven gezondheid blijkt er geen M/V verschil.

### *Fysiek functioneren*

Bij het verband tussen geluk en het functioneren van het lichaam (beoordeeld door artsen) bleek er wel sprake van een M/V verschil. Het verband bleek onder vrouwen in sterkere mate positief te zijn.

#### **17.2.5 M/V verschil in de relatie geluk en huidige fysieke gezondheid (6.2)**

Bij een Fins onderzoek onder mensen van vijftwintig tot en met vijfenzestig en een ander onderzoek uit Finland onder tweelingen blijkt er bij het verband tussen geluk en de huidige gezondheid in kaart gebracht. Bij beide onderzoeken is de overall variant van geluk gemeten. De huidige gezondheid werd gemeten op basis van aantal klachten omtrent de gezondheid. Bij beide onderzoeken werd geen M/V verschil gevonden. Bij het onderzoek onder mensen van vijftwintig tot en met vijfenzestig is de rol van leeftijd, onderwijs, werkstatus, huwelijkse staat en aantal ziektes.

#### **17.2.6 M/V verschil in de relatie geluk en zelf aangegeven fysieke gezondheid (P6.2.2 en P6.2.2.1)**

Bij negen van onderzoeken waarbij het verband tussen geluk en de zelf aangegeven fysieke gezondheid in kaart is gebracht is het verband voor zowel mannen en vrouwen apart gegeven. Deze onderzoeken zijn afkomstig uit Finland, de Verenigde Staten en Koeweit.

##### *Is er sprake van een M/V verschil?*

Een M/V verschil bij de relatie geluk en zelf aangegeven gezondheid wordt door de negen onderzoeken niet bevestigd. Alleen bij een onderzoek onder scholieren uit de VS werd er een sterker verband gevonden onder vrouwen. Bij een onderzoek onder zestigplussers uit de VS werd een sterker verband gevonden onder mannen.

##### *Verschilt het M/V verschil per onderzochte populatie?*

De gebruikte onderzoeken laten mogelijkheid open dat de onderzochte populatie een rol speelt bij het M/V verschil. Het onderzoek waarbij een sterker verband gevonden werd onder vrouwen is gedaan onder scholieren in de VS. Bij dit onderzoek is een specificatie gemaakt op basis van huidskleur en dit toont aan dat het M/V verschil onder blanken groter is. Bij twee onderzoeken onder studenten uit Koeweit werd geen M/V verschil gevonden. Het onderzoek waarbij een sterker verband gevonden werd is gedaan onder zestigplussers uit de VS. Bij een ander onderzoek onder zestigplussers uit de VS van dezelfde onderzoeken werd echter geen M/V verschil gevonden.

##### *Blijft er een M/V verschil over als er mogelijk interveniërende variabelen worden uitgezuiverd?*

Bij drie van de onderzoeken zijn er mogelijk interveniërende variabelen uitgezuiverd. Bij één van de onderzoeken is er een padanalyse gemaakt. Na het uitzuiveren van de variabelen blijft er geen M/V verschil over. Het onderzoek onder mensen die ouder zijn dan zesenvestig waarbij een padanalyse is gemaakt laat geen M/V verschillen zien via functioneren op het werk.

Bij één van de onderzoeken waarbij er mogelijk interveniërende variabelen zijn uitgezuiverd werd voor het uitzuiveren van de variabelen onderwijs, huwelijkse staat, leeftijd, aantal kinderen, contact met de kinderen en de ontvangen en verleende hulp, een sterker verband gevonden onder mannen. Na het uitzuiveren van deze variabelen echter niet meer. Net als bij een vergelijkbaar onderzoek. Bij het ander onderzoek waarbij er mogelijk interveniërende variabelen zijn uitgezuiverd, zijn de resultaten gecontroleerd op de rol van vergelijkbare variabelen.

*Verschild het M/V verschil per gemeten variant van geluk?*

De gebruikte onderzoeken bieden geen redenen om aan te nemen dat de gemeten variant van geluk een rol speelt bij het M/V verschil. Bij het onderzoek waarbij een sterker verband werd gevonden onder mannen is een gemengde variant van geluk gemeten. Bij het onderzoek waarbij een sterker verband werd gevonden onder vrouwen is de overall variant van geluk gemeten.

#### ***17.2.7 M/V verschil in de relatie geluk en vermoeidheid (P6.2.3.1)***

Bij een onderzoek onder ouder met beide een carrière in Nederland werd geen M/V verschil gevonden bij het verband tussen geluk (O-SLu) en vermoeidheid. Hiermee wordt bedoeld dat de respondenten uitgeput zijn aan het einde van hun werkdag.

#### ***17.2.8 M/V verschil in de relatie geluk en het aantal gezondheidsklachten (P6.2.2.3)***

In eerste instantie lijkt er een tegengesteld verband te zijn tussen mannen en vrouwen bij het verband tussen geluk (O-QLS) en het aantal gezondheidsklachten. Opvallend genoeg lijkt het erop dat mannen gelukkiger zijn naar mate ze meer gezondheidsklachten hebben en vrouwen minder gelukkig. Na het uitzuiveren van de rol van leeftijd, onderwijs, werk en huwelijks status bleef er geen M/V verschil over.

#### ***17.2.9 M/V verschil in de relatie geluk en het aantal dagen ziek (P6.2.4)***

Mensen die meer dagen ziek zijn blijken gemiddeld minder gelukkig dan mensen die minder dagen ziek zijn. Dit geldt voor mannen en vrouwen in vergelijkbare mate. Dat wordt aangetoond door een onderzoek onder scholieren uit de VS. Bij dit onderzoek is een specificatie gemaakt tussen blanke en donkere mensen. Hierbij zit geen verschil bij het M/V verschil.

#### ***17.2.10 M/V verschil in de relatie geluk en de mate van beperking (P6.3.1)***

Bij een onderzoek uit Finland onder vijftientig tot en met vijfenzestig jarigen werd geen M/V verschil gevonden bij het verband tussen geluk en de mate van beperking. Bij de resultaten is de rol van een reeks socio- demografische, gezondheids- en functioneel welzijn variabelen.

Bij een ander Amerikaans onderzoek onder scholieren blijkt dat het verband sterker is onder vrouwen. Blanke vrouwen zijn in sterkere mate minder gelukkig als ze meer dagen hebben waarbij ze door de gezondheid beperkt worden in hun functioneren.

#### ***17.2.11 M/V verschil in de relatie geluk en bloeddruk (P6.4.8.1)***

Bij een Amerikaans onderzoek onder volwassenen werd geen M/V verschil gevonden bij de relatie geluk en de bloeddruk.

#### ***17.2.12 M/V verschil in de relatie geluk en tevredenheid met de gezondheid (P6.5.4)***

Bij negen van de onderzoeken naar het verband tussen geluk en tevredenheid met de gezondheid in de World database of Happiness is onderscheid gemaakt tussen mannen en vrouwen. Bij al deze onderzoeken is de overall variant van geluk gemeten. Drie van de onderzoeken zijn afkomstig uit de Verenigde Staten, vier onderzoeken uit Canada, één onderzoek is afkomstig uit Nederland en één onderzoek is gedaan in vier Europese steden.

*Is er sprake van een M/V verschil?*

De negen onderzoeken laten zien dat het verband tussen geluk en tevredenheid met de gezondheid sterker is onder vrouwen. Bij drie van de negen onderzoeken naar het verband

tussen geluk en tevredenheid met de gezondheid werd er een sterker verband gevonden onder vrouwen. Bij één onderzoek was dit het geval onder mannen.

*Verschilt het M/V verschil per onderzochte populatie?*

Het is mogelijk dat de populatie een rol speelt bij het M/V verschil. Twee van de onderzoeken waarbij een sterker verband werd gevonden onder vrouwen zijn allemaal gedaan onder ouderen, namelijk zestigplussers. Het derde onderzoek werd gedaan onder getrouwde mensen en bij dit onderzoek werd er alleen onder donkere mensen een M/V verschil gevonden.

Bij het onderzoek waarbij een sterker verband onder mannen werd gevonden is gebruik gemaakt van een meer representatieve populatie, namelijk volwassenen.

*Verschilt het M/V verschil per gemeten variant van geluk?*

Bij de negen onderzoeken naar het verband tussen geluk en tevredenheid met de gezondheid is de overall variant van geluk gemeten. Er zit wel een verschil tussen de verschillende gebruikte enquêtevragen. Zo werd er bij de O-DT vraag twee keer een sterker verband gevonden en bij de O-HL vraag uit hetzelfde onderzoek niet. Dit zijn de twee onderzoeken die zijn gedaan onder de zestigplussers. Bij de twee onderzoeken waarbij een M/V verschil gevonden is onder getrouwden en onder volwassenen is de O-HL vraag gebruikt.

*Blijft er een M/V verschil over als er mogelijk interveniërende variabele worden uitgezuiverd?*

Bij drie van de onderzoeken zijn er mogelijk interveniërende variabelen uitgezuiverd. Eén onderzoek daarvan toont aan dat het verband sterker is onder mannen. Bij één onderzoek werd geen M/V verschil gevonden en Eén onderzoek laat zien dat het verband sterker is onder donkere vrouwen. Bij de overige onderzoeken is tevredenheid met verschillende aspecten uitgezuiverd. Het gaat hierbij om tevredenheid met vriendschappen, huisvesting, de financiële situatie, de werkstatus en het genoten onderwijs.

**17.2.13 M/V verschil in de relatie geluk en medisch verleden (M6.1.1)**

Uit een longitudinaal onderzoek uit de VS blijkt dat mensen die in het verleden vaker bij de dokter kwamen minder gelukkig (O-HL). Dat geldt voor mannen en vrouwen in dezelfde mate.

Bij een Nederlands onderzoek werd geen M/V verschil gevonden bij het verband tussen geluk (A-BB) en in het verleden hebben geleden aan kanker.

**Tabel 45**

**M/V verschil in verband tussen geluk en aspecten van fysieke gezondheid**

Aspecten		Aantal studies met uitkomst over verband ..			
Code WDH	Omschrijving	Tegengesteld	In zelfde richting maar sterker onder		Geen verschil
			mannen	vrouwen	
P6.1.1	Earlier physical health			1	2
P6.1.2	Change in physical health				1
P6.1.2.4	change in satisfaction with health				
P6.1.4	Later physical health			1	1
P6.2	Current general health status				2
P6.2.2	Self-perceived health		1	1	6
P6.2.2.1	global health rating				1

P.6.2.3.1	fatigue				1
P6.2.2.3	number of health complaints				1
P6.2.4	Days ill				1
P6.3.1	Degree of restriction			1	1
P6.4.8.1	Hypertensive diseases (I10-15),				1
P6.5.4	Satisfaction with health		1	2	6
M6.1.1	Earlier medical treatment				2
<b>Totaal</b>			<b>2</b>	<b>7</b>	<b>25</b>

### 17.3 M/V verschil in de relatie geluk en mentale gezondheid

Deze paragraaf is gebaseerd op verschillende onderzoeken staan in het rapport findings on happiness and Psycho-somatic complains. uit de World database of Happiness. Bij deze onderzoeken is het verband in kaart gebracht tussen geluk en verschillende mentale klachten.

#### 17.3.1 M/V verschil in de relatie geluk en vroegere mentale gezondheid (M7.1.1)

In de World database of Happiness zijn drie onderzoeken te vinden naar het verband tussen geluk en de vroegere mentale gezondheid. Het betreft hier één onderzoek naar het verband van geluk met het te maken hebben gehad met psychische symptomen in het verleden en twee onderzoeken naar het verband tussen geluk en het ooit zien aankomen van een zenuwinzinking.

##### *Psychische symptomen*

Bij een longitudinaal onderzoek uit de Verenigde Staten onder mensen in een overgang werd een M/V verschil gevonden bij het verband tussen geluk (O-HL) en het ooit te maken hebben gehad met psychische symptomen. Er wordt niet vermeld wat deze symptomen zijn. Wel is te zien dat het mannen minder gelukkig zijn als zij ooit last hebben gehad van psychische klachten, dan vrouwen.

##### *Zenuwinzinking*

Uit twee onderzoeken naar het verband tussen geluk en het ooit hebben zien aankomen van een zenuwinzinking komt naar voren dat er geen sprake is van een M/V verschil bij dit verband. Dit werd aangetoond door een onderzoek uit de VS onder eenentwintig tot en met zestig jarigen met de affectieve variant van geluk en door een ander onderzoek uit de VS onder mensen ouder dan eenentwintig met de overall variant.

#### 17.3.2 M/V verschil in de relatie geluk en latere mentale gezondheid (M7.1.4)

Uit hetzelfde eerder genoemde longitudinale onderzoek uit de VS onder mensen in een overgang werd geen M/V verschil gevonden bij het verband tussen geluk en de latere mentale gezondheid. In dit geval psychische symptomen waar mensen later mee te maken krijgen.

#### 17.3.3 M/V verschil in de relatie geluk en zelf beoordeelde mentale gezondheid (M7.2.2 en M7.2.2.1)

De drie onderzoeken naar het verband tussen geluk en de zelf beoordeelde mentale gezondheid laten geen M/V verschil zien. Het gaat hierbij om twee onderzoeken onder studenten uit Koeweit met een gemengde variant van geluk en een onderzoek onder scholieren uit de VS met de overall variant van geluk.



#### 17.3.4 M/V verschil in de relatie geluk en ontregeld zijn (M7.2.2.2)

Vrouwen die zich ontregeld voelen, zich niet op hun plaats voelen, zijn minder gelukkig dan hun mannelijke tegenhangers. Dit blijkt uit een Amerikaans onderzoek onder studenten met een gemengde variant van geluk.

#### 17.3.5 M/V verschil in de relatie geluk en het lijden aan een depressie (M7.3.4.1)

Bij het verband tussen geluk en het lijden aan een depressie werd geen M/V verschil gevonden bij een onderzoek uit Finland onder mensen van vijftientig tot en met vijfenzestig jaar oud. Bij dit onderzoek zijn de resultaten gecontroleerd op een reeks variabelen als leeftijd, onderwijs, het hebben van werk en huwelijkse staat, psychische gezondheid en functioneel en sociaal welzijn.

#### 17.3.6 M/V verschil in de relatie geluk en een goede mentale gezondheid (M7.4)

Een longitudinaal onderzoek onder volwassenen uit de VS toont aan dat een goede mentale gezondheid samen gaat met meer geluk. Dit geldt voor mannen en vrouwen in vergelijkbare mate.

**Tabel 46**

#### M/V verschil in verband tussen geluk en aspecten van mentale gezondheid

Aspecten		Aantal studies met uitkomst over verband ..			
Code WDH	Omschrijving	Tegengesteld	In zelfde richting maar sterker onder		Geen verschil
			mannen	vrouwen	
M7.1.1	Earlier mental health		1		2
M7.1.4	Later mental health				1
M7.2.2	Self ratings of mental health				3
M7.2.2.1	overall selfestimate of mental health				1
M7.2.2.2	scores on symptom inventories			1	
M7.4	Current positive mental health				
<b>Totaal</b>			<b>1</b>	<b>1</b>	<b>7</b>

#### 17.4 M/V verschil in de relatie geluk en gezondheidsklachten

De volgende paragraaf is gebaseerd op bevindingen uit het rapport P13 uit de World Database of Happiness.

##### 17.4.1 M/V verschil in de relatie geluk en huidige psychosomatische klachten (P13.2)

Bij een onderzoek uit Finland onder vijftien tot en met vierenzestig jarigen en een Amerikaans onderzoek onder getrouwde mensen met kinderen werd in beide gevallen geen M/V verschil gevonden bij het verband tussen de overall variant van geluk en het hebben van psychosomatische klachten. Het gaat hierbij om nervositeit, hoofdpijn, slapeloosheid, overmatige eetlust, nachtmerries, eenzaamheid, pijn op de borst, slechte eetlust, of trillende handen.

### 17.4.2 M/V verschil in de relatie geluk en huidige fysieke klachten (P13.2.1)

Bij een ander Amerikaans onderzoek onder eenentwintig tot en met zestig jarigen werd er geen M/V verschil gevonden bij het verband tussen geluk en huidige fysieke klachten, zoals hoofdpijn, duizeligheid, snelle hartslag, zwetende handen en je zweterig voelen. Bij dit onderzoek is de affectieve variant van geluk gemeten.

### 17.4.3 M/V verschil in de relatie geluk en mentale klachten (P13.2.2)

Bij vier van de onderzoeken naar het verband tussen geluk en het hebben van mentale klachten is er onderscheid gemaakt tussen mannen en vrouwen. deze onderzoeken komen alle vier uit de Verenigde Staten en betreffen verschillende vormen van mentale klachten.

#### *Psychische symptomen van angst*

Bij drie onderzoeken is gekozen voor het verband tussen geluk en het last hebben van psychische symptomen van angst

Bij een onderzoek onder eenentwintig tot en met zestig jarigen uit de stad werd geen M/V verschil gevonden bij het verband tussen geluk en het last hebben van zenuwen en niet in slaap kunnen komen. Bij dit onderzoek is de affectieve variant gebruikt.

Bij een ander onderzoek naar dit verband onder scholieren werd ook geen M/V verschil gevonden. Bij dit onderzoek werd zowel de affectieve variant als de overall variant gemeten. Als symptomen is bij dit onderzoek gekozen voor slaapproblemen, trillende handen, nervositeit, hart kloppend hard, druk of pijn in het hoofd, nagelbijten, kortademigheid, zwetende handen, hoofdpijn en nachtmerries.

Bij een derde onderzoek naar dit verband met de overall variant van geluk werd ook geen M/V verschil gevonden. Dit onderzoek is gehouden onder getrouwde ouders.

#### *Fysieke symptomen van angst*

Bij het laatst genoemde onderzoek is ook gekeken naar het verband tussen geluk en het lijden aan fysieke symptomen van angst. Hiermee wordt gespannenheid, onrustig zijn en moeite hebben met in slaap vallen bedoeld. Bij dit onderzoek is ook geen M/V verschil gevonden.

#### *Immobiliteit*

Bij het laatste onderzoek werd wel een M/V verschil gevonden bij het verband tussen geluk en problemen hebben bij de mobiliteit, zoals moeite hebben met opstaan in de morgen op het mentale vlak. Dit verband is sterker negatief onder mannen.

**Tabel 47**

### **M/V verschil in verband tussen geluk en aspecten van Gezondheidsklachten**

Aspecten		Aantal studies met uitkomst over verband ..			
Code WDH	Omschrijving	Tegengesteld	In zelfde richting maar sterker onder		Geen verschil
			mannen	vrouwen	
P13.2	Current psychosomatic complaints				1
P13.2.1	Current physical complaints				1
P13.2.2	Current mental complaints			1	4
<b>Totaal</b>				<b>1</b>	<b>6</b>

## **17.5 Conclusie**

Bij zowel het verband tussen geluk met fysieke gezondheid als tussen geluk en verschillende aspecten van de mentale gezondheid blijken geen systematische M/V verschillen aanwezig.

## 18 M/V verschil in verband tussen Geluk en Leeftijd

Mensen worden steeds ouder. Door de vooruitgang van de medische wetenschap en de kennis van een gezonde levensstijl onder de mensen wordt de gemiddelde levensduur steeds meer verlengd. Er wordt wel eens betwijfeld of langer leven wel zo leuk is, want ouderdom komt immers met gebreken (Veenhoven & Okma 1994). Uit onderzoek blijkt echter dat het geluk, over het geheel genomen, maar weinig verband houdt met leeftijd. Jongere mensen en oudere mensen zijn iets gelukkiger dan mensen van middelbare leeftijd. Maar geldt dit voor zowel mannen als vrouwen?

### 18.1 Beschikbare gegevens

De gegevens waarop dit hoofdstuk over het M/V verschil bij het verband tussen geluk en leeftijd is gebaseerd zijn afkomstig uit het rapport *Findings on Happiness and Age* uit de World Database of Happiness. In dit rapport zijn 464 onderzoeksresultaten te vinden over het verband tussen geluk en leeftijd. Bij 64 van deze onderzoeken is er onderscheid gemaakt tussen mannen en vrouwen.

#### *Aspecten van leeftijd*

De onderzoeksresultaten bij dit hoofdstuk bevatten de volgende aspecten van leeftijd:

- *Leeftijd*
- *Levensfase*
- *Leeftijdsverschillen binnen leeftijdsgroepen*

#### *Varianten van geluk*

Bij de onderzoeken in dit hoofdstuk zijn verschillende varianten van geluk gebruikt. In de meeste gevallen is er gebruik gemaakt van voldoening met het leven als geheel (code O). Bij zeven onderzoeken is de affectieve variant gebruikt (code A). Bij drie onderzoeken is de cognitieve variant gemeten (code C). En bij drie onderzoeken is er gekozen voor een gemengde vorm van geluk (code M).

#### *Onderzochte populaties*

De onderzoeken die gebruikt zijn bij dit hoofdstuk zijn afkomstig van over de hele wereld. De meeste onderzoeken zijn gedaan in de Verenigde Staten, Canada en in verschillende landen door heel Europa. Deze onderzoeken zijn aangevuld met studies uit Japan, Zuid-Korea, de Filipijnen, Singapore, Sierra Leone en Brazilië.

Bij de meeste onderzoeken naar de huidige leeftijd is gekozen voor volwassen algemeen publiek. Daarnaast is er bij sommige onderzoeken gekozen voor een afwijkende leeftijdsgroep, enkel blanke respondenten, kinderen van elf tot en met vijftien, plattelands- of stadsbevolking of enkel getrouwde en gescheiden mensen. Bij de onderzoeken naar het verband tussen geluk en levensfase is er in de meeste gevallen gekozen voor mensen die in een overgang zitten tussen levensfasen. Bij een onderzoek is gekozen voor tweelingen van twintig tot en met zeventig jaar oud en een onderzoeken had alleen volwassenen in de steekproef.

De data voor het oudste onderzoek dat is gebruikt bij dit onderwerp is verzameld in 1965 en het meest recente onderzoek is afkomstig uit 2009.

### *Onderzoeksmethoden*

Bij de onderzoeken naar het verband tussen geluk en leeftijd is er bij een aantal onderzoeken sprake van longitudinaal onderzoek. Bij deze onderzoeken is dus beter het verschil te zien tussen het verband van leeftijd met geluk en generatie. Verder zijn bepaalde onderzoeken gespecificeerd naar getrouwd of niet en werkend of niet. Ook zijn er bij een aantal onderzoeken interveniërende variabelen uitgezuiverd.

## **18.2 M/V verschil in de relatie geluk en levensfase (A4.1.3)**

Naar mate mensen in latere levensfasen komen lijkt het geluk iets toe te nemen. Dat geldt voor zowel mannen als vrouwen. Dit blijkt uit zes onderzoeken naar het verband tussen geluk en levensfase. Bij de meeste van deze onderzoeken is er onderscheid gemaakt tussen afgestudeerden, pasgetrouwden, mensen van middelbare leeftijd en ouderen. Bij een ander onderzoek is het verband gegeven voor jong volwassenen, mensen van middelbare leeftijd en ouderen. Ook is er bij een onderzoek onderscheid gemaakt tussen mensen in de levensfase van vijftientig tot vijftig jaar oud en mensen van vijftig tot en met zeventig.

Twee van onderzoeken zijn longitudinaal en gehouden onder mensen in een overgang tussen levensfasen in de Verenigde Staten, net als twee andere onderzoeken. Eén onderzoek is gehouden onder tweelingen van twintig tot en met zeventig in Denemarken. Bij één onderzoek is de affectieve variant van geluk gemeten. Bij de overige onderzoeken is de overall variant gemeten.

### **18.2.1 M/V verschil in de relatie geluk en de tijd van de overgang naar een andere levensfase (A4.1.3.1)**

Bij twee longitudinale onderzoeken uit de VS is het verband gegeven tussen geluk en de tijd wanneer mensen overgaan naar een andere levensfase. Dit kan vroeg, gemiddeld of laat zijn. Bij één van de onderzoeken blijkt dat het verband sterker is onder vrouwen. Voor vrouwen geldt in meerdere mate dat ze gelukkiger als ze later naar een andere levensfase over zijn gegaan in het verleden. Bij het andere onderzoek werd geen M/V verschil gevonden.

## **18.3 M/V verschil in de relatie en de huidige leeftijd (A4.2)**

Bij vijftig van de onderzoeken naar het verband tussen geluk en de huidige leeftijd is onderscheid gemaakt tussen mannen en vrouwen. Bij de meeste van deze onderzoeken is de overall variant gemeten. Bij drie onderzoeken is de affectieve variant gemeten. Veertien van de onderzoeken zijn afkomstig uit verschillende landen en uitgevoerd door het Leisure development center. Tien van de onderzoeken zijn uitgevoerd in Europese landen en gedaan voor de Eurobarometer.

### *Is er sprake van een M/V verschil?*

Of mensen gelukkiger worden naar mate ze ouder worden wordt door sommige onderzoeken bevestigd door andere wordt het ontkracht. Het lijkt er wel op dat mannen iets gelukkiger worden naar mate ze ouder worden. Voor vrouwen is dit nog maar de vraag.

Bij vijftientig van de onderzoeken werd geen M/V verschil gevonden bij het verband tussen geluk en leeftijd. Bij elf van de onderzoeken werd een tegengesteld verband gevonden dat positief is onder mannen en negatief onder vrouwen. Bij twee onderzoeken werd er een tegengesteld verband gevonden dat positief is onder vrouwen en negatief onder mannen. Bij zes onderzoeken werd er een positief verband gevonden dat sterker is onder mannen. Bij drie onderzoeken werd er een negatief verband gevonden dat sterker is onder

vrouwen. En bij drie onderzoeken werd er een negatief verband gevonden dat sterker is onder mannen.

*Verschild het M/V verschil door de tijd?*

De meeste onderzoeken waarbij een M/V verschil gevonden werd zijn gedaan in de jaren zeventig. Bij de meer recente onderzoeken werd geen M/V verschil gevonden. Het is mogelijk dat het M/V verschil verschilt door de tijd.

*Verschild het M/V verschil per onderzochte populatie?*

Bij veruit de meeste onderzoeken is er gebruik gemaakt van een steekproef populatie die in grote mate representatief is voor de totale bevolking. Het gaat daarbij om vierentwintig onderzoeken onder volwassenen ouder dan achttien, om tien onderzoeken ouder dan vijftien, verder zijn er twee onderzoeken afgenomen onder mensen ouder dan dertien en twee onder mensen ouder dan eenentwintig. Verder is er gebruik gemaakt van mensen in een bepaalde leeftijdscategorie, academici, getrouwde of gescheiden mensen, alleen blanken en werkende ouders. Uit de onderzoeken met verschillende populaties of uit verschillende landen komt geen patroon naar voren dat er in bepaalde landen of onder een bepaalde populatie een opvallend M/V verschil bij het verband tussen geluk en leeftijd is.

*Blijft er een M/V verschil over als er mogelijk interveniërende variabelen worden uitgezuiverd?*

Bij drie onderzoeken zijn er mogelijk interveniërende variabelen uitgezuiverd. Bij één van deze onderzoeken komt een opvallend M/V verschil naar voren. Het gevonden verband is tegengesteld en negatief onder mannen. Bij dit onderzoek is de rol van inkomen, verliefd zijn, sociale steun en problemen als weinig echte vrienden, niet genoeg geld, een vervelende baan enzovoort. Voor het uitzuiveren van deze variabelen is het verband sterker negatief onder mannen en sterker positief onder vrouwen. Het is dus niet zo dat deze variabelen het M/V verschil bij het verband tussen geluk en leeftijd verklaren.

Bij een Amerikaans onderzoek onder blanken van achttien tot en met negenenvijftig is het verband na een controle van de resultaten op een aantal interveniërende variabelen negatief en onder mannen en vrouwen even zwak negatief. Bij dit onderzoek is de rol van huwelijkse status, de aanwezigheid van kinderen thuis, de leeftijd van de kinderen, het gezinsinkomen, het beroep, onderwijs en religie.

Bij een Canadees onderzoek werd ook een negatief verband gevonden dat onder mannen en vrouwen even sterk is na een controle van de resultaten op de rol van huwelijkse status, de regio en religie bij het verband tussen geluk en leeftijd.

*Verschild het M/V verschil per gemeten variant van geluk?*

Bij de drie onderzoeken waarbij de affectieve variant is gemeten werd geen M/V verschil gevonden. Mannen en vrouwen hebben dus gedurende hun leven vergelijkbare stemmingen over een langere periode. Bij een onderzoek waarbij de drie varianten van geluk gemeten zijn blijkt er alleen bij de cognitieve variant van geluk een M/V verschil aanwezig. Het gevonden verband is tegengesteld en positief onder mannen. Het leven van de man komt dus op latere leeftijd in grotere mate overeen met het ideaal plaatje. Tussen de verschillende enquêtevragen bij de overall variant (O-HL en O-SLW of O-SLL) zitten geen opvallende verschillen.

#### 18.4 M/V verschil in de relatie geluk en leeftijdsverschillen onder jongeren (A4.2.2)

Bij een onderzoek uit de VS onder studenten en een Nederlands onderzoek onder pubers (11-17) werd geen M/V verschil gevonden bij het verband tussen geluk en leeftijd.

#### 18.5 M/V verschil in de relatie geluk en leeftijdsverschillen onder ouderen (A4.2.3)

Ook onder ouderen blijkt er geen M/V verschil tussen geluk en leeftijd. Dit blijkt uit vier onderzoeken. Een onderzoek is gedaan in Duitsland onder mensen die ouder zijn dan zeventig. Een onderzoek is gehouden onder mensen ouder dan vijftig die geen kinderen thuis hebben wonen en twee onderzoeken zijn gedaan onder mensen ouder dan zestig. Bij deze onderzoeken is de rol van huwelijks geschiedenis, onderwijs, gezondheid en beroep uitgezuid.

**Tabel 48**

##### M/V verschil in verband tussen geluk en aspecten van leeftijd

Aspecten		Aantal studies met uitkomst over verband ..			
Code WDH	Omschrijving	Tegengesteld	In zelfde richting maar sterker onder		Geen verschil
			mannen	vrouwen	
A4.1.3	Stage of life				6
A4.1.3.1	timeliness of life-stage transition			1	1
A 4.2	Current age (in years),	13	9	3	25
A4.2.2	Age-differences among youngsters				2
A4.2.3	Age-differences among elders				4
<b>Totaal</b>		<b>13</b>	<b>9</b>	<b>4</b>	<b>38</b>

#### 18.6 Mogelijke verklaringen van de verschillen

*Waarom zijn jongere vrouwen gelukkiger en oudere mannen?*

Mannen en vrouwen hebben beide een bepaald idee over de dingen die zij willen bereiken in het leven. Ze hebben beide aspiraties op het vlak van financiën en het familieleven. De verschillen tussen man en vrouw zijn niet zeer groot als het gaat om de dingen die ze willen bereiken in het leven als het gaat om trouwen en het krijgen van kinderen. Vrouwen krijgen doorgaans een relatie met een man die ouder is dan zichzelf en dus zal zij op jongere leeftijd bepaalde doelen in het leven halen dan mannen. Ook op het financiële vlak kunnen verklaringen liggen voor het verschil in geluk op jonge leeftijd. Het is niet zo dat de financiële situatie van vrouwen op jongere leeftijd beter is dan die van mannen. Het is echter wel zo dat mannen hogere verwachtingen hebben van hun financiën. Het ervaren tekort is onder mannen dus groter. Vrouwen zijn dus op jongere leeftijd in staat om hun zaken omtrent de doelen op het sociale vlak en het materiële vlak te bewerkstelligen.

De tijd zal echter een hoop veranderen. Ouder mannen zullen ook hun financiële situatie op orde krijgen en ook op het gebied van het starten van een familie zullen ze vrouwen in kunnen halen. Over het algemeen zijn mannen, meer dan vrouwen, nog in staat om op latere leeftijd een partner te vinden. Vrouwen daarentegen maken juist een grotere kans

om alleen verder te moeten zij het door een scheiding of het verliezen van hun echtgenoot. De leeftijd waarop mannen gelukkiger worden dan vrouwen ligt zo rond de vijftig. Boven de vijfenvijftig blijkt uit de onderzoeken dat over het algemeen de man gelukkiger is dan de vrouw.

## **18.7 Conclusie**

De onderzoeken naar het verband tussen geluk en leeftijd laten een duidelijk M/V verschil zien. Mannen worden meer gelukkig naar mate ze ouder worden, dit geldt echter niet voor de vrouw. Mannen genieten echter minder lang van hun meerdere geluk, want ze worden doorgaans minder oud.



## 19 Verschil in verband tussen geluk en uiterlijk

Mooie mensen zijn vaak gelukkiger dan minder mooie mensen. Dit wordt verklaard door een aantal voordelen die mooie mensen vaak hebben ten opzichte van minder mooie mensen. Het voordeel zit hem met name in de betere eerste indruk die mooie mensen zullen maken op een afspraakje met een vrouw of een sollicitatiegesprek. Mooie mensen zullen dan ook vaker een mooie partner hebben en meer verdienen.

De vraag van dit hoofdstuk is dan ook, is er een M/V verschil aanwezig bij het verband tussen uiterlijk en geluk.

### 19.1 Beschikbare gegevens

De gegevens waarop dit hoofdstuk zijn gebaseerd zijn afkomstig uit twee 'Finding reports' uit de World Database of Happiness, collectie Correlational Findings.

Findings on Happiness and APPEARANCE (good looks) (A7)

Findings on Happiness and BODY (B3)

#### *Aspecten van het uiterlijk*

In dit hoofdstuk wordt het M/V verschil in het verband tussen geluk en de volgende lichaamgerelateerde zaken besproken:

- Fysieke aantrekkelijkheid
- Lichaamsbouw

#### *Varianten van geluk*

In vergelijking met de andere hoofdstukken is er bij dit onderwerp relatief gezien meer gebruik gemaakt van andere varianten van geluk dan de waardering van het leven als geheel. Ook de geluksvarianten Affect, Contentment en een gemengde vorm zijn in bij de onderzoeken in dit hoofdstuk vaker gemeten.

#### *Onderzochte populaties*

Bij de onderzoeken naar het verband tussen geluk en uiterlijk waarop dit hoofdstuk is gebaseerd is vaak gebruik gemaakt van algemeen publiek en studenten. Verder is er nog bij een aantal onderzoeken gebruik gemaakt van mensen tussen de eenendertig en drieëndertig jaar oud.

#### *Gebruikte methoden*

De onderzoeken die gebruikt zijn bij dit onderwerp zijn allemaal cross-sectioneel. Er zijn geen mogelijke interveniërende variabelen uitgezuiverd. Van de onderzoeken naar lichaamsbouw zijn er een aantal gespecificeerd in lengte- of gewichtsklassen.

### 19.2 M/V verschil in de relatie geluk en voorkomen (A7.2.1)

Bij drie onderzoeken onder studenten in de VS is het verband gegeven tussen geluk en het hebben van een goed uiterlijk. Er is aan een aantal mensen gevraagd om foto's en video's te beoordelen en daarna gekeken naar het geluksniveau van degene die op de foto's staan. Bij deze onderzoeken werd geen M/V verschil gevonden.

### 19.3 M/V verschil in de relatie geluk en lichaamslengte (B3.2.1)

Voor mannen geldt, meer dan voor vrouwen, dat lengte in grotere mate samengaat met meer geluk. Dit blijkt uit twee van de drie onderzoeken naar het verband tussen geluk en lengte. Uit een onderzoek onder volwassenen in de VS blijkt dat mannen gelukkiger zijn als ze een bovengemiddelde lengte hebben. Voor vrouwen geldt dat minder. Uit een onderzoek uit Denemarken blijkt ook dat het verschil in geluk (A-AB en O-HL) tussen lange mensen en korte mensen groter is onder mannen.

Bij een ander Amerikaans onderzoek naar het verband tussen geluk en lengte werd geen M/V verschil gevonden.

### 19.4 M/V verschil in de relatie geluk en lichaamsgewicht (B3.2.3)

Doordat vrouwen gemiddeld minder zwaar wegen dan mannen is het lastig om het verband tussen geluk en gewicht te vergelijken. Bij een onderzoek uit Denemarken onder volwassenen naar het verband tussen geluk (OSLu, OHL en A AB) en lichaamsgewicht is dan ook lastig om een M/V verschil te bepalen. Bij een ander Deens onderzoek onder mensen van eenendertig tot en met drieëndertig jaar is wel voor een relatieve schaal van gewicht gekozen bij mannen en vrouwen en hierbij bleek geen M/V verschil gevonden.

#### *Overgewicht*

Het last hebben van overgewicht of obesitas gaat onder mannen en vrouwen in vergelijkbare mate samen met minder geluk. Bij een Australisch onderzoek onder volwassenen is gekeken naar het geluksniveau van mensen met een gezond gewicht, mensen met overgewicht en mensen die lijden aan obesitas. Uit dit onderzoek komt geen M/V verschil naar voren.

#### *Body Mass Index*

De body mass index (BMI) houdt de verhouding in tussen lengte en gewicht. Het wordt op de volgende manier berekend: gewicht in kilogram / (lengte in meters x lengte in meters). Een gezonde BMI zit tussen de 20 en de 25. Bij de twee eerder genoemde onderzoeken uit Denemarken werden de hoogste geluksniveaus gemeten onder mensen met een iets te hoge BMI. Er was hierbij geen sprake van een M/V verschil.

**Tabel 49**

#### **M/V verschil in verband tussen geluk en aspecten van uiterlijk**

Aspecten		Aantal studies met uitkomst over verband ..			
Code WDH	Omschrijving	Tegengesteld	In zelfde richting maar sterker onder		Geen verschil
			mannen	vrouwen	
A7.2.1	Ratings by others				3
B3.2.1	Length		2		1
B3.2.3	Weight				5
<b>Totaal</b>			<b>2</b>		<b>9</b>

## 19.5 Mogelijke verklaring voor de verschillen

*Waarom onder mannen een sterker verband met lengte?*

Lang zijn heeft voor de man een aantal voordelen. Lange mannen zijn aantrekkelijker voor vrouwen (Telegraaf, 19 mei 2011) het is praktischer en ook met sporten is het lang zijn meestal een voordeel. Vrouwen moeten niet te lang worden anders worden ze juist te imponerend voor mannen. Hierdoor is het verband tussen geluk en lengte sterker onder mannen.

## 19.6 Conclusie

Uit de verschillende onderzoeken naar het verband tussen uiterlijk en geluk blijkt dat vrouwen vaak het gelukkigst zijn als ze niet te zwaar zijn en een gemiddelde lengte hebben. Mannen zijn daarentegen het gelukkigst als ze lang zijn.

Bij het verband tussen geluk en knap zijn werd geen M/V verschil gevonden.

## 20 M/V verschil in verband tussen geluk en religie

Er is veel onderzoek naar de relatie tussen geluk en geloof. Veel van dat onderzoek gaat over de vraag of gelovigen gelukkiger zijn dan ongelovigen. Dat blijkt soms het geval, maar vaak ook niet. Positieve verbanden met geluk zitten meer in kerkelijke participatie dan in geloof als zodanig. Er is ook onderzoek gedaan naar de relatie tussen geluk en geloofsrichting. Ook daarbij verschillende resultaten, al komen protestanten vaak als gelukkiger uit de bus

Bij het verband tussen religie en geluk is een M/V verschil mogelijk. Binnen de verschillende religies is er namelijk sprake van ongelijkheid tussen mannen en vrouwen. In de meeste religies speelt de vrouw een ondergeschikte rol aan de man. Voor mannen is het mogelijk belangrijke functies binnen de kerk te bekleden, terwijl vrouwen dat juist niet mogen. Buiten de rust en steun die je van een geloof kunt krijgen bepaalt het geloof vaak een groot deel van het dagelijks leven van de gelovigen. In de zwaardere Christelijke kerken en Islamitische tradities moet de vrouw eigenlijk alleen voor het gezin zorgen en gelden er allerlei andere regels. In dit hoofdstuk wordt gekeken naar het verband dat er aanwezig is tussen religie en geluk en het M/V verschil daarbij.

### 20.1 Beschikbare gegevens

De onderzoeken die gebruikt zijn bij dit hoofdstuk zijn allemaal afkomstig uit het rapport [Findings on Happiness and RELIGION](#) uit de World Database of Happiness. In dit rapport zijn 307 onderzoeksresultaten te vinden. Bij slecht twintig daarvan is onderscheid gemaakt tussen man en vrouw.

#### Aspecten van religie

In dit hoofdstuk komen de volgende aspecten van religie aan bod:

- *Geloof in eerdere levensfasen*
- *Gelovig of niet*
- *Aard van geloof*
- *Participatie in geloofsgemeenschap*
- *Houding ten opzichte van eigengeloof*

#### Onderzochte populaties

De onderzoeken die in dit hoofdstuk besproken worden hebben betrekking op verschillende populaties. Het gaat hierbij om volwassenen, studenten, ouderen, mensen uit verschillende leeftijdsklassen en mensen die pas werkloos zijn geworden.

#### Gebruikte methoden

Bij één onderzoek uit de Verenigde Staten is er sprake van longitudinaal onderzoek. De overige onderzoeken zijn allemaal cross-sectioneel. Één onderzoek is multi-variaat. Hierbij is er onderscheid gemaakt tussen verschillende delen van Canada. De overige onderzoeken zijn bi-variaat.

## **20.2 M/V verschil in de relatie geluk en vroeger religieus (R1.1.1)**

Bij een longitudinaal onderzoek uit de VS werd een M/V verschil gevonden bij het verband tussen geluk en het gelovig zijn op jongere leeftijd. Zo blijkt dat het verband tussen geluk en het gelovig zijn op jongere leeftijd met meer geluk samengaat onder mannen.

## **20.3 M/V verschil in de relatie geluk en gelovig zijn (R1.2)**

Bij het verband tussen geluk en gelovig zijn is geen M/V verschil aanwezig. Bij drie onderzoeken naar dit verband onder studenten werd er geen M/V verschil aangetroffen. De onderzoeken zijn afkomstig uit Groot-Brittannië, Noord-Ierland en Koeweit. Bij het onderzoek uit Koeweit is een gemengde variant van geluk gemeten. Bij de andere twee is de affectieve variant gemeten.

## **20.4 M/V verschil in de relatie geluk en de vorm van het Christelijke geloof (R1.2.1.1)**

Bij een onderzoek uit Canada is het verband gegeven voor mannen en vrouwen tussen geluk en het type kerk iemand bij aangesloten is. Uit dit onderzoek blijkt er geen M/V verschil te zitten bij de verschillende vormen van het christelijke geloof, zoals het Katholicisme, het protestantisme of een conservatieve vorm van het Christelijk geloof. Bij het verband tussen geluk en het niet-christelijk zijn blijkt wel een M/V verschil. Dit verband is sterker negatief onder mannen. Bij de resultaten van dit onderzoek is de rol van leeftijd, regio en huwelijks staat uitgezuiverd.

## **20.5 M/V verschil in de relatie geluk en het bijwonen van kerkdiensten (R1.4.2)**

Bij zeven onderzoeken is het verband tussen geluk en het bijwonen van kerkdiensten in kaart gebracht voor mannen en vrouwen. Bij al deze onderzoeken is de overall variant gemeten. De onderzoeken zijn afkomstig uit de Verenigde Staten, de Filippijnen, Canada, Duitsland en Nederland.

*Is er sprake van een M/V verschil?*

Het lijkt erop dat het bijwonen van kerkdiensten samengaat met meer geluk onder vrouwen. Onder mannen is dat in mindere mate te zien. Bij drie van de onderzoeken werd er een sterker positief verband gevonden onder vrouwen. Bij de overige vier werd er geen M/V verschil gevonden.

*Verschilt het M/V verschil per onderzochte populatie?*

De onderzoeken waarbij een sterker verband werd gevonden onder vrouwen zijn afkomstig uit Nederland, Duitsland en de Filippijnen. De onderzoeken waarbij geen M/V verschil werd gevonden zijn afkomstig uit Canada en de VS. Het is dus mogelijk dat er door de verschillen tussen de kerken in verschillende landen het M/V verschil wordt beïnvloed. Tussen de gebruikte populatietypes zitten weinig verschillen.

*Blijft er een M/V verschil over als er mogelijk interveniërende variabelen worden uitgezuiverd?*

Bij twee onderzoeken waarbij er mogelijk interveniërende variabelen werden uitgezuiverd werd geen M/V verschil gevonden. Bij één van deze onderzoeken zijn de resultaten gecontroleerd op leeftijd, inkomen, onderwijs, en beroepsstatus. Bij het andere onderzoek is ,

naast deze variabelen, ook gecontroleerd op de rol van thuiswonende kinderen, huwelijkse staat en verschillende aspecten van het werk

Bij één van de onderzoeken waarbij wel een M/V verschil gevonden zijn de resultaten gecontroleerd op huwelijkse staat, onderwijs, leeftijd en nationaliteit. Het is dus mogelijk dat het werk een belangrijke interveniërende variabele is.

## 20.6 M/V verschil in de relatie geluk en religieus zijn (R1.6 en 1.6.2)

Bij één van de drie onderzoeken naar het verband tussen geluk en religieus zijn werd een M/V verschil gevonden. Dit verband is sterker negatief onder vrouwen. Het onderzoek waarbij dit M/V verschil gevonden is, is gehouden in Canada onder volwassenen. Bij dit onderzoek is de overall variant van geluk gemeten. Bij de overige twee onderzoeken is een gemengde variant van geluk gemeten. Deze onderzoeken zijn afkomstig uit de VS en hierbij werd geen M/V verschil gevonden.

## 20.7 M/V verschil in de relatie geluk en tevredenheid met het geloof (R1.6.3)

Bij vier onderzoeken naar het verband tussen geluk en tevredenheid met het geloof is onderscheid gemaakt tussen mannen en vrouwen. Van deze onderzoeken zijn er drie afkomstig uit Canada. Het andere onderzoek is gedaan in de Verenigde Staten. Bij al deze onderzoeken is de overall variant van geluk gemeten.

*Is er sprake van een M/V verschil?*

Bij het verband tussen geluk en tevredenheid met de religie lijkt er sprake te zijn van een M/V verschil. Bij twee van de vier onderzoeken werd er een sterker verband gevonden onder vrouwen.

*Verschilt het M/V verschil per onderzochte populatie?*

Bij het Amerikaanse onderzoek onder volwassenen werd een sterker verband gevonden onder vrouwen. Dat geldt ook voor het Canadese onderzoek onder studenten. Bij de Canadese onderzoeken onder volwassenen en onder zestigplussers werden geen M/V verschillen gevonden.

*Blijft er een M/V verschil over als er mogelijk interveniërende variabelen worden uitgezuiverd?*

Bij alle vier de onderzoeken naar het verband tussen geluk en tevredenheid met de religie zijn mogelijk interveniërende variabelen uitgezuiverd. Bij deze onderzoeken is de rol uitgezuiverd van tevredenheid met een vergelijkbare reeks variabelen.

**Tabel 50**

### M/V verschil in verband tussen geluk en aspecten van Religie

Aspecten		Aantal studies met uitkomst over verband ..			
Code WDH	Omschrijving	Tegengesteld	In zelfde richting maar sterker onder		Geen verschil
			mannen	vrouwen	
R1.1.1	Earlier religion		1		
R1.2	Current religious beliefs				3

R1.2.1.1	Christian orthodoxy		1		
R1.4.2	Participation in church			3	4
R1.6	Attitudes to religion			1	
R1.6.2	Self-definition as religious				2
R1.6.3	Satisfaction with religion			2	2
<b>Totaal</b>			<b>2</b>	<b>6</b>	<b>11</b>

## 20.8 Mogelijke verklaringen van de verschillen

*Waarom een sterker verband onder vrouwen?*

Het verband tussen de verschillende aspecten van het geloof en geluk is onder vrouwen vaker sterker positief dan onder mannen. Dit geldt voor het bijwonen van en deelnemen aan geloofsbijeenkomsten zijn en voor tevredenheid met het geloof. Bij dat laatste is er mogelijk sprake van een top-down effect. De mensen die gelukkig zijn zullen ook gelukkig zijn met hun geloof.

Bij het verband tussen geluk en deelnemen aan geloofsbijeenkomsten is een top-down effect minder aannemelijk. Dat zou namelijk betekenen dat geluk predisponeert tot geloof. Het zou juist eerder andersom zijn. 'Ik mis iets in mijn leven en dus ik zoek troost in mijn geloof'. Om verschillende redenen gaan vrouwen makkelijker naar de kerk dan mannen. De kerk vereist vaardigheden waarin vrouwen vaak beter in zijn: lezen, tekstbegrip, luisteren en inactiviteit voor een langere periode. Ook een gebrek aan mannelijke rolmodellen in de kerk zorgt ervoor dat mannen meestal afhaken bij de kerk. De stoere werkende man vindt je nauwelijks in de kerk, net het alfamannetje, de visionair en de avonturier. De kerk is tegenwoordig meer voor de rustige plichtsgetrouwe man. (Murrow, 2005)

## 20.9 Conclusie

Bij het verband tussen geloof en geluk is een zeer sterk M/V verschil te zien. Het geloof gaat bij vrouwen veel vaker samen met meer geluk. Onder mannen is nauwelijks een verband te zien.

## 21 M/V verschil in verband tussen geluk en seksualiteit

In dit hoofdstuk wordt het verband tussen geluk en seksualiteit besproken. Een veel gehoorde uitspraak is dat mannen maar aan een ding denken. Het ligt dus voor de hand dat het geluk van de man een sterker verband heeft met seks dan dat onder vrouwen zo is. Daarnaast is het vaker zo dat vrouwen het seksleven bepalen binnen veel huishoudens. En dus zal de tevredenheid met het seksleven van de vrouw weer een sterker verband hebben met geluk. Naast dit M/V verschil zullen ook de M/V verschillen bij andere aspecten van seksualiteit besproken worden.

### 21.1 Beschikbare gegevens

Dit hoofdstuk is gebaseerd op zestien onderzoeken die te vinden zijn in het rapport [correlational findings on Happiness and sex-life](#) in de World database of Happiness. In dit rapport zijn 71 bevindingen te vinden.

#### *Aspecten van seksualiteit*

- Verleden van seksualiteit
- Huidige seksualiteit
- Houding ten opzichte van seksualiteit

#### *Varianten van geluk*

Bij negen onderzoeken is de voldoening met het leven als geheel onderzocht. Bij drie onderzoeken is er gebruik gemaakt van een gemengde variant van geluk, Bij drie onderzoeken is de affectieve variant van geluk onderzocht. Bij één onderzoek is er met de cognitieve variant gewerkt.

#### *Onderzochte populaties*

Bij de onderzoeken die gebruikt zijn bij dit hoofdstuk is er weinig gebruik gemaakt van een populatie die representatief is voor de totale bevolking. Het meeste onderzoek is gedaan in de Verenigde Staten. Daarnaast is er nog onderzoek voor handen uit Nederland en Denemarken.

#### *Gehanteerde methoden*

Het meeste onderzoek naar het verband tussen geluk en seksualiteit is cross-sectioneel. Twee onderzoeken zijn longitudinaal. Bij twee onderzoeken is er sprake van specificatie. Bij twee onderzoeken zijn mogelijk interveniërende variabelen uitgezuiverd.

### 21.2 M/V verschil in de relatie geluk en eerder seksueel gedrag (S3.1.1.1)

Bij drie Amerikaanse onderzoeken uit 1992 onder mensen van achttien tot en met negenenvijftig jaar is er onderzoek gedaan naar het verband tussen geluk (O-HL) en drie verschillende aspecten van het eerdere seksueel gedrag. Het betreft hier seks voor het huwelijk, de leeftijd van de ontmaagding en de context van de eerste seksuele ervaring. Bij deze onderzoeken is de rol van leeftijd, onderwijs en het gebruik van alcohol uitgezuiverd.

#### *Seks voor het huwelijk*

Voor mannen en vrouwen geldt in dezelfde mate dat mensen die hun eerste keer binnen het huwelijk gemiddeld iets gelukkiger zijn dan zij die de eerste keer daarvoor beleefden.



### *Leeftijd bij de eerste keer*

Bij het verband tussen geluk en de leeftijd van de eerste keer zijn geen M/V verschillen gevonden.

### *Context van de eerste keer*

Ook het verband tussen geluk en de context van de eerste keer is in kaart gebracht. De context kan negatief of positief zijn. Met negatief wordt bedoeld dat de respondenten gedwongen werden om seks te hebben door de partner of de druk voelden door de peergroup, het plaatsvond onder invloed van alcohol of drugs of dat ze betaald werden. Ook hierbij werd geen M/V verschil aangetroffen.

## **21.3 M/V verschil in de relatie geluk en vroegere tevredenheid met het seksleven (S3.1.1.2)**

Bij een longitudinaal onderzoek uit de VS werd een M/V verschil gevonden bij het verband tussen geluk en de vroegere tevredenheid met het seksleven. Het verband bleek sterker onder vrouwen. Dit M/V verschil werd alleen gevonden bij de affectieve variant van geluk. Bij de cognitieve variant van geluk werd er geen M/V verschil aangetroffen

## **21.4 M/V verschil in de relatie geluk en de seksuele activiteit (S3.2.1)**

Uit een longitudinaal onderzoek onder onvruchtbare mensen en een controlegroep komt naar voren dat het verband tussen geluk (O-sum) en de mate van seksuele activiteit sterker is onder mannen.

Bij een longitudinaal onderzoek onder ouders is het verband gegeven tussen geluk en seksuele activiteit. Bij dit onderzoek zijn de verbanden alleen gegeven voor gescheiden mensen. Bij dit onderzoek werd geen M/V verschil gevonden.

## **21.5 M/V verschil in de relatie geluk en seksuele voorkeur (S3.2.2)**

Bij een onderzoek uit Nederland onder homo en heteroseksuelen komt naar voren dat voor mannen meer geldt dat homo zijn gepaard gaat met minder geluk. Bij dit onderzoek is een gemengde variant van geluk gemeten.

Bij een onderzoek uit Denemarken onder eenendertig tot en met drieëndertig jarigen werd geen M/V verschil gevonden. Dit geldt voor de affectieve variant en twee enquêtevragen met betrekking tot de overall variant.

## **21.6 M/V verschil in de relatie geluk problemen met seks (S3.3.2)**

Bij hetzelfde Deense onderzoek is ook gekeken naar het geluksniveau van mensen die al dan niet problemen hebben met seks. Hierbij is het geluksniveau gegeven van mensen waarvan de problemen op het seksuele vlak worden veroorzaakt door een ziekte of niet en het geluksniveau van mensen met verschillende soorten problemen op seksueel gebied.

### *Aard van de problemen*

Bij het verband tussen geluk en de aard van de problemen met seks blijkt dat mannen die problemen met seks hebben die veroorzaakt worden door een langdurende ziekte of handicap gemiddeld gelukkiger zijn dan vrouwen die daar last van hebben.

### *Soort problemen*

Mensen die geen problemen hebben op het seksuele vlak zijn het meest gelukkig. Voor vrouwen die wel problemen hebben zijn de verschillen kleiner dan onder mannen. Het verschil tussen wel problemen hebben en geen problemen hebben is ook groter onder mannen. De mannen die problemen hebben met het krijgen van een orgasme zijn het minst gelukkig. Daarna volgen de mannen die problemen hebben met het krijgen van een erectie of mannen die last hebben van pijn gedurende de seks.

## **21.7 M/V verschil in de relatie geluk en tevredenheid met het seksleven (S3.3.3)**

Bij het verband tussen geluk en tevredenheid met het seksleven is geen sprake van een M/V verschil. Dit wordt aangetoond door drie onderzoeken. Het betreft hier een Amerikaans onderzoek onder studenten met een gemengde variant van geluk en twee Deense onderzoeken, één is gehouden onder volwassenen de ander onder eenendertig tot en met drieëndertig jarigen. Bij de laatste twee onderzoeken is de affectieve variant van geluk gemeten en de overall variant door middel van twee enquêtevragen.

## **21.8 M/V verschil in de relatie geluk en seksuele vrijheid (S3.4.1)**

Bij een Amerikaans onderzoek onder studenten werd er alleen een M/V verschil gevonden bij het verband tussen geluk en de ervaren beperkingen bij het seksuele gedrag die worden veroorzaakt door de peergroup. Dit verband is sterker negatief onder mannen. Bij het verband tussen geluk en de ervaren seksuele beperkingen die worden veroorzaakt door de ouders of de partner werd geen M/V verschil gevonden.

**Tabel 51: M/V verschil in verband tussen geluk en aspecten van seksualiteit**

Aspecten		Aantal studies met uitkomst over verband ..			
Code WDH	Omschrijving	Tegengesteld	In zelfde richting maar sterker onder		Geen verschil
			mannen	vrouwen	
S3.1.1.1	earlier sexual behavior				3
S3.1.1.2	earlier satisfaction with sex-life			1	
S3.2.1	Sexual activity		1		1
S3.2.2	Sexual preference		1		1
S3.3.2	Problems with sex		2		
S3.3.3	Satisfaction with sex-life				3
Totaal			<b>4</b>	<b>1</b>	<b>8</b>

## 21.9 Mogelijke verklaring voor de verschillen

*Waarom een M/V verschil bij het hebben van gemeenschap?*

Uit de onderzoeken naar het verband tussen geluk en seksualiteit komt naar voren dat mannen gelukkiger zijn naarmate ze meer seks hebben. Er kan hier natuurlijk sprake zijn van een top-down effect. Als je gelukkig bent zul je mogelijk meer van seks kunnen genieten. Dat effect zou voor vrouwen groter moeten zijn dan voor mannen, omdat voor vrouwen het vertrouwen belangrijker is (zie het hoofdstuk primaire relaties). Seks voor mannen is meer een lichamelijke kwestie dan voor vrouwen. Het is mogelijk dat voor mannen meer geldt dan voor vrouwen dat wie gelukkig is meer seks heeft.

*Waarom een M/V verschil bij seksuele voorkeur?*

Uit het onderzoek naar het geluksniveau van mensen met een verschillende seksuele voorkeur met de meest representatieve populatie blijkt dat het geluk van homoseksuele mannen aanzienlijk lager ligt dan bij vrouwen. Dit is te verklaren door het stigma dat er heerst rondom homoseksuele mannen. Dit is groter dan bij vrouwen. In de samenleving is het nog steeds vaak zo dat de mannelijke eigenschappen als positief worden gezien en de vrouwelijke als negatief. Hierdoor zullen homoseksuele mannen dus vaker meer negatieve ervaringen opdoen dan vrouwen.

## 21.10 Conclusie

Uit de onderzoeken naar het verband tussen geluk en seksualiteit komt naar voren dat mannen vaker gelukkig zijn naarmate ze meer seks hebben.

Uit de onderzoeken naar seksuele voorkeur komt naar voren dat homoseksualiteit onder mannen samen gaat met aanzienlijk minder geluk dan bij vrouwen.

## 22 Discussie

In dit hoofdstuk zal een samenvattend overzicht worden gegeven van de gedetailleerde beschrijving die in de vorige hoofdstukken is gegeven. Waarbij is er sprake van een M/V verschil? En waar niet? Wat zijn de verschillen?

### 22.1 Bij hoeveel bevindingen is er sprake van een M/V verschil?

De totale meta-analyse is gebaseerd op 818 bevindingen. Bij daarvan werden er bij 352 onderzoeken verschillen gevonden tussen mannen en vrouwen. Bij 481 daarvan werd er geen verschil in het verband gevonden tussen geluk en verschillende aspecten. Het merendeel van de onderzoeken tonen dus aan dat er geen verschil zit tussen mannen en vrouwen bij het verband tussen verschillende aspecten van het leven en geluk.

*Tabel 52: Overzicht van M/V verschillen in condities voor geluk*

Onderwerp	Aantal findings				
	Totaal	wèl M/V verschil			geen M/V verschil
		Tegengesteld	Sterker onder mannen	Sterker onder vrouwen	
Educatie	27	2	4	4	17
Familie	33	3	5	2	23
Gedrag	9	1	1	2	5
Geloof	19	0	2	6	11
Gezondheid	50	0	3	9	38
Huwelijk	116	8	18	29	61
Inkomen	53	1	12	12	28
Leefomgeving	46	0	10	6	30
Leeftijd	64	13	9	4	38
Ouderschap	37	0	8	6	23
Persoonlijkheid	91	2	19	18	52
Primaire relaties	96	0	26	14	56
Religie	19	0	2	6	11
Seks	13	0	4	1	8
Sociale Participatie	32	1	9	5	17
Uiterlijk	11	0	2	0	9
Vrije tijd	30	0	3	14	13
Werk	97	4	28	13	52
<b>Totaal</b>	<b>818</b>	<b>35</b>	<b>172</b>	<b>145</b>	<b>481</b>

### 22.2 Wat voor verschillen?

In deze paragraaf worden allereerst de condities besproken waarbij er M/V verschillen gevonden werden. Bij welke condities is er sprake van tegenstrijdigheid? Bij welke condities is het verband sterker onder mannen? en bij welke condities is het verband sterker onder vrouwen?

*Bij welke condities is er sprake van tegenstrijdigheid?*

In deze paragraaf zullen de aspecten besproken worden waar er bij mannen en vrouwen een verband gevonden werd in een andere richting. Of anders gezegd, de aspecten die mannen gelukkig maken en vrouwen minder gelukkig en andersom.

Er zijn slechts een klein aantal condities waarbij er sprake is van een tegengesteld verband. Het gaat hierbij om het aantal broers en zussen, verweuwd zijn ten opzichte van gescheiden zijn, controle over het leven, het vroegere zelfbeeld, en de belangrijkste de huidige leeftijd.

De conditie waarbij het merendeel van de studies aantoont dat er sprake is van een tegengesteld verband is de huidige leeftijd. Mannen blijken gelukkiger naarmate ze ouder zijn en voor vrouwen geldt juist dat ze gelukkiger zijn op jongere leeftijd. Verder blijkt uit de onderzoeken dat mannen gelukkiger zijn als ze gescheiden zijn dan dat ze verweuwd zijn. Voor vrouwen geldt het tegenovergestelde. Onder vrouwen blijkt er een positief verband aanwezig bij het verband tussen geluk en het aantal broers en/of zussen. Onder mannen blijkt dit verband negatief. Mannen blijken ook gelukkiger te zijn als ze de controle over hun leven hebben, bij vrouwen werd het tegenovergestelde gevonden. Mannen die vroeger veel zelfkritiek hebben gehad blijken op latere leeftijd minder gelukkig. Bij vrouwen werd een licht positief verband gevonden.

*Bij welke condities is er sprake van een sterker verband onder mannen?*

De conditie waarbij de meeste onderzoeken aantoonden dat het verband sterker is onder mannen is werk. Het hebben van een baan gaat onder mannen in grotere mate samen met meer geluk. Dit kan komen door het verlies aan geluk dat een man ondervindt bij werkloosheid. Voor vrouwen geldt dat in mindere mate.

Voor mannen geldt in grotere mate dat jezelf tekort vinden komen op verschillende vlakken, zoals in de opvoeding of als partner een sterker verband heeft met geluk.

Verder is te zien dat onder mannen het verband tussen geluk en de deelsatisfacties vaker sterker is dan onder vrouwen. Het gaat hierbij om tevredenheid met de vrienden, met het familieleven, met de vrijetijdsbesteding en met het inkomen. Dit bepaalt in grote mate het verschil tussen mannen en vrouwen bij het onderwerp primaire relaties.

Verder is te zien dat aspecten van de conditie sociale participatie een sterker verband hebben met het geluk van de man.

*Bij welke condities is er sprake van een sterker verband onder vrouwen?*

Op het gebied van het huwelijk zijn er een aantal condities waarbij er een sterker verband werd gevonden onder vrouwen. Deze hadden voornamelijk betrekking tot de huwelijksstatus. Zo blijkt een verleden te hebben met een echtscheiding een sterker negatief verband te hebben met het geluk van de vrouw.

Ook bij het onderwerp kinderen zijn er een aantal condities waarbij er een sterker verband werd gevonden onder vrouwen. Hierbij moet worden gedacht aan het geluk van het kind, het verliezen van een kind en vooral het hebben van problemen bij het combineren van het werk bij het ouderschap.

Daarnaast heeft het geluk van de vrouw ook vaker een sterker verband met verschillende vrijetijdsactiviteiten, zoals sporten. Ook blijkt het geluk van de vrouw sterker te correleren met het gevoel van vrijheid in doen en laten.

Het grootste verschil zit hem in het verband tussen geluk en verschillende aspecten van het religieus zijn. Vooral bij het bijwonen van kerkdiensten blijkt er een duidelijk M/V verschil aanwezig. Onder mannen is nauwelijks een verband te zien, terwijl voor vrouwen geldt dat zij gelukkiger zijn als ze naar de kerk gaan.

*Bij welke condities werd er geen systematisch M/V verschil gevonden?*

De voornaamste condities waarbij geen systematisch M/V verschil werd gevonden zijn onderwijs en inkomen. Op deze gebieden zitten nog wat witte vlekken, daar er nog niet voldoende onderzoek voor handen is om een duidelijk M/V verschil te schetsen. Een andere opvallende conditie is het ouderschap. Ondanks dat het leven van de vrouw volgens het traditionele rollenpatroon meer beïnvloed wordt door het al dan niet ouder worden, komt hier geen duidelijk M/V verschil naar voren.

### **22.3 In hoeverre sluiten de condities aan bij het traditionele beeld van de M/V verschillen?**

Het traditionele beeld van de M/V verschillen zitten hem vooral in de volgende zaken: Mannen zijn vooral bezig met het verkrijgen van resultaten, het realiseren van doelen, status en macht. Voor vrouwen daarentegen is de samenwerking, de communicatie, de liefde en de onderlinge relaties belangrijker. In hoeverre sporen de geobserveerde M/V verschillen in condities voor geluk met dat beeld?

*Welke condities wel?*

De conditie die het meest aansluit bij het traditionele rollenpatroon is werk. De onderzoeken naar het verband tussen geluk en werk tonen in grote mate aan dat voor mannen meer geldt dat werkenden gelukkiger zijn dan niet werkenden. Werkloos zijn gaat onder mannen in sterke mate samen met een verlies aan geluk. Naast het gegeven dat mannen die niet werken mogelijk vaker iets mankeren op het gebied van gezondheid, wordt dit ook bepaald door het beeld dat de maatschappij heeft van mannen die niet werken. Voor vrouwen is het meer geaccepteerd om overdag thuis te zijn.

Een andere conditie is die van het huwelijk. Voor mannen geldt in grotere mate dat ze gelukkiger zijn als ze getrouwd zijn dan voor vrouwen. Toch heeft het stuklopen van een huwelijk, op wat voor manier dan ook, een sterker negatief verband met het geluk van de vrouw. Ook de tevredenheid met het huwelijk en problemen binnen het huwelijk correleren sterker met geluk onder vrouwen.

*Welke condities niet?*

Opvallend is dat de manier waarop de vrije tijd besteed wordt een sterker verband heeft met het geluk van de vrouw. Vanuit het traditionele rollenpatroon heeft de man minder vrije tijd en zal het dus voor hem belangrijker zijn hoe hij deze invult. Dit blijkt echter niet uit de onderzoeken.

Een andere conditie is die van primaire relaties. Uit de onderzoeken komt naar voren dat mannen gelukkiger zijn als zij tevreden zijn met hun vrienden en hun familieleden. Mogelijk geldt het meer voor mannen dat gelukkig zijn je beter in staat stelt om je vriendschappen en familieleden te onderhouden of dat mannen als ze gelukkig zijn ook sneller tevreden zijn met hun vriendschappen en hun familieleden.

Bij het inkomen werd geen systematisch M/V verschil gevonden. Daar inkomen je aanzien verstrekt zou het voor de hand liggen dat het verband sterker zou zijn onder mannen. Dit is echter niet aangetoond.

*Theorie*

In de inleiding zijn er al een aantal theorieën besproken, die laten zien hoe er tegen het mannelijk en het vrouwelijk handelen aangekeken wordt. In de boeken “de Vrouwelijke Hersenen”(2007) en “de Mannelijke Hersenen”(2010) verklaart Dr. Brizendine het mannelijk

en het vrouwelijk handelen door de hormonen. Mannen en vrouwen zijn zeer verschillend van elkaar. Dat komt in grote lijnen overeen met het boek van Gray "Mannen komen van Mars Vrouwen komen van Venus"(1992). In deze drie boeken wordt uitgelegd dat vrouwen meer gericht zijn op communicatie en het delen van gevoelens. Mannen zijn juist meer gericht op het vinden van oplossingen voor problemen en zien hulp vaak als gebrek aan vertrouwen.

In zijn boek "Man and Woman, an inside story"(2011) stelt Pfaff dat de genderverschillen niet enkel verklaard kunnen worden door de het verschil in hersenen, hormonen en chromosomen. Er zijn meer factoren van belang, zoals opvoeding en de maatschappij waarin mannen en vrouwen van oudsher een ander rollenpatroon hebben. Volgens het traditionele rollenpatroon zorgde de vrouwen voor het huishouden en de kinderen. De man was meer actief buitenshuis en moest zorgen dat er geld verdiend werd. Sinds de jaren zeventig is er een verschuiving zichtbaar waarbij de vrouw steeds meer is gaan leven volgens het leefpatroon van de man. De vrouw is meer gaan werken en ook is te zien dat de vrouw steeds vaker doorstudeert.

Vrouwen en mannen komen door de emancipatie in elkanders vaarwater en het is de vraag hoe dit zich verhoudt tot het geluk. Door de emancipatie is het zo dat vrouwen meer taken gekregen hebben, terwijl de mannen niet echt taken van de vrouw overgenomen hebben. Het is nog niet bewezen dat de relatieve daling van het geluk van de vrouw ten opzichte van de man (Stevenson & Wolfers, 2007) door de emancipatie komt. Ook deze Meta-analyse toont aan dat de verbanden tussen de condities en geluk in de meeste gevallen in dezelfde richting lopen. De belangrijkste onderzoeksvragen, zoals die zijn geformuleerd in hoofdstuk 1, zijn:

- Zijn er M/V verschillen bij het verband tussen geluk en verschillende condities?
- Zijn de gevonden verschillen strijdig met het emancipatiebeleid?

#### *Mannen komen van Mars Vrouwen van Venus?*

De theorie die Gray in zijn boek geeft voor het handelen van door mannen en vrouwen lijkt in sommige gevallen ook op te gaan voor de voorwaarden voor geluk, in sommige gevallen spreekt het onderzoek Grays theorie juist tegen of is er geen sprake van verschillen.

*Overeenkomsten:* Uit de onderzoeken blijkt dat het geluk van de vrouw in grotere mate samen gaat met bepaalde aspecten van het ouderschap. Een voorbeeld hiervan is het verliezen van een kind. Voor de vrouw heeft dit een sterker verband met geluk. De man is volgens Gray op zoek naar prestaties en waardering. Uit de onderzoeken komt naar voren dat als een man zich op een bepaald gebied tekort vindt schieten dit een sterk verband heeft met zijn geluk. Ook het verliezen van zijn baan zorgt ervoor dat de man minder gelukkig is.

*Verschillen* In zijn boek stelt Gray dat mannen erop gericht zijn om naar buiten te trekken en ze zijn erg geïnteresseerd in sport. Uit de onderzoeken blijkt juist dat zaken als sport en een vrijetijdsbesteding buitenshuis sterker samen gaat met het geluk van de vrouw.

Vrouwen zijn volgens Gray meer gericht op het communiceren met anderen. Het contact met vrienden en familie is belangrijker voor de vrouw. Uit de synthese komt echter naar voren dat de verbanden met geluk sterker zijn onder mannen, of dat er geen sprake is van een M/V verschil.

#### *Man and Woman an Inside story*

De theorie die Pfaff (2011) in zijn boek aandraagt ,dat mannen en vrouwen wel in de aard verschillen, maar dat de omgevingsfactoren zeker niet onderschat mogen worden blijkt in grotere mate op te gaan voor de condities voor geluk.

## 22.4 Implicaties

*Hoe moet het beleid worden gevormd naar aanleiding van deze studie?*

Het Nederlandse vrouwenemancipatiebeleid is er voornamelijk gericht op arbeid. Dit beleid is erop gericht om vrouwen die geen baan hebben of minder kansen om te werken, toch te stimuleren om onderwijs te volgen of een baan te zoeken. Natuurlijk is het rechtvaardig dat mannen en vrouwen gelijk zijn op het gebied van kansen in het onderwijs en op de arbeidsmarkt, gezondheid, rechten en inkomen. Het is echter maar de vraag wat het effect op het geluk zal zijn als mannen en vrouwen eenzelfde rollenpatroon zullen krijgen.

De belangrijkste conclusie die getrokken kan worden op basis van de gebruikte onderzoeken is dat er weinig M/V verschil in condities voor geluk. Het antwoord op de vraag of er verschil zit in de condities voor geluk is dus negatief. Uit de synthese komt naar voren dat de gevonden M/V verschillen niet strijdig zijn met het emancipatiebeleid dat er in Nederland gevoerd wordt. Mannen blijken gelukkiger als ze werk hebben en op het gebied van onderwijs lijkt er geen sprake van een M/V verschil.

Voor zover er sprake is van een M/V verschil is dat niet strijdig met het bestaande emancipatiebeleid. Er zijn daar twee redenen voor aan te wijzen. Het lijkt erop dat het M/V verschil van voorbijgaande aard is. Een voorbeeld hiervan is het M/V verschil met betrekking tot het hebben van werk. Naarmate het meer geaccepteerd wordt dat mannen overdag thuis zijn, zal het M/V verschil afnemen. De gevonden verschillen hebben geen verband met het emancipatiebeleid, zoals bijvoorbeeld leeftijd en primaire relaties.

## 22.5 Beperkingen van dit onderzoek

Deze kwantitatieve Meta-analyse kent een aantal zwakke punten. Wat zijn de zwakke punten van deze synthese?

### 22.5.1 Zwaktes van de Meta-analyse in het algemeen

Een Meta-analyse kent een aantal zwaktes. In hoofdstuk vier zijn deze al eerder behandeld.

*Arbitraire verschillen*

Een zwakte van de analyse is dan ook dat er mogelijk soms van een verschil wordt gesproken, terwijl het gevonden verschil wel door toeval is ontstaan. Of dat er juist niet van een M/V verschil gesproken wordt, terwijl daar wel degelijk sprake van is. Een zwakte ligt hem in de vergelijking van de studies onderling. In principe weegt elke finding even zwaar, terwijl er verschillen liggen in de steekproef.

*Vergelijkbaarheid*

Daarnaast is het door de verschillen in de onderzoeksopbouw ook lastig om de verschillende onderzoeken met elkaar te vergelijken. Dit is lastig op twee gebieden:

Verschillen in operationalisering. Bij veel onderzoeken is er een specificatie gemaakt op basis van leeftijd, het hebben van een baan of het hebben van kinderen of niet. De verschillen in specificatie zorgt ervoor dat de onderzoeken vaak moeilijk te vergelijken zijn en ook minder bruikbaar in het totaalplaatje van het M/V verschil bij het verband tussen geluk en de verschillende condities voor geluk.

Verschillen in statistiek. Bij de verschillende onderzoeken is er vaak gebruik gemaakt van verschillende statistische toetsen. Het is de vraag in hoeverre een bepaald gevonden verband waarbij een bepaalde toets gebruikt is te vergelijken is met een gevonden verband waarbij een



andere toets is gebruikt met daarin verschillen in de correlatie of de manier waarop is gemeten.

### **22.5.2 Zwaktes van deze synthese**

Wat zijn de zwakke punten die alleen op deze synthese van toepassing zijn?

#### *Afhankelijkheid van de World Database of Happiness*

Een van de zwaktes van deze synthese ligt hem in de afhankelijkheid van de World Database of Happiness. Alle studies die gebruikt zijn bij deze analyse komen uit deze database en er is niet geheel duidelijk wat de uitkomsten zijn van andere studies die daar niet in zijn opgenomen. Deze synthese is gebaseerd op de World Database of Happiness zoals die was op 10 januari 2012. Studies die daarna nog zijn ingevoerd zijn nog niet meegenomen in deze synthese. Daarnaast zijn ook de studies die over ander zaken gaan dan geluk of om een andere reden niet in de collectie zijn opgenomen ook buiten deze synthese gelaten.

#### *Robuustheid*

Daarnaast is er de robuustheid van sommige uitkomsten. De onderzoeken naar het verband tussen geluk en de diverse onderwerpen zijn zeer divers. Dit houdt in dat er naar sommige verbanden veel onderzoeken voor handen zijn, maar ook zeer veel uitspraken zijn gebaseerd op enkele onderzoeken. Het is de vraag of een zelfde verband in verschillende onderzoeken en/of met verschillende operationaliseringën gerepliceerd wordt.

Voorbeelden hiervan zijn de uitspraken over alcohol of drugsgebruik, tevredenheid met het onderwijs, het zelfbeeld of de evaluatie van delen van zichzelf enzovoort.

#### *Groot percentage cross-sectioneel onderzoek*

Het overgrote deel van de onderzoeken naar het verband tussen geluk en verschillende condities voor geluk is cross-sectioneel. Dit zorgt ervoor dat er minder inzicht is in de vraag hoe het verband loopt. Wordt het verband tussen geluk en de verschillende aspecten veroorzaakt door het geluk, of andersom. Meer longitudinaal onderzoek zou hierbij uitkomst hebben geboden.

### **22.5.3 Sterke kanten van dit onderzoek**

In deze paragraaf komen de sterke punten van deze kwantitatieve Meta-analyse besproken worden.

#### *Grote aantallen*

Allereerst is het gegeven overzicht zeer uitgebreid. Deze synthese is gebaseerd op 818 studies met in totaal waarschijnlijk zo'n rond de miljoen respondenten. In deze scriptie wordt een totaal overzicht gegeven van elk onderzoek naar het verband tussen geluk en verschillende aspecten waarbij er onderscheid is gemaakt tussen mannen en vrouwen. Dit betekent dat deze scriptie veel handvaten biedt voor inzichten in het verschil in de voorwaarden voor geluk tussen mannen en vrouwen op zeer veel gebieden. Met een gebruikelijke literatuur zoektocht zullen veel van de bij deze synthese gebruikte bevindingen niet gevonden worden. Deze synthese biedt dus een uitgebreider beeld van de M/V verschillen omtrent de voorwaarden voor geluk dan dat met een literatuur studie mogelijk is.

### *Representativiteit*

Bij vrijwel alle onderzoeken die gebruikt zijn bij deze scriptie is er gebruik gemaakt van een onderzoekspopulatie die groter is dan honderd respondenten. Vaak zelfs meer dan duizend. Dit houdt in dat de kans dat een gevonden verband door toeval is ontstaan een stuk kleiner wordt.

### *Longitudinaal onderzoek*

Het overgrote deel van de gebruikte onderzoeken is cross-sectioneel. Toch zijn er bij enkele aspecten longitudinaal onderzoek voor handen. Dit houdt in dat er meer inzicht te verkrijgen is in de richting van het verband. Voorbeelden hiervan zijn het hebben van problemen met de partner, werkloos raken veranderingen in het inkomen, verandering in de huwelijkse staat, enzovoort.

## **22.6 Conclusies**

In deze scriptie is er stilgestaan bij M/V verschillen bij het verband tussen geluk en verschillende condities. Bij een aantal van deze condities zijn verschillen gevonden. Het gaat hierbij om werk, primaire relaties, het huwelijk en religie. Toch zijn mannen en vrouwen minder verschillend als het om zaken die hen gelukkig maken gaat. Bij de condities inkomen, ouderschap, onderwijs, persoonlijkheid en gezondheid werd geen systematisch verschil gevonden.

Verder lijkt het traditionele rollenpatroon een rol te spelen bij de gevonden verbanden tussen geluk en de verschillende condities. Dit betekent dus dat in sommige gevallen het verband tussen geluk en een bepaalde conditie wordt beïnvloed door de manier waarop er een bepaalde status wordt gehangen aan een bepaalde conditie, zoals werk.

De belangrijkste conditie is dat er op bepaalde vlakken zeker sprake is van verschillen tussen mannen en vrouwen, maar dat er zeker ook vlakken zijn waarop de verschillen niet zo groot zijn als verwacht, zoals ouderschap.

## **Gebruikte bronnen:**

- Argyle, M. (1987) *“The Psychology of Happiness”* Routledge. New York
- Bernhard, J. (1982) *“The Future of Marriage”* Yale University Press, London
- Brizendine, L. (2007) *“De Vrouwelijke Hersenen”* Uitgeverij Sirene, Amsterdam
- Brizendine, L. (2010) *“De Mannelijke Hersenen”* Uitgeverij Sirene, Amsterdam
- Buytendijk, F.J.J. (1951) *“De Vrouw. Haar natuur, verschijning en bestaan”* Het Spectrum, Utrecht/Brussel.
- Chodorow, N.J. (1978) *“The Reproduction of Mothering”* University of California Press, Ewing.
- Cohen S, et al. (1997) *“Social ties and susceptibility to the common cold.”* Journal of the American Medical Association. 277:1940–1944.
- Cooper, H. (2009) *“Research Synthesis and Meta-Analysis: A Step-by-Step Approach (Applied Social Research Methods)”* Sage Publications Ltd, London.
- Davidson, R. (1992) *“Emotion and affective style: Hemispheric substrates”* in: Psychological Science 3 p. 39-43
- Davidson, R. (2000) *“Affective Style, psychopathology and resilience: Brain mechanisms and plasticity”* in: American Psychologist 55, p 1196-1214.
- Engels, F. (1884) *“The Origin of the Family, Private Property and the State”* Resistance Books, Chippendale.
- Gray, J. (2008) *“Mannen komen van Mars, Vrouwen van Venus”* Spectrum.
- Hyde, J.S. (2005) *“The Gender Similarities Hypothesis”* In American Psychologist, Vol 60, Sep. 2005
- King, L.A. & Napa C.K. (1998) *“What makes Life Good?”* In Journal of Personality and Social Psychology Vol. 75 1998, the American Psychological Association, Inc.
- Layard, R (2005) *“Waarom zijn we niet gelukkig?”* Atlas, Amsterdam/Antwerpen
- Macionis & Plummer (2005) *“Sociology a Global introduction”* Pearson Education Limited, London
- Murrow, D. (2005) *“Why Men hate going to Church”* Thomas Nelson Inc. Nashville
- Parsons et al. (1955) *“Family, Socialization and Interaction Process”* Routledge, London.
- Pfaff, D.W. (2011) *“Man & Woman. An inside story”* Oxford University Press, Inc. New York,

Skevington, S. M., MacArthur, P., & Somerset, M. (1997) "Developing items for the WHOQOL: A study of contemporary beliefs about quality of life related to health in Britain." *British Journal of Health Psychology*

Stevenson, B & Wolfers, J. (2009) "The paradox of declining female happiness" *American Economic Journal*, August 2009.

Veenhoven, R. (1984) "Conditions of Happiness" Kluwer Academic, Dordrecht/Boston/Lancaster.

Veenhoven, R. et al. (1994) "Happy life-expectancy in 15 European countries"  
Paper presented at the XIII World Congress of Sociology, WG 06, Session 8: Quality of life in transnational comparisons (II), Bielefeld, Germany, July 18-23.

Veenhoven, R. (2002) "Het grootste geluk voor het grootste aantal- geluk als richtsnoer voor beleid. Rede vrijdag 31 mei 2002 bij aanvaarding van het ambt bijzonder hoogleraar "sociale condities voor menselijk geluk" Erasmus Universiteit Rotterdam.

Veenhoven, R. (2008) "Healthy happiness: Effects of happiness on physical health and the consequences for preventive health care" *Journal of Happiness Studies*, vol. 9.

Veenhoven, R. (2009) "Enjoyment of life lengthens life: Findings and consequences"  
In: Freire, T (ed) 'Understanding positive life: Research and practice on positive psychology', Climpesi Editores, Lisboa, Portugal.

Veenhoven, R. (2010) *World Database of Happiness*, Erasmus University Rotterdam  
Geraadpleegd op 1-12-2011 <http://worlddatabaseofhappiness.eur.nl>

